

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

/// Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 7.

ÅREN

1886—1890.

S Ö D E R M A N L A N D S L Ä N .

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

I senast afgifna femårsberättelse uppgafs länets areal utgöra 59·6348 kvadratmil, deraf 54·8678 kvadratmil fast land och öar samt 4·7670 kvadratmil vatten, oberäknadt länets andel i Hjelmaren, Mälaren och Östersjön.

Genom de öfverflyttningar, som, enligt hvad nedan närmare omförmäles, under nu ifrågavarande femårsperiod egt rum från Qvarsebo socken af Östergötlands län till Tunabergs socken och från Askers socken af Örebro län till Vestra Vingåkers socken, har länets areal ökats, så att den nu utgör 59·6597 kvadratmil, deraf 54·8926 kvadratmil fast land och öar samt 4·7671 kvadratmil vatten. Rörande den mindre tillökning i arealen, som vunnits genom öfverflyttningen från Ytter-Jerna socken af Stockholms län till Hölö socken, är Länsstyrelsen icke i tillfälle att lemna någon uppgift.

I *judicielt* afseende är länets indelning hufvudsakligen oförändrad, och är det endast smärre förändringar i domsagornas och tingslagens gränser, som egt rum genom de under perioden beslutade regleringarne af vissa administrativa oregelbundenheter. Länets är sålunda fortfarande indelat i 3 domsagor, nemligen Nyköpings, bestående af Jönåkers, Rönö, Hölebo och Daga härad, hvart och ett utgörande ett tingslag, Oppunda och Villåttinge härads, bestående af dessa båda härad, som hvartdera bilda ett tingslag, samt Lifgedingets, bestående af Vester- och Öster-Rekarne härad, som bilda ett tingslag, samt Åkers och

Selebo härad, som jemväl utgöra ett tingslag. För Vester- och Öster-Rekarne härads tingslag hafva de tingshusbyggnadsskyldige i Eskilstuna uppfört ett nytt tingshus, som invigdes den 9 juli 1888. Det nya tingshuset, som är uppfördt af tegel under tak af jernplåt, utmärker sig genom soliditet, rymlighet och bekväma anordningar.

Länets samtliga 6 städer, Nyköping, Eskilstuna, Strengnäs, Mariefred, Torshälla och Trosa, hafva egen jurisdiktion. I de tre förstnämnda städerna är magistraten öfverexekutor, under det att denna befattning i Mariefred, Torshälla och Trosa tillkommer Konungens Befallningshafvande.

Länets indelning i *administrativt* hänseende har icke undergått någon förändring; fögderierna äro fortfarande 4 och länsmansdistrikten 12.

Medelst det för länet beviljade statsanslag till särskild *polisstyrka* å landet m. m. har Länsstyrelsen under hela femårsperioden varit i tillfälle att anordna särskild polisuppsigt vid Gripsholm samt vid Katrineholms, Flens och Gnesta jernvägsstationer äfvensom vid Oxelösunds jernvägsstation och hamnplats; från och med år 1887 har dylik anordning varit vidtagen jemväl vid Tullgarns lustslott. Deremot hade det vid periodens utgång ännu icke lyckats få en dylik anordning till stånd inom det till Fors kommun hörande, i omedelbar anslutning till Eskilstuna stad belägna Nyfors municipalsamhälle, oakadt behovet

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-39.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1
2. Invånare.....	5
Tab. A. Folkmängdsförändringar i Södermanlands län åren 1886-1890.....	6
3. Näringar.....	11
Tab. B. Arealen af den odlade jorden och dess användning åren 1886-1890.....	12
Tab. C. Utsäde och skörd af olika växtslag åren 1886-1890.....	12
Tab. D. Utsäde och skörd på hektar odlad jord åren 1886-1890.....	13
Tab. E. Sammandrag af landbruksingenjörens förrättningar åren 1886-1890.....	13
Tab. F. Södermanlands län Hushållningssällskaps inkomster och utgifter åren 1886-1890.....	20
Tab. G. Allmänna skogarnes i Södermanlands län antal och ytvidd år 1890.....	21
Tab. H. Häradsallmänningsskassornas ställning räkenskapsåret ¹ / ₇ 1889- ¹ / ₇ 1890.....	21
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	24
Tab. I. Inkomster (i kronor) vid statens jernvägsstationer inom Södermanlands län åren 1886-1890.....	25
Tab. K. De förnämsta varuartiklar, som afsändts från eller anländt till statens jernvägsstationer i Södermanlands län åren 1886-1890.....	25
Tab. L. Inkomster (i kronor) vid Oxelösund-Flen-Vestmanlands jernvägs stationer i Södermanlands län åren 1886-1890.....	26
Tab. M. Inkomster (i kronor) vid Oxelösund-Flen-Vestmanlands jernväg åren 1886-1890.....	26
5. Kameralförhållanden.....	30
Tab. N. Handlande och deras betjening samt för rörelsen påförd bevillning åren 1886-1890.....	30
Tab. O. Redovisade bränvinsförsäljningsmedel i Södermanlands län åren 1886-1890.....	30
6. Politi.....	32
Tab. P. Utdrag af Södermanlands läns landstings räkenskaper åren 1886-1890.....	33
Tab. Q. Lasaretten och kurhusen i Södermanlands län åren 1886-1890.....	36
Tab. R. Södermanlands enskilda banks rörelse åren 1886-1890.....	37
Tab. S. Södermanlands läns försäkringsbolags för hästar och nötkreatur verksamhet åren 1886-1890.....	38

	Sid.
Tabellbilagor	40-65.
Tab. 1. Folkmängden i Södermanlands län åren 1886-1890.....	40
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Södermanlands län åren 1886-1890.....	41
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Södermanlands län år 1890.....	42
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Södermanlands län år 1890...	43
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Södermanlands län år 1890.....	44
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar, i Södermanlands län år 1890.....	46
Tab. 7. Brandförsäkringsinrättningarnes verksamhet, i Södermanlands län åren 1886-1890.....	46
Tab. 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Södermanlands län år 1890.	47

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

/// Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 7.

ÅREN

1886—1890.

S Ö D E R M A N L A N D S L Ä N .

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

I senast afgifna femårsberättelse uppgafs länets areal utgöra 59·6348 kvadratmil, deraf 54·8678 kvadratmil fast land och öar samt 4·7670 kvadratmil vatten, oberäknadt länets andel i Hjel-maren, Mälaren och Östersjön.

Genom de öfverflyttningar, som, enligt hvad nedan närmare omförmäles, under nu ifrågavarande femårsperiod egt rum från Qvarsebo socken af Östergötlands län till Tunabergs socken och från Askers socken af Örebro län till Vestra Vingåkers socken, har länets areal ökats, så att den nu utgör 59·6597 kvadratmil, deraf 54·8926 kvadratmil fast land och öar samt 4·7671 kvadratmil vatten. Rörande den mindre tillökning i arealen, som vunnits genom öfverflyttningen från Ytter-Jerna socken af Stockholms län till Hölö socken, är Länsstyrelsen icke i tillfälle att lemna någon uppgift.

I *judicielt* afseende är länets indelning hufvudsakligen oförändrad, och är det endast smärre förändringar i domsagornas och tingslagens gränser, som egt rum genom de under perioden beslutade regleringarne af vissa administrativa oregelbundenheter. Länets är sålunda fortfarande indeladt i 3 domsagor, nemligen Nyköpings, bestående af Jönåkers, Rönö, Hölebo och Daga härad, hvart och ett utgörande ett tingslag, Oppunda och Villåttinge härads, bestående af dessa båda härad, som hvartdera bilda ett tingslag, samt Lifgedingets, bestående af Vester- och Öster-Rekarne härad, som bilda ett tingslag, samt Åkers och

Selebo härad, som jemväl utgöra ett tingslag. För Vester- och Öster-Rekarne härads tingslag hafva de tingshusbyggnadsskyldige i Eskilstuna uppfört ett nytt tingshus, som invigdes den 9 juli 1888. Det nya tingshuset, som är uppfördt af tegel under tak af jernplåt, utmärker sig genom soliditet, rymlighet och bekväma anordningar.

Länets samtliga 6 städer, Nyköping, Eskilstuna, Strengnäs, Mariefred, Torshälla och Trosa, hafva egen jurisdiktion. I de tre förstnämnda städerna är magistraten öfverexekutor, under det att denna befattning i Mariefred, Torshälla och Trosa tillkommer Konungens Befallningshafvande.

Länets indelning i *administrativt* hänseende har icke undergått någon förändring; fögderierna äro fortfarande 4 och länsmansdistrikten 12.

Medelst det för länet beviljade statsanslag till särskild *polisstyrka* å landet m. m. har Länsstyrelsen under hela femårsperioden varit i tillfälle att anordna särskild polisuppsigt vid Gripsholm samt vid Katrineholms, Flens och Gnesta jernvägsstationer äfvensom vid Oxelösunds jernvägsstation och hamnplats; från och med år 1887 har dylik anordning varit vidtagen jemväl vid Tullgarns lustslott. Deremot hade det vid periodens utgång ännu icke lyckats få en dylik anordning till stånd inom det till Fors kommun hörande, i omedelbar anslutning till Eskilstuna stad belägna Nyfors municipalsamhälle, oakadt behovet

deraf i hög grad framträd. Denna brist har emellertid efter periodens slut blifvit afhjelpt.

Genom nådigt bref den 24 augusti 1888 har Kungl. Maj:t förklarar, att Länsstyrelsen eger förordna lämpliga personer att i egenskap af vice länsmän handhafva ordnings- och säkerhetspolisen inom Katrineholms och Gnesta stationssamhällen samt inom ett område närmast deromkring, såvidt det ligger inom Södermanlands län, af $\frac{2}{10}$ mil samt åtala derstädes begångna brott och förseelser af den art, att allmän åklagare eger dem beifra, dock att ordinarie länsmannen i distriktet icke derigenom är betagen rätt, att, då anledning dertill förekommer, sjelf öfvervaka ordning och säkerhet inom ifrågavarande områden och beifra de brott och förseelser, som derstädes kunna komma att begås. En dylik anordning var redan förut af Länsstyrelsen vidtagen, och har densamma nu sålunda vunnit nådig fastställelse.

Länets kyrkliga indelning har under perioden förblifvit oförändrad. Pastoraten äro sålunda fortfarande 60, omfattande 91 lands- och 7 stadsförsamlingar, fördelade på 10 prostier, af hvilka 1 delvis tillhör Stockholms, 1 delvis Östergötlands och 1 delvis Vestmanlands län. Af pastoraten äro 10 regala, 1 regalt patronelt, 31 konsistoriela, 12 patronela, 4 alternativt konsistoriela och patronela samt 2 prebenden. Komministraturerna äro 47 och kyrkornas antal 88, hvarjemte finnas 2 kapell.

I afseende å länets indelning i provinsialläkaredistrikt har icke någon förändring egt rum; dessa distrikt äro fortfarande 8.

Genom lagen angående döfstumundervisningen den 31 maj 1889 har Södermanlands län blifvit tilldeladt det första af de sju distrikt, i hvilka riket för ordnandet af de döfstummas undervisning är indeladt.

I afseende å den militära indelningen har genom nådiga förordningen angående rikets indelning i områden för värnpligtiges inskrifning m. m. den 16 juli 1886 föreskrifvits, att hela länet skall tillhöra Södermanlands regementes inskrifningsområde, som i sin ordning skall tillhöra fjerde militärdistriktet. Beträffande de inom länet förlagda trupperna, har genom nådiga cirkuläret angående ändrade bestämmelser i fråga om den ständiga indelningen i fred af arméns trupper m. m. den 9 november 1888 den förändring skett, att Lifregementets husarkår öfverflyttats till tredje militärdistriktet och Lifregementets grenadierkår till femte distriktet. Södermanlands regemente tillhör fortfarande fjerde distriktet.

Vid den indelning af riket i fråga om yrkesinspektionen, som från och med den 1 juli 1890 träd i kraft, har, jemlikt nådigt bref den 20 juni samma år, Södermanlands län tilldelats det norra af de tre distrikten.

Länet tillhör fortfarande östra bergmästaredistriktet och mellersta väg- och vattenbyggnadsdistriktet.

Genom nådig skrivelse den 29 november 1889 angående ny reglering af skogsstaten m. m. bestämdes, bland annat, att Södermanlands län fortfarande skulle tillhöra östra distriktet, men att reviren skulle blifva 2, nämligen Gripsholms revir, bestående af samtliga socknar i Öster- och Vester-Rekarne, Åkers, Daga och Selebo härad, samt Nyköpings revir, bestående af alla socknarna i Jönåkers, Rönö, Hölebo, Oppunda och Villåttinge härad. Denna indelning har dock ännu ej kunnat träda i verkställighet, utan har den gamla indelningen i 3 revir fortfarande egt bestånd.

För val af riksdagsman i Andra kammaren var länets landsbygd vid femårsperiodens början indelad i 5 valkretsar: Jönåkers härad, Rönö, Hölebo och Daga härad, Oppunda härad, Villåttinge härad och Lifgedingets domsaga. Sedan det visat sig, att folkmängden i Lifgedingets domsaga vid utgången af år 1886 utgjorde mer än 40,000, blef domsagan genom nådiga kungörelsen den 4 juli 1887 delad i 2 valkretsar, den ena bestående af Vester- och Öster-Rekarne härad, den andra af Åkers och Selebo härad, hvadan ifrågavarande valkretsar sålunda vid periodens slut voro 6. Inom samtliga dessa valkretsar tillämpades det omedelbara valsättet.

Länets städer voro vid periodens början delade i två valkretsar, den ena bestående af Nyköping, Strengnäs, Mariefred och Trosa, den andra af Eskilstuna och Torshälla. Denna indelning ändrades vid 1886 års riksdag af Andra kammaren derhän, att Nyköping, Torshälla, Mariefred och Trosa sammansloges med Enköping till en valkrets och att Eskilstuna och Strengnäs bildade den andra valkretsen.

Vid 1886 års riksmöte hade länet 4 representanter i Första kammaren; af samma års landsting utsågs på grund af folkmängdens ökning en ny sådan och har antalet sedan dess varit 5.

Antalet kommuner inom länet har icke under perioden undergått någon förändring.

I senast afgifna femårsberättelse omförmäldes bildandet af Katrineholms och Gnesta stationssamhällen. Beträffande sistnämnda samhälle har Kungl. Maj:t den 22 december 1886 fastställt plan för stationssamhällets område att lända till efterrättelse vid verkställighet, i den mån sådant utan förnärmande af någons lagliga rätt kan ega rum. För Katrineholms stations-samhälle hade vid femårsperiodens slut något förslag till plan för samhällets bebyggande icke ingifvits, men hade Länsstyrelsen förstärkt municipalstyrelsen att skyndsamt foga anstalt om vidtagande af nödiga åtgärder för uppgörande af dylikt förslag.

Under den femårsperiod, denna berättelse omfattar, har ytterligare ett samhälle af nyssnämnda slag bildats här i länet. I anledning af gjord framställning af kommunalnämnden i Fors socken pröfvade nemligen Länsstyrelsen den 31 mars 1888 skäligen förordna, att — emedan inom det sammanhängande område, som utgjordes af lägenheterna Öbergiska fildtomten, Lorensberg, Källfrisvreten, Grindstugan, Knoporp, Sommarro, Carlsro, Johanneberg, Fridhem, Carl Johanstorp, Carlsberg, Tegelbruket med utinål å Drakenskiöldska åkern, Fors hemman, Eriksdal, Lindtorp, Marielund, Björks lägenhet, Ekvallska vreten, Vestermarken, Eskilstuna jernvägsstation samt delar af Drakenskiöldska vreten och Ingatorp, funnes boende en för år 1888 mantalsskrifven befolkning af 1,872 personer, hvilka vore sammanträngda på en jemförelsevis inskränkt rymd, samt, enligt hvad egare och innehafvare af dessa lägenheter enhälligt vitsordat, förhållandena oafvisligt påfordrade tillämpning derinom af sådana ordningsföreskrifter, som i ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer vore meddelade, men mot vederbörandes bestridande tillfyllestgörande skäl icke syntes vara för handen att, på sätt som föreslagits, utsträcka den sålunda ifrågaställda samfälligheten till de områden, som omfattade Eskilstuna jernmanufakturaktiebolags och Stålfors fabriker, Eskilstuna, Klosters och Fors församlingars kyrkoplats och kyrkoherdeboställe samt länslasarettets tomt — ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer skulle i tillämp-

liga delar lända till efterrättelse inom först angifna, såsom *Nyfors samhälle* betecknade område. Genom nådigt bref den 22 februari 1889 gillade Kungl. Maj:t Länsstyrelsens nyssnämnda beslut samt förordnade, bland annat:

att allt, som jemlikt ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer ankommer på stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, skall inom Nyfors samhälle tillkomma dess röstberättigade invånare vid allmänt sammanträde;

att hvad i byggnadsstadgan och brandstadgan är föreskrifvet om polismyndighet, magistrat eller i dess ställe tillsatt styrelse eller drätselkammare skall gälla för en inom ifrågavarande samhälle inrättad municipalstyrelse, hvilken ock skall behandla ärenden, som det enligt ordningsstadgan tillkommer polismyndighet, magistrat, eller i dess ställe tillsatt stadsstyrelse att handlägga, dock med vissa inskränkningar;

att municipalstyrelsen skall bestå af en ordförande och fyra ledamöter;

att för utfövande af inseende öfver samhällets bebyggande utses en byggnadsnämnd, bestående af tre ledamöter;

att förseelser mot ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan samt derpå grundade ordningsföreskrifter äfvensom byggnads- och brandordningar för samhället skola af allmän åklagare åtalas vid domstolen i orten.

Sedan vidare Länsstyrelsen den 31 mars 1888 förordnat, att, hvad i helsovårdsstadgan för riket den 25 september 1874 finnes föreskrifvet om stad, skulle i tillämpliga delar gälla för Nyfors samhälle, erhöill jemväl detta beslut nådig fastställelse den 12 april 1889, hvarvid bland annat förordnades, att närmaste inseendet öfver och befatningen med allmänna helsovården inom Nyfors samhälle skall handhafvas af en helsovårdsnämnd, bestående af ordföranden i municipalstyrelsen samt fyra ledamöter.

Af *oregelbundenheterna i länets indelning* hafva följande under perioden blifvit reglerade:

1:o) Enligt nådigt bref den 18 juni 1886 har hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Hedetorp n:r 1 vid 1887 års början såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverflyttats från Kernbo till Åkers socken samt i följd häraf förlagts från Selebo härad och samma härads länsmansdistrikt till Åkers härad och detta härads länsmansdistrikt, dock att presterskap och kyrkobetjente i Kernbo församling skola för sin tjänstetid bibehållas vid dem tillkommande lönerättigheter af hemmanet;

2:o) Jemlikt nådigt bref den 11 mars 1887 har frälseutjorden Lideby n:r 2 med 1888 års ingång såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverförts från Ytter-Jerna socken af Öknebo härad och Stockholms län till Hölö socken af Hölöbo härad och Södermanlands län samt i följd deraf förlagts från Öknebo härads länsmansdistrikt, Stockholms läns sjetta fögderi, Öknebo tingslag och Södertörns domsaga till Hölöbo härads länsmansdistrikt, Nyköpings fögderi, Hölöbo tingslag och Nyköpings domsaga;

3:o) Genom nådigt bref den 15 april 1887 har kronotorpet Karlsborg eller Fäbo hage n:r 1 vid 1888 års ingång uteslutits ur jordeboken för Kernbo socken samt såväl i kyrkligt och kommunalt som i administrativt och judiciellt hänseende öfverförts till Mariefreds stad från Kernbo socken, Selebo härad, samma härads länsmansdistrikt, Gripsholms fögderi, Åkers och Selebo tingslag och Lifgedingets domsaga;

4:o) Enligt nådigt bref den 22 december 1887 har hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Häradstorp n:r 1 vid 1889 års ingång såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverförts från Qvarsebo socken i Östkindes härad af Östergötlands län till Tunabergs socken i Jönåkers härad af Södermanlands län samt i följd häraf förlagts från Östkindes härad, samma härads länsmansdistrikt, Lösings, Björkekinds och Östkindes härads fögderi, Björkekinds och Östkindes tingslag samt Björkekinds, Östkindes, Lösings, Bråbo och Memmings domsaga till Jönåkers härad, samma härads länsmansdistrikt, Nyköpings fögderi, Jönåkers tingslag och Nyköpings domsaga, dock att, enär inom Tunabergs socken redan finnes ett hemman Häradstorp betecknad med n:r 1, ifrågavarande $\frac{1}{8}$ mantal efter öfverflyttningen skall utmärkas med n:r 2, och att nuvarande presterskap och kyrkobetjening i Qvarsebo under sin tjänstetid skola bibehållas vid de till dem från hemmanet utgående löneförmåner;

5:o) Jemlikt nådigt bref den 2 mars 1888 har kronotorpet n:r 1 Hedstugan från och med början af år 1889 i kyrkligt och kommunalt afseende öfverförts från Stigtomta till Tuna socken, dock att nuvarande presterskap och kyrkobetjening i Stigtomta församling för sin tjänstetid bibehållas vid dem af lägenheten tillkommande löneavgifter;

6:o) Genom nådigt bref den 4 maj 1888 hafva hemmanen n:r 6 och 8 Ramshammar vid 1889 års ingång öfverflyttats från Hammarby till Kjula församling, dock att nuvarande kyrkoherden och kyrkobetjeningen i Hammarby församling för sin tjänstetid bibehållas vid dem tillkommande löneförmåner af hemmanen;

7:o) Enligt nådigt bref den 4 maj 1888 hafva hemmanen n:r 1, 2 och 3 Hyggeby vid 1889 års ingång i kyrkligt och kommunalt hänseende äfvensom i jordeboken öfverförts från Sundby församling af Kjula pastorat till Vallby socken, dock att de af hemmanen Hyggeby utgående löneavgifter skola fortfarande tillfalla kyrkoherden och komministern i Kjula pastorat, till dess de komma i åtnjutande af löneavgifterna från hemmanen n:r 6 och 8 Ramshammar, samt nuvarande kyrkobetjente i Sundby församling för deras tjänstetid;

8:o) Jemlikt nådigt bref den 14 december 1888 har oskattlagda lägenheten Vesterlund från och med ingången af år 1890 i kyrkligt och kommunalt hänseende öfverförts från Gryts till Björnlunda socken;

9:o) Genom nådigt bref den 14 december 1888 har lägenheten Hernö ängsvaktareboställe eller Hernötorp n:r 1 vid 1890 års ingång i kyrkligt hänseende öfverförts från Kernbo till Taxinge församling;

10:o) Enligt nådigt bref den 15 februari 1889 har utjorden n:r 2 Mora vid 1890 års ingång såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverförts från Vansö till Fogdö socken, dock att presterskapet och kyrkobetjente i Vansö församling för sin tjänstetid bibehållas vid dem tillkommande löneförmåner af utjorden;

11:o) Jemlikt nådigt bref den 22 februari 1889 skola Åkers och Ärja socknar, hvilka utgöra en kommun och en kyrkosocken, i jordeboken sammanföras till en socken, benämnd Åker, samt såsom kommun och kyrkosocken bära enahanda namn, hvarjemte, enär den socken, som i jordeboken benämnes Malms socken, såsom kyrkoförsamling och kommun kallas Stora Malm,

densamma skall, för åvägbringande af likhet i dess officiella benämning, i jordeboken benämnas Stora Malms socken;

12:o) Genom nådigt bref den 1 mars 1889 hafva torpen Karlberg, Qvighagen, Glädjen, Nabben, Lyckan och Grindstugan vid 1890 års ingång i kyrkligt och kommunalt afseende öfverförts från Gillberga till Husby-Rekarne socken;

13:o) Enligt nådigt bref den 15 mars 1889 har från och med 1890 års ingång den till Villåttinge härad hörande del af Gryts socken förlagts från Villåttinge härads länsmansdistrikt, Vingåkers fögderi, Villåttinge tingslag samt Oppunda och Villåttinge domsaga till Daga härads länsmansdistrikt, Gripsholms fögderi, Daga tingslag och Nyköpings domsaga, och betecknas de sålunda till Daga härad öfverflyttade fastigheterna, hemmanet Rösund n:r 1, efter öfverflyttningen med n:r 2, kommande dock den de öfverflyttade fastigheterna förut åliggande väg- och brobyggnadsskyldighet fortfarande att utgöras enligt gällande vägdelningar, intill dess ändring deri af annan laga anledning kan varda föreskrifven;

14:o) Jemlikt nådigt bref den 10 maj 1889 hafva från och med ingången af år 1890 dels från Öfver-Selö socken såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverflyttats lägenheten n:r 1 Egalla till Ytter-Selö socken och lägenheten n:r 1 Skedingsängen till Strengnäs socken och i följd häraf sistnämnda lägenhet förlagts från Selebo härad och länsmansdistrikt till Akers härad och länsmansdistrikt, dels lägenheten n:r 1 Magröhorn i jordeboken öfverförts från Öfver-Selö till Aspö socken, och har derjemte föreskrifvits, att lägenheten n:r 1 Egalla skall efter öfverflyttningen till Ytter-Selö socken betecknas med n:r 3;

15:o) Genom nådigt bref den 12 juli 1889 har föreskrifvits, att lägenheten Pilskogshage n:r 1 eller Pilskogsstugan från och med 1890 års början skall öfverföras i kyrkligt afseende från Trosa till Vagnhärad socken;

16:o) Enligt nådigt bref den 20 september 1889 har från och med år 1890 hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Haddetorp eller Hattorp n:r 1 i jordeboken öfverförts från Askers socken och Askers härad i Örebro län till Vestra Vingåkers socken och Oppunda härad i Södermanlands län samt i följd deraf förlagts från Askers härads länsmansdistrikt, Öster-Nerikes fögderi, Askers tingslag och Öster-Nerikes domsaga till Oppunda härads vestra länsmansdistrikt, Vingåkers fögderi, Oppunda tingslag samt Oppunda och Villåttinge domsaga, dock att den hemmanet åliggande väg- och brobyggnadsskyldighet fortfarande utgöres enligt gällande vägdelning, intill dess ändring deri af annan anledning kan varda föreskrifven;

17:o) Jemlikt nådiga brefvet den 8 november 1889 skola med 1891 års ingång ej mindre i jordeboken öfverföras till Dunkers socken från Lilla Malma socken hemmanen $\frac{1}{2}$ mantal Akaren n:r 1, $\frac{1}{4}$ mantal Barrsjön n:r 1, $\frac{1}{4}$ mantal Gropetorp n:r 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Sjöändan n:r 1 samt från Ärla socken hemmanen $\frac{1}{8}$ mantal Bastbråten eller Lindbäcken n:r 1 och $\frac{1}{8}$ mantal Stora Svartbäcken n:r 1 jemte lägenheterna Bösshult n:r 1, Fogelhäll n:r 1, Hult n:r 2, Målarstugan n:r 1, Ärlabacken eller Lilla Svartbäcken n:r 1 och Bössan n:r 1, än äfven i jordeboken samt i kyrkligt och kommunalt hänseende till Dunkers socken från Ärla socken öfverföras hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Biarhallsnäs eller Fagernäs, samt i följd häraf samtliga ofvan nämnda i jordeboken inom Ärla socken upptagna hemman och

lägenheter förläggas från Öster-Rekarne härad, samma härads länsmansdistrikt, Rekarne fögderi, Vester- och Öster-Rekarne tingslag samt Lifgedingets domsaga till Villåttinge härad, samma härads länsmansdistrikt, Vingåkers fögderi, Villåttinge tingslag samt Oppunda och Villåttinge domsaga, dock med vilkor att den fastigheterna åliggande väg- och brobyggnadsskyldighet fortfarande utgöres i enlighet med gällande vägdelning, intill dess ändring deri af annan laglig anledning kan varda föreskrifven, samt att nuvarande presterskap och kyrkobetjening inom Ärla församling under sin tjänstetid bibehållas vid dem tillkommande löneförmåner af hemmanet Fagernäs;

18:o) Enligt nådigt bref den 22 november 1889 skall från och med 1891 års ingång lägenheten Klubbkogen skiljas från Trosa stad och i kyrkligt och kommunalt hänseende förenas med Vagnhärad socken samt förläggas till Hölebo härad, samma härads länsmansdistrikt, Nyköpings fögderi, Hölebo tingslag och Nyköpings domsaga;

19:o) Jemlikt nådigt bref den 7 februari 1890 skall med 1891 års ingång hemmanet Hallingön n:r 1, $\frac{1}{8}$ mantal, såväl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken öfverföras från Fogdö till Ängsö socken samt i följd deraf förläggas från Åkers härad af Södermanlands län, samma härads länsmansdistrikt, Gripsholms fögderi, Åkers och Selebo tingslag samt Lifgedingets domsaga till Ytter-Tjurbo härad af Vestmanlands län, Första fögderiet, samma fögderis fjerdre länsmansdistrikt, Ytter-Tjurbo tingslag och Vestmanlands södra domsaga, dock under vilkor att nuvarande presterskap och kyrkobetjening i Fogdö församling under sin tjänstetid bibehållas vid de från hemmanet utgående löneförmåner samt att den hemmanet åliggande väg- och brobyggnadsskyldighet fortfarande utgöres enligt gällande vägdelning, intill dess ändring deri af annan laglig anledning kan varda föreskrifven;

20:o) Enligt nådigt bref den 3 april 1890 skall den i jordeboken för S:t Nikolai socken kvarstående delen af lägenheten Fruängen samt kronolägenheten Spelhagen med 1891 års ingång i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende samt i jordeboken öfverföras från S:t Nikolai socken, Jönåkers härad och Nyköpings domsaga till Nyköpings stad, äfvensom i kyrkligt afseende från S:t Nikolai socken till Nyköpings vestra stadsförsamling, dock att öfverflyttningen ej skall medföra annan förändring i afseende på de enligt gällande bestämmelser till presterskapet samt klockare och annan kyrkobetjening nu utgående afgifter, än att uppbörden af lägenheternas afgifter skall ombesörjas af stadsförsamlingens uppbördsmän samt att lägenheterna med ränta och rotering skola öfverföras från landets jordebok och debiteringen, uppbörden och redovisningen af lägenheten Fruängens ränta och begge lägenheternas roteringsavgifter öfverflyttas på stadens magistrat.

Ganska många af de oregelbundenheter i de administrativa, judiciella, ecklesiastika och kommunala indelningarne i länet, som voro upptagna i det den 9 oktober 1882 afgifna komitébetänkandet, hafva sålunda nu blifvit afhjelpa; åtskilliga kvarstå dock fortfarande.

I afseende å länets naturliga beskaffenhet torde Länsstyrelsen få inskränka sig till en erinran om, hvad som i femårsberättelsen för åren 1866—1870 derom finnes anfördt.

Under åberopande af att någon fullständig utredning af sjön *Mälarens vattenförhållanden* icke egt rum, oaktadt mer än 100

år förflutit, sedan anteckningar om sjöns vattenstånd vid Stockholm började göras, och ehuru en sådan utredning vore, utom i vetenskapligt afseende, af stor vigt äfven i praktiskt hänseende såväl vid bedömandet, huru för öfversvämning utsatta områden vid sjön vore belägna, som vid bestämmandet af farleders djup under eller broars, kajers och jernvägars höjd öfver olika vattenstånd, gjordes af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län underdånig framställning, bland annat, om anvisande af ett belopp af 600 kronor att ställas till Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för utsättande af tillsammans sex vattenmärken i Mälaren, hvaraf två vid jernvägsstationen Kungsängen, ett vid jernvägsstationen Ekolsund, två vid jernvägsstationen Qvicksund och ett vid hamnen i Vesterås, dels ock om ett årligt anslag till bestridande af kostnaderna för dagliga anteckningar angående vattenståndet vid dessa märken. Med anledning af denna framställning och sedan vederbörande blifvit hörda samt, bland andra, Södermanlands läns hushållningssällskap förklarar sig vilja årligen under fem år, från och med år 1886, lemna ett kostnadsbidrag af 100 kronor, anbefalde Kungl. Maj:t den 21 april 1886 styrelsen för Nautisk-Meteorologiska byrån att låta på lämpliga ställen vid Mälarens norra strand anordna sex peglar och vid dem verkställa erforderliga vattenhöjdsobservationer samt bearbeta resultatet deraf. Genom beslut den 1 december 1890 har Hushållningssällskapet beviljat enahanda bidrag för ytterligare fem år, räknadt från och med år 1891.

Den år 1860 bildade »Södermanlands fornminnesförening», genom hvars försorg under åren 1877—1884 utgifvits fem häften »Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria», har under nu ifrågavarande femårsperiod utgifvit ytterligare två häften dylika bidrag. För de samlingar, hvilka egas af eller deponerats hos föreningen, har under år 1890 af arkitekten Fr. Lilljekvist inredts och ordnats ett i Strengnäs domkyrka beläget och genom domkapitlet åt föreningen till kyrkomuseum upplåtet kor.

För de *restaureringar, Floda och Flens kyrkor* undergått, torde här jemväl vara rätta platsen att korteligen redogöra.

Floda gamla, med hvalfmålningar från 1400-talet försedda kyrka, som i medlet af 1600-talet utvidgades med ett tillbyggt sidoskepp, liknande den ursprungliga kyrkan, och sedermera år 1662 ytterligare tillökades med Kaggska grafkoret, hade under årens lopp dels blifvit till utrymmet otillräcklig, dels råkat i sådant

förfall, att en kyrkobyggnad var af högsta behof påkallad. Åtskilliga förslag till kyrkans tillbyggnad och ombyggnad uppgjordes, utan att dock komma till utförande. Med afseende å den gamla kyrkans konsthistoriska betydelse anvisades af statsmedel ett belopp af 300 kronor årligen att utgå för kyrkans underhållande, sedan församlingen upphört att begagna densamma. Det var först år 1885, som nybyggnads- och restaureringsarbetena kunde taga sin början, sedan fastställelse erhållits på de af k. kopparstickaren A. H. Hägg i London uppgjorda ritningar. Enligt dessa ritningar blef det på 1600-talet bygda skeppet nedrifvet och i dess ställe två skepp tillbygda den gamla kyrkan, varande kyrkan nu sålunda treskeppig med den gamla kyrkan såsom ett af sidoskeppen. Byggnadsarbetet var fullbordadt, så att kyrkan kunde invigas midsommardagen år 1888. Tack vare, bland annat, de af kopparstickaren Hägg till kyrkans dekorerande lemnade frikostiga bidrag, torde Floda kyrka numera kunna anses såsom en af rikets märkligaste landskyrkor.

Vid ett år 1888 företaget restaureringsarbete i Flens kyrka upptäcktes, att gamla målningar förefunnos under kalkrapningen å hvalf och väggar i hela skeppet. Sedan det visat sig, att dessa målningar förskrefvo sig från förra delen af 1600-talet, och då kyrkliga väggmålningar från denna tid vore sällsynta i vårt land samt vid sådant förhållande bevarandet af målningarne i Flens kyrka vore af stort intresse, beviljades ett belopp af 300 kronor af allmänna medel att utgå såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för omförmälda målningars återställande. I öfrigt erforderliga medel lemnades af församlingen och enskilda församlingsmedlemmar. Med pietet och skicklighet blefvo derefter målningarne, så vidt möjligt var, återställda i sitt ursprungliga skick och den 29 september 1889 kunde kyrkan åter tagas i användning.

Med hänsyn till behovet af en noggrann och säker kännedom om länets arealbestämningar och önskan att så snart ske kan åvägabringa tillförlitliga kartor öfver länets olika trakter, beslöt Hushållningssällskapet den 1 december 1890 ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om de *ekonomiska kartarbetenas* öfverflyttande hit till länet, så snart de inom Elfsborgs län pågående arbetena af detta slag sådant medgifva, samt att, under förutsättning af bifall till denna begäran, till bekostande af tryckning af de blifvande ekonomiska kartorna öfver länet afsätta en särskild räntebärande fond.

2. Invånare.

För *folkmängden* lemnas närmare redogörelse i bifogade **tabell 1**. Densamma utvisar, att folkmängden i länet, som vid slutet af föregående femårsperiod utgjorde enligt presterskapets uppgifter 150,032 personer, hvaraf 131,141 på landsbygden och 18,891 i städerna, vid slutet af nu ifrågavarande femårsperiod ökats med 4,959 personer, deraf 2,276 tillhörande landsbygden och 2,683 städerna, så att länets hela folkmängd den 31 december 1890 sålunda utgjorde 154,991 personer, nemligen 133,417 på landsbygden och 21,574 i städerna. Länets samtliga städer, med undantag af Trosa, hafva att uppvisa en tillväxt i invånareantalet, utgörande för Nyköping 604, Eskilstuna 1,638, Strengnäs

140, Torshälla 248 och Mariefred 76 personer; Trosa folkmängd deremot har minskats med 23 personer. Den mantalsskrifna befolkningen i länet utgjorde vid femårsperiodens slut 155,602 personer, utvisande sålunda en skilnad mot den kyrkoskrifna af 611.

I efterföljande *tabell A* (sid. 6) lemnas en öfversigt af folkmängdstillväxten, antalet ingångna äktenskap, lefvande födda och aflidna under nu ifrågavarande samt de fyra närmast föregående femårsperioderna.

Folkmängdstillväxten visar sig sålunda hafva varit i medeltal 992 för hvarje år under perioden eller 0.65 %, hvilket är ej

obetydligt mer än under närmast föregående period. Den starkare ökningen under senast förflutna period beror dels på en ökad nativitet och dels på en minskad mortalitet. Årliga nativitetsöfverskottet, 1,854 personer, är större än under någon annan af de i tabellen upptagna perioderna. Att folkmängdstillväxten är mindre än nativitetsöfverskottet, beror naturligtvis derpå, att utflyttningen varit större än inflyttningen.

Hvad särskildt angår *emigrationen* till orter utom riket har densamma utgjort:

År 1886.....	296, deraf	272 till Nordamerikas Förenta stater
» 1887.....	528, »	513 » » »
» 1888.....	739, »	714 » » »
» 1889.....	462, »	411 » » »
» 1890.....	378, »	335 » » »

Summa 2,403, deraf 2,245 till Nordamerikas Förenta stater.

Bland rikets olika län är det endast Stockholms, Uppsala, Vesternorrlands och Vesterbottens, som regelbundet visat en mindre utflyttning i förhållande till folkmängden än Södermanlands län.

Inflyttningen till länet från utrikes ort har samtidigt utgjort:

År 1886.....	64, deraf	33 från Nordamerikas Förenta stater
» 1887.....	41, »	25 » » »
» 1888.....	42, »	34 » » »
» 1889.....	36, »	17 » » »
» 1890.....	63, »	39 » » »

Summa 246, deraf 148 från Nordamerikas Förenta stater.

Hela antalet under perioden ingångna *borgerliga äktenskap* har varit 74.

Någon anledning till en förändring i det gynsamma omdöme, som uttalats i föregående femårsberättelser om befolkningens *skaplynne och sedlighet*, finnes icke.

Antalet af de vid allmänna domstolarne i länet *åtalade brott och förseelser* har utgjort:

År.	Brott och förseelser mot strafflagen och tryckfrihetsförordningen.			Brott och förseelser mot allmän lag i öfrigt och särskilda författningar.	Summa brott och förseelser.
	Gröfre brott.	Ringare brott.	Förseelser.		
1886.....	18	160	505	390	1,073
1887.....	40	203	456	386	1,085
1888.....	35	171	460	353	1,019
1889.....	39	199	635	308	1,181
1890.....	58	222	684	348	1,312

En jämförelse mellan första och sista året af perioden utvisar en betydlig tillökning i antalet s. k. gröfre brott, härledande sig hufvudsakligen från ett ökad antal fall af misshandel, enkel stöld och kvalificerad stöld eller första resan inbrott. Det i senaste femårsberättelsen påpekade ringa antalet förfalskningsbrott inom länet torde få anses äfven under nu ifrågavarande femårsperiod hafva förekommit, enär sammanlagda antalet dylika brott under hela perioden icke varit mera än 10.

Jemföres antalet sakfälda personer med hela folkmängden, visar sig, att på 100,000 personer kommit följande antal sakfälda:

År.	Gröfre brott.		Ringare brott.		Förseelser.		Summa.	
	Södermanlands län.	Hela riket.	Södermanlands län.	Hela riket.	Södermanlands län.	Hela riket.	Södermanlands län.	Hela riket.
1886.....	12	38	91	154	287	534	390	726
1887.....	26	37	113	147	290	538	429	722
1888.....	21	35	89	158	293	519	403	712
1889.....	23	36	109	156	401	563	533	755
1890.....	34	35	110	164	436	607	580	806

Af de bidrag till kännedom om det sedliga tillståndet bland befolkningen, som till Länsstyrelsen ingått från kontraktsprostarne, framgår, att det *sedliga* förhållandet könen emellan nog lemna åtskilligt öfrigt att önska; sålunda klagas från flere håll, att äktenskapen ofta först ingås, då de äro nödtvungna. Någon försämring i detta afseende i jämförelse med föregående perioder torde dock ej hafva inträdt, men ej heller någon förbättring.

Det *ekonomiska tillståndet* var vid slutet af femårsperioden 1881—1885 långt ifrån godt, och det var under ganska tryckta förhållanden, som den nu ifrågavarande femårsperioden ingick. Såsom de förnämsta orsakerna till detta sakernas läge angäfvos i senast angifna femårsberättelse missförhållande mellan de köpeskillingar, som erlagts vid köp af jordbruksfastigheter samt dessa fastigheters afkastning och köparnes förmögenhetsvilkor, bristen på nödiga förlags- och driftkapital bland arrendatorerna, flere års ogynsamma skörderesultat, ett långt drifvet creditsystem, dyra produktionskostnader och slutligen låga försäljningspris för såväl jordbrukets som åtskilliga handels- och industrigrenars alster. Det torde ligga i sakernas natur, att vissa af dessa omständigheter äfven under den nu senast tilländalupna perioden fortfar att utöfva enahanda inverkan. Detta gäller i främsta rummet missförhållandet mellan de pris, som erlagts vid köp af jordegendomar, och köparnes förmögenhetsvilkor äfvensom den mycket allmänt rådande bristen på erforderligt rörelsekapital.

Tab. A. Folkmängdsförändringar i Södermanlands län åren 1886—1890.

År.	Folkmängdstillväxt efter husförhörslängderna.		Antal ingångna äktenskap.		Antal lefvande födda.		Antal aflidna.		Nativitetsöfverskott.
	Absolute.	I %.	Absolute.	På 10,000 invånare.	Absolute.	På 10,000 invånare.	Absolute.	På 10,000 invånare.	
1886.....	844	0.56	1,041	69	4,361	290	2,903	193	1,458
1887.....	1,420	0.94	995	66	4,473	295	2,512	166	1,961
1888.....	928	0.61	1,023	67	4,467	292	2,268	148	2,199
1889.....	1,075	0.70	1,004	65	4,373	284	2,371	154	2,002
1890.....	692	0.45	1,002	65	4,310	279	2,659	172	1,651
Summa	4,959	3.26	5,065	332	21,934	1,440	12,713	833	9,271
Årligen 1886—1890	992	0.65	1,013	66.4	4,337	288.0	2,543	166.0	1,854
» 1881—1885	569	0.38	976	65.7	4,255	286.2	2,633	177.1	1,622
» 1876—1880	1,253	0.87	967	66.9	4,269	294.4	2,687	186.0	1,582
» 1871—1875	962	0.70	1,089	72.6	4,149	298.9	2,635	189.7	1,513
» 1866—1870	443	0.33	850	62.4	3,854	283.1	2,760	202.7	1,094

Såsom i viss mån upplysande i förstnämnda hänseende torde här förtjena anföras beloppet af den i fastigheter inom länet *intecknade gälden* vid slutet af hvart och ett år under perioden:

År.	Intecknad gäld.	Taxeringsvärde.	Inteckningar i % af taxeringsvärde.
	Kronor.	Kronor.	
1886.....	41,967,000	114,761,335	36.6
1887.....	43,256,000	114,859,426	37.6
1888.....	44,464,000	115,556,012	38.5
1889.....	46,166,000	116,450,782	39.6
1890.....	47,412,000	120,614,576	39.3

Vid slutet af föregående period utgjorde summan af den *intecknade gälden* 41,866,000 kronor, hvadan densamma således på fem år ökats med 5,546,000 kronor.

Något allmännare prisfall å jordbruksfastigheterna inom länet torde icke kunna sägas hafva egt rum under perioden; särskildt gäller detta om mindre egendomar, såsom bland annat framgår af, att sammanlagda försäljningssumman för de under perioden försälda kronoegendomarne med mer än 33 % öfverstiger samma egendoms taxeringsvärde. Ej heller har vid de större egendoms köp, som kommit till Länsstyrelsens kunskap, visat sig någon tendens till fallande jordvärde. I hvad mån fastigheterna inom länet bytt om egare, framgår af nedanstående uppgift å saluvärdet af den *fasta egendom*, som blifvit köpt och för hvilken *lagfart* blifvit *beviljad*:

År 1886.....	4,999,905 kronor
› 1887.....	3,275,504 „
› 1888.....	4,056,763 „
› 1889.....	4,206,617 „
› 1890.....	4,593,726 „

Sammanlagda beloppet för hela femårsperioden blir 21,132,515 kronor. Motsvarande belopp uppgick för åren 1881—1885 till 20,864,512 kronor.

Exekutiva fastighetsförsäljningar hafva under perioden varit:

År.	Å landsbygden.		I städerna.	
	Antal.	Taxeringsvärde, kronor.	Antal.	Taxeringsvärde, kronor.
1886.....	12	538,400	10	122,040
1887.....	11	298,592	16	324,700
1888.....	9	56,500	7	43,500
1889.....	7	241,400	12	283,250
1890.....	2	81,700	8	68,200

Sammanlagda antalet dylika försäljningar är 94, mot endast 45 föregående femårsperiod.

Hvad särskildt angår den utarrenderade jorden torde icke få jordegare fått vidkännas minskning i inkomst af densamma, dels i form af afdrag å förut stipulerade arrendebelopp, dels genom lägre arrenden vid förnyad utarrendering. Länsstyrelsen har icke tillgång till några siffror, som närmare angifva, i hvad mån detta varit förhållandet med den af enskilde jordegare utarrenderade jorden. Ett försök att genom sammanslutning flere arrendatorer emellan åvägabringa en nedsättning har förekommit. Vid periodens början uppsade nemligen på en egendom i Hölebo

härad de flesta af de till ett femtiotal uppgående arrendatorerna sina arrenden samtidigt till samma dag, i afsigt att tvinga jordegarne till nedsättning. Försöket lyckades dock ej, utan arrendatorerna sågo sig nödsakade att anhålla om att få återtaga uppsägelsen, hvilket äfven beviljades dem. De lindringar, som kommit arrendatorerna af kronans utarrenderade egendomar till godo, hafva bestått dels i den eftergift med tio procent å arrendefgiften för år 1886, som 1887 års riksdag medgaf, dels i det uppskof med erläggande af förfallande arrendefgifters ena hälft till den 1 oktober, som medgafs under hvart och ett af åren 1887, 1888, 1889 och 1890. Förutom den kronoarrendatorerna vid 1887 års riksdag medgifna eftergift i arrendebeloppen erhöilo kronoarrendatorer vid samma riksdag rätt att, der de så önskade, uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 mars 1889. Af denna rättighet begagnade sig 22 kronoarrendatorer inom Södermanlands län, och vid den nya utarrendering, som med anledning deraf egde rum, uppkom en minskning i arrendebeloppen för 20 af egendomarne med sammanlagdt 265 kubikfot spanmål och 4,783 kronor 25 öre i penningar, för 1 egendom förblef arrendet oförändradt och för 1 blef det 35 kronor högre än förut. Förutom nämnda egendomar hafva under femårsperioden utarrenderats 40 af kronans egendomar i länet med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 1,219,900 kronor. Sammanlagda arrendebeloppet för dessa egendomar året näst före det, då uppskattning af arrendevärdet i och för den nya utarrenderingen egde rum, utgjorde omkring 46,511 kronor; summan af de vid auktionerna erbjudna och af Domänstyrelsen antagna arrendebeloppen utgjorde 45,881 kronor, utvisande sålunda någon, om ock ringa, minskning. För 26 af dessa arrenden begagnade sig vederbörande af dem tillkommande optionsrätt, oakadt de nya arrendena i flere fall voro något högre än de gamla.

Bland omständigheter, som förtjena att beaktas, då det gäller att skärskåda de förhållanden, under hvilka särskildt jordbrukarne haft att arbeta under perioden, är den nedsättning med 30 procent i grundskatterna, som från och med år 1886 genom nådiga kungörelsen den 5 juni 1885 angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter kommit dylik jord till godo.

Den nedgång af allmänna räntefoten, som egt rum under perioden, har naturligtvis kommit de bland länets jordbrukare till del, som hafva sina egendomar *intecknade* eller arbeta med främmande förlagskapital, i den mån lånen icke äro ouppsägbara från låntagarens sida. Under det att vid femårsperiodens början för lån mot säkerhet af *inteckning* i jordbruksegendom inom halfva taxeringsvärdet betaltes 5 å 5½ %, sjönk räntan från och med år 1888, så att för dylika lån ej erlades mer än 4½ å 5 %, och att till och med så låg ränta som 4 % i vissa fall kunde betingas. Före periodens slut hade dock åter inträdt en tendens till något högre ränta.

Bland orsakerna till den tryckta ställningen under föregående femårsperiod angifvas, såsom ofvan nämndes, äfven låga försäljningspris å jordbrukets alster. I detta afseende inträdde från och med år 1888 en ganska väsentlig förändring, i det prisen, särskildt å höstsäd, då började stiga, och fortgick denna stigning under återstoden af perioden. För de jordbrukare, hvilka odla höstsäd till afsalu, har detta naturligtvis medfört en väsentlig förbättring, men annorlunda hafva verkningarne varit för den del af befolkningen, som har att genom köp fylla sitt behof af dylik vara; framför allt gäller detta den egentligen kropps-

arbetande klassen, allrahelst som ännu vid femårsperiodens slut någon höjning i arbetsprisen icke inträdd.

Såsom belysande det ekonomiska tillståndet anföras nedanstående siffror rörande *lagsökningarna* inom länet.

År.	Antal afgjorda lagsökningssmål.	Belopp, för hvilket betalningsskyldighet ålagts. Kronor.
1886.....	223	248,143
1887.....	181	163,860
1888.....	178	115,414
1889.....	186	89,794
1890.....	170	76,619

För hela perioden blir antalet 938 och beloppet 693,830 kronor, eller i årligt medeltal 188 mål och 138,766 kronor. Motsvarande medeltal för åren 1881—1885 var 197 mål och 94,902 kronor.

Antalet anhängiggjorda mål angående gäldenärs försättande i *konkurs eller fastställelse af ackord* har utgjort:

År.	Städerna.	Landsbygden.
1886.....	30	47
1887.....	34	38
1888.....	45	30
1889.....	47	32
1890.....	14	26.

För hela perioden blir sammanlagda antalet 343.

Hvad angår *det religiösa lifvet*, hafva icke några synnerligen anmärkningsvärda förändringar inträdd under perioden. Från många församlingar meddelas dock, att deltagandet i den allmänna gudstjensten är mindre äfvensom att minskning i antalet nattvardsgäster märkes. Såsom orsak härtill angifves, dels en tilltagande likgiltighet för allt religiöst, dels de separatistiska och sekteriska rörelserna; uppenbara yttringar af otro och gudsförnekelse hafva endast undantagsvis förekommit.

Baptismen torde vara den bland de särskilda sekterna, som räknar största antalet anhängare. Att angifva, huru stort detta antal i sjelfva verket är, möter emellertid svårigheter, enär långt ifrån alla, som hylla de baptistiska läroarna, formligen utträdt ur statskyrkan. Baptistföreningen i Nyköping räknade vid periodens början omkring 100 medlemmar, och lär detta antal vid slutet af perioden hafva varit ungefär fördubbladt. Föreningen håller sina andaktsöfningar i det bönehus, »Emanuelskapellet», som för ändamålet uppfördes under förra femårsperioden; taxeringsvärdet å bönehuset med tillhörande tomt utgör 14,000 kronor. I Eskilstuna uppgifvas baptistsamfundets medlemmar hafva ökats under perioden från 550 till 600; samfundet har fortfarande ett bönehus taxerad till 36,000 kronor, hvarjemte församlingen lär hafva uppfört i trakten af Skogstorp i Husby-Rekarne socken ett andaktshus för dervarande baptister. Om antalet baptister i Strengnäs saknas uppgift; ett bönehus finnes äfven der. Baptisternas antal i Mariefred utgör omkring 10, hvilka tillsammans med ungefär lika många i Kernbo, något flere i Åker och betydligt flere i Toresund utgöra en baptistförsamling med egen predikant, som predikar på olika stationer, men merendels uppehåller sig i Mariefred; någon egentlig till-

växt har ej förekommit under perioden. I Torshälla hafva baptisterna i slutet af år 1890 lagt grunden till eget bönehus. Baptistförsamlingen i Trosa räknar endast omkring 20 medlemmar från staden, men har likväl eget församlingshus. Inom Vingåkers fögderi uppgifves antalet baptister hafva stigit från 500 till omkring 775. Då antalet baptister i hela länet vid slutet af förra perioden beräknades uppgå till öfver 1,500, torde det nu allraminst kunna antagas vara 2,000. Inom Rekarne fögderi hafva baptisterna 8 bönehus, inom Vingåkers 5 samt inom Gripsholms åtminstone 1, möjligen flere.

Metodisterna, som sedan längre tid tillbaka bildat två af staten erkända särskilda församlingar inom länet, hafva under nu ifrågavarande period bildat ytterligare en dylik. Genom nådigt bref den 6 maj 1887 medgafs nemligen bildandet i Nyköping af en metodist-episkopalförsamling, och kort derefter uppfördes för denna församling en särskild kyrka, som invigdes den 22 december 1889. Kostnaden för denna kyrka, hvilken är bygd af sten, har uppgifvits till 21,000 kronor, hvaraf 5,300 kronor anskaffats genom lån; återstoden lär influtit genom kollekt och gåfvor på olika platser, deraf 10,500 kronor i Amerika, 1,500 kronor i England, 2,300 kronor i Nyköping och 1,400 kronor på andra platser inom Sverige. Kyrkan med tillhörande tomt är för närvarande taxeringsvärderad till 18,000 kronor. Metodistföreningen i Nyköping räknade år 1885 omkring 50 medlemmar och år 1886 nära 70; enligt uppgift af församlingens föreståndaren utgjorde medlemsantalet 93 personer år 1887, 103 år 1888, 100 år 1889 och 95 år 1890. Af dessa är dock endast ett fåtal boende i Nyköping; enligt presterskapets intyg funnos nemligen vid 1890 års slut endast 16 personer derstädes, hvilka tillhörde metodistförsamlingen. Medel för bestridande af församlingens utgifter erhållas genom frivilliga bidrag från församlingsmedlemmarna, genom kollekt och genom gåfvor från personer utom församlingen. Metodistförsamlingen i Eskilstuna, som vid periodens början hade 450 medlemmar, förutom 80 ställda på prof i afseende å deras bekännelsetrohet, uppgifves vid periodens slut bestå af 440 medlemmar i full förening och 47 på prof, under anmärkning att alla dessa ej bo inom staden, utan en del i omkringliggande landsort. Församlingen eger fortfarande eget bönehus, taxeringsvärderadt till 37,000 kronor. I Torshälla hafva metodisterna år 1889 åt sig uppfört ett eget andaktshus. I Dunkers socken finnes fortfarande en särskild metodist-episkopalförsamling med 10 å 12 medlemmar och eget bönehus. I Mörkö socken finnes enligt uppgift ett antal metodister, som hafva en särskild lärare.

Anhängare af *mormonismen* torde endast förekomma i Vestra Vingåkers och Julita socknar. Antalet uppgifves hafva nedgått från 50 till 40.

Bland *öfriga separatistiska rörelser* torde de, som uppkallas efter f. d. prestmännen Waldenström och Ekman, vara de, som räknas största antalet anhängare. Inom Vingåkers fögderi hafva Waldenströmarne 12 bönehus, deraf 2 uppförda under perioden i fråga. En under femårsperioden uppkommen ny sekt är den, som bildats af förre prestmannen Kihlstedt under namn af »heligelseförbundet». Tillförlitliga uppgifter om antalet anhängare af dessa och andra dylika sekter saknas. Den s. k. evangeliskt-lutherska missionsföreningen har, bland annat, 7 bönehus inom Nyköpings fögderi, men torde äfven hafva sådana på andra ställen å länets landsbygd. I Nyköpings stad har den äfven

egen lokal, det s. k. missionshuset vid Stallbacksgatan, taxeringsvärderadt till 10,400 kronor; medlemmarnes antal uppgick vid periodens början till 217 och vid dess slut till 234.

Hvad angår verkningarna på befolkningen af hela den separatistiska rörelsen, vitsorda de flesta af de till Länsstyrelsen från kontraktsprostarne inkomna berättelser, att de sekteriske i allmänhet utmärka sig för nykterhet och ordentlighet, att de utan knot underkasta sig den lagstadgade folkskoleundervisningen, men att de hysa och ådagalägga vanvördnad för kyrkan och den kyrkliga ordningen.

En för perioden ny rörelse inom länet är den, som utvecklats af den s. k. *Frälsningsarmén*, hvilken på åtskilliga håll visat ganska stor lifaktighet och dragit till sig deltagare icke blott från statskyrkan, utan äfven, och kanske än mera, från sekterna. I Nyköping började Frälsningsarmén sin verksamhet år 1889. Sedan dess har den hållit sammankomster i en för ändamålet förhyrd lokal. I allmänhet hållas 7 offentliga och 3 enskilda möten hvarje vecka; de offentliga mötena äro talrikt besökta. Lokalen är ej särdeles rymlig, men åhörareantalet uppgår ofta till omkring 200 personer, af hvilka dock många torde vara ditlockade af nyfikenhet. Enligt uppgift från föreståndaren uppgick medlemmarnes antal vid periodens slut till 68, deri inberäknade personer boende inom andra samhällen. Till betäckande af omkostnaderna upptagas kollektor samt frivilliga bidrag från medlemmarne, hvarjemte inträdesafgift, uppbäres vid 3 möten i hvarje vecka. I Eskilstuna har Frälsningsarmén funnit ganska mycken tillslutning; af enskild person har derstädes för en kostnad af omkring 25,000 kronor uppförts ett andaktshus af sten, som af armén förhyrts på fem år mot en årlig hyra af 1,200 kronor. På landsbygden har rörelsen ännu ej tagit någon större utsträckning. I Vestra Vingåker har armén emellertid hösten 1890 på flere år förhyrt den midt emot kyrkan belägna f. d. gästgivarbyggnaden; åtskilliga af socknens invånare hafva ingått i armén och äro att anse som bekännare af dess lärosatser, men antalet kan ej uppgifvas. Penningremisserna till högkvarteret i Stockholm för inträdesafgifter och försäljning af tidningen »Stridsropet» lära uppgå till ungefär 50 kronor i veckan.

För den rörelse, som egt rum på vissa ställen inom länet bland jordbruksarbetarne, i hufvudsakligt syfte att få kortare arbetstid, redogöres längre fram i denna berättelse. På landsbygden hafva för öfrigt icke förekommit några *arbetarerörelser* af någon betydelse. Socialistiska föredrag hafva hållits på ett par ställen, utan att, efter hvad det vill synas, hafva funnit någon anklang bland landtbefolkningen. Bland hamnarbetarne vid Oxelösund förekom år 1890 en kortare arbetsinställelse. Af fackföreningar eller andra dylika sammanslutningar af arbetarne på landsbygden finnas här endast att omförmåla två: Näfvevarns arbetareförening, med 175 ledamöter och en boksamling af något öfver 300 band, samt Oxelösunds grofvarbetareförening, med 65 medlemmar. Denna sistnämnda förening uppgifves hysa socialistiska åsikter.

I Nyköping höllos under år 1890 åtskilliga föredrag af de bekanta socialisttalarna Aug. Palm, A. H. Janhekt och Hinke Bergegren. Det första af dessa föredrag åhördes af omkring 700 personer ur olika samhällsklasser, men de senare samlade jmförelsevis få åhörare. I Nyköping finnas 4 fackföreningar, nemligen af arbetare inom målare-, skomakare-, plåtslagare- och kakelugnsmakareyrkena. Dessa föreningar, af hvilka 3 före-

funnos redan vid tiden för Palms första föredrag, räkna hvar för sig 12 à 15 medlemmar, hvilka nästan alla anses hylla socialistiska åsikter. Vidare finnes der en »socialdemokratisk förening», som omfattar alla fackföreningarna och derutöfver eger omkring 30 medlemmar. Föreningarnes närmaste uppgift torde vara att samverka för att så långt som möjligt nedbringa arbetstiden och höja arbetslönerna. Någon arbetsinställelse har emellertid icke under perioden förekommit.

Äfven arbetarne i Eskilstuna hafva under perioden ofta nog blifvit påverkade af personer från andra orter, hvilka ditkommit och hållit föredrag i hvarjehanda ämnen. Utilistiska och socialdemokratiska förbund hafva kommit till stånd, båda dock af obetydlig omfattning. Det sistnämnda förbundet har, enligt stadgarne, till ändamål att verka för de socialdemokratiska idéernas utbredande och förverkligande genom muntlig agitation och spridande af partiets tidningar och broschyrer, särskildt bland arbetarne i Eskilstuna och omnejd. En större arbetsinställelse har under perioden egt rum i en af Eskilstuna suidesfabriker. Den började den 29 januari 1890 och fortgick till den 15 påföljande månad samt omfattade 125 arbetare. Arbetsinställelsen framkallades af arbetsgifvarens vägran att efter arbetarnes begäran afskeda en verkmästare. De i strejken deltagande understöddes med bidrag både af fabriksarbetare i staden och från annat håll. Verkmästaren frånträdde sin plats på egen begäran, dock lugnades ej arbetarne deraf, utan först sedan det blifvit känt, att andra fabrikanter träffat öfverenskommelser att icke hos sig antaga någon, som i rörelsen tagit del, upphörde denna. Denna arbetsinställelse gaf icke anledning till ingripande från ordningsmagtens sida, enär deltagarne hela tiden förhöllo sig stilla. I andra yrken, såsom målares, skomakares och skrädarens, hafva ock arbetsinställelser förekommit, men hafva icke varit af så stor omfattning som den förstnämnda och snart afvecklats. Af arbetare i de olika yrkena finnas 10 organiserade fackföreningar med, såsom det uppgifves, omkring 900 medlemmar tillsammans; dessa föreningar lyda samtliga under en lokalstyrelse, bestående af ombud från hvarje förening. De yrken, som sålunda sammanslutit sig, äro: jern- och metallarbetare, gjutare, filhuggare, bleck- och plåtslagare, kopparslagare, murare, skrädare, skomakare, målare, träarbetare. Största antalet medlemmar, omkring 450, kommer på jern- och metallarbetareförbundet. Hvar och en af de öfriga föreningarna har mellan 20 och 50 medlemmar. Föreningarnes ändamål synes hufvudsakligen vara att vinna styrka i fråga om aflöningsförhållandena gent emot arbetsgifvarne, samt att verka för allmän rösträtt och normalarbetsdag. Några fonder synas föreningarna icke hafva. I deras plan ingår äfven att lemna understöd åt strejkande, såväl i Eskilstuna som på andra orter, sedan strejkorsaken pröfvats och af föreningarna funnits rättvis; tillika har dock stadgats, att strejk endast i yttersta nödfall bör användas. Föreningarna, som äfven sysselsätta sig med att diskutera socialpolitiska spörsmål och jemväl verkat till sammanslutning vid val, hafva onekligen bidragit att gifva arbetarne en mera bemärkt ställning i samhället, än de förut haft.

Samtliga de myndigheter, som af Konungens Befallningshafvande rådfrågats rörande *nykterheten* bland befolkningen, hafva intygat, att densamma är i tilltagande. Detta bekräftas visserligen icke af efterföljande uppgift om antalet personer, som blifvit dömda till ansvar för fylleri, nemligen: 423 år 1886,

385 år 1887, 402 år 1888, 534 år 1889 och 620 år 1890; men den stegring, som utmärker de båda senaste åren, torde vara beroende af tillfälliga omständigheter. Såsom en sådan har af magistraten i Nyköping, i hvilket samhälle antalet fylleriförseelser var särdeles stort åren 1889 och 1890, angifvits, att nämnda år utfördes en del allmänna arbeten, som lockade en mängd lösa arbetare till staden. En större uppmärksamhet hos de tjänstemän, som hafva att beifra förseelser af ifrågavarande slag, torde äfven kunna hafva medverkat att öka antalet af de dömda. Med stöd af ofvan åberopade, af magistrater, kronofogdar och kontraktsprostar afgifna yttranden samt af hvad Konungens Befallningshafvande äfven på annan väg inhemtat, anser sig Länsstyrelsen kunna uttala det omdöme, att befolkningen går framåt i nykterhetskänseende, om än framstegen på en så kort tid som fem år icke kunna vara mycket stora.

Obestriddigt är, att dessa framsteg till en stor del äro att tillskrifva den verksamhet, som utöfvats af nykterhetsvännerna, d. v. s. i främsta rummet goodtemplar- och blåbandsföreningarna. Om dessa föreningar har af kronofogden i Nyköpings fögderi meddelats: Vid Oxelösund finnes en goodtemplarloge med 70 medlemmar. Derstädes finnes jemväl en annan nykterhetsförening, räknande 63 medlemmar. Uti Björkviks socken finnes äfven en absolut nykterhetsförening. Dessutom förekomma i öfriga socknar af Jönåkers härad äfvensom inom Rönö och Hölebo härad flere olika nykterhetsföreningar med större eller mindre tillslutning. Af dylika inom sistnämnda härad kan särskildt nämnas en goodtemplarloge inom Trosa socken, benämnd Enighet n:o 352, med 22 medlemmar, samt inom Vesterljungs socken logerna »Alexander», »Daniel» och »Folket», med tillhoppa 140 ledamöter, och vid Tullgarn en blåbandsförening med 20 medlemmar. Från Gripsholms fögderi meddelas, att vid Gnesta finnas en goodtemplarloge och en s. k. blåbandsförening samt i Gåsinge socken en dylik förening. De långa afstånden på landsbygden försvåra emellertid sammanträdena och förorsaka, att föreningarna derstädes ej utveckla sig så raskt, som de sannolikt eljest skulle göra. I Nyköping räknade goodtemplarorden vid 1885 års slut 113 medlemmar och blåbandsföreningen 80; men vid 1890 års utgång uppgick ledamotsantalet i den förra föreningen till 168 och i den senare till 220; goodtemplarorden håller fortfarande sina sammankomster i eget hus, taxeringsvärderadt, med tomt, till 6,500 kronor. Den i Eskilstuna arbetande goodtemplarorden uppgifves vara af den engelska grenen och derstädes hafva 6 särskilda loger, med ett sammanlagdt medlemsantal af 601 vid 1890 års utgång, och har orden ett ordenshus, taxerad till 32,000 kronor.

Utskänkning af bränvin har egt rum i länets samtliga städer samt i Malmköping och vid Malma gästgifvaregård i Lilla Malma socken; dessutom har tillfällig utskänkning förekommit vid Djurgården i Klosters och vid Hellby brunnsinrättning i Torshälla socknar äfvensom vid Oxelösunds hamnplats samt å vissa passagerareångfartyg. I samtliga städerna har bränvinshandeln varit upplåten åt bolag. I Nyköping var utskänkingsställen antal 4, i Eskilstuna afyttrades bränvin å 5 källare, 2 minuteringsställen och 3 krogar, i Strengnäs funnos 1 minuteringsställe och 2 utskänkingsställen, i Mariefred, Torshälla och Trosa likaledes 1 minuterings- och 2 utskänkingsställen i hvardera staden. För bränvinshandeln omfattning, erlagda afgifter m. m. redogöres längre fram i denna berättelse.

I afseende å förbrukningen af *maltdrycker* saknas sifferuppgifter för ett närmare angifvande af dess storlek; sannolikt torde dock icke någon minskning hafva egt rum. Antalet försäljningsställen till förtäring på stället af dylika drycker i städerna, som under föregående femårsperiod var 22, har under den senast förflutna varit 26, deraf 8 i Nyköping, 11 i Eskilstuna, 3 i Strengnäs, 2 i Mariefred, 1 i Torshälla och 1 i Trosa. Å landsbygden hafva maltdrycker funnits att tillgå till förtäring på stället vid åtskilliga skjutsanstalter samt dessutom vid Vingåkers, Katrineholms, Flens, Sparreholms och Gnesta jernvägshotell, i Malmköping och vid Oxelösund. Försäljning af maltdrycker till afhemtning förekommer i Nyköping på 26 och i Eskilstuna på 50 ställen. Den försäljning af detta slag, som under förra perioden uppgafs förekomma hos nästan alla landthandlande, synes icke obetydligt hafva aftagit. Sålunda uppgifves från Rekarne fögderi, att knappast en enda af dervarande 50 landthandlande har dylik försäljning; från Nyköpings fögderi, att endast 10 af 66; och från Vingåkers, att endast 18 af 110 bedrifva sådan rörelse. Oaktadt nitiska bemödanden att förhindra det, kringgås nog i många fall förbudet mot utskänkning vid dessa försäljningsställen.

Försäljning af *vin* till afhemtning förekommer i städerna i allmänhet hos s. k. specerihandlande. På landsbygden, der under föregående period 33 landthandlande hade dylik försäljning, har antalet nu gått ner, så att det ej varit mer än omkring 20.

I afseende å *byggnadssätt, klädedrägt och folknöjen* har Konungens Befallningshafvande icke någonting nytt att meddela, utöfver hvad i föregående femårsberättelser finnes omförmäldt.

Samtliga *sockenbibliotek* i länet omfattade vid 1890 års slut, enligt lemnade uppgifter: inom Nyköpings fögderi 6,253 band, inom Vingåkers 8,746, inom Rekarne 4,975 och inom Gripsholms 3,864, eller tillsammans 23,838 band, utvisande en tillökning af 935 band i jemförelse med slutet af föregående period. Från åtskilliga socknar meddelas, att biblioteken mindre flitigt anlitas än förr, beroende detta, till någon del åtminstone, på den stora spridning tidningarna alltmera fått.

Eskilstuna och Karl Gustafs stads *skarpskytteförening*, den enda förening af detta slag som finnes i länet, hade 248 aktiva medlemmar vid 1890 års slut, mot 250 fem år förut. En likartad verksamhet är den, som utöfvas af de s. k. *skyttegillena*. Nyköpings skyttegille, som år 1885 räknade 97 medlemmar, hade år 1890 172. De under femårsperioden nybildade Vingåkers och Malmköpings skyttegillen hade, det förra 36 ledamöter och det senare 30 ledamöter vid periodens slut. De bidrag af statsmedel, som under perioden utbetalats till skarpskytteföreningen och skyttegillena, inhemtas af nedanstående tabell:

	Till föreningar.				Till mål- skjutnings- premier och täflingars anordnande. Kronor.
	Eskilstuna o. Karl Gustafs stads skarp- skytteför.	Nyköpings skyttegille.	Vingåkers skyttegille.	Summa kronor.	
1886 års anslag.....	819	336	—	1,155	510
1887 års »	846	342	—	1,188	521
1888 års »	220	56	—	276	401
1889 års »	217	45	17	279	404
1890 års »	222	1) 261	19	502	427

1) Här af 200 kronor såsom bidrag till inköp af två skottaflor.

I sammanhang härmed torde förtjena omnämnas den s. k. *försvarsrörelsen*, som bedrifvits företrädesvis under periodens sista år och som bestått hufvudsakligen uti hållandet af populära föredrag i försvarsfrågan, spridandet af skrifter i ämnet och bildandet inom kommunerna af försvarsförbund, med en gemensam försvarskomité för hela länet. Ändamålet med denna rörelse har varit att lifva fosterlandskärleken och sprida intresse för en snar lösning af försvarsfrågan. Försvarsförbund hafva bildats i de flesta af länets kommuner, och ledamöter ur alla samhällsklasser hafva i dem inträdt till icke ringa antal.

Slutligen torde här, med ledning af Statistiska Centralbyråns berättelser om riksdagsmannavalen, få erinras om, att

intet annat af rikets län har i förhållande till folkmängden att uppvisa ett så litet antal *valberättigade vid val till Andra Kam-maren* som Södermanlands län. Under det att i hela riket år 1890 6.0 % af folkmängden voro valberättigade, tillkom i Södermanlands län dylik rätt endast 3.9 %. Inskränktes jämförelsen endast till landsbygden blir procenttalet för hela rikets landsbygd 5.9, men för Södermanlands läns blott 3.5. Enahanda undantagsförhållande har länet intagit vid samtliga föregående valtillfällen, beroende detta naturligtvis på de ovanligt många större egendomskomplexer, som i länet förekomma.

3. Nüringar.

A) **Jordbruk.** I likhet med hvad som skett i närmast föregående femårsberättelser, torde här få meddelas en öfversigt af de särskilda årens under perioden *väderleksförhållanden* och deras inverkan på utsäde och skörd.

År 1886: En särdeles regnig väderlek hösten år 1885 försvårade utsädet, så att till och med en del af den för höstsäde tillbrukade jorden måste till våren lemnas obesädd. Höstsädesbrodden utvecklade sig ojemnt och hade mångenstädes, der sådden af regnet försenats, ej uppnått tillfredsställande växtkraft, då vintern i slutet af november gjorde med ringa köld sitt inträde. Efter i början af år 1886 inträffad starkare frost snöbetäcktes jorden i medlet af januari, hvarefter vintervädret fortfor intill slutet af mars, då ett plötsligt ombyte i väderleken inträffade. Frostfria nätter och ofta återkommande regn påverkade höstsädens fortbildning betydligt, men i slutet af april inträdde åter snöfall och stark köld, som hämmade den af förutvarande blida temperatur framkallade växtligheten. Gynsamare väderleksförhållanden i senare hälften af maj ingåfvo dock förhoppningar om en god årsväxt. Den ihärdiga torka, som rådde hela sommaren och hösten, verkade menligt på rotfrukterna och första årets vallar samt till någon del äfven på vårsäden, men påskyndade sädens mognad, så att rågskörden måste börjas i slutet af juli, förrän höfångsten hunnit avslutas, hvarefter inbergningen af de öfriga sädesslagen försiggick i så snabb följd, hvart efter annat, att redan i början af september all säd var inhöstad. Afkastningen af såväl säd och rotfrukter som gräs blef af utmärkt beskaffenhet. Skörden i sin helhet beräknades af Konungens Befallningshafvande vara *fullt medelmåttig*.

År 1887: Höstsådden år 1886 verkställdes sent, i följd af ihållande torka; det nya utsädet förblef länge liggande oörod i jorden, men kunde dock, tack vare en särdeles gynsam väderlek under senhösten, kraftigt utveckla sig till medlet af december, då jorden frös. Vårsådden, som tog sin början i april, kräufve ovanligt ringa arbete, emedan till följd af vinterns beskaffenhet jorden var mycket uppluckrad och lätt att tillbruka. Vårsädesbrodden uppkom jemnt och oskadad af mask; äfven gräsvallarne visade en frodighet, som ingaf de bästa förhoppningar om en god äring. I slutet af maj och början af juni inträffande starka nattfroster vållade stor skada, förnämligast på rågen. Under sommaren rådde varm och torr väderlek, som påskyndade sädens mognad, så att inbergningen deraf tidigt kunde taga sin början.

Afkastningen af såväl säd som gräs blef af utmärkt beskaffenhet; af potatis erhöles en ovanligt rik och af sjukdom oberörd afkastning. Länsstyrelsen ansåg årets skörd vara *öfver medelmåttan*.

År 1888: Höstsådden egde rum under fördelaktiga omständigheter och sädesbrodden vann under hösten en särdeles frodig växtlighet. Vintern, som var ovanligt sträng och snörik, bibehöll sig oafbrutet från december till april månad. Vårarbetena kunde icke taga sin början förr än omkring den 10 maj eller nära tre veckor efter den vanliga tiden. Kall väderlek fortfor äfven sedan och fördröjde vårsädens uppkomst och utbildning, men sedermera inträffande långvarig nederbörd utvecklade såväl höstsäden som vårsäden i hög grad. Under större delen af sommaren saknades erforderlig värme, starka nattfroster inträffade tidigt, och särskildt för hafreskörden var bergningsvädret ogynnsamt. Rotfrukterna quarlågo till stor del i jorden, då denna först tillfrös. Skörden inom länet antogs af Konungens Befallningshafvande vara *medelmåttig*.

År 1889: I allmänhet verkställdes höstsådden i sedvanlig tid, och rågsädesbrodden utvecklade sig tillbörligt, innan vintern vid slutet af november gjorde sin början med rik snöbetäckning och jemn köld. Vintervädret fortfor nästan oafbrutet till slutet af mars, då snön ovanligt hastigt smälte under hög temperatur. Den långvariga torkan under sommaren utföfvade endast i ringa grad menlig inverkan på höstrågen, under det att höstvetet deremot förblef tunt och ojemnt. Större skada utföfvade torkan på vårsäden, som dessutom hemsöktes af rostsvamp. Äfven på höfångsten inverkade den torra väderleken mycket menligt. Länsstyrelsens omdöme om skörden var, att den utfallit *under medelmåttan*.

År 1890: Höstsådden verkställdes å lämplig tid och i väl arbetad jord; sädesbrodden hann att före vinterköldens inträdande uppnå en frodig växtlighet, som icke rönt någon menlig inverkan af den långvariga barvintern. Våren började med varm och tjenlig väderlek, men kort före blomningstiden inträdde en ihållande regnperiod, hvilken med korta afbrott och ringa solvärme fortfor under större delen af sommaren. Vid tiden för höstsädens inbergning rådde dock gynsam väderlek, och skördeutbytet utföll ganska tillfredsställande. Vårsådden kunde icke företagas förr än i början af maj, men den derefter inträdande regnperioden befordrade kraftigt utvecklingen af vårsäden; bristen

på tillräcklig sommarvärme gjorde emellertid, att mognaden fördröjdes, så att inbergningen icke kunde ega rum förr än i oktober. Skörden i sin helhet betecknades af Länsstyrelsen såsom *mera än medelmättig*.

För de inom länet förnämligast odlade sädesslagen och potatis torde här få lemnas nedaustående sammandrag af läns-männens rapporter om årsväxten, såsom i sin mån tjenande att ytterligare belysa *skördeförhållandena* under perioden:

	Höst-hvete.	Höst-råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Potatis.
<i>Korntal.</i>							
År 1886.....	8·66	8·66	7·01	7·87	8·24	7·24	6·89
» 1887.....	9·75	8·14	7·88	8·35	9·13	6·77	9·82
» 1888.....	8·67	8·03	7·42	6·98	7·06	6·25	6·05
» 1889.....	7·33	8·66	6·05	5·36	6·09	5·70	9·38
» 1890.....	9·22	8·97	7·87	8·74	8·33	6·08	2·84
<i>Vigt å 1 hl.</i>							
År 1886.....	Kg. 81·4	Kg. 76·5	Kg. 66·3	Kg. 52·9	Kg. 54·7	Kg. 93·1	—
» 1887.....	80·7	73·8	70·3	50·8	63·7	79·7	—
» 1888.....	77·1	70·4	61·4	45·4	45·2	76·7	—
» 1889.....	77·4	72·0	64·7	38·5	56·8	80·0	—
» 1890.....	77·2	70·5	65·5	47·8	52·0	80·1	—

Med ledning af Hushållningssällskapets årsberättelser lemnas i *tabell B* redogörelse för arealen af *den odlade egoviddens* och det sätt, hvarpå densamma användes.

Arealen åker och annan odlad jord, som vid slutet af fem-årsperioden 1881—1885 utgjorde 150,131 hektar, hade, såsom af tabellen synes, vid slutet af nu ifrågakvarande period ökat till 156,438 hektar, eller med 6,307 hektar. Deremot har arealen af den naturliga ängen minskats från 30,053 hektar till 19,477 hektar, eller med 10,576 hektar. Arealen af den till höstsäd använda egoviddens har icke undergått någon väsentlig förändring, den utgjorde 24,614 hektar år 1885 och 22,961 hektar år 1890, således en minskning af 1,653 hektar. För den till vårsträsäd använda arealen visar sig deremot en ökning från 43,783 hektar till 48,256 hektar, eller med 4,473 hektar, och för den till skörd af gräs och andra foderväxter använda från 47,054 hektar till 51,391 hektar, eller med 4,337 hektar.

Om *utsädes- och skördebeloppen* af hvarje särskildt sädeslag lemnas en närmare öfversigt i följande *tabell C*.

Öfver *utsäde och skörd i förhållande till den besädda arealen* meddelas en öfversigt i *tabell D* (sid. 13).

Rörande de *jordförbättringar*, som under perioden blifvit utförda, hafva icke uppgifter samlats af Hushållningssällskapet på enahanda sätt som under föregående period. Den verksamhet, som i sådant syfte egt rum, torde emellertid i någon mån kunna

Tab. B.

Arealen af den odlade jorden och dess användning åren 1886—1890.

År.	Af den dugliga marken belöpte på				Af odlade egoviddens användes till								
	träd-, humle- och kålgård.	åker och annan odlad jord.	Naturlig äng.	Skog-bärande mark.	Höstsäd.	Vårsäd.		Potatis.	Andra rot-frukter.	Spånads-växter.	Gräs och andra foderväxter till		Träde.
						Sträsäd.	Balj-växter.				bete.	skörd.	
1886, hektar.....	1,188	150,835	25,804	264,746	23,919	44,805	2,938	3,924	547	152	2,272	48,060	24,205
1887, ».....	1,201	150,989	25,263	259,562	23,440	45,316	3,113	3,991	494	154	2,576	48,190	23,663
1888, ».....	1,119	152,222	22,989	270,955	23,154	45,919	3,396	3,972	524	166	2,542	49,116	23,433
1889, ».....	1,126	154,473	20,246	277,607	22,973	47,237	3,365	3,941	536	153	2,532	50,376	23,360
1890, ».....	1,203	156,438	19,477	279,952	22,961	48,256	3,412	3,974	526	156	2,362	51,391	23,400

Tab. C.

Utsäde och skörd af olika växtslag åren 1886—1890.

	År 1886.		År 1887.		År 1888.		År 1889.		År 1890.	
	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.
Hösthvete, hektoliter.....	14,352	126,452	13,987	122,597	13,244	119,001	13,023	93,999	13,472	122,665
Vårhvete, ».....	725	4,490	779	5,813	751	4,863	714	3,550	460	2,946
Höstråg, ».....	49,441	387,292	48,224	356,406	48,229	393,046	47,649	405,655	44,665	396,811
Korn, ».....	11,005	75,303	10,730	78,102	10,600	79,442	10,384	61,550	10,688	82,177
Hafre, ».....	129,898	967,099	130,530	995,262	134,576	1,016,972	139,579	695,158	141,609	1,198,437
Blandsäd, ».....	9,219	62,348	7,854	62,064	7,920	58,680	9,020	53,066	11,494	92,168
Ärter, ».....	6,843	48,496	6,928	43,710	6,489	42,343	6,357	33,810	6,440	38,027
Bönor, ».....	185	972	183	895	175	1,078	135	599	132	632
Vicker, ».....	4,038	30,025	4,516	34,215	5,357	27,881	5,003	25,851	5,244	33,652
Potatis, ».....	73,333	479,341	73,579	647,814	74,114	452,107	73,257	651,928	75,778	207,429
Andra rotfrukter, ».....	—	79,506	—	102,579	—	113,347	—	121,592	—	86,635
Lin och hampa, frö, ».....	301	600	294	381	297	463	287	563	303	551
Do spånadsämne, deciton.....	—	478	—	385	—	396	—	424	—	414
Gräs och andra foderväxter, ».....	3,728	3,606	4,157	4,321	4,714	4,886	4,841	4,962	5,051	5,445
Hö, deciton.....	—	1,041,108	—	917,674	—	1,189,182	—	959,665	—	1,449,928

inhemtas af nedanstående *tabell E*, innehållande af landtbruksingeniören i länet lemnade uppgift om af honom verkställda förrettningar.

För landtmätare hafva dessutom utfärdats förordnanden att verkställa undersökning angående 9 särskilda afdiknings- eller vattenafledningsföretag.

Redan i senast afgifna femårsberättelse kunde omförmålas, att arbetet med sjöarne *Hjelmarens och Qvismarens sänkning* fortskridit så nära sin fulländning, att resultaten deraf börjat något visa sig; år 1888, således under nu ifrågavarande period, fullbordades detta det största vattenaftappningsföretag, som inom riket förekommit.

Af de till Kungl. Maj:ts förfogande af Riksdagen anvisade belopp för understödjande medelst lån af *sanka traktors odling* hafva beviljats följande försträkningsbelopp:

år 1886: till Hvargarns ängsodlingsföretag, omfattande afdikning och odling af vattenskadad mark, tillhörande Hvargarn samt Stora och Lilla Ladeby i Lista socken, 20,500 kronor; den areal, som skall befrias från vatten, beräknas till 104.55 hektar;

till torrläggning och odling af mark till Vallby, Skrafsta, Mörby och Skärpinge i Gillberga socken, samt Hallsta nr 1, Hallsta nr 2 och Åsby i Lista socken 4,000 kronor; den vattenbefriade arealen utgör 111.38 hektar;

år 1887: för uttappning af Rudsjön samt torrläggning och odling af mark till Sörby i Torsåkers socken 24,400 kronor; den

vattenbefriade arealen utgör 32.89 hektar; detta arbete skulle hafva varit färdigt till afsynig den 1 september 1890, men har Kungl. Maj:ts, uppå gjord framställning, funnit skäligt utsträcka tiden till den 1 september 1892;

för afdikning och odling af vattendränkta marker vid Ånga egendom i Svärta socken 18,000 kronor; den vattenbefriade arealen beräknas till 57.53 hektar;

för utdikning af Stora och Lilla Höfverödmossarna, Stora och Lilla Äggmossarna, Rödmosse samt Slättermossen på Svärta egendoms mark i Svärta socken 25,000 kronor; vattenbefriad areal 85.72 hektar;

för utdikning och odling af vattensjuka marker tillhörande egendomen Nygård, genom torrläggning af sjön Molken och reglering af sjöarne Hissingen och Kråksjön i Floda och Julita socknar, 51,000 kronor; vattenbefriad areal 264.20 hektar;

år 1888: till reglering af vattenståndet i Kyrksjön och Lillsjön för afdikning af vattenskadade marker, tillhörande åtskilliga hemman i Hölö socken, 12,300 kronor; vattenbefriad areal 87.86 hektar;

för afdikning och odling af mark, tillhörande Värhulta säteri i Vestermo socken, 36,200 kronor; vattenbefriad areal 332.26 hektar;

för invallning och odling af vattendränkta ängs- och mossmarker vid egendomen Räckelsta inom Helgesta socken 33,000 kronor; vattenbefriad areal 98.33 hektar;

Tab. D.

Utsäde och skörd på hektar odlad jord åren 1886—1890.

År.	Höstsäd.		Vårsträsäd.		Baljväxter.		Potatis.		Andra rotfrukter.	Spånadsväxter.			Foderväxter.
	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.		Ungefärlig skörd.
											Frö.	Spånadsämne.	
	Hektoliter.		Hektoliter.		Hektoliter.		Hektoliter.		Hektoliter.	Hektoliter.		Deciton.	Deciton.
1886.....	2.7	21.3	3.4	25.0	3.8	27.3	18.8	123.1	157.2	2.1	4.0	3.1	21
1887.....	2.7	20.6	3.3	25.2	3.7	25.5	18.7	163.4	195.4	1.9	2.5	2.5	19
1888.....	2.7	22.5	3.4	25.4	3.6	21.2	18.7	114.9	219.5	1.8	2.8	2.4	24
1889.....	2.6	21.7	3.4	17.2	3.4	17.9	19.0	165.0	237.0	1.9	3.7	2.8	19
1890.....	2.5	22.6	3.4	28.5	3.5	21.2	19.0	52.0	165.0	1.9	3.5	2.7	28

Tab. E.

Sammandrag af landtbruksingeniörens förrettningar åren 1886—1890.

År.	Antal förrettningställen.	Antal förrettningss dagar.	U p p g j o r d p l a n f ö r										
			Indelning till vaxelbruk.	Odling af högländt mark.	Omläggning af åkerjord		Myr- och kärrutdikning		Sjösänkning och derigenom vunnen areal.	Ängsvattning.	Invallning.	Andra arbeten.	Summa.
					genom tückdikning.	genom öppen afdikning.	för beredande af odling.	för skyddande mot frost.					
			Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.	Hektar.
1886.....	34	104	210	15	144	—	267	—	575	3	—	84	1,298
1887.....	41	100	185	10	330	4	354	—	293	—	15	155	1,316
1888.....	36	101	103	—	108	78	72	70	268	—	14	41	754
1889.....	37	110	470	8	75	—	314.51	15	49.72	—	260.46	163	1,355.69
1890.....	38	111	80	—	30	—	—	15	552.92	—	108.96	107.77	894.65
Summa	186	526	1,048	33	687	82	1,007.51	100	1,738.64	3	308.42	550.77	5,048.34

år 1889: till afdikning och odling af vattensjuka mossmarker, tillhörande egendomen Åby i Bergshammars socken, 13,900 kronor; vattenbefriad areal 70·59 hektar;

till afdikning och odling af Vettkärrret, tillhörande Vennevadsgård i Vestra Vingåkers socken, 3,400 kronor; vattenbefriad areal 15·47 hektar;

till afdikning och odling af vattensjuk mark, tillhörande Ryningsbergs säteri i Husby-Rekarne socken, 22,400 kronor; vattenbefriad areal 120·78 hektar;

till afdikning medelst invallning samt odling af vattensjuka marker, tillhörande Edeby säteri i Helgarö socken, 10,000 kronor; vattenbefriad areal 65·83 hektar;

till afdikning och odling af ängs- och mossmarker, tillhörande Klefva säteri i Björnlunda socken, 7,200 kronor; vattenbefriad areal 22·19 hektar;

år 1890: till torrläggning och odling af vattensjuka marker, tillhörande hemmanet 1 $\frac{1}{4}$ mantal Hjelmstätter i Vestermo socken, 13,400 kronor; vattenbefriad areal 66·49 hektar;

till afdikning och odling af vattenskadade marker, tillhörande hemmanet Väsby, 3 mantal i Torshälla socken, 12,700 kronor; vattenbefriad areal 35·81 hektar.

Under hela femårsperioden hafva sålunda tillsammans 16 vattenafledningsföretag erhållit ett sammanlagdt låneunderstöd ur odlingsfonden af 307,400 kronor, och uppgår den areal, som är afsedd att befrias från vatten, till 1,571·88 hektar.

Fullbordade, afsynade och godkända blefvo under perioden följande vattenaftappningsarbeten:

år 1888: ofvannämnda arbete för torrläggning och odling af marker i Gillberga och Lista socknar, för hvilket understöd beviljades år 1886;

år 1889: Hvagarns ängsodlingsföretag, för hvilket understöd beviljades år 1886.

Förutom ofvannämnda med statsmedel understödda vattenaftappningsföretag hafva flere andra dylika arbeten under perioden utförts, bland hvilka följande här torde förtjena omnämnas:

en inom Vesterljungs och Trosa socknar utförd grafrensning med deraf föranledd sänkning af Mörbysjön å Tureholms gods tillhöriga hemman jemte Vesterljungs prestgård, Skällberga by och Erikslunds gods, hvarigenom omkring 54 hektar jord blifvit torrlagda för odling;

utvidgning af en afloppsgraf i Helgarö och Fogdö socknar, hvarigenom 11 hektar jord i Helgarö och 120 hektar i Fogdö socken förbättrats;

en större grafrensning, efter utrifning af Vannesta såg i Toresunds socken, hvarigenom 164 hektar mark blifva förbättrade, varande dock detta arbete ännu ej fullbordadt;

sänkning af Långsjön i Kernbo och Taxinge socknar, hvarigenom 86 hektar jord förbättrats;

utvidgning af den s. k. Malmögrafven inom Jäders socken, hvarigenom torrlagts 44·5 hektar jord, tillhörande 10 delegare.

Den s. k. dikningsförman, som Hushållningssällskapet haft anställd för spridande af intresse för täckdikning, entledigades från denna sin befattning hösten år 1886, efter att nämnda år endast hafva varit använd 38 dagar med afvägningar och dikningsarbeten å 36 tunnland äfvensom på sällskapets bekostnad förehaft några dylika arbeten. Derefter har från Hushållningssällskapets sida icke något vidare åtgjorts i detta hänseende,

än att sällskapets afvägningsinstrument och dikningsverktyg kostnadsfritt tillhandahållits förre förmannen under dennes enskilda täckdikningsarbeten inom länet.

Sedan den frökontrollanstalt, som till en början var anordnad vid länets landtbruksskola å Väderbrunn och derefter sköttes i sammanhang med en kemisk undersökningsanstalt i Nyköping, upphört vid slutet af förra femårsperioden, hafva icke några dylika anstalter funnits inom länet.

Den i Örebro den 19 oktober 1888 bildade *Mellersta Sveriges utsädesförening*, hvars ändamål är att inom nämnda område verka för odling och förädling af utsädespanmål och frösorter, har under hvartera af åren 1889 och 1890 åtnjutit ett bidrag af 1,000 kronor från länets hushållningssällskap. Föreningen har bland annat anskaffat svart utsädeshafre och, i mån af tillgång, utan betalning tillhandahållit 50 kilogram deraf åt hvarje idkare af mindre jordbruk, som till mottagande af dylikt sädesprof anmälde sig och förbunde sig, bland annat, att utså den bekomna hafren utan sammanblandning med hafre af annat slag och att af den blifvande skörden återgälda till Föreningen ett väl rensadt, med skörd efter annat utsäde ej sammanblandadt parti af enahanda vikt som det erhållna. Af denna förmån begagnade sig år 1889 67 och år 1890 171 landtbrukare inom Södermanlands län. Medeltalet utaf de vunna skörderesultaten angifves i utsädesföreningens årsberättelse till 984 kilogram kärna pr hektar år 1889 och 1,729 kilogram år 1890.

Under år 1890 har Hushållningssällskapet likaledes lemnat bidrag till *Allmänna svenska utsädesföreningen* och till *Svenska mosskulturföreningen*, utgående med 500 kronor till hvardera af dessa föreningar.

De till jordbrukets tjänst anordnade *meteorologiska iukttagelserna* hafva under perioden fortgått vid 21 stationer efter enahanda metod som förut; samtliga observatörer erhålla på Hushållningssällskapets bekostnad exemplar af de utaf Meteorologiska Centralanstalten publicerade »Månadsöfversigter af väderleken i Sverige».

Den af Hushållningssällskapet anstälde *länsmaskinisten* har i medeltal årligen under femårsperioden varit anlitad 229 dagar på 98 förrättningsställen.

Nedanstående sammanställning af de i Hushållningssällskapets årsberättelser förekommande uppgifter om *arbetsprisen* (i kronor) utvisar icke någon nämnvärd olikhet med förhållandet under föregående femårsperiod:

År.	Årslön för tjänstehjon i husbondes kost.		Värde af stat och lön.		Dagsverkspris för jordbruksarbetare med egen kost.			
	Dräng.	Piga.	Stat-dräng.	Stat-piga.	Sommarkagsverke.		Vinterdagsverke.	
					man.	qvinna.	man.	qvinna.
1886.....	120—140	60—80	300—400	150—200	1—2	1—0·75	1·00	0·50
1887.....	100—150	50—90	300—350	200—250	1·50	0·70	1·00	0·50
1888.....	125—150	60—90	300—325	200—250	1·50	0·75	1·00	0·50
1889.....	125—150	60—75	300—325	200—250	1·50	0·75	1·00	0·50
1890.....	125—150	65—80	325—350	200—250	1·50	0·75	1·00	0·50

På åtskilliga ställen inom länet förspordes under sommaren år 1890 en viss rörelse bland jordbruksarbetarne, icke så mycket i syfte att skaffa sig ökad aflöning, utan egentligen för att söka

åstadkomma en nedsättning i arbetstiden. Arbetsinställelser förekommo på flera ställen, men blefvo af kort varaktighet, sedan arbetarne kommit till insigt om arten af de aftal, genom hvilka de voro bundna, och den risk, de löpte, genom att bryta aftalen. Den förkortning af arbetstiden under den ljusare årstiden, som redan förut på många ställen i länet införts, torde emellertid sedan börjat än allmännare tillämpas. Vid ett möte, som hölls med ett större antal arbetsgivare i sydöstra delen af länet i anledning af nu ifrågavarande rörelse, uttalade man sig för 11½ timmars arbetsdag under den ljusa årstiden.

På en och annan egendom har försök gjorts med att låta arbetarnes aflöning, delvis åtminstone, utgå i förhållande till afkastningen. Från en egendom har sålunda meddelats, att rätarne erhålla såsom lönetillägg 4 öre för hvarje hektoliter spanmål och rotfrukter, som skördats, samt att svinherden erhåller såsom dylikt tillägg 25 öre för hvarje gris, som uppnår 6 veckors ålder, samt 25 öre för hvarje försäldt djur. På en annan egendom afsättes för hvarje hektoliter säd af årets skörd, som levereras till gårdens magasin, efter afdrag af utsädet, vissa öre, hvarefter den summa, som derigenom uppstår, lika fördelas mellan gårdens alla åkerbruksstatkarlar. Å sistberörda egendom erhålla statkarlarne efter fem års tjänst ett ålderstillägg af 5 kronor.

Handelsprisen på spanmål och potatis kunna i medeltal beräknas till:

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Råg pr 100 kg.	9.75	8.80	9.50	11.00	12.50
Hvete > > >	12.50	12.50	14.50	14.50	15.50
Korn > > >	10.50	8.50	9.25	12.00	13.00
Hafre > > >	8.00	8.20	8.25	8.50	9.00
Ärter > > >	9.15	8.05	9.25	14.30	13.70
Potatis pr 1 hl.	2.12	2.73	2.27	2.50	4.25

Markegångsprisen enligt litt. A i taxan hafva varit:

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Hvete, pr 1 hl.	9.19	8.22	11.16	11.10	11.38
Råg > > >	6.15	5.16	7.18	8.00	8.00
Korn > > >	5.96	4.97	6.11	7.00	7.20
Hafre > > >	4.15	3.44	3.44	3.59	3.80
Blandsäd, ½ korn, ½ hafre, pr 1 hl.	5.03	4.20	4.78	5.29	5.50
> ⅓ hafre, ⅔ vicker >	5.50	4.59	5.92	6.53	6.60

Vid utarbetandet af den redogörelse för jordbruksförhållandena inom länet, som det åligger Hushållningssällskapet årligen afgifva, har sällskapet för hvarje år infortrat mera fullständiga primäruppgifter endast från en del af länet, men för länet i öfrigt dels användt äldre uppgifter, dels anlitat i öfrigt tillgängliga upplysningar. Sålunda hafva fullständigare uppgifter insamlats år 1886 från Oppunda och Villåttinge härad, år 1887 från Åkers, Daga och Selebo härad samt städerna Strengnäs och Mariefred, år 1888 från Jönåkers, Rönö och Hölebo härad samt städerna Nyköping och Trosa, år 1889 ånyo från Oppunda och Villåttinge härad, samt år 1890 från Öster- och Vester-Rekarne härad samt Torshälla stad.

Hvad beträffar jordbrukets allmänna ställning inom länet, torde nu ifrågavarande fem år få anses hafva varit en period af långsam, men stadigt fortgående utveckling i den redan förut inslagna riktningen. Jemväl hos allmogen förspörjes i allmänhet en lifligare sträfvan att uppbringa jorden i högre kultur genom förbättrad brukningssätt. Cirkulationsbruket är nästan öfverallt infördt, och äfven allmogen visar sig icke sky kostnaderna för täckdikning, stenbrytning m. m. till jordens förbättring, om än det sätt, hvarpå särskildt täckdikningsarbetena utföras, i allmänhet lemna åtskilligt öfrigt att önska. Användandet af artificiella gödningsämnen, hufvudsakligast benmjöl och superfosfat, har tilltagit. Allmänt användas bättre konstruerade åkerredskap, och äfven dyrbarare landbruksmaskiner, såsom ångtröskverk, slättermaskiner och hästräfsor, påträffas hos jemförelsevis mindre landbrukare. Den från och med år 1888 inträdda prisstegringen, särskildt å råg, hvete och korn, har åtminstone ännu icke framkallat någon ökning i odlingen af dessa sädesslag.

B) Boskapsskötsel. Med ledning af Hushållningssällskapets uppgifter lemnas i nedanstående tabell redogörelse för antalet kreatur af olika slag vid slutet af hvarje år under perioden:

År.	Hästar		Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.
	öfver 3 år.	under 3 år.							
1886.....	9,399	1,407	23,516	2,443	60,348	19,679	39,276	126	16,051
1887.....	9,355	1,560	23,107	2,459	61,189	19,765	39,032	107	17,418
1888.....	9,403	1,409	23,039	2,370	61,998	19,936	38,191	99	18,801
1889.....	9,660	1,416	22,187	2,384	62,787	20,080	37,599	110	20,293
1890.....	9,948	1,406	21,726	2,464	64,009	20,273	37,299	58	20,835

Jemföres antalet kreatur vid slutet af perioden med motsvarande antal vid slutet af föregående period, visar sig ökning för hästar med 579 stycken, kor med 6,416 stycken, ungnöt med 4,989 stycken, samt svin med 5,351 stycken, men minskning deremot för oxar med 2,568 stycken och får med 2,922 stycken. Af dessa siffror framgår sålunda, att hästar alltmer börja ersätta oxar såsom dragare för jordbrukets behof äfvensom att ladugårdsskötseln befinner sig i en liflig utveckling.

Till förbättrande af länets nötkreatursafvel har åtskilligt blifvit gjordt såväl från Hushållningssällskapets och hushållningsgillenas som från enskilde jordegares sida. I främsta rummet torde dervid förtjena att omnämnas sällskapets beslut den 1 december 1886 att anordna prisbelöningar af nötkreatur, efter vid samma tillfälle fastställda grunder, äfvensom att anvisa nödiga medel för detta ändamål. I enlighet med de af Hushållningssällskapet år 1886 antagna och år 1888 i vissa delar ändrade stadgarne hållas af en för ändamålet utsedd premieringsnämnd prisbelöningmöten årligen å de dagar och orter, som af Förvaltningsutskottet bestämmas i samråd med nämndens ordförande. I täflingarne ega deltaga: i klass 1: tjurar från 1½ till 4 års ålder, tillhöriga egare eller brukare af 100 tunnland åkerjord och deröfver; i klass 2: tjurar af 1½ till 4 års ålder, tillhörande egare eller brukare af mindre än 100 tunnland åkerjord; i klass 3: qvigor af 1½—3 års ålder, tillhörande egare eller brukare af 100 tunnland åkerjord och deröfver; i klass 4: qvigor af 1½—3 års ålder, tillhöriga egare eller brukare af mindre än 100

tunnland åkerjord och i klass 5: kor, ej öfver 10 år gamla, tillhöriga egare eller brukare af mindre än 100 tunnland åkerjord.

Vid prisbelöningen fästes ej afseende vid särskilda raser, endast att kreaturen äro i och för sig prisgiltiga och visa sig innehafva framstående goda egenskaper.

För de djur, som pröfvas dertill berättigade, utdelas pris efter följande grunder:

I klass 1 första pris: silfvermedalj och andra pris: bronsmedalj; i klass 2 första pris: 20 kronor och andra pris: 10 kronor; i klass 3 första pris: silfvermedalj och andra pris: bronsmedalj — i denna klass täfla djuren i grupper och måste hvarje djur inom gruppen vara prisgiltigt, för att gruppen skall kunna erhålla pris — i klass 4: första pris 15 kronor, andra pris 10 kronor och tredje pris 5 kronor; samt i klass 5: första pris 10 kronor och frisedel, andra pris 5 kronor och frisedel, och tredje pris frisedel. Frisedel berättigar till kostnadsfritt begagnande af prisbelönt tjur. För de tre bästa tjurarna äfvensom för de tre bästa grupperna af qvigor kunna efter samtliga prisbelöningsmötenas slut utdelas hedersdiplom.

Nedanstående tabell utvisar för hvar och ett af åren 1887—1890 antalet djur, som utstälts och prisbelönts i enlighet med dessa bestämmelser:

År.	Tjurur från större jordbruk.			Tjurur från mindre jordbruk.			Qvigor från större jordbruk.			Qvigor från mindre jordbruk.			Kor.			Summa.					
	Belönade.			Belönade.			Belönade.			Belönade.			Belönade.			Utskilde.	Prisbelönade.				
	Utskilde.	Hedersdiplom.	Andra pris.	Utskilde.	Hedersdiplom.	Andra pris.	Utskilde.	Hedersdiplom.	Andra pris.	Utskilde.	Hedersdiplom.	Andra pris.	Utskilde.	Hedersdiplom.	Andra pris.			Tredje pris.			
1887....	73	3	28	23	55	12	16	87	—	21	19	130	32	43	—	55	—	40	400	237	
1888....	62	2	27	21	50	5	15	85	—	18	33	158	45	50	—	109	—	49	464	265	
1889....	55	—	13	17	77	7	22	136	3	10	9	241	26	73	54	231	35	76	52	740	397
1890....	57	—	13	20	97	6	23	117	3	13	7	346	39	83	72	337	29	94	73	954	475

Hushållningssällskapets utgifter för nötboskapspremieringen hafva utgjort: 4,344.38 kronor år 1887, 3,312.21 kronor år 1888, 3,645.95 kronor år 1889 och 4,334.45 kronor år 1890.

För att underlätta anskaffandet af goda afvelsdjur af utmärkta raser afsatte Hushållningssällskapet år 1886 en särskild fond å 20,000 kronor att användas till räntefria amorteringslån för inköp af nötkreatur från utlandet. Från denna fond hafva lån utlemnats år 1887 till ett belopp af 12,210 kronor, år 1889 af 3,000 kronor och år 1890 af 6,500 kronor.

En ytterligare åtgärd i enahanda syfte vidtogs, då Hushållningssällskapet år 1887 anvisade en särskild fond å 3,000 kronor att utlemnas mot nöjaktig säkerhet såsom räntefria på tre års återbetalning ställda amorteringslån till hushållningsgillen för inköp af inhemska tjurur. Genom ett år 1889 fattadt beslut har sällskapet medgifvit, att lån från denna fond jemväl må få utlemnas till af enskilda bildade tjuvföreningar. Endast ett lån å 1,000 kronor har under perioden utlemnats.

Vissa af länets hushållningsgillen hafva äfven medverkat till nötboskapsafvelns förbättrande, bland annat genom inköp af tjurur till användning inom gillesområdet.

Gödkreatursutställningarna vid Katrineholm hafva fortgått fyra gånger om året. Enligt de om dessa utställningar afgifna berättelser utställes år 1886 905 kreatur, af hvilka på platsen såldes 17 tjurur, 242 oxar, 72 kor, till pris vexlande mellan 2 kr. 25 öre och 3 kr. 25 öre för 20 skålpund lefvande vigt; 1887 utställes 740 kreatur, af hvilka såldes 14 tjurur, 235 oxar, 81 kor, till pris af 2 å 3 kronor för 20 skålpund; 1888 voro 901 kreatur utställda, hvilka till största delen försåldes på platsen till pris vexlande mellan 2 kr. 50 öre och 3 kr. 25 öre för 20 skålpund; 1889 utställes 705 kreatur, af hvilka de flesta såldes på platsen till pris, som ej kunnat uppgifvas; 1890 utställes 680 kreatur, som likaledes till största delen sålts på platsen till ej uppgifvet pris. Hushållningssällskapet har understött dessa utställningar med anslag till bestridande af kostnaderna för desamma; med undantag för åren 1888 och 1889 har sällskapet äfven anvisat medel till premier för exportdjur.

Förutom de i senast afgifna femårsberättelser omförmälda tillfällen till afsättning af nötboskap böra här äfven nämnas *torgdagarna* i Flen och Sparreholm. För att möjliggöra utvidgandet af gödkreaturshandeln vid Flen beviljade Hushållningssällskapet år 1890 Villåttinge hushållningssällskapet ett räntefritt lån å 2,000 kronor för uppförande af ett kreatursstall.

Med hänsyn till det behof af skickliga och kunniga *ladugårdsskötare*, som gjort sig alltmera gällande i samma mån, som kreatursbesättningarna inom länet ökats ej blott i storlek och antal utan äfven i värde, har Hushållningssällskapet anvisat medel till beredande af undervisning i koskötsel, och har denna undervisning under år 1890 tagit sin början med 3 elever, som stationerats vid olika egendomar inom länet och der i tvååriga kurser åtnjuta praktisk och teoretisk undervisning med ledning af en utaf Vestra Södermanlands landbruksklubb prisbelönad »Handbok i mjölkboskapsskötsel».

Åt *mejerihandteringen* har en alltjemt ökad uppmärksamhet egnats. Hushållningssällskapet har under hela perioden haft en mejerikonsulent anställd, hvilken år 1886 verkstälde 53 förrättningar vid 25 af länets redan befintliga mejerier och vid ett nytt sådant, hvilket under hans tillsyn och handledning blifvit under året anlagdt; år 1887 besökte han 41 af länets mejerier och var der sysselsatt 142 förrättningsdagar med anläggning af 4 nya mejerier och förändring af 4 äldre samt med inspektioner m. m.; år 1888 tjenstgjorde han 204 förrättningsdagar, hufvudsakligen med inspektioner samt med anläggning af nya och omändringar af äldre mejerier; år 1889 verkstälde han 104 tjenstförrättningar under tillsammans 161 arbetsdagar och var dervid sysselsatt med anläggning af 6 nya mejerier och förändring af 4 äldre samt med mejeriinspektioner; år 1890 var han under 159 dagar sysselsatt med enahanda tjenstförrättningar.

Undervisning i mejeriskötsel meddelades på Hushållningssällskapets bekostnad under år 1886 åt 4 elever vid Sjösa mejeri i Svärta socken och under år 1887 åt samma antal, först vid Sjösa och sedan vid mejeri i Nyköping. Dessa kurser voro ettåriga och afsågo endast meddelande af praktisk undervisning. Sedan det visat sig, att en grundligare såväl praktisk som teoretisk utbildning erfordrades, för att eleverna skulle kunna utbildas till fullt dugliga mejerskor, beslöt emellertid Hushållningssällskapet år 1887 den förändring, att kursen gjordes tvåårig och jemväl omfattade teoretisk undervisning. Under hvardera af åren 1888—1890 hafva antagits 4 elever, hvilka utstatio-

nerats vid olika mejerier. Enligt den för denna undervisning fastställda plan tillbringa eleverna första året af kursen vid ett mejeri, andra året vid ett annat; en månad under hvardera året egnas åt teoretisk undervisning. Någon svårighet att få undervisningsmejerier har icke visat sig och på sökande till elevplatser har äfven varit god tillgång.

Enligt de af mejerikonsulenten insamlade uppgifter funnos år 1890 här i länet 116 mejerier, fördelade, dels med afseende å behandlingsmetoderna i 61 separatorsmejerier, 49 ismejerier, 2 ostmejerier, 2 kombinerade separators- och ismejerier samt 2 is- och ostmejerier, dels i fråga om öfriga förhållanden i 2 bolags-, 22 uppköps-, 1 andels- och 91 herrgårdsmejerier. Såvidt utrönas kunnat, hafva samma år vid dessa mejerier inmätt 44,859,084 liter oskummad mjölk och tillverkats 1,588,782 kg. smör, 28,430 kg. helfet ost, 44,071 kg. halffet ost och 700,806 kg. skumost. Den till England exporterade smörmängden uppgick för året till 1,542,750 kg., deraf öfver Göteborg 1,130,466 kg. och öfver Malmö 412,284 kg. Länet's hela smörtillverkning anser mejerikonsulenten med full säkerhet kunna beräknas till öfver 2 millioner kilogram. Efter 1 krona 85 öre per kilogram uppgår hela värdet af det vid mejerier tillverkade smöret till 2,939,247 kronor; efter 1 krona 10 öre för den helfeta osten blir värdet af densamma 31,273 kronor; efter 80 öre för den halffeta värdet af denna 35,257 kronor; och efter 20 öre för skumosten dess sammanlagda värde 140,161 kronor. Sammanlagda värdet af länet's mejeriprodukter skulle sålunda uppgå till 3,145,938 kronor.

Med understöd af Hushållningssällskapet har af mejerikonsulenten inrättats en *mjölkkontrollanstalt* i Flen, vid hvilken under nio månader af år 1889 undersöktes, mestadels med lactokrit, nära 4,000 mjölkprof och år 1890 öfver 11,000 prof.

Äfven åt *hästafvelns* förbättrande har uppmärksamhet egnats såväl af Landsting och Hushållningssällskap som af enskilde. Med anslag af statsmedel samt af nyssnämnda båda korporationer hafva prisbelöningar årligen egt rum i Nyköping, Eskilstuna, Mariefred, Katrineholm och Gnesta, å sistnämnda plats dock endast de fyra sista åren af femårsperioden. Antalet premierade djur har varit:

År.	Hingstar.	Fölstön.	Unghästar.	Summa.
1886.....	18	57	58	133
1887.....	16	54	71	141
1888.....	20	46	71	137
1889.....	20	49	60	129
1890.....	19	59	56	134

Från den af Hushållningssällskapet anvisade lånefond för inköp af stoföl och hingstar af lämpliga arbetsraser utlemnades år 1886 ett lån å 2,500 kronor, år 1889 utlånades 3,000 kronor och år 1890 2,900 kronor. Äfven flere bland hushållningssällskapen hafva i sin mån medverkat till hästafvelns förbättrande inom länet. Sålunda hade Jönåkers hushållningssällskap och hingstförening under år 1887 en jemmlandshingst stationerad inom området; föreningen inom Rönö härad till hästafvelns förbättrande inköpte år 1888 en hingst af bergsardennerras och påföljande år en norsk hingst; en inom Hülebo härad varande hingstförening har år 1890 beslutit sin upplösning och öfverlemnats sina tillgångar till hushållningssällskapet, som förbundit sig att anskaffa och tillhandahålla lämplig hingst; Rekarne hushållningssällskap har år 1890 skaffat sig ytterligare en hingst af ren ar-

dennerras; af Åkers och Selebo hushållningssällskap inköptes en norsk hingst 1886. Förutom nu nämnda åtgärder till förbättrande af länet's hästras och de åtgärder, som af enskilda personer i samma syfte vidtagits, må äfven nämnas, att från midten af april till midten af juli hvarje år hingstar från Strömsholms hingstdepot varit stationerade på olika ställen inom länet.

Sedan Hushållningssällskapet ställt erforderliga medel till Rekarne hushållningssällskap's förfogande, har alltsedan år 1887 en *hästmarknad* varit anordnad i Eskilstuna i april och september månader; stallar äro der uppförda och plats inhägnad. Denna marknad har alltifrån början varit talrikt besökt af såväl köpare som säljare.

I afseende å *fårskötseln* finnes icke något annat att omförmäla, än att statens undervisare i ullkultur och schäferiskötsel uppå vederbörande egares requisition årligen besigtigat vissa å större egendomar anlagda schäferier. Den redan i föregående femårsberättelse anmärkta minskning i antalet underhållna får har under nu ifrågavarande period ytterligare fortgått. Brist på lämpliga beten uppgifves såsom den förnämsta orsaken härtill.

Den förut påpekade betydliga tillväxten i antalet underhållna svinkreatur ådagalägger i sin mån *svinafvelns* utveckling; framsteget är ej heller endast kvantitativt utan jemväl kvalitativt, och många äro de mönstergilla svingårdar, som under perioden blifvit anlagda i länet. Icke desto mindre pågår fortfarande en mycken stor införsel af smågrisar, företrädesvis från Skåne.

Den anordning af *veterinärväsendet* i länet, som vidtogs af Landstinget och Hushållningssällskapet år 1883, att gälla för åren 1884—1888, har genom beslut år 1888 förklarats gällande äfven för åren 1889—1893. Indelningen i 7 veterinärdistrikt har bibehållits; den enda förändringen, som egt rum, är att Helgarö socken öfverflyttats från Åkers och Selebo till Rekarne distrikt. Den förutvarande föreningen af länsveterinärtjensten och distriktsveterinärbefattningen i Nyköpings distrikt har upphört med 1889 års slut.

Smittosamma sjukdomar bland husdjuren hafva uppträdt flere gånger under perioden. Allvarsammast var den svinpest, som uppträdde mot slutet af år 1887 och inkom till länet med ungsvin från Skåne; densamma spred sig inom Stigtomta, Bärbo, Björkviks, Lerbo, Forsa, Årdala och Floda socknar. Mer än 300 svin dogo eller blefvo nedslagtade inom dessa socknar i följd af svinpest. Redan innan fall af sjukdom här förekommit, hade Länsstyrelsen, i anledning af inkomna underrättelser, att densamma utbrutit i Skåne, genom särskild kungörelse varnat allmänheten att köpa s. k. skånska grisar, innan genom veterinärens efter undersökning afgifna utlåtande visshet vunnits, att de till salu utbudna djuren ej voro med svinpest behäftade. Sedan emellertid sjukdomen icke desto mindre utbrutit, förbjöd Länsstyrelsen, på grund af dertill utaf Medicinalstyrelsen lemnadt bemyndigande, för viss tid införsel till och spridning inom länet af svinkreatur, hvilka kunde befaras komma från af svinpest smittad ort. Slutligen blef genom kungl. kungörelsen den 5 december 1887 all transport af lefvande svinkreatur från ort till annan inom riket tills vidare förbjuden, så framt icke djuret åtföljdes af intyg om hemort och derom, att å denna ort under de senaste 30 dagarne, innan djuret derifrån affördes, bland svinkreaturen smittosam sjukdom icke varit gängse eller för svinpest eller rödsjuka misstänkta sjukdomsfall inträffat. Den första kungörelsen om, att sjukdomen utbrutit inom länet

utfärdades den 9 november 1887, och den 17 februari 1888 förklarades de sist angripna orterna fria från svinpesten. För till följd af svinpest nedslagtade svinkreatur utbetaltes i ersättning af statsmedel sammanlagt 1,605 kronor 7 öre.

Fall af mjeltbrand hafva förekommit åren 1886, 1889 och 1890, men hvarterda året endast inom mindre områden; år 1886 i Vadsbro socken, år 1889 i Julita och år 1890 i Vestra Vingåkers, Helgesta och Svärta socknar. Den farsot, som år 1889 hemsökte Julita socken, utmärkte sig genom sin långvarighet. Den 17 juni ankom den första rapporten om, att sjukdomen utbrutit; den 14 augusti kunde visserligen det smittade området förklaras fritt, men två dagar derefter inträffade ett nytt sjukdomsfall; den 6 september förklarades området fritt, men den 13 november hade sjukdomen åter visat sig; det var först den 2 december, som området definitivt kunde förklaras fritt från smitta.

C) **Jordbrukets binäringar.** Det tillfälle till erhållande af sakkunnig handledning i *trädgårdsskötseln*, som Hushållningssällskapet beredt genom anställande af två länsträdgårdsmästare, har anlåtats i ungefär enahanda omfattning som föregående femårsperiod. Reqviirenternas och förrättnings- samt resedagarnes antal har varit:

År.	Reqviirenter.	Arbetsdagar.
1886.....	72	213
1887.....	118	264
1888.....	130	276
1889.....	111	236
1890.....	122	229

Det är emellertid endast undantagsvis, som hemmansegare och andra smärre jordbrukare betjena sig af länsträdgårdsmästare; liksom det äfven hör till undantagen, att skolråden anlitat dem för folkskoleträdgårdars anordnande. Vid periodens slut utgjorde folkskoleträdgårdarnes antal i Nyköpings fögderi 41, i Vingåkers 51, i Rekarne 19 och i Gripsholms 24, eller tillsammans 135 i hela länet, mot 128 vid slutet af föregående period.

Humleodling förekommer endast i Vingåker i någon nämnvärd mån. Icke heller synes *biskötseln* omfattas med något mera allmänt intresse.

Till utvecklande af *fiskerinäringen* inom länet har icke under perioden något understöd utgått vare sig af Landsting eller Hushållningssällskap. Vid det anslag till fiskerihushållningens befrämjande, som Landstinget beviljade år 1884 för hvarterda af åren 1885—1889 till belopp af 1,000 kronor att ställas till Konungens Befallningshafvandes disposition, var fästadt det vilkor, att Hushållningssällskapet för samma ändamål och samma tidrymd anvisade minst ett lika stort belopp; men då detta ej inträffade, kom ej heller Landstingets anslag att utgå. Ett af Landstinget, med anledning af framställning från Länsstyrelsen, år 1886 fattadt beslut att till en för flere län gemensam fiskeriskola vid Flen anslå ett årligt bidrag af högst 500 kronor, att utgå för hvarterda af åren 1887—1889, under vissa bestämda vilkor, har ej heller ledt till någon påföljd.

Det enda, som här är att omnämna, är, att under de fem första månaderna af år 1886 den då ännu tjenstgörande fiskeridirektören dels avslutade den under år 1885 påbörjade kursen i fiskeriskolan i Flen, dels utstakade strömmingsvarp utefter Brå-

vikens norra strand från Uttervik till Qvarsebo samt anskaffade redskap och meddelade undervisning för laxfångst i Östersjön mellan Beten och Häfringe.

Fiskerihandteringen i länet bedrifves hufvudsakligen endast till husbehof. Ett undantag är dock strömmingsfisket i skärgården. Detta anses i Hölebo härad under år 1890 hafva lemnat 36,500 valar, värderade till 11,000 kronor, och inom Jönåkers härad omkring 100 tunnor, till värde af omkring 900 kronor; för Rönö härad saknas alla uppgifter i detta hänseende. I Vester-Rekarne härad uppgifvas 24 personer såsom näringsfång idka fiske i Hjelmaren och Mälaren, och har årsvärdet af fångsten beräknats till omkring 20,000 kronor. Fisket anses i dessa trakter märkbart hafva försämrats genom Hjelmaresänkning.

Med anledning af till Konungens Befallningshafvande ingången anmälan om den förödande kräftfångst, som egde rum i sjön Hjelmaren, utlystes hösten år 1890 ett sammanträde inför Konungens Befallningshafvande i Södermanlands, Örebro och Vestmanlands län å Lännäs tingstad i Örebro län med fiskerivattensinnehafvare i Hjelmaren för att öfverlägga om grunderna för kräftfångstens ordnande i nämnda sjö äfvensom derjemte om de bestämmelser i öfrigt rörande fiskets utöfvande i samma sjö, som kunde finnas nödiga att vidtaga. Vid detta sammanträde, der ett af fiskeriinspektören utarbetadt förslag till »allmänna stadganden rörande fångst och försäljning af kräftor» förelåg, framställes åtskilliga önskingar om förändringar i lagstiftningen såväl rörande kräftfångsten som rörande fiske af gös och aborre m. m. Ännu har emellertid icke någon förändring i sådant syfte kommit till stånd.

Lax uppgifves på senare åren hafva börjat förekomma i nordligare delen af den yttre skärgården, men egnas åt detta fiske obetydlig uppmärksamhet, hvartill orsaken hufvudsakligen torde ligga i bristande tillgång till inköp af de dyrbara laxnäten och annan redskap.

Åt *hemslöjdens* utveckling hafva fortfarande Landsting och Hushållningssällskap egnat uppmärksamhet. Den i föregående femårsberättelse omnämnda slöjdnämnden, hvars ledamöter utses gemensamt af Landsting och Hushållningssällskap, har till uppgift att befrämja slöjdundervisningen, att hafva tillsyn öfver slöjdskolorna samt att förvalta de anvisade penningmedleu. De hufvudsakliga medel, nämnden haft till sitt förfogande, hafva utgjorts af Landstingets och Hushållningssällskapets anslag å tillsammans 7,000 kronor årligen. Under de tre första åren af femårsperioden tillskötto dessa båda korporationer hvardera hälften af detta belopp, men de båda sista åren har Landstinget lemnat 5,000 kronor och Hushållningssällskapet endast 2,000 kronor om året.

Nämnden har i främsta rummet arbetat på främjandet af slöjdundervisning i förening med den teoretiska undervisningen i länets folkskolor, och då det härför måste vara af största vikt att hafva tillgång på slöjdlärare och slöjdlärlarinnor med nöjaktig utbildning, har uppmärksamheten varit rigtad på att så vidt möjligt tillgodose detta behof. Bland åtgärder, som i sådant syfte vidtagits, må i främsta rummet nämnas tilldelandet af stipendier åt lärare och lärarinnor för genomgående af en kurs vid slöjdläroreseminariet i Näs; år 1886 utdelades 5 dylika stipendier, år 1887 4, år 1888 likaledes 4, år 1889 5 och år 1890 6. Derjemte har under hvarterda af åren 1886 och 1887 varit anordnad en sex veckors slöjdkurs för lärare och lärarinnor vid

slöjdskolan i Nyköping. I denna kurs deltog första året 9 och andra året 10 elever. Bristande tillgångar hafva förlindrat nämnden att under de senare åren fortsätta med dessa kurser, oaktadt desamma ansetts vara till stort gagn. I fråga om undervisningen i qvinlig slöjd har nämnden, på det att denna måtte bedrivas efter en viss plan, bland annat låtit utarbета och af trycket utgifva en »kursindelning jemte modellbeskrifning för qvinnliga slöjdskolor inom Södermanlands län», hvilken utdelats till skolråd och slöjdskolor i de församlingar inom länet, der undervisning i qvinlig slöjd blifvit anordnad. Derjemte har år 1890 antagits en slöjdinstruktis, som i Eskilstuna, Katrineholm, Strengnäs och Nyköping föranstaltat möten af närboende slöjdlärarynnor, för hvilka instruktisen hållit föredrag om slöjd- undervisningen, uppvisat den modellserie, som bör lända till efterrättelse vid undervisningen i qvinlig slöjd, och i öfrigt lemnat nödiga anvisningar för ett rätt handhafvande af denna undervisning.

Enligt de af slöjdnämnden lemnade uppgifter har slöjd- undervisning meddelats åt följande antal gossar och flickor:

År.	Skolor.	Gossar.	Skolor.	Flickor.
1886.....	49	1,008	87	3,008
1887.....	65	1,159	97	2,488
1888.....	67	1,380	99	2,787
1889.....	75	1,528	106	3,012
1890.....	81	1,711	113	3,150

I förhållande till de i motsvarande folkskolor år 1890 inskrifna barn utgjorde antalet i slöjd undervisade gossar 58 procent och flickor 77.5 procent.

Länets slöjdskolor hafva i statsbidrag erhållit 3,200 kronor år 1886, 3,975 kronor år 1887, 4,875 kronor år 1888, 5,700 kronor år 1889 och 6,000 kronor år 1890.

Vid Claestorp i Östra Vingåkers socken finnas två enskilda slöjdskolor, som lemna undervisning åt 20 gossar och 40 flickor.

Vid Tullgarn äro på H. K. H. Kronprinsessans bekostnad två slöjdskolor inrättade, en för gossar och en för flickor.

Om den i Nyköping anordnade slöjdundervisning meddelas, att vid slöjdskolan för gossar, som är afsedd för de äldre lärjungarne i stadens goss-skola och har till ändamål att lära barnen använda de vanligast förekommande arbetsverktyg, undervisning i slöjd meddelats 36 timmar i veckan under skolterminerna; eleverna äro fördelade i 7 grupper med omkring 15 barn i hvarje grupp; undervisning meddelas i snickeri, svarfning, träsnideri och stålträdsarbeten. I slöjdskolan för flickor undervisas alla till flickskolan hörande barn; undervisningen omfattar sömnad, stickning, väfnad och annan enklare fruntimmersslöjd.

Husslöjden inom länet torde väl emellertid, oaktadt dessa bemödanden, ännu icke kunna sägas stå på någon särdeles hög ståndpunkt, men det är väl att hoppas, att särskildt det arbete, som lägges ned på det uppväxande släktet, småningom skall bära frukt.

Uti det sextonde allmänna svenska landtbruksmötet i Stockholm sommaren 1886 deltog länets landtbrukare och näringsidkare talrikt, och utvisade den öfver mötet utgifna berättelse, att länet med heder deltagit i den dervid anordnade utställningen.

Det tredje för Södermanlands, Örebro och Vestmanlands län gemensamma landtbruksmötet hölls i Vesterås den 18—21

juli 1889 i närvaro af ett stort antal besökande, som med lifligt intresse togo del af de dervid anordnade utställningarne. Vid mötet voro utställda 44 hingstar, 68 ston, 95 tjurar, 200 kor och 174 qvigor; af dessa prisbelönades 13 hingstar, 17 ston, 32 tjurar, 22 kor och 26 qvigor äfvensom 10 flockar, bestående af lika många tjurar jemte 46 kor och 35 qvigor. Från Södermanlands län premierades 4 hingstar med 3 silfver- och 1 bronsmedalj samt 480 kronor i penningar, 3 ston med 1 silfver- och 2 bronsmedaljer jemte 200 kronor, 14 tjurar med 5 silfver- och 9 bronsmedaljer samt 890 kronor, 7 kor med 3 silfver- och 4 bronsmedaljer samt 400 kronor, 6 qvigor med 3 silfver- och 3 bronsmedaljer samt 260 kronor, äfvensom 3 flockar djur, den ena af 1 tjur och 5 kor med silfvermedalj och 150 kronor, en annan af 1 tjur och 5 qvigor med hedersdiplom och 200 kronor och den tredje af 1 tjur och 5 qvigor med silfvermedalj och 100 kronor, hvarförutom penningpris beviljades för 3 baggar samt 3 flockar tackor med tillsammans 100 kronor, för 2 svin med 50 kronor samt för 2 flockar höns med 20 kronor. Till utställare från Södermanlands län utdelades dessutom för smör 4 bronsmedaljer och 40 kronor, för ost 5 silfver- och 1 bronsmedalj samt 90 kronor, för landtbruksredskap och maskiner 12 silfver- och 9 bronsmedaljer samt 10 kronor, för biödlingsredskap 1 silfvermedalj samt för torfströ och torfmull 1 silfvermedalj.

Hushållningssällskapets kostnader för mötet, med tillägg af godtgörelse till utställare från länet för deras transportutgifter för utställningsföremål samt resekostnadsersättningar till länets medlemmar i mötesbestyrelsen, uppgingo till 10,849 kronor 44 öre.

Hushållningssällskapets medlemmar hafva i allmänhet årligen hållit möten, som dock endast undantagsvis varit förenade med utställningar.

Länets landtbruksskola har varit förlagd till Väderbrunn intill den 24 oktober 1890, då den flyttades till egendomen Nygård i Floda socken. Antalet i skolan undervisade elever var 17 år 1886 samt 16 under hvar och ett af periodens följande år. Nästan alla från skolan utgångna elever hafva erhållit platser såsom befallningsmän eller rättare. Den s. k. Welanderska donationsfonden, medelst hvars afkastning skolan väsentligen upprätthålles, hade vid 1890 års slut en behållning af 115,494 kronor 41 öre.

I anledning af Hushållningssällskapets förvaltningsutskotts framställning har Kungl. Maj:t den 20 juni 1890 fastställt nya stadgar för den Welanderska stiftelsen, enligt hvilka utskottet utgör stiftelsens styrelse och eger att densammas fond i enlighet med stadgarne använda och förvalta.

Efter det Hushållningssällskapet för sin del godkänt förslag till nya stadgar för sällskapet, har Kungl. Maj:t den 6 april 1887 meddelat sökt stadfästelse å dessa stadgar. I tabell F (sid. 20) lemnas ett sammandrag af sällskapets inkomster och utgifter under perioden. Sällskapets behållning, som vid femårsperiodens början uppgick till 234,077.04 kronor, hade vid periodens slut ökat till 292,800.67 kronor.

Under benämning af landtbrukssällskap hafva för jordbruket intresserade personer bildat särskilda föreningar i ändamål att bereda medlemmarne tillfälle att gagnande samarbeta för jordbrukets förkofran, hufvudsakligen genom gemensamma öfverläggningar om dertill hörande ämnen. Sådana föreningar äro »Vestra Södermanlands landtbrukssällskap», »Rekarne landtbrukssällskap», »Östra Södermanlands landtbrukssällskap» samt »Åkers och Selebo

landbruksklubb, af hvilka isynnerhet den förstnämnda utvecklat lifaktighet och tagit initiativ i flera viktiga frågor, som derefter kommit under Hushållningssällskapets behandling. Särskildt torde här förtjena erinras om de af Vestra Södermanlands landbruksklubb anordnade pristäffingar, dels till besvarande af frågan om hvilka åtgärder, som kunna och böra vidtagas för att om möjligt förbättra så kallade statares lefnadsvilkor och framtidsutsigter, dels till erhållande af en lämplig handbok i mjölkboskapskötsel. De prisbelönade afhandlingarne hafva af trycket utgifvits.

D) Skogshushållning. I afseende å de allmänna skogarnes inom länet antal och areal hänvisas till tabell G (sid. 21).

Kronoparkerna hafva under perioden tillökats dels genom inköp år 1886 för en köpesumma af 10,000 kronor af utmarken till Ullevi nr 2 i St Nikolai socken om 45 hektar 67 ar, dels derigenom att från Gripsholms kungsladugård afsatts dess andel i Hernön äfvensom Elgön med tillhörande torp i Kernbo socken om 223 hektar 17 ar.

För arealen af länets åtta häradsallmänningar redogöres i följande tabell:

	Revir.	Skogs- och hagmark.	Impedimenter.	Summa.
		Hektar.	Hektar.	Hektar.
Selebo häradsallmänning	Åkers	662·90	199·12	862·02
Åkers	d:o	2,105·47	525·13	2,630·60
Öster-Rekarne	d:o	3,411·42	1,156·11	4,567·53
Rönö	Daga	70·40	9·52	79·92
Daga häradsallmänning:				
a) Björnlunda	d:o	678·18	187·34	865·52
b) Dillnäs	d:o	355·63	116·65	472·28
c) Kattnäs	d:o	314·70	211·37	526·07
d) Gryt	d:o	360·02	195·47	555·49
e) Gåsinge	d:o	1,029·52	280·05	1,309·57
f) Frustuna	d:o	766·98	256·97	1,023·95
Oppunda häradsallmänning	Jönåkers	1,103·92	146·07	1,249·99
Jönåkers	d:o	3,585·13	1,638·35	5,223·48
Vester-Rekarne	d:o	861·90	19·27	881·17
Summa	—	15,306·17	4,941·42	20,247·59

Denna tabell utvisar icke någon förändring i jämförelse med nästföregående femårsperiod. I afseende å värden och förvaltningen af dessa allmänningar gäller fortfarande, hvad som an-

fördes i senast afgifna femårsberättelse. För allmänningsskarnas ställning den 1 juli 1890 lemnar tabell II (sid. 21) redogörelse.

På de under skogsstatens vård ställda allmänna skogarne utfördes nedanstående kulturarbeten under åren 1886—1890:

Revir.	Fullständig skogsodling.		Hjelpkultur eller skogsodling.		Hjelpkultur eller sjelfsådd.	
	Plante-ring.	Sådd.	Plante-ring.	Sådd.	Plante-ring.	Sådd.
	Hektar.		Hektar.		Hektar.	
Jönåkers	119·98	113·62	38·00	—	28·86	5·36
Daga	10·52	70·62	0·90	—	77·42	119·54
Åkers	46·42	101·21	23·22	6·28	80·45	31·81
Summa	176·92	285·45	62·12	6·28	186·73	156·71

Hvad hushållningen å enskildes skogar angår, torde den samma kunna sägas befinna sig på samma standpunkt som under förra femårsperioden. De större egendomsegarne skogar skötas i allmänhet rationellt med ordnad hushållsplan och återväxtens befördran genom sjelfsådd, plantering och frösådd samt med anlåtande af sakkunnigt biträde, men allmogen vidblifver den gamla planlösa afverkningsmetoden och gör icke någonting annat för befördrande af återväxten än kvarlemnande af fröträd. Undantag gifvas dock; dels tillämpas nemligen ej alltid de vid de större egendomarne uppgjorda hushållningsplanerna, dels börjar å andra sidan skötseln af de mindre hemmansskogarne på sina ställen att förbättras. Sålunda meddelas från Åkers revir, att det är ganska vanligt, att äfven de mindre skogsegarne sörja för anskaffande af återväxt efter verkställda afverkningar och att äfven af ålder skoglösa marker på flere håll försatts i skogbärande skick.

Förutom afverkningen af den del af skogen, som kan användas till sågtimmer, har i vissa delar af länet en ej obetydlig afverkning egt rum för trämassfabrikernas tillgodoseende.

Rörande skogstillgången inom särskilda delar af länet inhemtas följande ur de af kronofogdarne afgifna berättelser. Inom Nyköpings fögderi är skogen i allmänhet tillräcklig för ortens behof samt lemnar jemväl något öfverskott till afsalu utom hvad Runtuna och Spelviks socknar vidkomma, der tillgången är otillräcklig. I Vingåkers fögderi förekommer ingenstädes någon egentlig skogsbrist. I Rekarne fögderi är det fortfarande endast Hammarby socken, som är skoglös, de för öfrigt sämst lottade socknarne äro Jäder, Vallby, Sundby, Kloster, Stenqvista, Fors,

Tab. F.

Södermanlands läns Hushållningssällskaps inkomster och utgifter åren 1886—1890.

År.	I n k o m s t e r.				U t g i f t e r.										
	Andel af bränvins-försäljningsafgifterna.	Statsanslag.	Öfriga inkomster.	Summa. Kronor.	För landtbruket i allmänhet.	För hästafveln.	För nötkreatursafveln och mejeri-handteringen.	För veterinärväsensdet.	För trädgårdsskötseln.	För skogshushållningen.	För hus-slöjden.	För möten och utställningar.	Förvaltningskostnader.	Öfriga utgifter.	Summa. Kronor.
1886	32,581·77	3,800	11,240·72	47,622·49	4,573·15	1,939·76	3,408·03	4,200	1,170·64	8,100	3,500	300	2,061·81	1,134·82	30,358·21
1887	25,487·67	3,800	11,241·95	40,529·62	4,217·92	3,601·16	7,421·85	4,200	1,214·04	6,900	3,500	1,300	2,057·65	1,200	35,612·62
1888	29,154·34	—	10,273·01	39,427·35	3,294·25	1,869·26	7,068·04	4,200	1,336·62	1,607·70	3,500	100	2,075·13	1,229·70	26,250·70
1889	28,623·08	—	12,260·57	40,883·65	4,491·81	1,841·05	6,587·15	4,200	1,308·57	1,972·29	2,000	6,460·28	2,029·21	1,243·89	32,134·25
1890	27,388·45	750	11,411·40	39,549·85	5,476·70	1,854·29	8,557·20	4,200	1,574·84	1,500	2,750	3,888·91	2,100·36	1,000·70	32,903

Torshälla, Gillberga, Tumbo och Vestermo. I afseende å skogstillgången inom Gripsholms fögderi, gäller fortfarande detsamma, som yttrades i senaste femårsberättelse.

Sågar funnos vid femårsperiodens slut inom de olika fögderierna till nedanstående antal:

	Husbehofs- och s. k. fullsågar, endast undantagsvis för tillverkning till afsalu.		Sågar, hufvudsakligen afsedda för tillverkning till afsalu.	
	Vatten.	Ånga.	Vatten.	Ånga.
Nyköpings fögderi	27	6	5	4
Vingåkers >	26	17	1	10
Rekarne >	5	17	3	3
Gripsholms >	12	12	1	1
Hela länet	70	52	10	18

Tab. G. Allmänna skogarnes i Södermanlands län antal och ytvidd år 1890.

	Åkers revir.		Daga revir.		Jönåkers revir.		Samtliga revir.	
	Antal skogar.	Ytvidd. Hektar.	Antal skogar.	Ytvidd. Hektar.	Antal skogar.	Ytvidd. Hektar.	Antal skogar.	Ytvidd. Hektar.
	Kronoparker	4	952.95	1	1,584.65	2	500.85	7
Kungsgårdars m. fl. för statsverket utarrend. el. af kronan disp. egendomars skogar	49	3,618.75	39	2,057.57	76	3,675.91	164	9,352.23
Civila boställens skogar	14	459.75	6	300.76	9	478.57	29	1,239.08
Eckles. boställens skogar	42	1,887.36	29	1,719.56	50	3,177.80	121	6,784.72
Skogar till allmänna inrättningars hemman ...	6	113.98	—	—	1	50.73	7	164.71
Till bergverkens understöd anslagna skogar ..	2	7,275.48	—	—	1	2,615.32	3	9,890.80
Häradsallmänningar	3	7,816.49	7	4,832.80	3	7,354.64	13	20,003.93
Summa	120	22,124.76	82	10,405.34	142	17,853.80	314	50,473.90

De uppgifter, som föreligga rörande tillverkningen vid dessa sågar, äro alltför ofullständiga för att kunna sammanställas. Endast för vissa af de mera betydande må här årstillverkningen angifvas. Från Mörtbols ångsåg i Björkviks socken exporterades år 1890 9,912 tolfter diverse trävaror och från Virå vattensåg, likaledes i Björkvik, 25,400 kubikfot virke. Vid Sparreholms ångsåg försågas årligen omkring 16,000 timmer; vid Vrena ångsåg har tillverkningsvärdet varit 203,463 kronor och vid Katrineholms ångsåg 38,266 kronor. Vid Sundby ångsåg i Öja socken uppgifves årliga tillverkningen till 25,000 kubikfot, vid Skogstorp vattensåg i Fors socken försågas årligen omkring 14,000 timmer och vid Nyby vattensåg i Torshälla landsförsamling omkring 15,000 timmer.

Af det inom Nyköpings fögderi förädlade virket har en stor del exporterats till utrikes ort samt återstoden transporterats till städer och jernvägsstationer så inom som utom länet för afsalu. Från vissa af sågarne inom Rekarne fögderi sändes största delen af virket, som ej användes för ortens behof, till Eskilstuna, der jemväl största delen af vedöferskottet afyttras. Från hamnarne vid Hjelmaren sändes såväl sågadt virke som ved till Örebro. Från Gripsholms fögderi är det hufvudsakligen ved, som dels från hamnarne vid Mälaren, dels från jernvägsstationerna inom Daga härad exporterats utom länet. Exporten af trävaror från Vingåkers fögderi sker företrädesvis till Göteborg; mängden af den ved, som från jernvägsstationerna inom fögderiet försändes till andra orter, anslås till omkring 5,000 famnar årligen.

Försäljningsprisen å skogseffekter uppgifvas i allmänhet hafva varit ungefär desamma som under föregående perioden, dock möjligen med någon tendens till stigning under de senaste åren. Enligt de inkomna uppgifterna skulle prisen hafva varit:

Sågadt virke, per kubikfot	0.30—0.60 kr.
Bjelkar och sparrar, >	0.30—0.80 >
Byggnadstimmer, per längdfot	0.08—0.18 >
Björkved, per famn å 144 kubikfot	13.00—17.00 >
Barrved, > > > >	5.00—12.00 >

Tab. H.

Häradsallmänningsskassornas ställning räkenskapsåret 1/7 1889—1/7 1890.

	Behållning från föregående år. Kronor.	Inkomster.		Summa. Kronor.	Afgående poster.				Behållning till nästa år. Kronor.	
		Af försälda skogseffekter.	Andra inkomster.		Aföning.	Indelningskultur och byggningskostnader.	Utdelning till delägarna.	Andra afgående poster.		Summa. Kronor.
Jönåkers allmänningsskassa	32,050.16	24,203.41	875.92	57,129.49	2,418	4,304.40	16,889.50	1,414.88	25,026.48	32,103.01
Rönö >	4,234.44	330.40	147.20	4,712.04	117.21	57.87	—	64.77	230.85	4,472.69
Oppunda >	5,427.76	11,411.01	257.71	17,096.48	615	294.99	4,309.19	2,453.85	7,073.03	9,423.45
Öster-Rekarne >	10,709.63	19,658.76	398.98	30,767.37	6,170.66	1,144.56	5,976.74	1,008.75	14,300.71	16,466.66
Vester-Rekarne >	2,675.80	4,238.10	63.62	6,977.52	400	406.61	2,084.40	1,337.94	4,228.95	2,748.57
Åkers >	9,153.16	7,496.99	132.57	16,782.72	1,315	1,768.81	2,688	585.24	6,357.05	10,425.67
Selebo >	46.57	2,766.04	59.29	2,871.90	500	566.03	1,264.91	540.96	2,871.90	—
De af Daga härads särskilda sockenmyndigheter bildade allmänningsskassar:										
Gåsinge sockens allmänningsskassa	1,309.95	1,175.48	214.66	2,700.09	264.84	951.23	—	250.12	1,466.19	1,233.90
Dillnäs >	323.16	463.47	359.18	1,145.81	111.24	368.16	—	164.64	644.04	501.77
Kattnäs >	258.81	246.72	120	625.53	83.64	221.79	—	280.64	586.07	39.46
Frustuna >	1,202.54	918.60	243	2,364.14	312.34	751.89	275.74	418.43	1,758.40	605.74
Björnlunda >	581.79	1,172.94	209.15	1,963.88	243.74	717.64	228	58.15	1,247.53	716.85
Gryts >	265.76	422.68	15.67	704.11	127.76	390.29	—	46.21	564.26	139.85

Någon *skogseld* af större betydhet har icke under perioden förekommit; här torde dock förtjena erinras om de mindre skogseldar, som öfvergått Jönåkers häradsallmänning, Tullgarns kronopark, Näsbyholmskogen i Härads socken och Öster-Rekarne häradsallmänning, å hvilken sistnämnda 12½ hektar växande ungskog förstördes.

Stängselsättet är i allmänhet det uråldriga medelst gärdsgårdar, dock har man äfven på några ställen börjat använda stolpar och slanor; kring odlad mark förekommer stängsel mera sällan, utan är det endast kring betesmarker och i rågångar.

Af skogsbrukets *binärningar* bedrifves tjärubräkning på åtskilliga ställen, dock endast till husbehof. Detsamma gäller kolning, utom vid Fjellskäfte, der årligen för export kolas omkring 1,200 läster. Vid Fäboda i Stora Malms socken har under perioden anlagts en torfströfabrik med ett tillverkningsvärde af omkring 8,000 kronor årligen. På flere ställen tillverkas brännorf till husbehof. Vid Vermbol och Spånga har under perioden tillverkats trämassa för sammanlagt 2,300,000 kronor och vid Gustafsfors papper af trämassa för omkring 375,000 kronor.

Den af Landstinget och Hushållningssällskapet valda *komitén för skogsskötselns höjande* inom länet har till sitt förfogande anslag:

År.	Statsmedel. Kronor.	Af Landstinget. Kronor.	Af Hushållnings- sällskapet. Kronor.
1886.....	—	2,000	2,000
1887.....	—	2,000	2,000
1888.....	—	2,000	1,000
1889.....	1,850	2,000	1,000
1890.....	1,807	2,000	1,000.

Komitén har arbetat för skogshushållningens främjande dels genom anordnande af undervisning i skogsskötsel i folkskolorna, hufvudsakligen beträffande grunderna för sjelfsådd och skogsodling, dels genom att tillhandahålla skogsfrö och plantor samt sakkunnigt biträde åt enskilde skogsegare, som önskat verkställa skogsodling eller erhålla råd beträffande skogsskötseln i allmänhet samt dels genom att med skog kultivera mera exponerade marker. Den hjälp, komiterade sålunda erbjudit, har företrädesvis tagits i anspråk inom Åkers revir.

För de af komitén anordnade arbeten redogöres i nedanstående tabell:

År.	Verkställd skogssädd å	Skogs- plantering å	Hjelp- gallring å	Skogs- plantor, uppdragna och oms- skolade i plantsko- lorna ¹⁾ .	Antal skolbarn, som åt- njutit handled- ning.
	kvadratref.				
1886.....	565·98	123·24	25	42,635	2,434
1887.....	705·60	147·47	40	36,200	2,770
1888.....	794·52	113	20	31,700	2,750
1889.....	967·07	100·40	45	32,550	2,500
1890.....	1,082·22	150·20	32	25,000	1,693

Skogshalls *skogsskola*, som allt sedan sin början tillhört länets hushållningssällskap och uppehållits af sällskapet med

¹⁾ Utgör antalet omskolade plantor. Antalet genom sädd i plantskolorna uppdragna plantor kan ej noggrant uppgifvas, men torde belöpa sig till omkring 100,000 årligen.

understöd af ett årligt statsanslag, har från och med år 1888 öfvertagits af staten. Kursen var under senare delen af den tid, Hushållningssällskapet egde skolan, tvåårig med början den 1 november och afslutning omkring den 20 oktober. Sedan staten öfvertog skolan, har dess verksamhet ställts i full öfverensstämmelse med statens öfriga skogsskolor, och börjar kursen numera den 1 september och fortgår till den 15 juni. Med skogsskolan är förenad en plantskola, närmast afsedd att förse orten med dess behof af de vanligare skogs- och parkträden till billiga pris. Lärjungarnes antal har utgjort:

År.	Antagna elever.		Utexaminerade elever.	
	Från Söder- manlands län.	Från andra län.	Från Söder- manlands län.	Från andra län.
1886.....	6	—	7	1
1887.....	5	5	10	—
1888.....	3	5	5	5
1889.....	3	7	3	5
1890.....	6	4	3	7

Af de utexaminerade hafva, för så vidt några underrättelser derom kunnat erhållas, 24 fått platser som skogvaktare och 6 egnat sig åt jordbruk eller andra sysselsättningar; rörande de 16 öfrigas verksamhet saknas uppgifter.

E) Jagt och djurfångst. Länet landsting har fortfarande lemnat anslag till premier för dödade rofdjur, nemligen för räf, gammal eller ung, som döddats under någon af månaderna april—oktober, 3 kronor år 1886 samt 2 kronor de följande fyra åren, för *uf, dufhök eller örn, som är fullfjädrad*, 2 kronor år 1886 samt 1 krona de följande fyra åren, för gråkråka eller dess unge 10 öre under hela perioden. De belopp, som på grund häraf hafva utbetalts af Landstingets kassa, hafva utgjort: 4,195·30 kronor år 1886, 2,869·20 kronor år 1887, 3,620·20 kronor år 1888, 3,334·10 kronor år 1889 och 3,023·60 kronor år 1890. Antalet *dödade rofdjur*, för hvilka skottpenningar sålunda uppburits, har utgjort:

År.	Räfvar.	Ufvar.	Duf- hökar.	Örnar.	Grå- kråkor.
1887.....	764	29	457	11	10,873
1888.....	843	39	432	9	13,333
1889.....	704	28	420	4	11,528
1890.....	765	38	296	5	9,106

Enahanda uppgifter saknas för år 1886.

Tillstånd att för rofdjurs dödade utlägga stryknin har af Länsstyrelsen meddelats år 1886 åt 22 personer, år 1887 åt 27, år 1888 åt 33, år 1889 åt 20 och år 1890 åt 25 personer.

Antalet *af rofdjur dödade husdjur* utgjorde enligt de till Domänstyrelsen inkomna uppgifter:

År.	Får.	Fjäderfån.	Skadans värde i kronor.
1886.....	30	1,879	2,027
1887.....	14	2,111	2,013
1888.....	26	2,396	2,284
1889.....	7	3,013	2,750
1890.....	31	2,359	2,272.

Hvad jagten å nyttigt vildt angår, torde kunna sägas, att den vårdas väl samt att fridlysningstider och jagtstadgans bestämmelser efterlevas. I afseende å tillgången å vildt är icke någon större förändring att anmärka; elgstammen torde vara temligen oförändrad, tillgången på skogsfågel är kanske något mindre, men på raphöns deremot något större. På flere ställen har man under vintrarne beredt raphönsen skydd och föda ute å fälten genom utläggande af rishögar och undanskottande af snön å grönrågen, hvarjemte åtskilliga för jagt intresserade godsägare låtit utplantera från andra orter inköpta raphöns. Förutom vid Gripsholms slott finnes djurgård för ädlare vildt anlagd vid Skeppsta i Gåsinge socken, och utsläpptes från denna sistnämnda under år 1888 tolf kanadahjortar i frihet, hvilka årligen fortplantat sig, så att numera anträffas sådana utom i trakten af Skeppsta jemväl i Dillnäs och Björnlunda socknar.

Antalet fällda *elgar* har utgjort inom de olika reviren:

År.	Åkers.	Duga.	Jönåkers.	Summa elgar.
1886	14	13	25	52
1887	20	9	23	52
1888	18	4	26	48
1889	20	20	24	64
1890	9	7	23	39

»Norra Södermanlands jägareförening» och »Svenska Jägareförbundet inom Jönåkers och Rönö härad» samt »Svenska Jägareförbundets afdelning inom Oppunda härad» synas numera hufvudsakligen, om ej helt och hållet, hafva till ändamål att genom täflingskjutningar verka för skjutskicklighetens befrämjande.

F) Bergshandtering samt fabriker, manufaktur och handverk. Uppfordringen af *jernmalm* har under perioden i medeltal årligen uppgått till omkring 25,000 ton, utvisande någon ökning i jemförelse med föregående femårsperiod. Större delen af malmen, eller ungefär 70 %, har vunnits ur Kantorps- och Oskarsgrufvorna i Skillinge socken.

Tackjernstillverkningen deremot har visat en betydlig minskning; under åren 1886—1890 har nemligen medeltillverkningen för år ej varit fullt 2,500 ton, under det att den var nära 4,200 ton under åren 1881—1885. Orsaken till denna minskning är hufvudsakligen den, att för gjuteriernas behof numera användes utländskt gjuttackjern i långt större kvantitet än tackjern af egen eller inhemska tillverkning, som i allmänhet blifver dyrare. De masugnar, vid hvilka tillverkning egt rum, hafva varit Åkers, Näfveqvarns och Forssjö, af hvilka den sistnämnda dock icke var i gång under år 1888. Öfriga inom länet befintliga masugnar, nemligen Björndammens, Stafsjö och Hellefors, hafva under hela perioden stått obegagnade.

Gjutgodstillverkningen har bedrivits vid Näfveqvarns, Stafsjö, Åkers och Hellefors bruk; sammanlagda årstillverkningen har i medeltal utgjort 1,840 ton, motsvarande medeltal var under föregående period 1,730 ton. Största delen af tillverkningen, eller nära 70 %, åstadkommes fortfarande vid Näfveqvarns bruk.

Stångjernstillverkningen har under åren 1886—1890 i medeltal årligen uppgått till omkring 550 ton samt egt rum vid Forssa, Forssjö, Stålboga, Virå och Näfveqvarns bruk. Vid de fyra förstnämnda bruken begagnades för denna tillverkning tillsammans 6 s. k. franche-comté-härdar, vid Näfveqvarns bruk

framställes stångjernet af skrotjern. Förutom nämnda tillverkning hafva vid Nyby bruk i 4 s. k. lancashirehärdar tillverkats i medeltal årligen 2,753 ton *smältstycken*, hvilka icke blifvit på stället utträckta till stångjern. Under femårsperioden 1881—1885 utgjorde årliga tillverkningen af stångjern 1,265 ton, hvadan denna tillverkning sålunda visar sig i aftagande här i länet. Inberäknar man deremot smältstyckstillverkningen vid Nyby bruk, hvilken tillverkning började år 1884, blifva ifrågavarande medeltal för åren 1881—1885 1,753 ton och för åren 1886—1890 3,303 ton. I senare fallet skulle sålunda en rätt betydande ökning hafva egt rum. De låga pris på stångjern, som under perioden varit rådande och hvilka i synnerhet gjort sig känbara vid verk med lägre tillverkningsbelopp, hafva otvifvelaktigt förorsakat den minskade tillverkningen vid dessa verk.

Jern- och stålmanufakturstillverkningen har befunnit sig i en jemn och rask stigning under perioden. År 1886 var tillverkningen ej fullt 2,000 ton, men år 1890 hade den stigit till 4,140 ton; i medeltal var årstillverkningen under femårsperioden 2,983 ton, mot endast 1,026 ton föregående period. De verk, vid hvilka denna tillverkning egt rum, hafva varit: Nyby bruk, der tillverkning egt rum af jern- och stålplåt, 2,232 ton årligen, af spik, sedan år 1887, och af sågblad; vid Forssa bruk spiktillverkning; vid Forssjö bruk tillverkning af åkerbruksredskap och svartsmiden; vid Virå bruk svartsmiden och klensmiden; vid Ehrendals bruk, der tillverkningen, som dittills utgjorts af spadar och skyfflar, nedlades år 1889; vid Hellefors bruk tillverkning af diverse maskinsmiden, samt vid Nyköpings bruk, der den påbörjade tillverkningen af brodd och hästskosöm upphörde år 1886, då smedjan nedbrann.

Brytning af annan malm än jernmalm har endast förekommit i Tunabergs koppargruftva, der dock malmfångsten årligen minskats till följd af fyndighetens aftagande. År 1886 uppförades 223 ton *kopparmalm*, men år 1890 endast 5 ton. Tillverkning af koppar har vid Tunabergs kopparverk endast egt rum år 1887, då tillverkningen utgjorde 1,798 kilogram garkoppar. Renad koboltmalm eller *koboltslig* har vunnits vid vaskning af malmen från Tunabergs koppargruftva, hvilken malm jemte koppar jemväl innehåller något kobolt, och har tillverkningen af nämnda produkt utgjort 275 kilogram årligen under åren 1886—1889; år 1890 har icke någon tillverkning af koboltslig egt rum.

Antalet arbetare, använda vid bergverks- och bruksrörelsen, som år 1886 var 638, hade år 1890 ökats till 757, hvaraf 215 voro använda vid jerngrufvorna, 534 vid jernverken och 8 vid andra verk med tillhörande grufvor.

Marmortillverkningen vid Claestorps marmorbruk har fortgått under perioden, och har tillverkningsvärdet vexlat mellan högst 4,500 kronor år 1887 och lägst 1,826 kronor år 1890.

Tillverkningen af osläckt *kalk* vid Oaxen i Mörkö socken, hvarest den eger rum i större omfattning, har utgjort:

År.	Kubikfot.	Värde i kr.
1886	126,093	47,500
1887	118,451	44,400
1888	110,809	39,600
1889	133,735	49,000
1890	171,945	67,500

Nedanstående siffror angifva den utveckling, som under perioden egt rum vid *fabrikerna* inom länet:

År.	Antal fabriker i gång.	Antal sysselsatte arbetare.	Tillverkningsvärde. Kronor.
1886	151	2,932	5,491,512
1887	164	2,748	5,555,274
1888	170	3,377	6,282,094
1889	172	3,895	7,608,576
1890	173	4,235	8,369,113

Tillväxten har således varit rätt anseelig.

Bland mera betydande fabriker må nämnas: Periodens bomullsspinneri på Nyköpings stads område, hvars tillverkning år 1890 utgjorde 314,109 kg. bomullsgarn med ett värde af 501,594 kronor; Hargs bomullsspinneri och väfnadsfabrik utanför Nyköping med en tillverkning af 308,000 kg. bomullsgarn, 1,518,000 meter domestik, 56,000 kg. färgadt och 9,000 kg. blekt bomullsgarn för ett sammanlagdt värde af 491,000 kronor; Fors ullgarnsspinneri och väfnadsfabrik i Nyköping, hvarest tillverkningen utgjorde 47,000 kg. ullgarn och 137,000 kg. spånad i kommission till ett sammanlagdt värde af 644,000 kronor samt väfnader till ett värde af 72,092 kronor; Schullströms & Sjöströms spinneri, väfveri och färgeri vid Högsjö i Vestra Vingåkers socken med ett tillverkningsvärde af 120,000 kronor, deribland pappersmaskinfiltar till ett värde af 100,800 kronor; Munktells mekaniska verkstad i Eskilstuna med ett tillverkningsvärde af 787,080 kronor; Söderbloms gjuteri dersammastädes med ett tillverkningsvärde af 170,350 kronor; Öbergs fabrik för tillverkning af kontorsböcker dersammastädes med ett tillverkningsvärde af 140,000 kronor; Carl Fredrikssons snickerifabrik vid Katrineholm med ett tillverkningsvärde af 203,463 kronor. Vid 72 smidesfabriker i Eskilstuna uppgick tillverkningen till ett sammanlagdt värde af 1,798,886 kronor.

Såsom en i viss mån ny fabriksinrättning märkes Nyköpings Storhusqvarn, som, efter att år 1888 hafva inköpts af ett för ändamålet bildadt aktiebolag, blifvit ombygd och betydligt utvidgad. Värdet af tillverkningen vid detta etablissement uppgick år 1890 till den anseelige summan af 656,139 kronor.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Sedan fråga uppstått om *byggande af jernväg* dels mellan Strengnäs och Gnesta, dels mellan Eskilstuna och Södertelge, samt undersökning, särskildt för hvartdera af dessa företag, blifvit verkställd, utsågs vid ett i Strengnäs den 30 maj 1890 hållet allmänt sammanträde med för dessa anläggningar intresserade personer en komité, med uppdrag att söka utreda, hvilka bidrag kunde vara att påräkna af kommuner eller enskilda för den ena eller andra af de föreslagna jernvägssträckorna, äfvensom att derefter vidtaga erforderliga åtgärder för att bringa företaget till utförande. Längre än till förberedande åtgärder kommo dessa komiterade icke under år 1890. Efter femårsperiodens slut har aktiebolag bildats för byggande af en bredspårig jernväg från Nyby bruk öfver Eskilstuna till

Enligt de uppgifter om *maltdryckstillverkningen* i länet, som infordrats i anledning af den ifrågasatta maltdrycksskatten, tillverkades under år 1890 vid 15 bryggerier sammanlagdt 19,007 hektoliter öl och 16,045 hektoliter dricka. Den största tillverkningen var den, som utöfvades af Eskilstuna bryggeriaktiebolag: 7,149 hektoliter öl och 4,842 hektoliter dricka.

Hela antalet *mjölqvarnar* inom länet utgjorde vid periodens slut 159, deraf 111 drefvos med vatten, 29 med ånga och 19 med vind, hvarjemte på åtskilliga större egendommar, som hade ångkraft till sin disposition, funnos smärre s. k. gröppqvarnar.

Vid Åkers *krutbruk*, som år 1888 för kronans räkning inköptes och som från och med år 1889 för kronans räkning bedrifvits, har tillverkningen utgjort: 43,980 kilogram krut år 1886, 30,741 kg. år 1887, 34,865 kg. år 1888, 57,132 kg. år 1889 och 24,690 kg. år 1890.

Antalet *tegelbruk* kan här icke uppgifvas; de låga pris, som varit rådande, torde emellertid hafva föranlett nedläggandet af flere, i synnerhet bland de mindre tegelbruken.

De båda *brännerier*, som funnos inom länet vid slutet af förra femårsperioden, upphörde med sin verksamhet under år 1887, och några andra brännerier hafva ej anlagts. För bränvinstillverkningen under åren 1886 och 1887 redogöres på följande sätt:

År.	Antal brännerier.	Tillverkningsbelopp.	Tillverkningsavgift.	Nederlagsavgift.	Summa avgift.
		Liter.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1886	2	402,349 ⁸	160,939 ⁹²	937 ⁵⁰	161,877 ⁴²
1887	2	262,619 ³	105,047 ⁷²	832 ⁵⁰	105,880 ²²
Summa	—	664,969 ¹	265,987 ⁶⁴	1,770	267,757 ⁶⁴

Ann. Bränvinstillverkningen upphörde vid Grönsta bränneri den 7 och vid bränneriet i Nyköping den 28 april 1887.

Antalet *handtverkare*, som vid slutet af förra femårsperioden var 915 män och 20 kvinnor, med 842 manliga och 35 qvinliga arbetare, hade år 1890 minskats, så att det då utgjorde 733 män och 22 kvinnor, med 873 manliga och 69 qvinliga arbetare.

Södertelge, med bibanor till Strengnäs, Mariefred och Igelstaviken.

Trafiken å den del af *statens jernvägar*, som genomlöper länet, inhemtas dels af *tabell I* (sid. 25), öfver trafikinkomsterna vid stationerna inom länet, dels af derpå följande *tabell K*, öfver de förnämsta varuartiklar, som afsändts från eller anländt till samma stationer.

För trafiken vid *Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernvägsstationer* inom länet redogöres i *tabellen L* (sid. 26). Beträffande inkomsterna af jernvägen i sin helhet — den del deraf, som ligger inom Vestmanlands län, jemväl inräknad — finnas i *tabell M* (sid. 26) uppgifter.

Trafikinkomsterna vid denna jernväg, som under föregående femårsperiod uppgingo i årligt medeltal till 453,551 kronor, hafva under åren 1886—1890 uppgått till 593,271 kronor, likaledes i medeltal.

Taxa för transporter på jernvägen är senast fastställd af Kungl. Maj:t den 20 november 1885, att gälla till och med år 1895.

Trafikbehållningen år 1890 uppgick till 336,712 kronor 95 öre, men enär till ränta och amortering å bolagets obligations-skuld erfordras 380,000 kronor årligen, har således behållningen icke räckt härtill. Den brist, som bolaget åsamkat sig under årens lopp, uppgår till:

För utlottade, ej inlösta obligationer.....	1,015,000 ⁰⁰ kronor
För obetalda obligationsräntor	2,436,284 ⁵⁴ »
Summa	3,451,284 ⁵⁴ kronor.

Det förnämsta arbete, som under perioden utförts, är det vid Oxelösund, der under åren 1889 och 1890 nya lastkajer anlagts äfvensom en ny upplagsplats om 7,000 kvadratmeter åstadkommits genom fyllning af viken innanför den nya kajen, allt arbeten som varit nödiga för beredande af utrymme för den ökade malntrafiken.

Bifogade tabell 2 redogör för de *allmänna landsvägarnes, häradsvägarnes och sockenvägarnes* inom länet sammanräknade längd vid 1890 års slut. Härvid meddelade uppgifter öfverensstämma i hufvudsak med dem, som återfinnas uti motsvarande tabell vid föregående femårsberättelse, utom deri att vägarne längd nu angifves i nymil.

Under femårsperioden hafva följande *vägförbättringar* utförts: anläggning af en ny allmän landsväg å sträckan mellan Åby och Pilskrogs skjutsanstalter samt af ny häradsväg och delvis omläggning af den gamla mellan Åby och Gnesta; det för detta vägarbete uppgjorda kostnadsförslag slutade å 39,734 kronor, hvaraf 26,480 kronor erhöles i statsbidrag och 6,620 kronor i anslag från Landstinget, men dels i följd af ett bristfälligt kostnadsförslag och dels till följd af åtskilliga ändringar i arbetsplanen kommo kostnaderna att uppgå till 62,970 kronor 13 öre i stället för beräknade 39,734 kronor, och i stället för att de vägbyggnadsskyldiges kostnad beräknats blifva 6,634 kronor, steg den till 29,870 kronor; längden af den allmänna landsvägen utgör 6,540⁵ meter med en bredd af 6 meter och af häradsvägen 6,616 meter om 5 meters bredd; indelning till allmänt underhåll af dessa vägar verkställdes hösten 1890 och fastställdes genom Konungens Befallningshafvandes utslag den 17 december 1890;

Tab. I. *Inkomster (i kronor) vid statens jernvägsstationer inom Södermanlands län åren 1886—1890.*

Station.	År 1886.		År 1887.		År 1888.		År 1889.		År 1890.	
	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.	Af anländ trafik.	Af afsänd trafik.
Gnesta.....	55,734 ⁴⁷	74,768 ⁴¹	54,543 ⁴⁷	63,883 ⁵⁴	56,253 ⁹²	69,492 ⁶⁷	57,059 ⁰⁷	75,611 ⁶¹	58,720 ⁹⁰	77,191 ⁰⁰
Björnlunda.....	15,740 ⁸²	23,205 ⁶⁵	15,262 ⁷⁴	24,149 ¹¹	16,255 ²²	24,814 ⁷⁰	17,201 ⁵⁰	23,981 ³⁹	17,838 ²²	26,022 ²⁰
Stjernhof.....	14,778 ⁰⁹	24,534 ⁸⁷	14,296 ⁰¹	23,739 ²¹	14,852 ⁸¹	29,257 ²⁷	15,387 ⁸⁸	26,346 ⁹⁹	16,352 ⁰⁵	21,671 ²⁵
Sparreholm.....	32,386 ⁴⁸	84,582 ³⁰	31,711 ⁰⁸	85,496 ³⁵	32,475 ⁴⁹	57,874 ⁵⁹	33,347 ⁶⁷	54,690 ⁴¹	34,236 ⁶⁹	58,816 ⁸⁴
Flen.....	78,765 ⁸⁰	122,677 ⁶⁵	73,329 ⁷⁹	100,713 ⁴⁹	78,303 ¹⁰	106,714 ⁶⁸	77,520 ¹⁹	99,672 ¹¹	65,044 ⁰⁴	72,352 ⁵⁴
Kantorp.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1,490 ⁶⁵	28,357 ⁶⁸
Valla.....	36,262 ⁸⁴	112,041 ⁴⁷	32,943 ⁸⁸	89,776 ³²	32,900 ⁰⁵	100,609 ⁸⁸	32,349 ⁵⁴	102,412 ¹²	33,860 ⁷⁸	58,542 ⁰³
Katrineholm.....	88,132 ¹⁶	129,483 ⁶⁰	81,029 ¹⁹	118,951 ⁷⁶	88,752 ⁸²	138,015 ²⁴	91,225 ⁶⁰	139,670 ³³	102,973 ⁶⁰	131,729 ⁸⁵
Strängsjö.....	7,283 ⁷⁵	37,848 ¹¹	7,797 ⁰⁹	18,418 ³⁹	8,687 ⁷⁶	19,650 ⁷⁴	9,425 ⁹⁹	19,377 ⁹⁴	10,602 ⁶⁸	26,418 ⁴²
Baggetorp.....	5,513 ⁴⁹	12,021 ¹⁵	5,880 ⁴⁵	8,152 ³⁶	6,033 ⁶⁶	8,144 ¹²	6,454 ³³	10,351 ²⁴	6,792 ⁴⁹	10,022 ¹⁹
Vingåker.....	54,815 ⁰⁶	85,318 ²⁵	54,909 ⁰⁷	77,077 ⁷⁹	58,078 ⁴⁴	76,680 ³⁶	55,341 ⁶⁸	80,662 ¹⁰	56,042 ⁷²	86,299 ⁸⁷
Högsjö.....	8,710 ⁸⁸	10,745 ¹⁷	8,770 ⁷⁸	16,940 ³²	9,232 ⁷²	20,919 ⁴⁶	10,679 ⁷⁷	30,840 ¹⁹	10,742 ³⁴	18,093 ¹⁴

Tab. K. *De förnämsta varuarter, som afsändts från eller anländt till statens jernvägsstationer i Södermanlands län åren 1886—1890.*

Varuarter.	År 1886.		År 1887.		År 1888.		År 1889.		År 1890.	
	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.	Afsända.	Anlända.
Gödningsämnen..... ton	61 ²	1,842 ⁵	99 ²	1,604	116 ²	1,906 ⁶	87 ⁴	1,967	132 ⁵	1,520 ⁹
Jern- och stål..... »	2,762 ⁴	3,437 ⁹	2,221	3,388 ¹	2,475 ²	3,914 ⁵	5,178 ⁴	3,834 ⁷	2,643 ⁶	2,748 ⁷
Sten- och träkol..... »	4,555 ⁴	4,563 ⁶	4,868 ²	6,342 ⁶	2,170 ⁸	1,499 ⁶	1,590 ⁹	3,117 ⁹	7,392 ⁴	8,301
Malmer..... »	17,820 ¹	510 ³	17,357	—	20,581 ⁸	0 ¹	19,044 ⁸	74 ²	15,814 ³	272 ⁶
Torkad och saltad fisk..... »	21 ⁴	845 ¹	15 ⁴	1,276 ⁵	7	1,089 ⁶	20 ⁴	1,084 ⁵	38 ³	1,050 ⁶
Skogsprodukter..... »	47,367 ²	7,861 ⁸	32,944 ⁷	5,412	37,465 ⁸	6,666 ¹	38,945 ³	12,114 ⁶	36,918 ⁶	11,211 ⁷
Spanmål, malen och omalen..... »	8,630 ⁵	2,436 ³	8,454 ²	2,154 ⁴	7,178 ⁵	2,514	4,542 ⁷	3,045	5,574 ³	3,980 ¹
Ladugårdsprodukter..... »	8,638 ⁸	1,215 ⁷	9,272 ⁸	1,563 ⁹	9,821 ⁹	2,112 ⁹	9,049 ⁵	1,660 ⁹	9,183	2,335 ²
Boskap, större..... st.	4,908	1,706	5,490	2,211	5,655	2,463	6,411	1,996	5,488	2,172
Boskap, mindre..... »	13,525	12,849	16,552	15,864	17,621	14,783	15,052	13,450	16,058	12,078

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1886—1890. Södermanlands län.

den under föregående femårsperiod nybygda vägen mellan Trosa stad och allmänna landsvägen förbi Stora Åby gästgivarvaregård har genom Kungl. Maj:ts utslag den 27 februari 1890 för underhåll tilldelats Hölebo härads vägbyggnadsskyldige, men indelning deraf hade ej egt rum under nu ifrågasvarande period;

omläggningen af landsvägen mellan utfartsvägen till Sparreholm och Oxbron, som påbörjats under föregående femårsperiod, afsynades den 17 juni 1886 och den 30 december samma år fastställde Länsstyrelsen vägens indelning till allmänt underhåll; vägens längd utgör 8,893 meter; enär verkliga kostnaden understeg kostnadsförslaget, erhöles af det beviljade statsanslaget, 17,380 kronor, endast 16,780 kronor 48 öre; Landstinget bidrog med 4,195 kronor och häradet med 4,574 kronor;

omläggningen af landsvägen från Oxbron till Husby—Opunda sockengräns utfördes åren 1886—1888, indelningen till allmänt underhåll fastställdes af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 13 september 1888; den förbättrade vägens längd är 8,310 meter; statsanslag har utgått med 19,221 kronor 19 öre, Landstinget har bidragit med 4,805 kronor 29 öre och häradsboarne med 4,769 kronor 7 öre;

den under år 1885 påbörjade omläggningen af landsvägen från Malmköping till Flen fullbordades år 1888 och vägindelningen fastställdes af Länsstyrelsen den 9 april 1889; kostnaden, som beräknats till 36,000 kronor, uppgick till 41,700 kronor,

deraf staten bidrog med 24,000 kronor, Landstinget med 6,000 kronor och häradet med 11,700 kronor; den omlagda vägens längd är 12,043·6 meter;

omläggning och förbättring har verkstälts af landsvägen mellan Hvittorp i Floda socken å ena samt Stubbetorp i Julita socken och Skogboqvarn i Österåkers socken å andra sidan, på en sträcka af ungefär 3,700 meter; kostnaden har uppgått till omkring 9,800 kronor, statsmedel hafva erhållits till belopp af 6,400 kronor, Landstinget har bidragit med 1,600 kronor, återstoden är bestridd af Julita och Österåkers socknar samt enskilda personer;

omläggning af vägen förbi de s. k. Djurbräcksbackarne i Näshulta socken å allmänna landsvägen mellan Hållsta och Nässtorps skjutsanstalter har verkstälts för en kostnad af 5,300 kronor; statsbidrag har utgått med 2,700 kronor; Landstinget har bidragit med 675 kronor;

påbörjats, men ej afslutats under perioden, har arbetet på förbättring af vägen från Eskilstuna öfver Skogstorps jernvägsstation förbi Öja kyrka till Kungsörsvägen;

enahanda är förhållandet med omläggningen af landsvägen mellan Björnlunda station och Mariefred.

Till understödjande af vägförbättringsarbeten inom länet anslog Landstinget år 1883 för hvart och ett af åren 1884—1887 ett belopp af 1,000 kronor; detta belopp höjdes af 1887 års Landsting till 4,000 kronor om året för hvart och ett af åren 1888—1891; redan 1888 års Landsting höjde årsanslaget med ytterligare 2,000 kronor eller till 6,000 kronor för hvart och ett af åren 1889—1891; handhafvandet af dessa medel och hvad dermed sammanhänger, som enligt 1883 års beslut tillhörde en särskild vägförbättringskommitté, har nu öfvertagits af Landstingets förvaltningsutskott. Härjemte har Landstinget för åren 1886—1888 ställt till Länsstyrelsens föfogande ett årligt anslag å 1,000 kronor, att användas till kostnadsbidrag för upprättande af vägbyggnadsplaner inom länet.

Från Nyköpings fögderi meddelas, att landsvägarne der äro fasta och väl underhållna, tillgång på väglagningsämne saknas ej, ehuru mången vägbyggnadsskyldig måste hemta detsamma på betydande afstånd från vägloten; de förr befintliga större backarne äro nu mestadels borttagna; bland ännu befintliga större sådana må nämnas: inom Tunabergs socken å vägen från Nyköping, inom Lunda socken å vägen dels till Stigtomta och dels till Qvarsebo, samt inom Stigtomta socken å vägen till Bårbo; inom Hölebo härad finnas fortfarande åtskilliga backiga vägar, synnerligast öfver Silleskogen, men denna väg begagnas numera mycket sällan.

Äfven om de allmänna vägarne i Vingåkers fögderi säges, att deras beskaffenhet i allmänhet är god, sämst äro de i Vestra Vingåker, till en del beroende på brist å lämpligt grus.

Vägarne i Rekarne äro fasta och goda, utom vid ihållande regnig väderlek, då de i närheten af Eskilstuna, hvilka starkast trafikeras, blifva spåriga; väglagningsämnen finnas i två grusåsar.

Om vägarne i Gripsholms fögderi gäller i hufvudsak samma allmänna omdöme som om vägarne i Nyköpings fögderi.

Vägafgift förekommer endast för begagnande af vägen mellan Näs under Hellefors bruk och Hållsta gästgivarvaregård och utgår med 25 öre för hvarje med dragare förspänd vagn. Sålunda uppburna afgifter hafva uppgått till 136 kronor år 1886,

Tab. L. Inkomster (i kronor) vid Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernvägs stationer i Södermanlands län åren 1886—1890.

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
Oxelösund.....	47,630·26	68,843·52	83,762·37	107,033·26	146,941·57
Stjernholm.....	949·34	1,119·22	1,053·91	1,118·48	1,316·38
Nyköping.....	49,778·38	49,526·63	52,287·39	55,732·72	55,530·35
Larslund.....	3,128·14	3,128·53	3,134·41	2,860·64	2,576·12
Stigtomta.....	11,987·93	10,532·55	11,605·24	11,898·89	12,372·10
Vrena.....	6,298·95	5,621·57	5,741·75	13,139·02	12,509·86
Bettna.....	13,404·72	12,640·50	11,593·58	11,909·75	12,494·16
Vadsbro.....	10,306·39	9,825·17	8,935·19	9,404·85	11,061·30
Flen.....	41,127·74	36,777·01	37,603·01	36,827	32,521
Mellösa.....	4,772	4,204·26	4,129·65	5,037·75	5,747·34
Helleforsnäs.....	15,564·52	12,383·28	17,957·77	15,941·61	15,835·97
Hållsta.....	8,731·96	8,746·29	11,378·33	13,333·88	15,957·34
Skogstorp.....	5,863·05	7,432·65	8,204·89	8,702·51	10,257·43
Eskilstuna.....	78,732·72	75,926·99	83,953·57	96,341·96	99,173·52
Torshälla.....	8,469·59	8,623·25	9,552·31	10,664·20	9,425·20
Rekarne.....	3,243·05	3,308·60	3,109·41	3,631·76	4,396·57
Qvicksund.....	6,021·39	4,427·96	8,869·18	4,502·92	6,188·12

Tab. M. Inkomster (i kronor) vid Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg åren 1886—1890.

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
Af resande.....	167,306·38	161,072·15	164,871·30	175,320·15	187,119·95
Af godstrafik.....	251,671·64	286,679·14	360,284·59	431,616·47	512,292·21
Div. inkomster.....	50,048·73	52,484·24	51,398·66	54,118·49	60,071·04
Summa.....	469,026·75	500,235·53	576,554·55	661,055·11	759,483·20

203 kronor år 1887, 190 kronor år 1888, 182 kronor år 1889 och 160 kronor år 1890.

Broavgift uppbäres icke någonstädes inom länet. Den enda större bro, som under perioden blifvit ombygd, är Oxbron öfver sjön Båfven. Denna ombyggnad egde rum år 1887 för en kostnad af 9,824 kronor 95 öre, hvaraf 6,400 kronor lemnades i statsanslag och återstoden bestreds af häradet.

Allmänna *färjställen* med afgifter enligt fastställda taxor finnas fortfarande till ett antal af 8, nemligen: öfver Pålsundet emellan fastlandet och Mörkön, öfver Skanssundet mellan Mörkön och fastlandet af Stockholms län, vid Qvicksund öfver Mälaren mellan Södermanlands och Vestmanlands län, vid Hjelmarsund öfver Hjelmaren mellan Julita och Öja socknar, öfver sundet mellan Strengnäs och Tosterön, vid Björsund mellan Helgarö och Jäders socknar, vid Stallarholmen mellan Toresunds socken och Selaön samt vid Agnösund mellan Aspö socken och Uppsala län. Enskilda färjor finnas dessutom vid Värhulta i Vestermo socken för kommunikation öfver Hjelmare kanal och vid Biby i Gillberga socken för förbindelse mellan nämnda socken och Husby-Rekarne.

I afseende å *grindarnes* antal har icke någon anmärkningsvärd förändring egt rum under perioden.

För *skjutsanstalternas* antal och legan derstädes vid 1890 års slut samt antalet utgångna hästar åren 1886—1890 redogöres i tabell 2. Antalet skjutsanstalter är detsamma som vid slutet af föregående perioden, dock att gästgifverierna minskats med 1 och skjutsstationerna ökats med 1. Jemlikt nådiga cirkuläret den 21 mars 1879 angående bestämmande af maximibeloppet för entreprenadlegan m. m., var maximibeloppet af den *skjutslega*, som fick af entreprenören uppbäras, inom Södermanlands län bestämdt till 1 krona 60 öre för milen. I anledning af det nya mått-systemets tillämpning från och med år 1889 och skjutshållens beräknande i nymil, ändrades ifrågavarande maximibelopp genom nådiga cirkuläret den 16 november 1888 till 1 krona 50 öre för hvarje häst för nymil. Skjutslegan utgick med detta maximibelopp vid 1890 års slut vid 45 af länets 51 skjutsanstalter. Vid Vingåkers gästgifveri egde det ovanliga förhållandet rum, att icke någon lega alls uppbars, utan skjuts lemnades gratis. År 1889 afslötos nya entreprenadkontrakt, att gälla från och med den 1 november samma år för en tid af fem år, eller till den 1 november 1894. I afseende å de till skjutsanstalterna utgående *entreprenadbidrag* hänvisas till nedanstående tabell:

Skjutsanstaltens namn.	Årligt entreprenadbidrag (i kronor) under åren	
	1885—1889.	1890—1894.
<i>a) Nyköpings fögderi.</i>		
Aspa.....	200	200
Råbykrog.....	100	150
Svärdsbro.....	200	200
Gefle.....	100	150
Oxelösund.....	150	150
Vedeby.....	150	200
Stigtomta.....	200	200
Åby.....	200	200
<i>b) Vingåkers fögderi.</i>		
Strångsjö.....	150	200
Marsjö.....	150	200

Skjutsanstaltens namn.	Årligt entreprenadbidrag (i kronor) under åren	
	1885—1889.	1890—1894.
Baggatorp.....	—	150
Läppe.....	—	200
Hulla.....	150	—
Stensjö.....	200	200
Katrineholm.....	250	—
Bie.....	150	—
Botten.....	—	150
Hofby.....	70	—
Löta.....	150	200
Vallhalla.....	100	150
Vadsbro.....	—	150
Malmköping.....	300	270
Hellefors.....	100	200
Flen.....	300	300
<i>c) Rekarne fögderi.</i>		
Hällsta.....	200	200
Hamra.....	150	150
Nästorps.....	100	100
Kjulsta.....	150	150
Sörby.....	100	150
Albro.....	—	150
Berga.....	100	150
<i>d) Gripsholms fögderi.</i>		
Byringe.....	100	150
Ekså.....	200	150
Botholm.....	100	100
Agnösund.....	—	75
Sundby.....	100	120
Läggesta.....	200	150
Blacksta.....	150	150
Skeenda.....	200	200
Gnesta.....	800	800
<i>e) Städerna.</i>		
Nyköping, skjutsstation.....	475	500
Trosa, gästgifveri.....	200	114
Mariefred, ».....	375	400
Strengnäs, skjutsstation.....	290	235
Torshälla, gästgifveri.....	70	90
Eskilstuna, skjutsstation.....	225	350
Summa	7,655	8,454

Summan af bidragen har sålunda stigit med 799 kronor. Såsom bidrag till skjutsentreprenaderna har på hvarje bevillningskrona utdebiterats under åren 1886—1889 för jordbruksfastighet 6 öre och för annan bevillning 3 öre, samt under år 1890 för jordbruksfastighet 8 öre och för annan bevillning 4 öre. I landtränteriet fanns den 31 december 1890 inestående en behållning å dessa medel af 1,235 kronor 59 öre.

Postanstalterna i länet utgjordes vid 1890 års utgång af 11 postkontor, alla desamma som vid slutet af föregående period, samt 49 poststationer, nemligen alla de, som funnos vid 1885 års utgång. med undantag af Tunabergshammar, och de under

nu ifrågavarande period nyinrättade poststationerna Barfva, Hällsviken, Kantorp och Mosstena.

Postutväxling besörjes å statens jernväg samt å Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg. Dessutom sker postbefordring medelst kärrpost, gång- eller roddpost, eller landtbrefbäring å följande linier:

7 gånger i veckan: Jerna(Stockholms län)—Pilkrog (d:o)—Hölö—Korsvägen—Vagnhärad—Trosa, Torshälla—Torshälla station; sammanlagd vägsträcka 3·6 nymil;

6 gånger i veckan: Sparreholm—Malmköping; 1·1 nymil;

4 gånger i veckan: Nyköping—Bogsta—Gnesta, Trosa—Hällsviken, Mariefred—Stallarholmen, Stallarholmen—Öfver-Selö, Stjernhof—Ekenholm; sammanlagd vägsträcka 10 nymil;

3 gånger i veckan: Nyköping—Näfveqvarn, Stigtomta—Björkvik, Bogsta—Mosstena, Strengnäs—Aspö, Strengnäs—Helgarö, Skogstorp—Stenqvista, Hållsta—Ribbingelund, Vingåker—Ättersta, Sparreholm—Vallhalla, Vallhalla—Ripsa; sammanlagd vägsträcka 16·4 nymil;

2 gånger i veckan: Nyköping—Ålberga—Stafsjö—Åby (Östergötlands län), Nyköping—Råby, Nyköping—Runtuna—Ludgo—Gnesta, Gnesta—Dillnäs—Laxne, Södertelge(Stockholms län)—Mariefred—Strengnäs—Barfva—Jäderön—Eskilstuna, Mariefred—Länna, Rekarne—Råby—Rekarne, Hållsta—Hedensö—Ås—Bie—Flodafors—Valla, Baggetorp—Sköldnäs, Bettna—Husby, Bettna—Björkvik, Vrena—Halla; sammanlagd väglängd 39·1 nymil.

Hela den vägsträcka, å hvilken post sålunda befordrades, uppgick till 70·2 nymil. Dessutom besörjes postbefordran å följande ångbåtslinier: med postexpedition ombord Stockholm—Trosa—Hällsviken, Stockholm—Trosa, Stockholm—Strengnäs—Björnsund resp. Eksåg, Stockholm—Strengnäs—Tynnelsö, Stockholm—Mariefred resp. Sundsör, Skogstorp—Örebro; med endast breffåda Stockholm—Nyköping och Stockholm—Eskilstuna.

Uppbörderna vid de fullständiga postanstalterna i länet, som år 1885 uppgick till 135,233 kronor 70 öre, hade år 1890 stigit till 160,767 kronor 57 öre. Antalet postbefordrade försändelser af alla slag vid länets samtliga postanstalter uppgick år 1890 till 1,646,690 mot 1,280,804 år 1885; antalet rekvirerade tidningsexemplar (årgångar) var 15,712 år 1890 mot 9,852 år 1885.

Genom den indragning, som år 1886 egde rum af *telegrafstationen* i Trosa, har antalet dylika anstalter minskats med 1 i förhållande till föregående period. Inkomsterna vid samtliga stats-telegrafstationerna, som år 1885 uppgingo till 13,003 kronor 84 öre, utgjorde år 1890 endast 10,358 kronor 86 öre. Samtidigt hade antalet afsända och ankomna telegram ökats från 24,406 till 32,188.

Telefonväsendet inom länet var under föregående femårsperiod ännu helt och hållet beroende på den enskilda företagsamheten. Vid slutet af nu ifrågavarande period deremot hade dels *rikstelefonledningen* mellan Stockholm och Malmö framdragits genom länet öfver Nyköping, der vid slutet af år 1890 dock ännu endast funnos 3 abonnenter å rikstelefonen, dels dubbeltrådiga förbindelseledningar genom telegrafverkets försorg anlagts från Eskilstuna till Strömsholm och Hallstahammar samt från Katrineholm till Norrköping.

Af *enskilda telefonledningar* finnas inom Jönåkers härad en linie från Nyköping till Näfveqvarns bruk, en från Staffsjö bruk till Norrköping och en från Nyköping till Oxelösund. Inom Hölöbo härad finnes Vagnhärad's telefonförening, som utgör en

afdelning af Gnesta telefonförening och består af 8 abonnenter, med ledningar till Tullgarn, Åda, Trosa, Tureholm, Fredriksdal, Vappersta och Erikslund; dessutom finnas telefonledningar från egendomarne Gärdesta och Sörby till Gnesta samt från Vrå och Tösta i Hölö socken till telefonstation i Jerna socken. I Rönö härad framgår telefonlinien Nyköping—Stockholm med 7 abonnenter. I Vingåkers fögderi finnas följande ledningar: Katrineholms med 4 vaxelbord och 22 abonnenter, linierna Valla—Lunda och Flodafors—Vegersberg, tillhöriga enskilda personer, linien Valla—Ökna—Bie—Katrineholm med 4 telefonapparater, linien Sparreholm—Malmköping, tillhörig enskild person, samt Vreta telefonförening, i förbindelse med Nyköping, 5 abonnenter. Den vid periodens början befintliga ledningen från Stockholm öfver Vårdinge till Gnesta räknade vid 1890 års slut 16 abonnenter inom Daga härad, af hvilka egendomarne Ehrendal, Mälby, Hårby och Sigtuna stå i förbindelse med vaxelstationen i Vårdinge samt egendomarne Södertuna och Norrtuna med Gnesta vaxelstation; de öfriga abonnenterna äro boende vid Gnesta. Sedan under år 1888 af firman bröderna Haglind anlagts telefontät i Strengnäs och Mariefred, uppfördes följande året af Stockholms allmänna telefonaktiebolag en ledning från Stockholm öfver Södertelge, Mariefred och Stallarholmen till Strengnäs, hvarjemte nämnda bolag vid slutet af år 1890 öfvertog Haglindska näten. Antalet inom Gripsholms fögderi boende abonnenter var vid periodens slut 20, hvaraf 11 i direkt förbindelse med vaxelstationen i Mariefred, 4 med den i Strengnäs, 4 med den vid Stallarholmen och 1 med den i Södertelge. Enskilda ledningar äro dessutom dragna från Åkers styckebruk till Länna gård, från Tynnelsö till utgårdarne Jättne och Runsö samt från Algö till utgården Janslunda. Äfven inom Rekarne fögderi utvecklade sig telefontätet under perioden. I Nyköpings telefonförening uppgick abonnentantalet den 31 december 1890 till 83, mot 58 vid slutet af föregående period. I Eskilstuna voro abonnenterna 194, mot 107 fem år tidigare.

B) Sjökommunikationer. I afseende å dessa finnas icke några större förändringar att omförmåla. Ångfartygen »Nya Hällsviken» och »Trosa» hafva gjort turer, den förra å linien Hällsviken—Trosa—Stockholm med afgång hvarannan dag från Hällsviken och Trosa till Stockholm, anlöpande bryggorna vid Stensund, Tullgarn, Pålundet och Åbyqvarn, samt hvarannan dag från Stockholm; och den senare, som mest användes för mjölktransport, hvarje afton från Trosa och hvarje morgon från Stockholm med anlöpande af samma bryggor som »Nya Hällsviken». För öfrigt förmedlas under sommaren en rätt talrik persontrafik genom alla ångfartyg, som gå söderut till Nyköping, Norrköping, Göta kanal och andra orter och hvilka passera Skanssundet i Mörkö socken, Bokösund i Trosa socken och Säfösunds lastageplats i Bälinge socken, hvarest af- och påstigning i båt eger rum, hvarjemte Oxelösunds hamn ofta angöres. Nyköpings sjökommunikationer hafva under hela perioden uppehållits medelst två ångfartyg, hvilka under seglationstiden gjort regelbundna turer, »Nyköping» mellan Nyköping och Stockholm, med anlöpande af Helgö lastageplats, samt »Södermanland» mellan Stockholm, Nyköping och Norrköping, med anlöpande af Näfveqvarns bruk. Den uti föregående femårsberättelse omnämnda förbindelse för persontrafik öfver sjöarne Yngaren och Hallbosjön medelst ångslup mellan åtskilliga egendomar invid nämnda sjöar och Vrena jernvägsstation har under nu ifråga-

varande period i det närmaste upphört, i det att sagda ångslup numera endast en gång i veckan befordrar passagerare, eljes tjänstgör den som bogserbåt för virkestransport. Ångbåtarna »Ulrika» samt »Båfven» underhålla trafik å sjön Båfven mellan dervid belägna egendomar och Sparreholms jernvägsstation, men denna trafik afser hufvudsakligen virkestransporter. Genom de ångbåtar, som underhålla sjöfarten mellan Stockholm samt Strengnäs och Mariefred, hafva under seglationstiden alla socknarne inom Selebo härad nästan daglig sjökommunikation med hufvudstaden. Fyra lastbryggor inom Åkers härad, nemligen Eksåg i Härads socken, Björsund i Helgarö socken samt Hesselbyholm och Kungsberg i Fogdö socken, anlöpas af Stockholm trafikerande båtar. Nya tidsenliga ångbåtar hafva insatts å linien Eskilstuna—Torshälla—Stockholm. Äfven å trafikleden Skogstorp—Näs-hulta—Stora Sundby—Läpp—Örebro har en ny beqväm passagerareångbåt insatts. Qvicksund och Sundbyholm anlöpas dagligen af ångbåtar, som gå mellan Stockholm och Köping.

Genom nådigt bref den 2 mars 1888 har Kungl. Maj:t fastställt taxor å *hamnavgifter* för länets städer äfvensom för Oxelösund, att gälla från och med år 1888 till och med år 1892. En underdånig framställning om rättighet att vintertiden uppbära dubbla hamnavgifter vid Oxelösund blef af Kungl. Maj:t den 1 februari 1889 afslagen. Jemlikt nådiga brefvet den 31 maj 1889 har Kungl. Maj:t fastställt taxa för hamnavgifters uppbärande vid Skogstorps hamn vid Hjelmaren att tjena till efter rättelse intill slutet af år 1892. Taxa å afgift för begagnande af farleden genom Pålundet har genom nådigt bref den 17 december 1886 fastställts att gälla för åren 1887 till och med 1891. Genom nådigt bref den 19 februari 1887 har fastställts förnyad taxa å avgifter för trafiken genom Eskilstuna öfre kanalaktiebolags sluss vid Karl Gustafs stad att tjena till efter rättelse under åren 1887—1891. För begagnande af kanal- och slussleden mellan Eskilstuna och Mälaren har Kungl. Maj:t den 2 mars 1888 fastställt förnyad taxa att tjena till efter rättelse intill slutet af år 1892. För begagnande af Hjelmare kanal har Kungl. Maj:t den 14 februari 1890 fastställt ny taxa att gälla intill 1894 års slut.

För trafiken å *Eskilstuna öfre och nedre kanal* lemnas nedanstående redogörelse:

År.	Eskilstuna öfre kanal.			Eskilstuna nedre kanal.		
	Antal segelfartyg och båtar.	Antal ångfartyg.	Afgifter af trafik-ken. Kronor.	Antal segelfartyg och båtar.	Antal ångfartyg.	Afgifter af trafik-ken. Kronor.
1886	191	456	5,412	316	482	15,612.83
1887	144	62	5,932.73	447	650	16,076.69
1888	150	319	4,685.78	269	487	15,518.57
1889	34	81	1,151.71	341	984	17,327.14
1890	117	84	5,622.30	519	672	18,230.31

Af de slussar, som förmedla sjökommunikationen mellan Mälaren och Eskilstuna, var den vid Karl Gustafs stad anlagda, Eskilstuna öfre kanalaktiebolag tillhöriga, bygd af trä. Denna sluss har under perioden blifvit ombygd af sten och på samma gång förstörats till likhet med slussarne vid Torshälla, hvilka förut hade något större bredd än den förstnämnda. För utförande af detta arbete erhöill bolaget genom nådiga brefvet den

27 januari 1888 ett lån från Handels- och Sjöfartsfonden å 50,000 kronor.

C) *Sjöfart och handel.* Antalet af de till inrikes sjöfart år 1890 använda, länets invånare tillhöriga fartyg af mera än tio tons drägtighet utgjorde 18 segelfartyg om 1,008 ton och 11 ångfartyg om 324 hästkrafter; vid slutet af föregående femårsperiod funnos 12 segelfartyg om 634 ton och 13 ångfartyg om 350 hästkrafter. *Hamnavgifter* för fartyg och varor hafva uppburits i länets städer till nedanstående belopp:

År.	Nyköping. Kronor.	Trosa. Kronor.	Mariefred. Kronor.	Strengnäs. Kronor.	Eskilstuna. Kronor.	Torshälla. Kronor.
1886.....	5,336.48	588.43	1,817.73	2,478.37	2,387.63	1,753.16
1887.....	4,579.79	551.24	1,928	2,758	2,993.07	1,628.82
1888.....	4,668.37	1,040.22	1,683.76	2,280.96	3,301.64	1,844.33
1889.....	5,178.52	1,013.93	1,770.20	2,565.57	5,359.63	1,539.81
1890.....	5,714.97	975.24	1,981.33	2,559.76	2,936.87	1,693.13
Summa	25,478.13	4,169.06	9,181.02	12,642.66	16,978.74	8,459.25

Sänkningen år 1890 för Eskilstuna är beroende derpå, att staden för att uppmuntra sjötrafiken tills vidare efterskänkt hamnavgiften för varor.

Till belysning af den *utrikes sjöfarten på Nyköping* och dess tullkammaredistrikt tillhörande hamnplatser meddelas nedanstående tabell:

	År 1886.		År 1887.		År 1888.		År 1889.		År 1890.	
	Antal fartyg.	Ton.	Antal fartyg.	Ton.	Antal fartyg.	Ton.	Antal fartyg.	Ton.	Antal fartyg.	Ton.
<i>Från utrikes ort till:</i>										
Nyköping.....	22	2,900	18	1,828	19	2,078	21	2,651	27	4,196
Brevik.....	33	13,464	43	18,231	56	27,073	71	41,214	107	62,529
Näfsvevarn.....	3	761	3	469	4	1,700	1	447	2	653
Tullkammaredistriktet i öfrigt.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	259
Summa	58	17,125	64	20,528	79	30,851	93	44,312	137	67,637
<i>Till utrikes ort från:</i>										
Nyköping.....	13	1,325	15	1,350	14	1,464	20	2,411	21	3,278
Brevik.....	48	21,140	97	41,928	90	42,024	117	60,047	167	84,420
Tullkammaredistriktet i öfrigt.....	4	922	9	1,542	7	2,206	—	—	3	912
Summa	65	23,387	121	44,820	111	45,694	137	62,458	191	88,610

Det är egentligen endast sjöfarten på Oxelösund eller Breviks hamn, som visat någon större tillväxt under perioden.

Några *sjöskador* af betydelse hafva icke inträffat under perioden.

Antalet *handlande* och deras betjening samt beloppet af den erlagda bevillningen inhemtas af efterföljande *tabell N* (sid. 30).

Vid slutet af föregående period funnos 376 manliga och 100 qvinliga handlande med 326 betjente, och utgjorde beloppet af den erlagda bevillningen samma år 6,171 kronor 99 öre. Antalet handlande har således på fem år ökat med 86 och betjente med 57; tillväxten i bevillning under samma tid har varit

1,264 kronor 6 öre. Det är i synnerhet antalet handlande på landsbygden, som ökats, nemligen från 240 år 1885 till 310 år 1890. Det vill synas, som om det förut allmänt förekommande, för såväl köpare som säljare skadliga, kreditsystemet numera vore mindre vanligt bland landthandlande.

I afseende å de varor, som hufvudsakligen äro föremål för handelsutbyte inom länet, har icke någon förändring egt rum.

Af *marknader* förekomma, förutom de i det föregående omförmälda båda hästmarknaderna i Eskilstuna, ullmarknaden i Katrineholm samt marknaderna vid Åsen, två gånger om året, Mariefred, Malmköping och Torshälla.

Till de *torgdagar*, som omförmäldes i föregående femårsberättelse, hafva ytterligare kommit de, som från och med år 1890 anordnats vid Sparreholms jernvägsstation. På grund af förekomna omständigheter, för hvilka närmare redogöres i senast afgifna femårsberättelse, fann Kungl. Maj:ts Befallningshafvande skäligt stadga den 6 december 1886, att på de å länets landsbygd medgifna torgdagar och kreatursmöten icke må, med undantag af den varuförsäljning, som af handlande, fabriks- eller handtverksidkare, boende på platsen, bedrifves i vanlig salubod, utöfvas försäljning af eller till salu utställas andra varor än kreatur samt alster af ortens jordbruk, ladugårdsskötsel och hemslöjd; hvarjemte meddelades vitesbestämmelse till befrämjande af påbudets efterlefnad. Sedan underdåniga besvär öfver detta beslut anförts, blef detsamma af Kungl. Maj:t den 27 april 1888

undanröjdt och ärendet visadt åter till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som hade att detsamma ånyo företaga. Då detta ärende derpå den 24 september 1888 togs i förnyadt öfvervägande, fann Konungens Befallningshafvande, i afvaktan på verkningarne af den inskränkning i gårdfarihandeln, som då mera, på grund af kungl. förordningen den 23 september 1887 om ändring i vissa §§ i förordningen den 18 juni 1864, angående utvidgad näringsfrihet, blifvit i Södermanlands län vidtagen, sig icke för det dåvarande böra meddela några särskilda föreskrifter för begränsning af handelsrörelsen vid torgdagar och kreatursmöten å länets landsbygd. Den inskränkning i den s. k. gårdfarihandeln, som med 1887 års nyssnämnda förordning åsyftades, torde äfven hafva vunnits. Ansökningar om rättighet till dylik handel inkommo år 1888 till ett antal af 209, af hvilka 130 biföllos; år 1889 inkommo 155 ansökningar och biföllos 125; år 1890 inkommo 135 och biföllos 124. I fråga om de grunder, som härvid blifvit följda, har gäلت, att ansökningarne, då de afsett försäljning af inhemska fabriks- och handtverksvaror, i allmänhet bifallits, vare sig sökandena tillhört detta eller annat län, då deremot rätt till handel med manufaktur-, klädes-, mode- och korta varor endast undantagsvis meddelats personer från annat län och äfven förvägrats personer boende derinom.

För influtna *bränvinsförsäljningsmedel* och deras fördelning redovisas i nedanstående *tabell O*.

5. Kameralförhållanden.

I bifogade *tabell 3* lemnas redogörelse för *hemman och lägenheter å landet* samt *jordar och tomter i städerna* äfvensom deras taxeringsvärden m. m. år 1890.

Länstyrelsen har under hvart och ett af femårsperiodens år fastställt afgäld för det antal *jordafsöndringar*, som i efterföljande, å sid. 31 intagna, öfversigt angifvas:

Tab. N. *Handlande och deras betjening samt för rörelsen påförd bevilning åren 1886—1890.*

	År 1886.			År 1887.			År 1888.			År 1889.			År 1890.							
	Handlande.		Bevilning. Kronor.	Handlande.		Bevilning. Kronor.	Handlande.		Bevilning. Kronor.	Handlande.		Bevilning. Kronor.	Handlande.		Bevilning. Kronor.					
	m.	qv.		m.	qv.		m.	qv.		m.	qv.		m.	qv.						
I städerna	167	88	165	4,648.87	172	93	169	4,417.22	171	98	181	4,302.44	173	96	229	5,220.12	165	79	209	5,392.82
1 Malmköping	2	2	7	76.50	3	1	8	82	3	1	7	80.50	6	2	11	145	6	2	11	183.08
På landet	241	36	163	1,574.20	229	37	161	1,321.91	247	41	159	1,603.54	241	47	159	1,452.20	257	53	163	1,860.15
Summa	410	126	335	6,299.57	404	131	338	5,821.13	421	140	347	5,986.48	420	145	399	6,817.32	428	134	383	7,436.05

Tab. O. *Redovisade bränvinsförsäljningsmedel i Södermanlands län åren 1886—1890.*

År.	Redovisade medel.					Fördelade till						
	I städerna och Malmköping.				Å landet.	Summa. Kronor.	Provision.	Städerna och Malmköping.	Socknarne.	Hushållningsällskapet.	Lands-tinget.	Stats-kontoret.
	Af bolag.		Af andra rättighets-innehafvare.	Summa.								
	Betingade.	Vinstmedel.										
1886	79,500	89,714.08	12,250.83	515.63	181,980.54	363.96	89,582.60	360.22	18,161.66	36,323.32	37,188.78	
1887	82,500	84,274.77	3,093.75	590.63	170,459.15	340.92	84,764.39	412.60	17,011.83	34,023.65	33,905.76	
1888	84,500	91,672.60	2,067.50	1,159.88	179,399.98	358.79	88,941.83	810.29	17,904.12	35,808.23	35,576.72	
1889	81,500	70,299.98	2,338.75	1,209.38	153,348.11	310.69	76,915.23	844.89	15,503.74	31,007.47	30,766.69	
1890	90,500	116,515.09	2,420	956.25	210,391.34	420.62	104,508.12	668.14	20,997.07	41,994.14	41,803.25	
Summa kronor	418,500	452,476.52	22,170.83	4,431.77	897,579.12	1,794.98	444,712.17	3,096.14	89,578.42	179,156.81	179,240.60	

Härad.	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.	Summa jordafsöndringar.
Jönåker.....	9	2	1	4	6	22
Rönö.....	2	3	2	4	3	14
Hölebo.....	—	1	—	1	1	3
Oppunda.....	7	20	9	22	14	72
Villåttinge.....	9	5	6	7	3	30
Öster-Rekarne.....	2	3	2	4	7	18
Vester-Rekarne.....	4	4	3	1	1	13
Åker.....	—	—	—	1	1	2
Daga.....	1	6	8	8	4	27
Selebo.....	—	—	—	—	—	—
Summa jordafsöndringar	34	44	31	52	40	201

Sammanlagda antalet utarrenderade kronoegendomar inom länet uppgick vid 1890 års slut till 176, hvartill kommo 2 fiskerier.

Följande kronoegendomar hafva under perioden försålt: indragna trumslagarebostället $\frac{1}{8}$ mantal Snickartorp eller Löfnäs i Tumbo socken för 3,500 kronor, hospitalslägenheten Åkerretarne nr 2, 3 och 4 å Strengnäs stads område för 1,650 kronor, hospitalslägenheten Åkervretarne nr 6 och 7 å samma stads område för 400 kronor, indragna trumslagarebostället $\frac{1}{8}$ mantal Bresäter nr 1 i Björnlunda socken för 4,076 kronor, indragna piparebostället $\frac{1}{8}$ mantal Kjesäter nr 1 i Björnlunda socken för 5,275 kronor, indragna piparebostället $\frac{1}{8}$ mantal Löfåsen nr 1 i Vestermo socken för 6,700 kronor, indragna rustmästarebostället Saltorp nr 1 i Vestra Vingåkers socken för 13,300 kronor, indragna piparebostället $\frac{1}{4}$ mantal Björktorp nr 1 i Vrena socken för 3,550 kronor, indragna löjtnantsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Brogetorp nr 1 i Vestra Vingåkers socken för 18,300 kronor, indragna hospitalslägenheten Krasta äng nr 1 en utjord i Tuna socken för 3,000 kronor, indragna piparebostället $\frac{1}{4}$ mantal Timmermon nr 1 i Östra Vingåkers socken för 8,000 kronor och indragna trumslagarebostället $\frac{1}{8}$ mantal Tångtorp nr 1 i Gryts socken för 5,000 kronor, af hvilka emellertid de fyra sistnämnda af köparne icke tillträdades förr än under påföljande femårsperiod. Sammanlagda köpesumman för de sålunda försålda fastigheterna utgjorde 72,751 kronor och motsvarande taxeringsvärde 54,400 kronor.

Under perioden hafva blifvit till skatte lösta 1 säteri om 1 mantal, 1 hemman om $\frac{1}{12}$ mantal och 5 lägenheter.

Rotetaxation har verkstälts å 13 hemman och lägenheter.

Antalet laga skiften, å hvilka förordnanden under perioden utfärdats, har utgjort 26; afslutats hafva 24, som omfattat en areal af 8,884 hektar och kostat 31,839 kronor 11 öre, hvaraf 25,689 kronor 71 öre utgjort ersättning till landtmätare och gode män samt 6,149 kronor 40 öre andra beräknade kostnader, såsom för husflyttningar m. m. Skiftesverksamheten befinner sig i fortgående aftagande inom länet, hvartill anledningen i väsentlig del härflyter från den omständigheten, att egentligt laga skifte numera kan anses vara verkställt i alla större skifteslag inom länet, men till en del vållas det äfven af de dryga kostnader, hvarmed alla landtmäteriförrättningar äro förenade, i följd hvaraf de af vederbörande jordegare så mycket som möjligt undvikas. Till utflyttningshjelp efter laga skiften hafva af stats-

medel utanordnats år 1888 till 4 hemmansegare 637.50 kronor samt år 1889 till 4 hemmansegare 375 kronor, eller tillsammans 1,012.50 kronor.

Till andra landtmäteriförrättningar än laga skiften hafva under perioden utfärdats 275 förordnanden, och hafva 248 dylika förrättningar afslutats.

Under ifrågavarande period hafva vid skiftesverket inom länet varit anställda 6 landtmätare med omvexlande 4 å 5 medhjelpare och 1 å 2 elever.

För egendomar af fideikommissnatur redogöres i tabell 4; densamma företer ingen annan olikhet i jemförelse med förhållandet föregående femårsperiod än några mindre betydande olikheter i taxeringsvärdet för vissa egendomar. Sammanlagda värdet å alla fideikommiss inom länet uppgår till 12,568,500 kronor, deraf 11,961,600 kronor för jordbruksfastighet, 597,500 kronor för annan fastighet och 9,400 kronor för frälseränta. Det torde endast vara Malmöhus län, som har att uppvisa en större summa i detta afseende.

Tabell 5 redogör för egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, hvilkas sammanlagda taxeringsvärde uppgick till 4,889,300 kronor, deraf 629,500 kronor för jordbruksfastighet och 4,259,800 kronor för annan fastighet. Vid slutet af föregående period var sammanlagda värdet 3,448,700 kronor, deraf 627,100 kronor för jordbruksfastighet och 2,821,600 kronor för annan fastighet.

För egendomar tillhörande främmande magters undersåtar lemnas upplysning i tabell 6.

Rörande kommunernas finanser lemna de af Statistiska Centralbyrån afgifna årsberättelser utförlig redogörelse. Nedanstående jemförelse mellan förhållanden åren 1885 och 1890 torde dock här vara på sin plats. Länets samtliga lands- och stadskommuner hade nämnda år följande inkomster, utgifter, tillgångar och skulder:

	År 1885. Kronor.	År 1890. Kronor.
<i>Inkomster.</i>		
Hyror, arrenden, räntor o. d.....	130,089	121,233
Personliga afgifter.....	30,217	29,388
Öfriga utskylder och bidrag.....	833,857	855,193
Statsbidrag.....	129,858	158,856
Brännvinamedel.....	67,830	101,091
Hamnafgifter.....	12,392	15,889
Tolagsersättning.....	3,163	6,947
Gas- och vattenledningsafgifter.....	11,760	29,922
Öfriga inkomster.....	105,023	115,854
Summa inkomster	1,324,189	1,434,373
<i>Utgifter.</i>		
Kyrkliga ändamål.....	386,832	348,880
Folkskolan.....	382,276	451,089
Fattigvård.....	273,104	333,490
Sundhetsvård.....	32,383	53,902
Allmänna och tekniska läroverk.....	18,987	14,854
Allmänna byggnader, kommunikationsanstalter o. dyl.	124,371	212,570
Öfriga utgifter.....	161,804	171,396
Summa utgifter	1,379,757	1,556,181
<i>Tillgångar.</i>		
Fastigheter och inventarier.....	3,266,206	4,187,460
Fordringar, värdepapper, kontant.....	2,010,853	1,814,649
Summa tillgångar	5,277,059	6,002,109
<i>Skulder.</i>		
	1,546,087	2,230,431

Tillstånd att upptaga lån har af Kungl. Maj:t beviljats:

	Kronor.		Kronor.
År 1886.		År 1890.	
Björnlunda: för uppförande af ny ladugårdsbyggnad å församlingens kyrkoherdeboställe.....	3,000	Nyköpings stads vestra församling och S:t Nikolai: för konvertering af äldre lån och för ny värmeledning i kyrkan.....	19,000
» Bergshammar: för uppförande af skolhus.....	7,000	» Lerbo: för uppförande af fattighus.....	6,500
» Eskilstuna stad: för konvertering af äldre lån, vattenledning, nytt fattighus m. m.....	700,000	» Nyköpings stads vestra och östra församlingar: för uppförande af två skolhus.....	80,000
» Torshälla socken: för uppförande af ny folkskola och af småskoleläraresbostad m. m.....	4,500	» Halla: för uppförande af skolhus.....	6,000
» Nyköpings stads vestra församling och S:t Nikolai socken: för uppförande af folkskolehus.....	6,000	» Stora Malm: för uppförande af skolhus.....	30,000
» Dunker och Lilla Malma: för uppförande af ny boställsbyggnad och ladugårdshus å kyrkoherdebostället.....	10,000	» Råby-Rekarne: för uppförande af skolhus.....	5,000
» Trosa stad: konvertering af äldre lån, hamnarbeten.....	30,000	» Blacksta: för reparation af kyrkan.....	4,500
» Do uppförande af skolhus, diverse reparationsarbeten.....	24,000		
» Öster- och Vester-Rekarne härads tingshusbyggnadsskyldige: för uppförande af nytt tingshus.....	30,000		
År 1887.			
Gillberga: för uppförande af skolhus.....	10,000		
» Nyköpings stad: för konvertering af äldre lån.....	300,000		
» Nyköpings stads vestra församling: för uppförande af boställsbyggnader åt kyrkoherden och komministern.....	35,000		
» Lilla Malma: för uppförande af nytt småskolehus.....	3,000		
» Stenqvista: för anskaffande af ny orgel.....	3,500		
» Kloster och Fors: till ny begravningsplats, ny expeditjonslokal vid kyrkoherdebostället.....	10,000		
» Floda: fullbordande af kyrkobyggnad.....	35,000		
» Ytter-Enhörna: reparation å kyrkoherdebostället, tillbyggnad å skolhuset.....	5,000		
» Torsåker, Låstringe, Hölö, Vesterljung, Vagnhärad, Mörkö, Trosa landsförsamling och Trosa stad: för uppförande af en sjukstuga.....	6,000		
» Tuna: för inköp och iordningsställande af fattighus.....	2,500		
År 1888.			
Hyltinge: för uppförande af skolhus.....	3,000		
» Nyköpings stads östra församling: uppförande af komministersboställe, utvidgning af kyrkogård m. m.....	13,500		
» Aspö: nybyggnader m. m. å kyrkoherdebostället.....	5,000		
» Lilla Malma: för inköp af en gård till bostad åt distriktsveterinären och kommunens barnmorska.....	5,000		
» Torsåker: för uppförande af fattighus.....	5,000		
» Julita: till bestridande af de kostnader, som föranledas för kommunen af en läkares anställande och ett apoteks inrättande.....	15,000		
År 1889.			
Vesterljung: för restaurering af kyrkan.....	3,000		
» Vestra Vingåker: för restaurering af kyrkan och ombyggnad af skolhus.....	19,000		
» Sätersta: för reparation af kyrkan och anskaffande af ny orgel.....	3,000		
» Fors: för inköp af fattiggård.....	32,000		
» S:t Nikolai: för konvertering af äldre lån samt för skolhusbyggnader.....	27,000		
År 1890.			
Nüshulta: för uppförande af fattighus.....	5,000		
» Skyllinge: för nybyggnad och reparation å kyrkoherdebostället samt uppförande af nytt skolhus.....	19,500		
» Frustuna: för uppförande af nytt skolhus.....	4,500		
» Gaesta stationssamhälle: för förbättring af brandväsendet.....	8,000		
» Lunda: reparation å kyrkoherdebostället.....	2,800		
» Björnlunda: uppförande af skolhus.....	5,500		

Sammanlagda beloppet af de lån, Kungl. Maj:t medgifvit rätt att upptaga, uppgår till 1,551,300 kronor. Den verkliga tillökningen i skuldsumman är dock ej lika stor, enär dels en del af de nya lånen användts till konvertering af äldre lån, dels afbetalning å gamla skulder äfven dessutom egt rum, äfvensom möjligen i något fall medgifven rätt till låns upptagande icke till fullo begagnats.

För *Landstingets inkomster och utgifter* hänvisas till *tabell P* (sid. 33).

Beträffande *indelningsverket* äro följande trupper förlagda inom länet, nemligen 15 nummer af Lifregementets husarkår och Östra Nerikes sqvadron, deraf 2 i Östra och 13 i Vestra Vingåkers socken; 1 nummer af Andra Lifgrenadierregementet och Lifkompaniet i Tunabergs socken; 111 nummer af Lifregementets grenadierkår och Södermanlands kompani, förlagda i 30 olika socknar; samt Södermanlands regementes alla 1,200 nummer. Af Flottans manskap är Södermanlands andra båtsmanskompani förlagdt inom länet med 142 nummer, inom socknar af Jönåkers, Rönö, Hölebo och Daga härad.

Genom lagen den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären har från och med år 1886 lindring egt rum med 30 procent af dessa besvärs uppskattade värde. Vid uppskattningen af besvären hafva prestationerna bestämts till följande värden för hvarje rusthåll eller rote: vid Lifregementets husarkår till 350 kronor, vid Andra Lifgrenadierregementet till 310 kronor, vid Lifregementets grenadierkår till 200 kronor, vid Södermanlands regemente till 130 kronor och vid båtsmanskompaniet till 120 kronor.

Genom nådiga kungörelsen den 13 juli 1887 angående båtsmanshållets sättande på vakans har förordnats, bland annat, att rust- eller rotehållare vid båtsmanshåll, hvilkens rusthåll eller rote är vakant, må i stället för att uppsätta ny båtsman erlägga vakansafgift, som för hvarje rote vid Södermanlands andra båtsmanskompani är bestämd till 120 kronor. I följd häraf hafva år 1887 vakanssatts 17 nummer, år 1888 15 nummer, år 1889 13 och år 1890 5 nummer.

Extra roteringskyldighet är ålagd 271 soldatrotar och 29 båtsmansrotar.

Den i senast afgifna femårsberättelse omförmälda *skåfinrättning* har fortfarande egt bestånd.

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** Åt *folkundervisningen* har fortfarande egnats stort intresse. Vid slutet af år 1890 funnos 259 skoldistrikten tillhörande skolhus, hvarjemte begagnades 59 förhyrda eller hyresfritt upplåtna lokaler. Under femårsperioden

hafva uppförts 28 nya skolhus på landsbygden samt 1 i Eskilstuna och 1 i Torshälla. Af de nyuppförda skolhusen äro 5 uppförda på enskilda personers bekostnad samt 1, slöjdskolehuset i Hölö, på bekostnad af H. K. H. Kronprinsessan.

I Nyköping har under perioden påbörjats uppförandet af 2 skolhus, af hvilka det ena är afsedt till folkskola för gossar, det andra till småskola. Kostnaden för dessa byggnader med dertill hörande uthus, inredning m. m. är beräknad till 80,000 kronor, en summa som dock antages icke komma att förslå. Vidare har samma stad till utvidgande af lekplatserna för skolungdomen inköpt tomter för en summa af 5,356 kronor 81 öre.

Hela antalet skolor i länet var vid periodens slut 350, hvaraf 206 folkskolor, 26 mindre folkskolor och 118 småskolor; 343 af skolorna voro fasta och endast 7 ambulatoriska.

Undervisningen uppehölls år 1890 i de egentliga folkskolorna af 149 lärare och 90 lärarinnor i läroämnena, ensamt eller i förening med öfningsämnen eller handaslöjder, samt af 27 lä-

Tab. P. Utdrag af Södermanlands läns landstings räkenskaper åren 1886—1890.

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
a) Landstingskassan.					
Debet.					
Behållning från nästföregående år	129,382 ⁴⁷	135,924 ²⁶	139,149 ³⁴	114,677 ⁰⁶	112,590 ⁰²
Inkomster.					
Brävningsutskänknings- o. minuteringsafgifter ...	45,749 ⁰⁵	43,170 ⁸⁹	46,139 ⁵¹	46,717 ⁸²	43,748 ⁷⁰
Räntemedel	6,194 ⁵³	6,689 ²⁰	5,315 ³⁰	4,337 ⁹⁵	3,741 ⁰⁷
Statsanslag för skogsodlingens befrämjande ..	—	—	—	1,850	1,807
Bötesmedel	6	12	—	—	—
Från arbets- och förbättringsanstaltens fond öfverfördt belopp	—	—	—	15,395 ³³	—
Diverse	8	59 ⁵⁸	167	20 ⁰⁵	172 ⁸⁵
Summa	181,340⁰⁵	185,855⁹³	190,771¹⁵	182,998²¹	162,059⁶⁴
Kredit.					
Utgifter.					
Till sjukvårdsfonden	10,813 ⁷¹	15,902 ⁰⁹	14,058 ⁴²	19,781 ⁵⁹	—
Till folkundervisningens befrämjande	2,225	2,700	2,000	2,300	2,000
Till folkhögskolan i Bie ..	2,300	1,800	1,800	1,800	1,800
Till idiotanstalten i Strengnäs	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400
Till högre folkskolan i Malmköping	300	300	300	300	—
Till elementarläroverk för flickor	2,750	1,800	1,800	1,800	1,800
Till blindundervisningen ..	262 ⁵⁰	150	225	375	300
Till öfveråriga döfstummas undervisning	235 ⁴²	400	350	833 ³³	800
Till Södermanlands fornminnesförening	—	250	250	—	250
Till prisbelöning af hästar ..	1,939 ⁷⁶	1,500	1,500	1,500	1,500
Till rofdjurs dödande ..	4,195 ³⁰	2,869 ²⁰	3,620 ²⁰	3,334 ¹⁰	3,023 ⁶⁰
Till vägförbättringar	2,195	1,500	4,500	3,920 ³⁰	8,229 ⁷⁰
Till prenumeration af tidskrifter	216 ⁷⁵	216 ⁷⁵	220 ⁰⁵	220 ⁰⁵	223 ³⁵
Till husslöjdens upphjelpande	3,500	3,500	3,500	5,000	5,000
Till resekostnader åt landstingsmän, revisorer m. fl.	1,128 ⁶⁷	1,191 ⁶⁰	1,244 ²⁰	1,271 ⁹¹	1,233 ⁷⁰

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1886—1890. Södermanlands län.

	År 1886.	År 1887.	År 1888.	År 1889.	År 1890.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Till aflöningar	850	850	850	1,250	1,250
Till hyror	250	250	250	250	250
Till annons- och tryckningskostnad, postporton m. m.	791 ⁰⁸	658 ²³	421 ¹²	673 ⁹⁶	605 ⁷⁴
Till skogskulturens befrämjande	2,000	2,000	2,000	3,850	3,807
Till institutet för döfstumma å Manilla ...	—	—	—	—	750
Anslag till distriktsveterinärer	4,200	4,200	4,200	4,200	4,200
Anslag till Eugeniahemmet	—	—	—	100	200
Anslag till sakregister ..	300	—	—	—	—
Anslag till idiotanstaltens nybyggnad i Strengnäs	—	—	—	14,000	12,500
Anslag till befordrande af insättningar i kapitalförsäkringsanstalten	150	38 ³⁶	—	200	—
Anslag till vägbyggnadsplaner	1,000	1,000	—	1,000	—
Återbetaladt lån ..	—	—	30,000	—	—
Räntor	1,350	1,200	600	43 ⁸⁹	—
Diverse	62 ⁶⁰	30 ³⁶	5 ¹⁰	4 ⁰⁶	146 ⁵¹
Behållning till nästkommande år	135,924 ²⁶	139,149 ³⁴	114,677 ⁰⁶	112,590 ⁰²	109,790 ⁰⁴
Summa	181,340⁰⁵	185,855⁹³	190,771¹⁵	182,998²¹	162,059⁶⁴
b) Sjukvårdsfonden.					
Debet.					
Behållning från nästföregående år	10,396 ⁴⁸	11,958 ⁵¹	15,969 ³⁹	14,528 ⁴²	20,852 ⁷³
Inkomster.					
Kurhus- och sjukvårdsmedel	29,254 ⁷⁹	29,350 ⁵³	29,435 ⁰⁸	29,605 ⁵⁷	29,665 ⁷⁷
Räntemedel	139 ⁹⁰	92 ²⁴	138 ¹³	96 ²⁸	171 ¹⁴
Diverse	—	—	—	4 ³⁷	8 ⁹⁷
Från landstingskassan öfverförda	10,813 ⁷¹	15,902 ⁰⁹	14,058 ⁴²	19,781 ⁵⁹	—
Summa	50,604⁸⁸	57,303³⁷	59,601⁰²	64,016²³	50,698⁶¹
Kredit.					
Utgifter.					
Till läslasarettens och kurhusens underhåll ..	36,215 ⁵⁰	38,438 ⁵⁰	42,819 ⁹²	40,663 ⁵⁰	44,427 ²⁵
Extra anslag till:					
Nyköpings lasarett	519 ⁵²	—	—	—	581 ³⁰
Flens ,	—	—	—	—	2,200
Strengnäs ,	500	300	—	—	—
Sjukhemmet i Trosa	—	—	—	—	250
Semesterarfvoden åt vikarierande läkare	—	1,200	900	1,200	900
Till Bie badlasarett	1,300	1,300	1,300	1,300	1,300
Räntor	60 ⁹⁵	—	—	—	—
Diverse	50 ⁴⁰	95 ⁴⁸	52 ⁶⁸	—	—
Behållning till nästföljande år	11,958 ⁵¹	15,969 ³⁹	14,528 ⁴²	20,852 ⁷³	1,040 ⁰⁶
Summa	50,604⁸⁸	57,303³⁷	59,601⁰²	64,016²³	50,698⁶¹

rare och 50 lärarinnor endast i öfningsämnen eller handaslöjder; i de mindre folkskolorna och småskolorna undervisade 10 lärare och 154 lärarinnor.

Samma år erhöles 17,033 barn undervisning i de egentliga folkskolorna samt 5,718 barn i de mindre folkskolorna och småskolorna; hela antalet barn i dessa skolor var således 22,751; motsvarande antal vid föregående femårsperiods slut var 20,661, hvadan således en icke obetydlig stegring egt rum under dessa år, uppgående till mer än 10 %.

Statsverkets lönstillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor under perioden hafva utgått med följande belopp:

År	Polk- och småskolor.	Fortsättnings-skolor.
	Kronor.	Kronor.
År 1886	115,567.90	2,000
» 1887	126,350.07	2,725
» 1888	129,265.15	2,825
» 1889	131,587.69	2,925
» 1890	134,692.51	3,200
Summa	637,463.32	13,675

Motsvarande belopp under näst föregående femårsperiod voro 510,173 kronor 65 öre och 5,950 kronor.

Landstinget, som år 1883 för åren 1884—1886 anvisat ett årsanslag af 300 kronor till *högre folkskolan* i Malmköping, förnyade år 1886 detta anslag för åren 1887—1889 samt år 1889 för åren 1890—1892. Denna skola har derjemte haft i årsanslag af statsmedel 1,200 kronor, och hvad som i öfrigt erfordrats har Malmköpings kommun lemnat. I skolan hafva 16 å 18 gossar hvarje år af perioden åtnjutit undervisning af 1 lärare förutom af 1 slöjdlärare.

Till det i Malmköping inrättade *seminarium* för bildande af lärarinnor i småskolor har Landstinget likaledes fortfarande årligen anslagit 2,400 kronor, hvarjemte Landstinget beviljat ett årligt anslag af 300 kronor, att användas till reseersättning åt lärare och lärarinnor i mindre bemedlad ställning, hvilka i och för beivrande af krets möten, som blifvit af folkskoleinspektören utlysta och hvilka hållas under hans ledning, nödgats underkasta sig kända pekuniära uppoffringar.

Länets *folkhögskola* har fortfarande varit förlagd till Bie; undervisningen derstädes har bestridits af 1 föreståndare, 1 andre lärare, 1 sånglärare samt 1 extra jägmästare, som under några dagar handledt eleverna i skogshushållning. Antalet lärjungar har varit 33 lärokursen 1885—1886, 25 kursen 1886—1887, 20 kursen 1887—1888, 29 kursen 1888—1889 och 28 kursen 1889—1890. Skolan har af statsmedel årligen uppburit 2,000 kronor samt af landstingsmedel första året under perioden 2,300 kronor och under hvart och ett af de följande 1,800 kronor; öfriga inkomster hafva hufvudsakligen utgjorts af kommunbidrag och elevavgifter. Af besparingar har bildats en byggnadsfond, som den 30 april 1890 uppgick till 2,661 kronor 6 öre; med användande af detta belopp och insamlade bidrag till belopp af 2,548 kronor 55 öre jemte utlofvade naturaprestationer för omkring 1,900 kronor samt 145 kronor i räntefria lån kommer en egen skolbyggnad att uppföras vid Åsa i Skillinge socken. För inrättande och underhållande af en landtmannaskola i förening med folkhög-

skolan, har Hushållningssällskapet's förvaltningsutskott af den Welanderska fonden anvisat för hvart och ett af åren 1891, 1892 och 1893 ett belopp af 1,000 kronor.

Tekniska skolan i Eskilstuna har fått nya stadgar af Kungl. Maj:t fastställda den 12 oktober 1889; enligt desamma är skolans ändamål att meddela elementära kunskaper åt personer, som vilja bilda sig för utöfvande af industriell verksamhet. Skolan består af två afdelningar: söndags- och aftonskola, samt fackskola för finare smides- och metallindustri; i förra afdelningen undervisas i matematik, mekanik, fysik, kemi, svenska och tyska språken, välskrifning, frihandsteckning och bokföring; i fackskolan lemnas undervisning i frihandsteckning med stillära, modellering, träskärning, gravering, metallgjutning, ciselering, drifning, etsning, galvanisering, smidning, filning och svarfning. Till denna senare skola lemnar staden ett årligt bidrag af 1,500 kronor. Antalet lärjungar under läsåret 1889—1890 var i söndags- och aftonskolan: höstterminen 160 och vårterminen 156, i fackskolan: höstterminen 17 och vårterminen 13. Lärareantalet var 13. En genom försäljning af byggnaderna å borgmästarebostället i Eskilstuna uppkommen fond har Kungl. Maj:t den 5 oktober 1889 beslutat skola öfverlemnas till tekniska skolan i Eskilstuna att af dess direktions förvaltas, skolande årliga räntan få användas till premier åt eleverna vid fackskolan. Fonden utgjorde vid nämnda års slut 1,252 kronor 44 öre.

Lägre tekniska yrkesskolan i Nyköping, som inrättades år 1883, har till ändamål att åt personer, som egnat sig åt praktiska yrken, samt, i mån af utrymme, äfven åt andra meddela undervisning i en del ämnen, som för utöfvare af dylika yrken äro af vikt. Undervisningen har omfattat svenska språket, rättsskrifning, aritmetik, geometri, välskrifning, bokföring, konstruktionsritning och frihandsteckning. Antalet elever har under perioden vexlat mellan 60 och 100, hvilka begagnat undervisningen i ett eller flere af ofvannämnda läroämnen. Vid 1890 års slut voro eleverna 92, deraf 55 manliga och 37 qvinliga; 64 voro i åldern mellan 14 och 20 år, 24 mellan 20 och 30 år samt 4 öfver 30 år. Undervisningen bestreds af 4 lärare och 1 lärarinna. Undervisningen har pågått kl. $\frac{1}{2}8$ — $\frac{1}{2}10$ e. m. under hvardera af veckans fem första söckendagar. Omkostnaderna hafva bestridits till en del, 600 kronor årligen, af statsmedel och i öfrigt med anslag af staden.

De *allmänna läroverken* inom länet utgöras af de båda endast å latinlinien fullständiga läroverken i Strengnäs och Nyköping samt det femklassiga läroverket i Eskilstuna. Lärarepersonalen har utgjort:

	Rektor.	Lektorer.	Kolleger.	Adjunkter.	Öfningslärare.
Strengnäs	1	7	—	7	3
Nyköping	1	5	—	8	3
Eskilstuna	1	—	5	—	3

Af lektorsbefattningarne i Strengnäs har en enligt kungl. bref den 30 november 1881 icke varit tillsatt, utan uppehållits af vikarie. Enligt kungl. cirkulär den 15 april 1887 hafva ytterligare två lektorsbefattningar icke skolats tillsättas; och slutligen har genom nådigt bref den 12 september 1890 förordnats, att från och med den 1 juli 1891 två af de lediga och genom vikarier uppehållna lektorsbefattningarne skola indragas, medan deremot den tredje skall återbesättas. Indragningen sammanhänger med upphörandet af reallinien i sjette klassen. I afseende

å läroverket i Nyköping, som varit fullständigt endast å den klassiska linien, men der å reallinien undervisning icke meddelats längre än till och med sjette klassen, har 1890 års riksdag, med bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit, beslutat, att undervisning å den reala linien må meddelas äfven i sjunde klassen samt att en ny lektorsbefattning må för ändamålet inrättas. Genom nådigt bref den 12 september 1890 förordnade Kungl. Maj:t, att undervisningen å reallinien skulle meddelas i sjunde klassens nedre afdelning från och med höstterminen 1891 och i dess öfre afdelning från och med höstterminen 1892.

Lärjungarnes antal har varit:

Läroverk.	År 1886.		År 1887.		År 1888.		År 1889.		År 1890.	
	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.
Strengnäs	131	130	129	123	122	113	111	105	100	84
Nyköping	190	200	202	195	198	193	191	190	188	194
Eskilstuna	63	76	74	91	92	107	103	115	113	116
Summa	384	406	405	409	412	413	405	410	401	394

För den *qvinnliga undervisningen* finnas fortfarande de tre elementarläroverken för flickor i Nyköping, Eskilstuna och Strengnäs, alla tre jemväl förenade med en förberedande afdelning för såväl gossar som flickor. Lärarekrafterna utgjordes år 1890 vid Nyköpings läroverk af 13 lärarinnor och 1 lärare, vid Eskilstuna af 7 lärarinnor och 2 lärare och vid Strengnäs af 3 fast anställda lärarinnor och 6 timlärare.

Lärjungeantalet har varit följande:

Läroverk.	År 1886.		År 1887.		År 1888.		År 1889.		År 1890.	
	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.	Vårtermin.	Höstermin.
Nyköping	96	83	85	92	94	94	95	100	98	85
Strengnäs	40	40	42	41	41	30	29	31	30	30
Eskilstuna	114	97	94	93	95	85	84	76	76	82
Summa	250	220	221	226	230	209	208	207	204	197

Understöd af statsmedel har utgått till läroverket i Nyköping med 1,000 kronor årligen, till läroverket i Strengnäs med 800 kronor årligen och till läroverket i Eskilstuna med 1,000 kronor årligen; vid dessa anslag är fästadt såsom vilkor, att undervisning lemnas, dels kostnadsfritt åt 3 elever vid hvardera af läroverken i Nyköping och Eskilstuna och åt 2 vid läroverket i Strengnäs, dels mot en årsafgift ej öfverstigande 50 kronor åt 6 elever vid hvardera af läroverken i Nyköping och Eskilstuna och åt 5 vid läroverket i Strengnäs. Landstinget, som år 1886 understödde dessa läroverk med enahanda belopp som under föregående period, eller med 1,000 kronor till hvardera af läroverken i Nyköping och Eskilstuna samt 750 kronor till läroverket i Strengnäs, har sedan minskat dessa anslag till 800 kronor för läroverket i Nyköping, 600 kronor till det i Eskilstuna och 400 kronor till det i Strengnäs; vid de två förstnämnda läroverken skola i följd af dessa anslag lemnas ytterligare 2 friplatser och 4 platser mot en terminsafgift af högst

25 kronor samt vid det i Strengnäs 2 friplatser och 2 platser mot högst 25 kronors terminsafgift. Förutom dessa anslag och inflytande terminsafgifter hafva emellertid skolorna ytterligare behöft anslag af kommuner och sparbanker samt bidrag af enskilde.

Nyköpings barnhem har fortsatt sin verksamhet efter oförändrad plan; antalet der vårdade barn har varit 12. Hemmets tillgångar uppgingo vid slutet af år 1890 till 30,405 kr. 48 öre.

I *Eskilstuna pastorats barnhem* vårdas vanligen 14 å 15 barn, för hvilka fattigkassan erlägger afgiften. Anstaltens tillgångar voro vid slutet af år 1890 33,779 kronor. I barnhemmets till 12,000 kronor taxerade fastighet finnes en in-tecknad skuld å 3,000 kronor, som är räntefri och uppsägbar, så länge anstalten finnes till.

Idiotanstalten i Strengnäs. Efter det att 1887 års Landsting utsett en komité för åstadkommande bland annat af utredning om kostnaden för uppförande af en ny byggnad för denna anstalt, beslöt Landstinget påföljande år att anslå 26,500 kronor för ändamålet, och den 17 oktober 1890 kunde den nya idiot-skolebyggnaden högtidligen invigas. Anstalten är afsedd för 20 elever, men vid slutet af år 1890 voro ännu endast 14 elever, deraf 5 flickor och 9 gossar, derstädes intagna. Landstinget har äfven anvisat medel till inköp af trädgårdsland invid anstaltens tomtplats. Landstingets årliga bidrag har utgått med 2,400 kronor.

För *vanartiga barns intagande å räddningsanstalt* har Kungl. Maj:t, i likhet med hvad förut varit medgifvet, den 22 oktober 1886 tillåtit, att högst 600 kronor af räntefkastningen å den under Landstingets vård och förvaltning stående »fonden för länets arbets- och förbättringsanstalt» fortfarande må från 1887 års början af Landstinget för ofvannämnda ändamål årligen under fem års tid användas. De utbetalda beloppen hafva utgjort år 1886 150 kronor, år 1887 225 kronor, år 1888 501 kronor 56 öre, år 1889 375 kronor och år 1890 535 kronor 50 öre.

Till bidrag för *öfverårige döfstummas undervisning* vid någon af anstalterna i Bollnäs, Vadstena eller Skara har Landstinget för hvart och ett af åren under perioden anvisat 1,000 kronor, att utgå med 100 kronor för hvarje dylik elev. De utbetalda beloppen hafva utgjort år 1886 235 kronor 42 öre, år 1887 400 kronor, år 1888 350 kronor, år 1889 833 kronor 33 öre och år 1890 800 kronor.

Sedan *döfstummeundervisningen* i riket ordnats genom lag den 31 maj 1889 och Södermanlands län enligt denna lag tilllagts första döfstummedistriktet, tillika med Stockholms stad, Stockholms, Östergötlands, Gotlands och Vestmanlands län, beslöt 1889 års Landsting till Kungl. Maj:t göra framställning om att få döfstumma barn inom länet, hvilka under år 1890 uppnå föreskrifven ålder för intagning i döfstummskola, mot en årlig afgift af 300 kronor för hvarje barn, med höstterminen sanma år intagna och under läsåret 1890—1891 underhållna och undervisade å Manilla, hvarjemte en afgift af 50 kronor fastställdes, hvarmed vederbörande föräldrar, målsmän eller fattigvårdssamhäl-len borde under nämnda år bidraga till en del af barnens kosthåll vid döfstummeanstalten. Landstinget år 1890 beslöt derefter, att gemensamt med öfriga till distriktet hörande lands-ting och städer öfvertaga distriktets å Manilla lägenheter, byggnader och inventarier m. m., att tillträdas den 1 augusti 1894; att under tiden intill höstterminen 1894 och derefter, intill dess

reglemente kan hafva blifvit uppgjort, undervisningen skall fortgå på samma sätt och enligt samma bestämmelser, som hittills följts vid institutet; att jemväl för tiden från och med höstterminen 1891 intill höstterminen 1894 begagna sig af rätten att få döfstumma barn från länet underhållna och undervisade mot en årlig afgift af 300 kronor för hvarje barn; samt att under denna öfvergångstid enahanda kostnadsbidrag af 50 kronor fastställles.

Äfven för *blinda barns undervisning* har Landstinget fortfarande beviljat ett årligt anslag af 600 kronor, att utgå med högst 150 kronor årligen för hvarje obemedladt barn från länet, hvilket såsom elev varder i statens blindskola vid Vexjö eller blindinstitutet å Tomtebodas intaget. Af detta anslag utbetaltes 262 kronor 50 öre år 1886, 150 kronor år 1887, 225 kronor år 1888, 375 kronor år 1889 och 300 kronor år 1890.

B) Helso- och sjukvård. Rörande antalet sjuke och sjukvårdskostnaderna vid länets *lasarett och kurhus* meddelas uppgift i efterföljande tabell Q.

Tab. Q. *Lasarett och kurhusen i Södermanlands län åren 1886—1890.*

År.	Lasarett.			Kurhusen.			Totalkostnaden för den egentliga sjukvården i kronor.	
	Vårdade.	Underhållsdagar.		Vårdade.	Underhållsdagar.		För hela sjukantalet.	För hvarje sjuk per dag.
		För hela sjukantalet.	För hvarje sjuk.		För hela sjukantalet.	För hvarje sjuk.		
<i>Lasarettet och kurhuset i Nyköping.</i>								
1886	261	8,366	32·05	13	575	44·23	13,364·43	1·46
1887	249	8,684	34·88	19	1,038	54·63	13,526·21	1·39
1888	235	9,216	39·25	13	468	36·00	14,125·29	1·45
1889	258	9,949	38·56	17	864	50·82	14,974·27	1·38
1890	255	10,323	40·47	14	615	43·93	15,695·27	1·43
<i>Lasarettet och kurhuset i Eskilstuna.</i>								
1886	361	12,569	34·8	12	470	39·1	15,974·56	1·22
1887	327	11,854	36·2	11	290	26·4	15,783·64	1·29
1888	318	12,381	38·9	6	147	24·5	15,697·59	1·25
1889	341	12,123	35·6	12	194	16·2	16,849·75	1·37
1890	352	12,924	36·7	11	516	46·9	19,490·51	1·45
<i>Lasarettet och kurhuset i Strengnäs.</i>								
1886	146	4,703	32·4	8	300	37·5	7,702·94	1·53
1887	179	4,318	25·2	6	355	59·1	7,444·21	1·61
1888	164	4,461	28·1	7	347	49·2	8,000·47	1·66
1889	131	3,894	28·9	6	106	17·6	8,265·66	1·56
1890	148	4,351	29·1	3	39	13·0	9,077·87	2·04
<i>Lasarettet och kurhuset i Flen.</i>								
1886	223	6,867	30·79	7	132	18·85	9,350·01	1·33
1887	287	8,118	28·28	7	141	20·14	12,432·00	1·50
1888	307	10,753	35·14	6	191	27·28	14,352·46	1·81
1889	359	12,430	34·6	3	46	15·2	15,039·92	1·21
1890	408	13,080	32·00	—	—	—	15,567·02	1·19

Motsvarande siffror för *hospitalet för sinnessjuka* i Nyköping äro följande:

År.	Vårdade.	Underhållsdagar.		Totalkostnaden för den egentliga sjukvården, i kronor.	
		För hela sjukantalet.	För hvarje sjuk.	För hela sjukantalet.	För hvarje sjuk per dag.
1886	92	25,554	277·7	23,526·91	0·92
1887	85	25,762	303·0	24,032·82	0·93
1888	93	25,731	276·7	22,663·43	0·88
1889	93	25,821	277·6	28,761·77	1·11
1890	146	36,571	250·5	39,052·12	1·07

Afgiften för sjukvård å allmänt rum i länslasarettens erlägges efter två olika klasser; till första klassen räknas alla de personer, som erläggas bevillning till staten för till minst 800 kronor uppskattad inkomst eller äro egare eller innehafvare af fastighet till minst 5,000 kronors taxeringsvärde samt deras hustrur och hemmavarande barn; till andra klassen hänföras alla andra patienter; legosängsavgifternas belopp utgöra i första klassen 80 öre för dygn och i andra klassen 45 öre för dygn; för patient, som på egen begäran vårdas i enskildt rum, betalas 1 krona per dygn utöfver högsta legosängsavgiften, och för patient från annat län, som icke är berättigad till fri sjukvård, betalas afgift lika med första klassen eller 80 öre för dygn; sjukvårdsavgiften har utgått med oförändradt belopp, nemligen 50 öre för hvarje mantalsskrifven man och 25 öre för qvinna.

Lasarettet i Eskilstuna har under år 1888 blifvit tillbyggt för beredande af ökad utrymme och afhjelpande af vissa olägenheter vid inredningen.

Vid Nyköpings hospital har under åren 1888 och 1889 uppförts en ny paviljong, afsedd för lugna patienter. Hospitalet, som förut endast hade plats för 70 patienter, kan nu mottaga 110.

Landstinget anvisade år 1890 medel för uppförande af en dårdstuga i samband med Flens lasarett, men detta arbete kom icke till utförande under perioden och har sedan blifvit uppskjutet i afvaktan på ytterligare utredning.

För fortsatt ordnande af länets sjukvård dels genom att inrätta dårdsceller vid ett eller flere af lasarettens i länet och dels till uppbyggande af den i det föregående omnämnda idiotanstalten i Strengnäs har Kungl. Maj:ten den 1 november 1889 medgifvit, att af fonden för länets arbets- och förbättringsanstalt finge användas ett belopp af 15,395 kronor 33 öre.

Till *sjukhemmen* i Mariefred och Trosa, af hvilka det sistnämnda under perioden nybygts och nu har plats för 10 patienter, har Landstingets anslag utgått med följande belopp:

År.	Mariefreds sjukhem. Kronor.	Trosa sjukhem. Kronor.
1886	2,000	1,000
1887	2,000	1,000
1888	2,000	1,000
1889	2,000	2,000
1890	2,000	2,000

Vid periodens slut utgjordes *läkarne* i länet af 1 t. f. förste provinsialläkare, 7 provinsialläkare, deraf 1 jemväl läkare vid kronohäkte, 1 biträdande provinsialläkare, som tillika var fängelseläkare, 1 distriktsläkare, 1 hospitals- och lasarettsläkare, 3 lasarettsläkare, deraf 1 tillika var stadsläkare, 2 stadsläkare i Nyköping, 1 i hvardera af städerna Strengnäs, Trosa, Tors-hälla, Mariefred och Eskilstuna. Hela antalet i tjänst varande läkare blir sålunda 21. Derjemte betalar Frustuna socken 500 kronor i hyresersättning till en praktiserande läkare, som bosatt sig i Gnesta. Då den distriktsläkare, som år 1887 antogs för Åkers, Länna och Taxinge socknar med bostad i Mariefred, år 1889 afflyttade, blef tjänsten icke åter tillsatt.

Barnmorskornas antal uppgick vid slutet af år 1890 till 88, deraf 21 i städerna och 67 på landsbygden.

Apoteken i länet voro vid slutet af perioden 9, deraf 2 i Nyköping samt 1 i Strengnäs, Mariefred, Eskilstuna, Trosa, Malmköping, Vestra Vingåker och Björnlunda; filialapotek fanns i Stensjö och medikamentsförråd i Flen och Julita; det sist-nämnda har trädt i stället för det förut i Bie befintliga. Fråga har blifvit väckt om inrättandet af ett nytt apotek i Torshälla, men ärendet har icke under perioden blifvit slutligen afgjort.

Helsobrunnar och *badanstalter* äro Augustenbad vid Bie i Floda socken, Hellby i Torshälla socken samt Oxelösund. Lands-tinget har under nu ifrågavarande femårsperiod lemnat ett årligt anslag till Bie badlasarett af 1,300 kronor, med vilkor att minst 50 platser der hvarje sommar upplåtas åt obemedlade sjuka från länet, hvilka derstädes utan betalning erhålla bostad, bad, sjukvård och läkarevård, äfvensom, om så önskas, kosthåll till nedsatt pris af 8 kronor för hel termin, räknad efter 6½ veckor och utan afdrag af tilläfvarens derunder förkortad vistelse vid lasarettet.

C) **Kredit- och försäkringsanstalter.** *Södermanlands enskilda bank* är fortfarande den enda kreditanstalten med hufvudsäte inom länet. Banken, som jemlikt nådig kungörelse den 13 juni 1884 fått sin den 31 december 1886 tilländagående oktroj förlängd till utgången af år 1888, fick genom nådig kungörelse den 8 september 1886 densamma ytterligare förlängd till utgången af år 1893. Bankens hufvudkontor är i Nyköping, afdelningskontor finnas i Eskilstuna, Strengnäs, Mariefred, Vingåker, Malmköping och Gnesta, kommissionskontor i Katrineholm samt vaxlingskassor i Flen och Trosa. I afseende å bankens verksamhet hänvisas till nedanstående *tabell R*.

Sammanlagda kassaomsättningen visar sig enligt denna tabell under perioden årligen i medeltal hafva uppgått till mer än 109½ millioner kronor, under det att densamma under föregående period icke var mera än något öfver 96½ millioner.

Mälareprovinsernas enskilda bank har haft ett afdelningskontor i Eskilstuna och ett kommissionskontor i Nyköping.

För fastighetskrediten inom länet anlitas å landsbygden företrädesvis Mälareprovinsernas hypoteksförening och inom städerna Södermanlands stadshypoteksförening. I den sistnämnda voro vid 1890 års slut belånade 97 fastigheter till ett belopp af 657,800 kronor.

Pantlånereörelse i någon afsevärd omfattning förekommer endast i Nyköping och Eskilstuna. I *Nyköping* finnes ett pantlånkontor, som är kommunens egendom samt förvaltas af en utaf stadsfullmäktige tillsatt styrelse. Angående rörelsen vid denna anstalt har meddelats följande uppgifter:

År.	Länens antal.	Utlemnadt	Vinst af rö-
		lånbelopp.	relsen.
		Kronor.	Kronor.
1886	4,276	17,259 50	601 60
1887	4,233	16,040 50	553 47
1888	3,649	13,145 50	559 96
1889	3,964	14,302	237 51
1890	4,377	15,175 50	74 28

Läneprocenten har under perioden utgjort: för högst 3 månader 1½ öre per krona i månaden eller 18 procent per år, och för längre tid 2 öre i månaden eller 24 %; från och med den 1 mars 1889 har dock vid lån mot pant af guld eller silfver räntefoten varit 1½ öre per krona och månad, utan afseende å den längre eller kortare länetiden.

I *Eskilstuna* finnas två pantlånkontor, som innehafvas af enskilda personer; rörande den omfattning, i hvilken rörelsen der bedrifves, kan här endast meddelas, att år 1890 taxerades den ene innehafvaren till en inkomst af 7,000 kronor och den andre till en inkomst af 6,000 kronor.

Den största i länet hemmahörande *brandförsäkringsinrättning* är Nyköpings läns brandstodsbolag, som lemnar försäkring å byggnader och lösören å landsbygden och för hvilket redogöres i *tabell 7*. Vid en jämförelse med förhållandena under näst-föregående femårsperiod synes, att försäkringsbeloppet vuxit från 131,182,260 kronor den 14 mars 1886 till 146,268,880 kronor

Tab. R.

Södermanlands enskilda banks rörelse åren 1886—1890.

År.	Lån.		Inrikes vaxlar.		Kassakreditiv.		Depositioner.		Upp- och afskrifning.		Postremissvaxlar.		Hela kassa-omsättningen.
	Utgifna.	Inbetalda.	Diskon-terade.	Infriade.	Uttag.	Insättning.	Insatta.	Uttagna.	Insättning.	Uttag.	Försälda.	Infriade.	
Balans från 1885 ..	2,580,412	—	1,002,743	—	1,283,084	—	3,510,896	—	774,322	—	270,505	—	—
1886	5,776,025	5,852,595	3,328,646	3,439,465	6,446,407	6,586,025	2,975,385	3,093,025	7,648,608	7,662,563	11,492,897	11,629,640	99,553,878
1887	5,483,024	5,580,029	3,225,798	3,325,960	5,821,793	6,044,664	4,604,008	4,367,121	8,303,341	8,007,332	11,091,591	11,084,341	101,406,615
1888	5,252,985	5,496,318	3,951,329	3,527,673	5,559,031	5,654,803	5,149,697	5,790,669	9,510,184	9,522,234	13,172,994	13,025,295	112,114,053
1889	5,002,230	5,090,350	5,030,559	4,642,476	5,859,818	5,729,408	4,099,893	4,064,328	11,027,138	10,795,662	13,262,371	13,312,707	113,343,530
1890	4,934,345	4,791,519	6,290,785	5,999,124	6,842,902	6,641,276	4,693,774	4,230,088	10,577,089	10,746,805	14,852,806	14,836,520	121,427,742
Balans till 1891 ...	—	2,218,210	—	1,895,162	—	1,156,859	—	3,488,422	—	1,106,086	—	254,661	—
Summa kronor	29,029,021	29,029,021	22,829,860	22,829,860	31,813,035	31,813,035	25,033,653	25,033,653	47,840,682	47,840,682	64,143,164	64,143,164	547,847,818

den 14 mars 1891. Utbetalda brandskadeersättningar hafva under perioden uppgått till 312,962 kronor 19 öre, mot 470,951 kronor föregående period.

För den verksamhet, som Södermanlands läns försäkringsbolag för hästar och nötkreatur utöfvat, redogöres i nedanstående tabell S.

D) Sparbanker. I de tolf sparbanker, som funnos i länet vid femårsperiodens slut, uppgick sammanlagda antalet delegare till 32,559, mot 30,238 vid slutet af år 1885; delegarnes kapitalbehållning den 31 december 1890 var 7,931,339 kronor 15 öre, mot 6,368,763 kronor 50 öre fem år derförut. Antalet delegare har således under perioden ökat med 2,321 och delegarnes behållning med 1,562,575 kronor 65 öre. Summan af samtliga sparbankernas egna fonder (grundfonder och reservfonder) utgjorde vid slutet af år 1890 796,306 kronor 84 öre, således något mer än 10 % af delegarnes vid samma tidpunkt inestående kapitalbehållning.

I afseende å *postsparbankens* verksamhet inom länet må här meddelas, att vid slutet af perioden postsparbankskontorens antal var 60, delegarnes antal 9,836 och desses inestående behållning 231,841 kronor 48 öre.

Till främjande af insättningar i *lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten* i Stockholm har Hushållningssällskapet under hvart och ett af åren 1887 och 1888 anvisat 200 kronor, som användts till förvaltningsafgifter för mindre bemedlade och till bestridande af de med penningarremisser och motböckers sändande till och från hufvudkontoret förenade utgifter. Äfven Landstinget har bidragit till detta ändamål genom att för hvardera af åren 1886 och 1889 auvisa ett belopp af 200 kronor. Under det sista året af perioden har hvarken Landsting eller Hushållningssällskap lemnat något anslag. »Fosterländska Föreningen i Nyköpings län» arbetar med de tillgångar, hvaröfver den förfogar, för befordrande af insättningar af ifrågavarande slag.

E) Fromma stiftelser. För dessa lemnar tabell 8 fullständig redogörelse. Den betydande tillökning, som visar sig vid jämförelse med den vid senast afgifna berättelse fogade tabell, beror till största delen på större fullständighet i de lemnade uppgifterna. Icke så få stiftelser hafva emellertid tillkommit under perioden.

F) Fattigvården. Af de uppgifter härom, som innehållas i de af Statistiska Centralbyrån årligen offentliggjorda berättelserna, må här endast anföras följande:

År.	Antal understödstagare.	Deraf fullt försörjda.
1886	6,282	2,193
1887	6,471	2,234
1888	6,465	2,586
1889	6,420	2,652
1890	6,497	2,732

Sista året under föregående femårsperiod var hela antalet understödstagare 6,347 och antalet af de fullt försörjda 2,171.

G) Städerna. Till hvad om förhållandena i länets städer under femårsperioden i det föregående blifvit anfördt, torde slutligen följande här få anföras:

1. *Nyköping.* Den enskilda *byggnadsverksamheten* inom samhället har under perioden varit jämförelsevis ringa. På det allmännas bekostnad hafva deremot åtskilliga byggnader blifvit uppförda. År 1886 uppfördes ett epidemisjukhus för en kostnad af omkring 19,500 kronor. Ett boställshus för östra stadsförsamlingens komminister och ett dylikt för komministern i stadens vestra och St Nikolai församlingar hafva jemväl uppförts, det förra kostande omkring 12,000 kronor och det senare omkring 9,000 kronor. För kyrkoherden i sistnämnda församlingar har likaledes uppförts ett boställshus, kostande något öfver 27,000 kronor. Slutligen har äfven uppförts ett boställshus för rektor vid allmänna läroverket. För erhållande af lämplig tomt till detta boställe samt för utvidgande af läroverkets lekplan inköptes gårdar för sammanlagdt 41,000 kronor; för boställshuset med deri befintliga två rum för läroverkets bok- och andra samlingar m. m. utgjorde kostnaden 29,288 kronor; med afdrag af influtna köpeskillingar för sålda byggnader och för den gamla rektorsgården m. m. utgör stadens kontanta utgift 60,135 kronor.

Farleden till Nyköping har under den nu tilländagångna perioden blifvit uppensad och betydligt fördjudad. Sedan nemligen, på framställning af hamndirektionen, stadsfullmäktige anhållit om statsbidrag samt Kungl. Maj:t den 22 oktober 1886 för ändamålet beviljat ett understöd utan återbetalningsskyldighet af 17,410 kronor, upprättades i början af år 1887 kontrakt med entreprenör, som åtog sig att mot en ersättning af 56,000 kronor uppmuddra segelleden i Nyköpingsån och vidare Stadsfjärden, Mellanfjärden och Sjösfjärden samt genom Skansundet till 13, och ute å Örnbaken till 14 fots djup. Detta arbete utfördes och fullbordades under loppet af de två följande åren samt blef den 11 oktober 1889 vederbörligen afsynadt och godkändt. Kostnaden, i hvad den öfverste statsanslaget, gäldades af stadens hamnmedel. När muddringen börjades, var segelrännan så igen-

Tab. S.

Södermanlands läns försäkringsbolags för hästar och nötkreatur verksamhet åren 1886—1890.

	År, då verksamheten började.	Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp) 1886—1890.	Öfriga inkomster 1886—1890.	Utbetalda skadeersättningar 1886—1890.	Öfriga utgifter 1886—1890.	Försäkringsbelopp		Utdebiteringsgrund.					Kreatur, för hvilka under 1886—1890 utbetalts ersättning.
						tecknad under loppet af år 1890.	qvarstående vid slutet af år 1890.	Utdebiterade öre för hvarje 100 kronors ansvarighetsbelopp.					
								1886.	1887.	1888.	1889.	1890.	
Hästar	1879	Kronor. 128,471.56	Kronor. 2,162.85	Kronor. 99,699.43	Kronor. 33,879.97	Kronor. 53,035	Kronor. 581,396	öre. 200	öre. 265	öre. 272	öre. 315	öre. 330	Antal. 277
Nötkreatur	,	22,208.59		14,937.90		52,860	112,812	215	250	318	267	480	153
Summa	—	150,680.15	2,162.85	114,637.33	33,879.97	105,895	694,208	—	—	—	—	—	430

slammad, att den delvis ej höll mer än 10 fots djup, men numera kunna fartyg, som ligga 13 fot djupt, äfven vid lågt vattenstånd flyta upp till staden. En annan åtgärd till trafikens underlättande är, att från jernvägsstationen anlagts ett spår ned till hamnen och vid ändpunkten af detta spår uppförts en svängbro öfver ån. Kostnaden utgjorde för jernvägsspåret 13,000 kronor och för svängbron något öfver 13,200 kronor. Vidare har på hamnkassans bekostnad verkstälts en reparation å hamnkajen, hvilken reparation kostat 3,500 kronor.

Genom nådigt bref den 21 april 1886 har Kungl. Maj:t fastställt en plan för *utvidgning af stadens område*, hvarigenom med stadsplanen införlifvats dels hospitalets och länslasarettets tomter och dels det område om 71,700 kv.-meter eller 14 tunnland 16⁸ kappland, som begränsas af Hargsvägen, Repslagaregatan, allmänna landsvägen till Stigtomta och förlängningen af den linie, som bildar södra gränsen för vestra församlingens begravningsplats. Sistnämnda område är indeladt till 25 särskilda byggnadstomter, hvilka numera till största delen tillhöra staden. Enligt nådigt bref den 31 maj 1889 har Kungl. Maj:t förklaradt hinder från det allmännas sida icke möta för Nyköpings stad att försälja tomter af den staden tillhöriga mark, som är belägen inom området för de af Kungl. Maj:t den 19 juli 1878 och den 21 april 1886 fastställda planer för stadens utvidgning.

Medelst det år 1887 med vederbörligt tillstånd upptagna nya *obligationslån* å 300,000 kronor inlöstes en skuld till Stockholms stads sparbank å 203,491 kronor 37 öre, en till Nyköpings sparbank å 66,054 kronor 82 öre samt rest å obligationslånet för gasverkets anläggande 20,533 kronor; återstående 9,920 kronor 81 öre hafva användts till inköp af mark samt för ordnande af gator och dränering inom nyaste stadsplanen.

Nyköpings arbetareförening, som stiftades år 1865, har fortfarande egt bestånd och utöfvat en gagnande verksamhet inom samhället. Vid 1890 års slut räknade föreningen 544 medlemmar, af hvilka dock åtskilliga då tillhörde andra samhällen. Föreningens hufvudsakliga ändamål är dels att verka för enighet och upplysning bland arbetare af alla stånd och yrken samt att befordra medlemmarnes bildning och nöje, och dels att understödja föreningsledamöter, som genom sjukdom kommit i betryck, samt att bidraga till kostnaden för aflidne ledamöters begravning. Om de kassor, som föreningen för dessa och liknande ändamål samlat, lemnas upplysning i tabellen 8. Det torde dock böra framhållas, att föreningen under sin 25-åriga tillvaro utbetalat i sjukhjälp omkring 31,500 kronor och i begravningshjälp nära 8,000 kronor. Bland andra föremål för denna förenings verksamhet må nämnas befordrande af insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten, anordnande af offentliga

föreläsningar öfver ämnen af allmänt intresse och tillhandahållande åt allmänheten af ett rikhaltigt lånbibliotek.

2. *Eskilstuna. Byggnadsverksamheten* under perioden har varit betydlig, men mest utmärkande sig i de nya fabriksbyggnader, som blifvit uppförda; antalet nya boningshus är mindre än förra perioden.

Gatubelysningen har alltsedan 1850-talet och till hösten 1889 verkstälts medelst gas efter kontrakt med ett enskildt bolag, men från sistnämnde tid har staden egen elektrisk gatubelysning med 48 bågglampor, hvarför anläggningskostnaden utgjort 43,920 kronor 22 öre. Drifkraften är ångmaskin. Den nya belysningen har visat sig mycket tillfredsställande; driftkostnaden uppgick år 1890 till 8,003 kronor 24 öre.

Stadsdelen Vester med sitt jemförelsevis sankt läge har sedan flere år tillbaka varit *dränerad* med brända lerrör, liggande skarv i skarv, och denna dränering har gjort ganska stor nytta, men på senare åren börjat blifva överksam, hvadan man vidtagit den åtgärden, att under och omkring de nylagda rören för afloppsledning anbragts fyllning af groft grus; då afloppsledningen ligger i jemn lutning till utfallet, antager man, att markens sålunda skall blifva väl dränerad.

Under perioden har staden anlagt *vattenledning jemte afloppsledning*. Kostnaden var vid 1890 års utgång bokförd till 481,951 kronor 79 öre. Anläggningen blef färdig vid slutet af år 1887 och har vunnit nästan allmän tillslutning af gårdsegarne samt befunnits i allo ändamålsenlig. Vattnet tages ur Eskilstunaån ofvanför Tunafors, renas genom sandfilter, tryckes med ångkraft upp till en reservoir på ett berg utanför staden och går sedan med sjelftryck i stadens rörledningar. Den i samband härmed anlagda afloppsledningens ändamål är att från gårdarne afföra spill- och slaskvatten till ån nedanför vattenfallet. Driftkostnaden uppgick år 1890 till 8,481 kronor 83 öre och inkomsterna till 25,961 kronor 51 öre. Afgifterna äro för rum med eldstad 3 kronor, för hästar och nötkreatur 3 kronor stycket, om antalet ej öfverstiger 2, eljes enligt öfverenskommelse, för fyrehjuliga åkdon 3 kronor, för tvåhjuliga 1 krona, för vattning af gräsmattor och spolning af gårdar 5 öre med och 2 öre utan slang per kvadratmeter, till byggnadsarbete 60 öre per 1,000 tegel och för vatten efter mätare 20 öre per kubikmeter, med vissa rabatter i detta fall för större vattenförbrukning.

Angående Eskilstuna stads *hamnområde* har Kungl. Maj:t den 3 augusti 1888 förordnat, att detsamma skall utgöras af Eskilstunaån till hela dess bredd, ifrån Tunafors dammar i söder till en från stadens så kallade nedre hamns nordligaste gränspunkt till motsvarande östra stranden af ån vinkelrätt mot vattendragets riktning dragen rät linie i norr.

Nyköping i Landskansliet och Landskontoret den 2 maj 1892.

OTTO PRINTZSKÖLD.

Gustaf Nordeman.

E. Ploman.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I SÖDERMANLANDS LÄN ÅREN 1886—1890.

	1.	2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.			10.		
		Den 31 december, enligt prester- skapets uppgifter.									Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.																	
		Hela folkmängden.						Deraf frie från mantals- penningar.																				
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.															
Landsbygden	år 1886.....	64,943	66,777	131,720	64,207	66,012	130,219	29,499	32,249	61,748																		
	1887.....	65,510	67,172	132,682	64,936	66,720	131,656	29,554	32,316	61,870																		
	1888.....	65,843	67,342	133,185	65,404	67,225	132,629	29,792	32,485	62,277																		
	1889.....	65,926	67,501	133,427	65,750	67,345	133,095	30,115	32,534	62,649																		
	1890.....	66,047	67,370	133,417	66,003	68,023	134,026	30,242	32,745	62,987																		
Nyköpings stad	år 1886.....	2,431	3,038	5,469	2,395	3,058	5,453	960	994	1,954																		
	1887.....	2,495	3,132	5,627	2,470	3,145	5,615	1,011	1,078	2,089																		
	1888.....	2,595	3,187	5,782	2,546	3,195	5,741	1,120	1,298	2,418																		
	1889.....	2,706	3,306	6,012	2,628	3,319	5,947	1,139	1,366	2,505																		
	1890.....	2,674	3,304	5,978	2,665	3,315	5,980	1,180	1,297	2,477																		
Eskilstuna stad	år 1886.....	4,546	4,805	9,351	4,582	4,843	9,425	2,132	2,272	4,404																		
	1887.....	4,636	4,903	9,539	4,663	4,938	9,601	2,167	2,274	4,441																		
	1888.....	4,736	5,071	9,807	4,787	5,111	9,898	2,245	2,451	4,696																		
	1889.....	5,077	5,253	10,330	5,069	5,226	10,295	2,285	2,414	4,699																		
	1890.....	5,357	5,552	10,909	5,369	5,568	10,937	2,393	2,551	4,944																		
Strengnäs stad	år 1886.....	727	970	1,697	768	1,023	1,791	321	377	698																		
	1887.....	704	984	1,688	742	1,032	1,774	295	398	693																		
	1888.....	703	972	1,675	727	1,013	1,740	299	404	703																		
	1889.....	695	962	1,657	726	1,001	1,727	306	410	716																		
	1890.....	731	1,023	1,754	727	1,022	1,749	309	425	734																		
Torshälla stad	år 1886.....	531	588	1,119	520	578	1,098	210	234	444																		
	1887.....	567	607	1,174	558	594	1,152	239	246	485																		
	1888.....	577	630	1,207	568	622	1,190	232	261	493																		
	1889.....	637	668	1,305	630	665	1,295	254	282	536																		
	1890.....	660	696	1,356	665	695	1,360	278	302	580																		
Mariefreds stad	år 1886.....	409	511	920	407	499	906	133	162	295																		
	1887.....	412	522	934	412	515	927	136	166	302																		
	1888.....	419	513	932	409	519	928	128	163	291																		
	1889.....	442	500	942	416	503	919	127	161	288																		
	1890.....	445	532	977	437	513	950	142	163	305																		
Trosa stad	år 1886.....	264	336	600	264	336	600	100	167	267																		
	1887.....	289	363	652	289	363	652	101	163	264																		
	1888.....	275	361	636	275	361	636	99	158	257																		
	1889.....	267	359	626	267	359	626	98	161	259																		
	1890.....	254	346	600	254	346	600	98	139	237																		
Hela länet	år 1886.....	73,851	77,025	150,876	73,143	76,349	149,492	33,355	36,455	69,810																		
	1887.....	74,613	77,683	152,296	74,070	77,307	151,377	33,503	36,641	70,144																		
	1888.....	75,148	78,076	153,224	74,716	78,046	152,762	33,915	37,220	71,135																		
	1889.....	75,750	78,549	154,299	75,486	78,418	153,904	34,324	37,328	71,652																		
	1890.....	76,168	78,823	154,991	76,120	79,482	155,602	34,642	37,622	72,264																		

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I SÖDERMANLANDS LÄN ÅREN 1886—1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägslog vid 1890 års slut.	Deraf under åren 1886—1890		Kostnad för under åren 1886—1890				Längd af indelade, med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1890 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1890 års slut)					
		fulländade och nysy-nade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade nya vägar.		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.			med entreprenad.		utan entreprenad.			
				Af statsmedel.	Af landstingets eller kommuners medel.	Af statsmedel.	Af landstingets eller kommuners medel.		Gästgifverier.	Skjutsstationer.				
	Nymil.	Nymil.	Nymil.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Nymil.	Antal.	Antal.	Antal.			
Å landsbygden:														
Allmänna landsvägar.....	101.1	0.654	3.4383	26,480	36,490.13	69,101.67	40,118.36	101.1	25	18	—			
Häradsvägar.....	27.4	0.662	—					—	—	—	23.0	—	2	—
Sockenvägar.....	78.13	—	—					—	—	—	4.9	—	—	—
I städerna	10.5	0.08	—	—	4,988.00	—	—	10.5	2	4	—			
Summa	217.13	1.396	3.4383	26,480	41,478.13	69,101.67	40,118.36	139.5	27	24	—			
<i>Skjutslegan per nymil utgick vid 1890 års slut med:</i>														
1.50 kronor	} vilket är <i>maximilega</i> med entreprenadbidrag.....	vid								21	21	—		
		} vilket är <i>maximilega</i> utan entreprenadbidrag.....	,								2	1	—	
1.45 kronor	} vilket är <i>under maximilega</i> {		,								—	1	—	
1.40 »		,								—	1	—		
1.35 »		,								1	—	—		
1.30 »		,								1	—	—		
0.98 »		,								1	—	—		
0.00 »	,								1	—	—			
Summa (skjutsanstalter)									27	24	—			
									I kunga- och krono-skjuts.	Vid gäst-gifverier med entreprenad.	Vid skjuts-stationer med entreprenad.	Vid skjuts-anstalter utan entreprenad.		
Antal utgångna hästar under år 1886.....									146	6,090	1,873	18		
» » » » » 1887.....									8	5,221	1,632	9		
» » » » » 1888.....									120	5,780	1,604	16		
» » » » » 1889.....									393	5,644	1,910	15		
» » » » » 1890.....									205	6,326	2,414	—		
Summa (hästar)									872	29,061	9,433	58		

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.		3.		4.	5.	6.					7.		8.		9.		10.		11.		12.	
	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.						Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2-4).					Taxeringsvärdet (i kronor)											
	Antal.	Mantal.		Antal brukningsdelar.			Jord-torp.	Ryttare-, soldat- och båtsmans-torp.	Bäck-stugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor, m. m.	å jordbruks-fastighet.	å annan fastighet.										
Oförmed-lade.		Nu-varande.																					
I. Landsbygden.																							
A. Kronoegendomar.																							
1) Under allmän disposition.																							
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier.....	27	90½	80½	19	114	—	22	—	1	1,471,900	500												
b) Boställen: hemman.....	138	117½	102½	136	86	10	8	—	1	2,791,600	4,000												
lägenheter.....	86	—	—	22	—	—	—	—	—	78,800	44,500												
c) Hemman.....	170	128½	100½	153	93	4	15	5	—	2,307,600	27,200												
Nybyggen.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
d) Jordlägenheter.....	143	—	—	47	67	3	35	1	2	949,300	250,700												
e) Fiskerier.....	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,700												
f) Verk och inrättningar.....	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	117,100												
2) Under enskild disposition.																							
a) Säterier.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
b) Hemman.....	14	5½	4½	14	—	—	—	—	—	57,200	—												
Nybyggen.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
c) Jordlägenheter.....	174	—	—	30	—	—	2	—	6	404,700	62,700												
d) Fiskerier.....	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,500												
e) Verk och inrättningar.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	296,000												
B. Skatteegendomar.																							
a) Boställen: hemman.....	4	2½	1½	3	2	—	2	—	—	45,100	—												
lägenheter.....	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4,700	—												
b) Säterier.....	32	39½	37½	29	164	6	20	4	1	1,365,000	35,500												
c) Hemman.....	2,238	1,563½	1,234½	3,736	1,468	572	237	88	657	33,353,200	3,075,900												
d) Jordlägenheter.....	522	—	—	147	1,443	148	344	2	59	1,262,900	494,100												
e) Fiskerier.....	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,300												
f) Verk och inrättningar.....	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	768,100												
C. Frälseegendomar.																							
a) Boställen: hemman.....	8	6½	6½	8	21	1	2	—	—	116,000	70,500												
lägenheter.....	4	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000	2,000												
b) Säterier och ladugårdar.....	261	406½	376½	307	868	1	83	37	7	15,306,000	302,900												
c) Rå- och rörs-(insockne)hemman.....	368	205½	165½	361	467	11	59	6	2	3,769,200	39,500												
d) Hemman (utsockne).....	2,234	1,597½	1,210½	2,306	1,064	541	343	94	235	29,525,100	2,946,600												
e) Jordlägenheter.....	688	—	—	72	1,125	128	229	3	—	934,800	958,600												
f) Fiskerier.....	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,100												
g) Verk och inrättningar.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,023,700												
D. Andra fastigheter (som ej inräknats hufvudsakligen).																							
Kyrkor och andra offentliga byggnader.....	—	—	—	—	—	—	—	—	666	—	5,481,100												
Frälseräntor.....	—	—	—	—	—	—	—	—	107	—	115,200												
Summa.....	7,147	4,162½	3,321½	7,390	6,982	1,425	1,401	240	1,744	93,746,100	17,147,000												
Deraf fri från bevillning.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,210,400	5,898,000												
Hela antalet nybygda bonings-hus 1886—1890.	Mantal.		Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Tomter.		Befintliga bonings-hus 1890.	Verk och inrättningar.	Kyrkor o. andra offentliga byggnader.	Taxeringsvärdet														
	Oförmed-lade.	Nu-varande.		Be-bygda.	Obe-bygda.				å jordar.	å hus och tomter.													
II. Städerna.																							
Nyköping.....	27	—	8½	89	578	144	467	16	24	407,950	6,792,800												
Strengnäs.....	7	—	—	776	164	36	160	1	12	299,200	2,555,600												
Torshälla.....	15	—	9½	47	126	15	145	9	8	210,500	753,230												
Eskilstuna.....	76	—	—	10	365	20	756	12	10	23,900	8,803,700												
Mariefred.....	6	—	—	—	86	5	96	—	3	140,081	586,145												
Trosa.....	9	—	5½	—	143	21	154	1	5	95,500	579,100												
Summa.....	140	—	23½	922	1,462	241	1,778	39	62	1,177,131	20,070,575												
Deraf fri från bevillning.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,950	2,517,480												

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	4. 5. 6. 7. 8.					9.	10.	11. 12. 13. 14.					
			M a n t a l.							Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar.	Taxeringsvärdet (i kronor)			Summa.
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.					jordbruksfastighet.	annan fastighet.	frälseränta.	
Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.														
Kammarherren A. Sparre.....	Arnö med underlydande	S:t Nikolai. Bergshammar. Stigtomta. Runtuna.	—	—	7 $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{2}$	—	—	524,100	—	—	—	—		
			—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	14,000	—	—	—	—		
			—	—	—	1	—	—	22,000	—	—	—	—		
			—	2	—	—	—	—	30,000	—	—	—	—		
							22 $\frac{1}{2}$	—					590,100		
A. Th. Wijnbladh.....	Lundby.....	Lid.	—	—	1	—	—	1	34,000	6,500	—	—	—		
Taube von Block.....	Egersta m. fl.	Runtuna.	—	—	—	2 $\frac{1}{2}$	—	1	50,800	—	—	—	91,300		
Friherre A. von Plomgren.....	Mosstena.....	Bälinge.	—	—	2	12	—	1	223,000	—	—	—	—		
	Tufveqvärn	Lästringe.	—	—	—	—	—	—	4,400	5,400	—	—	—		
	Buska.....	Tystberga.	—	—	—	—	—	1	12,100	—	—	—	244,900		
Grefve Karl Axel Vilh. Löwen.....	Sörby.....	Torsåker.	—	—	6 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{3}{4}$	—	1	299,600	17,300	—	—	316,900		
Friherre Aug. Trolle Löwen.....	Gärdesta.....	Lästringe.	—	—	2	5 $\frac{1}{2}$	—	—	247,000	5,000	—	—	—		
	Tullen och Räfvinge äng	Tystberga.	—	—	—	—	—	2	3,700	—	—	—	—		
	Baska, Tallstugan	Sätersta.	—	—	—	—	—	1	8,700	—	—	—	—		
	Trollesund.....	Ludgo.	—	—	3 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	—	1	112,500	—	—	—	—		
	Sjösa.....	Svärta.	—	1	1	13 $\frac{3}{8}$	—	2	321,500	—	—	—	—		
		Helgona.	—	—	—	5	—	—	88,000	—	—	—	—		
		S:t Nikolai.	—	—	—	—	—	3	38,200	—	—	—	824,600		
Friherre G. Lowisin å Brandalssund	Staf.....	Hölö.	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	—	1	75,100	—	—	—	75,100		
Grefve Fr. Bonde.....	Hörningsholm.....	Mörkö.	—	—	6 $\frac{3}{8}$	26 $\frac{1}{8}$	—	3	792,700	39,600	—	—	—		
	Säfstaholm.....	V. Vingåker.	—	—	14 $\frac{3}{8}$	9 $\frac{1}{2}$	—	3	533,500	55,700	400	—	—		
	Vibyholm.....	Årdala.	—	—	8	10 $\frac{1}{2}$	—	1	362,000	7,000	—	—	—		
		Ripsa.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	67,500	—	—	—	1,557,800		
Öfverstekammarherren friherre C. J. Bonde.....	Jernbol.....	Björkvik.	—	—	—	1 $\frac{1}{2}$	—	—	100,500	—	—	—	—		
	Eriksberg.....	Stora Malm.	—	—	14 $\frac{1}{16}$	45 $\frac{3}{8}$	—	3	1,525,500	160,800	100	—	—		
	Fors m. m.....	Floda.	—	—	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{3}{8}$	—	—	165,200	—	—	—	—		
	Skalunda m. m.....	Skyllinge.	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	—	1	68,500	—	—	—	2,020,600		
Friherre Konrad Falkenberg.....	Axorp.....	Björkvik.	—	—	—	3 $\frac{1}{2}$	—	1	87,500	—	—	—	—		
	Lagmansö.....	Vadsbro.	—	—	2	3 $\frac{1}{2}$	—	—	175,000	3,000	500	—	—		
	Holmen m. m.....	Bettna.	—	—	—	3	—	2	57,400	29,000	—	—	—		
	Sund m. m.....	Lerbo.	—	—	6 $\frac{3}{8}$	6 $\frac{1}{2}$	—	2	269,000	—	—	—	—		
	Näsby.....	Blacksta.	—	—	—	—	—	—	—	—	3,900	—	625,300		
Grefve Klas Lewenhaupt.....	Claestorp.....	Ö. Vingåker.	1 $\frac{1}{2}$	—	12 $\frac{3}{8}$	64 $\frac{1}{2}$	—	7	447,100	21,800	1,000	—	—		
	Jälsäter.....	Stora Malm.	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	470,400		
Kaptenen P. F. von Celsing.....	Fjellskäfte.....	Floda.	—	—	2	9 $\frac{1}{2}$	—	4	285,000	—	2,400	—	—		
	Hellefors.....	Lilla Mellösa.	—	—	7 $\frac{1}{16}$	31 $\frac{1}{16}$	—	5	185,900	141,100	—	—	—		
	Till Biby och Hellefors.....	Husby-Rekarne.	—	—	1 $\frac{1}{16}$	7 $\frac{1}{2}$	—	4	243,200	—	—	—	—		
	Biby.....	Gillberga.	—	—	6 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	—	3	318,900	9,000	—	—	—		
		Öja.	—	—	—	5	—	4	127,000	—	—	—	1,312,500		
Godsegaren C. Franc.....	Vegersberg.....	Floda.	—	—	1	1 $\frac{1}{2}$	—	—	67,000	7,000	—	—	74,000		
Friherre H. Strömfelt.....	Tärnö.....	Husby-Oppunda.	—	—	1	4 $\frac{1}{2}$	—	1	160,000	—	—	—	—		
	Berga m. m.....	Vrena.	—	—	2	1	—	1	57,600	—	—	—	217,600		
Kammarherren L. A. von Celsing..	Fräktorp.....	Lilla Malma.	—	1 $\frac{1}{2}$	—	4 $\frac{1}{2}$	—	1	196,200	25,700	—	—	—		
	Lindhölm.....	Barfva.	—	2 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$	—	2	423,700	21,800	—	—	667,400		

Tab. 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	M a n t a l.				8.	9.	10.	Taxeringsvärdet (i kronor)						
			4. Krono.	5. Skatte.	Frälse.					Summa.	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar.	11. jordbruksfastighet.	12. annan fastighet.	13. frälse-ränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.										
Grefve C. A. Beck-Friis.....	Fiholm.....	Jäder. Barfva. Kjula. Vallby. Kloster.	— — — — —	1 $\frac{3}{8}$ — 1 $\frac{3}{8}$ — —	8 $\frac{1}{2}$ — — — —	18 $\frac{1}{8}$ — 5 $\frac{1}{2}$ — —	— — — — —	4 1 5 — —	3 — 2 — —	813,900 12,000 290,700 11,000 10,500	15,100 — 5,900 — —	— — — — —	— — — — —	1,159,100		
Friherre Karl Sack.....	Bergshammar.....	Barfva. Fogdö. Yansö.	— — —	— — —	— 4 $\frac{1}{2}$ —	1 $\frac{1}{2}$ 1 $\frac{1}{2}$ 2 $\frac{1}{2}$	— — —	— — —	— — —	69,600 112,000 48,000	— — —	— — —	— — —	229,600		
Chr. R. Nauekhoff.....	Näsbyholm.....	Härad.	—	—	3	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	165,000	—	—	—	165,000		
Enkefriherrinnan U. Stjernstedt....	Hesselbyholm.....	Fogdö. Helgarö.	— —	1 $\frac{3}{4}$ —	3 $\frac{1}{2}$ —	5 $\frac{1}{2}$ 5 $\frac{1}{2}$	— —	— —	— —	214,500 115,100	— —	— —	— —	329,600		
Grefve V. Liljencrantz.....	Heby.....	Gåsinge. Dillnäs. Kattnäs.	— — —	1 $\frac{1}{2}$ 1 —	2 $\frac{1}{2}$ —	— 2 1	— — —	1 1 —	— 2 —	87,900 89,900 15,000	— — 5,500	— — 600	— — —	198,900		
Kammarherren A. Watrang.....	Jakobsberg.....	Björnlunda.	—	—	1 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	—	—	—	157,000	—	—	—	157,000		
Friherre H. Klinckowström.....	Graneberg.....	Gryt.	—	—	2 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	—	118,000	—	—	—	118,000		
Ryttmästaren F. A. Boström.....	Tynnelsö.....	Öfver-Selö. Aspö. Strengnäs landsf.	— — —	— — —	7 $\frac{1}{2}$ — —	15 — 3 $\frac{1}{2}$	— — —	— 5 2	— — —	505,400 25,000 66,000	— — —	— — —	— — —	596,400		
Majoren, friherre C. O. Wrangel....	Säby.....	Aspö. Strengnäs landsf.	— —	2 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	2 —	4 $\frac{3}{8}$ 1 $\frac{1}{2}$	— —	— —	2 —	174,000 36,500	15,900 —	— —	— —	226,400		
		Summa	1 $\frac{1}{2}$	31 $\frac{1}{8}$	145 $\frac{3}{8}$	304 $\frac{3}{8}$	482 $\frac{1}{8}$	84	51	11,961,600	597,500	9,400	—	12,568,500		

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	M a n t a l.				8.	9.	10.	Taxeringsvärdet (i kronor)						
			4. Krono.	5. Skatte.	Frälse.					Summa.	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. jordbruksfastighet.	12. annan fastighet.	13. frälse-ränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.										
Stafsjö aktiebolag.....	Stafsjö.....	Kila.	—	4 $\frac{1}{2}$	—	2 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$	5	4	400,100	164,000	—	—	564,100		
Stigtomta mejeriaktiebolag.....	Stigtomta mejeri.....	Stigtomta.	—	—	—	—	—	—	1	—	30,000	—	—	30,000		
Hargs fabrikers aktiebolag.....	Harg.....	Helgona. S:t Nikolai. Nyköping.	— — —	1 — —	— — —	— — —	1	— — —	1 1 2	45,000 — —	270,000 26,000 18,800	— — —	— — —	359,800		
Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernvägsaktiebolag.....	Oxelö hemman.....	S:t Nikolai.	—	—	—	$\frac{3}{2}$	$\frac{3}{2}$	—	—	25,000	—	—	—	25,000		
Förola aktiebolag.....	Förola grufva.....	Svärta.	—	—	—	—	—	1	1	4,000	16,000	—	—	20,000		

Stockholms mjölkförsäljningsaktiebolag	Gustafsberg.....	Hölo.	—	—	—	—	—	1	—	1,800	—	—
	Åby mejeri.....	Vagnhärad.	—	—	—	—	—	1	—	2,900	—	—
	Bethesda n:o 2.....	Frustuna.	—	—	—	—	—	1	—	8,000	—	12,700
Vermbols fabriks aktiebolag.....	Vermbols fabrik.....	Ö. Vingåker.	—	—	—	—	—	1	—	245,000	—	245,000
Gustafsfors aktiebolag.....	Gustafsfors fabrik.....	Floda.	—	1 $\frac{1}{8}$	—	—	1 $\frac{1}{8}$	1	20,500	100,000	—	120,500
Eskilstuna jernmanufakturaktiebolag..	Tunafors.....	Kloster.	—	—	—	—	—	2	—	190,500	—	—
	Gård. n:is 148, 150, 237, 239 och 243.....	Fors.	—	1 $\frac{1}{4}$	—	—	—	3	9,800	294,500	—	—
		Eskilstuna.	—	—	—	—	—	4	—	99,400	—	594,200
Fredfors remfabriks aktiebolag.....	Skjulsta.....	Fors.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000
C. O. Öberg & C:s filfabriks aktiebolag	Forshem, arbetarebostäder ¹⁾	„	—	—	—	—	—	1	—	29,000	—	29,000
Nyby bruks aktiebolag.....	Nyby bruk.....	Torshälla landsf.	—	1 $\frac{1}{4}$	—	1 $\frac{1}{4}$	—	6	55,500	459,800	—	—
	Almby.....	Gillberga.	—	1 $\frac{1}{8}$ ^{1/100}	—	—	—	—	4,400	—	—	—
	Bånkesta.....	Råby-Rekarne.	—	1 $\frac{1}{8}$	—	—	—	—	54,000	—	—	—
	Mekaniska verkstaden.....	Torshälla stad.	—	—	—	—	4 $\frac{3}{100}$	1	—	25,000	—	598,700
Hellby brunns- och kallvattenkuraktiebolag.....	Hellby.....	Torshälla landsf.	—	—	—	—	—	1	2	3,000	28,000	31,000
Arbetareringens i Eskilstuna aktiebolag	Bostadsafdelning i Nyfors..	Fors.	—	—	—	—	—	1	—	12,000	—	12,000
Stallarholmens mejeriaktiebolag.....	Stallarholmen.....	Toresund.	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	15,000
Aktiebolaget Fors ullspinneri.....		Nyköping.	—	—	—	—	—	5	—	166,600	—	166,600
Nyköpings hästkosömfabriks aktiebolag		„	—	—	—	—	—	1	—	61,200	—	61,200
Nyköpings träförädlingsaktiebolag.....		„	—	—	—	—	—	4	—	60,000	—	60,000
Bostadsaktiebolaget i Nyköping.....		„	—	—	—	—	—	2	—	43,300	—	43,300
Ångfartygsaktiebolaget Nyköping.....		„	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000
Ångfartygsaktiebolaget Södermanland..		„	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000
Nyköpings kakelfabriks aktiebolag.....		„	—	—	—	—	—	1	—	59,200	—	59,200
Hotellbyggnadsaktiebolaget i Nyköping		„	—	—	—	—	—	1	—	180,800	—	180,800
Teateraktiebolaget i Nyköping.....		„	—	—	—	—	—	1	—	40,500	—	40,500
Aktiebolaget Nyköpings storhusqvarn.		„	—	—	—	—	—	4	—	178,400	—	178,400
Aktiebolaget Mälaremejeriet.....		„	—	—	—	—	—	1	—	71,400	—	—
	Gård. n:is 315 och 351 samt tomten n:o 318.....	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	3	—	63,300	—	134,700
Aktiebolaget Perioden.....		Nyköping.	—	—	—	—	—	1	8,200	197,500	—	205,700
Nyköpings badinrättnings aktiebolag...		„	—	—	—	—	—	1	—	14,000	—	14,000
Eskilstuna öfre kanalaktiebolag.....	Hamnområde n:o 108.....	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	10,000
Eskilstuna bryggeriaktiebolag.....	Gård. n:is 122, 307, 308, 361 och 363.....	„	—	—	—	—	—	4	—	256,300	—	256,300
Nya bryggeriaktiebolaget i Eskilstuna	Gård. n:is 129 och 130.....	„	—	—	—	—	—	1	—	53,400	—	53,400
Hadar Hallströms kniffabriks aktiebolag	Gård. n:is 172 och 174, vattenverk.....	„	—	—	—	—	—	2	—	105,400	—	105,400
Goodtemplarordens aktiebolag.....	Gården n:o 226.....	„	—	—	—	—	—	1	—	32,000	—	32,000
Gaslysningsaktiebolaget i Eskilstuna...	Gården n:is 275, 277 och 278	„	—	—	—	—	—	1	—	65,000	—	65,000
Lagerbäckes fabriks aktiebolag.....	Vattenverk.....	„	—	—	—	—	—	1	—	27,600	—	27,600
Munktells mekaniska verkstads aktiebolag.....	Gård. n:is 300—305, 306 B, 367, 369 och 371 samt gjuteriet Klosterström.....	„	—	—	—	—	—	9	—	419,700	—	—
	Byggnadsplats ²⁾	Kloster.	—	—	—	—	—	1	—	29,000	—	448,700
Söderbloms gjuteriaktiebolag.....	Gård. n:is 331, 405 och 406	Eskilstuna.	—	—	—	—	—	2	—	82,500	—	82,500
		Summa	—	9 $\frac{1}{100}$	—	5	14 $\frac{1}{100}$	8	87	629,500	4,259,500	4,889,300

¹⁾ Boningshus och arbetarebostäder på Gredby. — ²⁾ Byggnadsplats på Eskilstuna kungsladugårds mark.

Tab. 6.

EGENDOMÄR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR, I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1890.

1. Främmande magtens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet.	13. å frälseränta.	14. Summa.
					6. Säterier, ladugårdar, rå och rör.	7. Allmänt frälse.							
Schweitz: Grefve W. von Hallwyl...	Erikslund.....	Vesterljung. Trosa landsförs. Julita.	—	3	1/2	5 1/2	18 3/1000	— 1	1	217,000	15,000	—	796,300
	Äs.....		—	1 1/2	3	7 3/1000				5,000	—	—	
Frankrike: Hertig G. A. d'Otrante ...	Stjernholm	St Nikolai. Björnlunda.	—	—	5 1/2	6 1/2	19 1/2	2	1	324,400	500	—	585,400
	Elghammar		—	1 1/2	5 1/2	1 1/2				216,000	28,000	—	
	—		—	—	—	—				—	16,500	—	
	Summa		—	3 1/2	14 1/2	19 3/1000	38 1/1000	5	6	1,328,900	52,800	—	1,381,700

Södermanlands län.

Tab. 7.

BRANDFÖRSÄKRINGSINRÄTTNINGARNES VERKSAMHET, I SÖDERMANLANDS LÄN ÅREN 1886—1890.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År då verksamheten började.	3. Influtna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1886—1890.	4. Öfriga inkomster. 1886—1890.	5. Utbetalda brandkadeersättningar. 1886—1890.	6. Afsättningar till fonder. 1886—1890.	7. Öfriga utgifter. 1886—1890.	8. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1890.	9. 10. Försäkringsbelopp		11. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					12. Eldsvådor för hvilka under 1886—1890 utbetalts ersättning		13. Anmärkingar.	
								9. teknadt under loppet af år 1890.	10. qvarstående vid slutet af år 1890.	1886.	1887.	1888.	1889.	1890.	Antal.	Antal.		
																		1886.
Nyköpings läns brandstodsbolag, omfattande utom landsbygden städernas icke planlagda områden.	Fast egendom Lös egendom	1844	471,469	—	312,962	70,316	242,647	78,361	3,220,160	146,268,880	5	5	6	5	9	{ 34 33 }	74	1)
		1888	51,178	1,569	5,720	—	11,776	38,518	2,283,050	6,846,250	—	—	30	30	30	6	—	1)
Mellersta Sveriges varuförsäkringsbolag.	Lös egendom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	522,647	1,569	318,682	70,316	254,423	116,879	5,503,210	153,115,130	—	—	—	—	—	73	74		

1) Räkenskapsåret börjar den 14 mars.

Tab. 6 och 7.

Tab. 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I SÖDERMANLANDS LÄN ÅR 1890.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigrård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Hönsgummans testamente.	Utdelning till 2 äldriga bruks- eller grufarbetare i Tunabergs socken.	Brita Ersdotter.	1825	2	2	33	—	Kommunalnämnden i Tunaberg.	
De Bescheska testamentet.	Utdelning till fattiga i Tunabergs socken.	Kammarherren Gerh. Gillis de Besche.	1780	18	9	150	—	D:o d:o.	
Bjuggrenska fonden.	Bidrag till underhåll af 6 fattiga i Tunabergs socken.	Brukspatron C. E. Bjuggren.	1852	6	7	79	—	D:o d:o.	1)
Lundbergska fonden.	Understöd åt 4 å 6 fattiga i Lunda socken.	Kamrer Nils Lundberg.	1806 ¹² / ₅	2	13	250	—	D:o i Lunda.	
Hofflerska stiftelsen.	Utdelning till jul åt fattiga inom Stigtomta socken.	Fru Sofie Nyman, f. Hoffler.	1830 ⁶ / ₉	1	6	100	—	D:o i Stigtomta.	
Tingstadiifonden.	Understöd åt fattiga, sjuka och ålderstigna, hufvudsakligen å Viks gods.	Medicinalrådet Tingstadius och h. h., f. Giers.	1827 ³ / ₉	10	90	1,500	—	Kyrkorådet i d:o.	2)
Grefvinnan H. E. Wachtmeisters stiftelse.	Utdelning till jul åt 2:ne mest behöfvande från Näs och Tistads egendommar.	Grefvinnan H. E. Wachtmeister, född Falkenberg.	1837 ²⁰ / ₁₂	2	12	200	—	Kommunalnämnden i Bärbo.	3)
Fröken H. Wachtmeisters donation.	Understöd åt fattiga under Näs inom Bärbo och Stigtomta socknar.	Fröken Henriette Wachtmeister.	1887 ⁴ / ₃	—	350	10,000	—	Egaren af Näs i samråd med pastor i Bärbo.	4)
Bergafonden.	Understöd åt 6 fattiga enkör i St Nikolai socken.	—	—	6	30	600	—	Kommunalnämnden i St Nikolai.	5)
Lundbergskadonationsfonden.	Utdelning af räntan till 5 fattiga inom Lids socken, hvilka icke åtnjuta fattigunderstöd.	Quartermästaren Karl Lundberg.	1824 ¹¹ / ₁₂	5	75	1,500	—	Pastor och kyrkoråd.	
Sätterbergska d:o.	Utdelning af räntan till hvarje ordinarie understödstagare i Lids socken.	Hemmansegaran C. E. Sätterberg.	1864 ¹² / ₂	16	100	2,000	—	Ordföranden i kommunalnämnden.	
Fröken Sofie von Eckermans donation.	Till mjölk åt i Ripas fattighus boende.	Kammarherren Th. von Eckermann.	1858 ⁶ / ₁	5	11	200	—	Kommunalnämnden i Ripsa.	
Fattigkassan för Åboö underhafvande.	Räntan utdelas årligen till fattiga under Åboö gods.	Godsegaren Adolf Fredrik Thorsson.	1859 ³ / ₇	6	30	500	—	Särskild direktion.	
Lundqvistska donationsfonden.	Efter stiftarnes död utdelas räntan årligen till 4 gamla fattiga och välkända personer inom Ripas församling.	Julia och Lovisa Lundqvist.	1886 ¹¹ / ₉	1	60	1,000	—	Kommunalnämnden.	6)
Brukspatron Adolf Broms arfvingars donationsfond (Runtuna s:n).	Förbättring i underhållet åt de fattiga.	Brukspatronen Adolf Broms arfvingar.	1873 ¹⁹ / ₁₁	21	60	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Douglaska fattigkassau (D:o).	Förbättring i underhållet åt de fattiga.	Grefvinnan Beata Douglas.	1807 ³ / ₅	17	118	2,413	—	D:o.	
Häckelstaräntan.	För Ludgo sockens fattiga.	Kammarjunkaren frih. Posse och hans fru.	1783 ¹ / ₅	—	25	—	—	Kommunalnämnden i Ludgo.	7)
Magasinskassan i Ludgo s:n.	För socknens fattiga och öfriga utgifter.	Församlingen.	1821 ⁶ / ₈	—	—	1,985	—	Kommunalnämnden.	
Söderbergska donationen i Sätersta socken.	Årlig utdelning af räntan till församlingens alla fattighjon.	Komministern C. G. Söderberg.	1866 ³⁰ / ₁₁	7	50	1,000	—	Skolrådet.	
Margareta Tystbergs donation.	D:o d:o till Sätersta sockens fattiga.	A. Margareta Tystberg.	1881 ²⁷ / ₁₀	15	35	700	—	Kommunalnämnden.	
Smedbergska fonden.	Understöd för behöfvande å Björksunds och Helgö gods.	Kammartjenaren J. E. Smedberg och hans hustru.	1852 ²⁹ / ₁₁	4	95	2,388	—	Kommunalnämnden i Tystberga.	
Mörnerska välgörenhetsfonden.	Understöd åt 2 gubbar och 2 gummor under Björksunds och Helgö gods.	Grefve C. G. Mörner och hans fru.	1815 ⁵ / ₆ 1823 ¹² / ₁₂ 1824 ¹³ / ₈	4	80	2,181	—	Björksunds egare.	
Henricte Wachtmeisters donation.	Till välfrejdade äldre ogifta qvinnor eller enkör.	Fröken Henriette Wachtmeister.	1887 ⁴ / ₃	3	270	6,000	—	Kommunalnämnden i Råby-Rönö.	
Friherrinnan Lövens fond.	Hjelp åt fattighjonen i Svärta socken vid jultiden.	Friherrinnan Löwen.	1858	3	90	2,500	—	D:o i Svärta.	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Annatkniggar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
G. af Schmidts guldröllopsfond.	Understöd åt pauvres honteux i Helgona eller i Nyköpings båda stadsförsamlingar.	Friherren och friherrinnan G. af Schmidt.	1885 ³⁰ / ₇	2	40	1,083	—	Kommunalnämnden i Helgona.	
Bergholmskadonationsfonden.	Understöd åt fattige i Nyköpings östra och Helgona, Svärta och Runtuna socknar.	Prosten A. F. Bergholm.	1850 ⁹ / ₁	5	23	1,500	—	Kyrkorådet i Nyköpings östra och Helgona församlingar. En föreståndare.	9)
Sit Annæ fattighus å Nyköpings östra stadsområde.	Att emottaga fattiga från Nyköpings östra och Helgona församlingar.	Prosten, sedan biskopen J. Serenius.	1753 ¹¹ / ₃	7	552	10,120	8,120	—	9)
Löwenska donationen.	Till förmån för Torsåkers sockens fattiga.	Generallöjtnanten C. A. von Löwen.	1800 ⁷ / ₂	8	190	10)	—	—	10)
Enkedrottning Josefinas donationsfond.	Till förmån för de fattige i Hölö socken.	H. Majst Enkedrottning Josefina.	1874 ³⁰ / ₁₀	—	521	10,000	—	Kommunalnämnden i Hölö.	
Understödsfonden i Mörkö socken.	Understöd åt fattiga bönder.	Grefve Nils Bonde.	1813 ⁷ / ₈	12	108	1,800	—	Patronus ecclesiae.	
Magasinsfonden i d:o.	Understöd åt mindre, fattiga jordbrukare.	Grefve Gustaf Bonde.	1847 ⁶ / ₁₂ 1848 ¹⁸ / ₁₂	—	—	1,727	—	Kommunalnämnden.	
Vongtska testamentsfonden i Ö. Vingåkers socken.	Understöd åt fattige behöfvande.	Fröken Ulrika Sofia Vongt.	1881, nov.	12	50	1,000	—	D:o.	
Ulla Åkerblads testamentsfond i d:o.	Understöd åt fattige behöfvande.	Fröken Ulla Åkerblad.	1858	10	50	1,000	—	D:o.	
Arfvedssonska fonden i d:o.	Understöd åt fattige behöfvande.	Godsegaren Martin Arfvedsson.	1839 ³¹ / ₃	35	150	3,000	—	D:o.	
Fru Karolina von Akens donationsfond i V. Vingåkers socken.	Understöd åt fattiga och sjukliga qvinnor, som ej åtnjuta fattigunderstöd.	Karolina von Aken.	1878 ² / ₉	1	50	1,000	—	D:o.	
Enkefru Amalia von Akens donationsfond i d:o.	D:o d:o.	Enkefru Amalia von Aken.	1869 ³⁰ / ₁₁	4	200	4,000	—	D:o.	
Malmköpings sekelminnesfond.	Understöd åt en fattig.	—	1885	—	—	98	—	—	11)
Hedvigsgåfvan, Lilla Malma socken.	Fattigvård.	Georg Hennings.	1807 ³ / ₁	9	14	226	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Lowisinska fonden, d:o.	Hälften af räntan tilldelas en fattig person å Sundby gods; andra hälften användes till inköp af biblar åt nattvardsungdom.	Friherrinnan Ulr. Ridderblad, född Lowisin.	1817 ⁸ / ₄	1	18	300	—	D:o.	
Kristina Mathilda-fonden, d:o.	Fattigvård.	Kapten J. F. Grewesmühl.	1852 ¹³ / ₃	2	50	500	—	Kyrkorådet.	
Söderbergiska donationen, Dunderkers socken.	D:o.	Söderberg.	1851	—	8	150	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Wahrendorfska stiftelsen, d:o.	Obekant.	Friherre Wahrendorffs sterbhus.	1862	—	—	400	—	D:o.	
Knut Kurkska donationen, d:o.	Utdelning åt 6 å 9 f. d. jordbruksarbetare under Ekensholm.	Baron Knut Kurk.	1829 ⁹ / ₃	—	—	4,500	—	Egaren till Ekensholm.	
Olssonska testamentet, d:o.	Fattigvård.	Hemmansegareeukan Olsson i Nafsta.	1882 ¹⁰ / ₃	35	52	425	—	Fattigvårdsstyrelsens ordförande.	
Mamsell Hagströmsfond, Lilla Mellösa socken.	Understöd åt meddellösa, som ej få full fattigförsörjning.	Mamsell Hagström.	1863 ¹⁶ / ₃	15	75	1,500	—	Kommunalnämnden.	
Nybergiska fonden.	Hjelp åt de mest behöfvande i Stora Malms socken.	Trädgårdsmästaren O. Nyberg.	1814 ¹ / ₁₁	—	6	318	—	Kyrkoherde och kyrkovårdar.	
Södergrenska fonden.	Understöd åt fattiga från Binklinge.	Assessor Södergren.	1855 ²⁶ / ₇	11	14	300	—	Kommunalnämnden i Vrena.	
Södergrenska pensionen.	Understöd till två fattiga personer.	Densamme.	1855 ²⁶ / ₇	2	9	150	—	D:o i Bettna.	
Svartlingska fonden.	Hjelp åt fattiga vid jul och midsommar.	H. Maria Svartling.	1860 ² / ₁	18	20	400	—	Kommunens kassaförvaltare i Blacksta.	
Palbitzskyska donationen.	Understöd åt fattiga under Julita gård.	Friherrinnan Beate Palbitzsky.	1856 ⁸ / ₁₂	26	220	4,020	—	Kyrkoherden i Julita.	
Ehrlingska fonden, Stenqvista socken.	Till fattigas försörjning.	Handlanden B. Ehrling o. h. h. Katrina Ehrling.	1843 ²⁹ / ₄	—	60	1,200	—	Kommunalnämnden.	12)
Setterlundskas fattigkassafonden, Arla socken.	Understöd åt fattiga ålderstigna personer och fattiga barns kristliga uppfostran.	Landtbrukaren L. och fru S. Setterlund.	1873 ¹⁶ / ₁₂	6	440	8,800	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Ol. Janssons äldre donation, Torshälla socken.	Årliga räntan i lotter till fattige.	F. kyrkovärden Ol. Jansson.	1862 ²⁰ / ₃	6	18	350	—	D:o.	
Ol. Janssons senare d:o, d:o.	D:o d:o.	Densamme.	1865 ²⁰ / ₃	15	100	2,000	—	D:o.	
Ol. Janssons donation till Torshälla stads och sockens fattige.	Årliga räntan till 8 fattiga och 2 skolbar.	Densamme.	1846 ²⁹ / ₄	10	21	521	—	Kyrkorådet.	

Borgmästaren Er. Nybohms testamentsfond, Torshälla socken.	Räntan till någon behöfvande, företrädesvis vid Väsby.	E. Nybohm.	1783 $\frac{1}{6}$	1	9	170	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Karin Larsdotters donation, d:o.	Till socknens fattiga.	Karin Larsdotter i Egelsta.	1870 $\frac{21}{10}$	5	25	500	—	D:o.	
Hjelmska donationen, Torshälla.	Till stadens och socknens fattiga.	Borgmästaren Samuel Hjelm.	1838 $\frac{1}{2}$	9	18	526	—	Kyrkorådet.	
Öfverstinnan C. v. Haijs donation, Tumbo socken.	Till fattiga under Sundbyvik och Österby.	Öfverstinnan Carolina von Haij.	1859 $\frac{1}{7}$	8	25	500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Per Anderssons i Munkhammar donation, d:o.	Tumbo församlings fattiga.	F. riksdagsmannen P. Andersson.	1858 $\frac{3}{12}$	—	75	1,500	—	D:o.	12)
Lithells fond.	Enkan efter någon torpare eller statkarl vid Tumbo kyrkoherdeboställe.	Kyrkoherden L. Lithell.	1856 $\frac{28}{4}$	1	4	75	—	Kyrkorådet.	
Hultska fonden, Öja socken.	Fattiges understöd.	Nämndemannen Per Larsson i Stora Hult.	1846 $\frac{1}{6}$	16	17	300	—	Kommunalstyrelsen.	
Fahlstedtska donationen.	Understöd åt fattige i Åkers socken.	Grefvinnan A. B. Douglas.	1812 $\frac{22}{2}$	14	60	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Olof Svedins donation.	Understöd åt Åkers sockens fattige.	Hemmansegaren Olof Svedin.	1870 $\frac{24}{3}$	—	20	414	—	Domkapitlet i Strengnäs.	
Billbergiska fonden.	Understöd åt fattiga i Härads och Vansö socknar.	Majoren J. A. Billberg.	1804 $\frac{11}{11}$	—	108	1,800	—	Biskopen i d:o.	
Fattigkassan, deri inbegripna Rosenska o. Hedenstjernska donationerna samt Brita Kristina Flygares donation.	Understöd åt medellösa.	Grefve F. von Rosen, öfverste S. Hedenstjerna och Brita Kristina Flygare.	1862 $\frac{18}{2}$ 1824 $\frac{14}{3}$ 1876 $\frac{24}{1}$	—	141	2,827	—	Kommunalnämnden i Björnlunda.	
Elghammarskassan.	Till byggnadshjelp och utvidgande af Björnlunda sockens fattighus.	Fältmarskalken L. B. C. von Stedingk.	1832	—	25	1,883	—	D:o d:o.	
Almska donationen.	Understöd åt behöfvande enkor och äldre ogifta fruntimmer.	Byggmästaren Axel Alm.	1872 $\frac{6}{9}$	—	50	1,000	—	D:o och kyrkorådet i Gryt.	
Hebbeska donationen.	Understöd åt fattiga.	Kungl. sekreteraren F. Hebbe.	1869	36	?	26,303	—	Kommunalnämnden i Öfver Selö.	13)
Räntan af fattighemmanet.	Till Aspö sockens fattige.	Riksrådet, friherre E. Wrangel.	1749 $\frac{8}{2}$	5	95	14)	—	D:o i Aspö.	14)
Lagerholmska donationen.	Till de husfattige i Aspö socken.	Orgelnisten Lagerholm.	1818 $\frac{12}{2}$	1	7	200	—	D:o d:o.	15)
Rundholmska fonden.	Att understödja behöfvande.	Arrendatorn And. Rundholm.	1853 $\frac{3}{2}$	7	80	1,600	—	Pastor och kyrkovårdar i Öfver-Enhörna.	
af Forselleska fonden.	Understöd åt nödens barn.	Kammarherren A. af Forselles.	1879 $\frac{2}{10}$	13	80	3,882	—	Skol- och kyrkorådet i d:o.	
Granatska donationen.	Understöd åt de fattige.	Kapten Granat.	1775 $\frac{29}{10}$	—	13	260	—	Kommunalnämnden i Ytter-Enhörna.	
Bomlerska donationen.	Understöd åt de mest behöfvande.	Enk. H. Bomler.	1827 $\frac{14}{8}$	—	15	300	—	D:o d:o.	
Helenebergsfonden.	Understöd åt fattiga kvinnor.	Helena Sofia Kolmodin.	1858 $\frac{19}{3}$	—	6	130	—	D:o d:o.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Nylénska donationen.	Bidrag till aflönande af skolmästare samt till böcker och premier åt fattiga skolbarn i Tuna socken.	Prosten Henrik Nylén.	1806 $\frac{26}{11}$	—	135	2,500	—	Pastor och skolrådet i Tuna.	
De Bescheska testamentet.	Bidrag till skolundervisningen i Tunabergs socken.	Hofjunkaren Isak Georg de Besche.	1795	—	33	16)	—	Näfveqvarns bruksegare.	16)
Fanny Öströms fond.	Beklädnad och bokpremier åt fattiga skolbarn i Tunabergs socken.	Disponenten G. Öström o. h. h. Jakobina Holmberg.	1881 $\frac{20}{3}$	10	91	3,000	—	Skolrådet i Tunaberg.	
Nylénska skolkassan.	Underhåll af 2 småskolor i Lunda socken samt premier åt skolbarn.	Prosten Henrik Nylén.	1816 $\frac{8}{1}$	2	300	11,636	5,300	D:o och kommunalnämnden i Lunda.	17)
Österbergiska fonden.	Beklädnad och skolböcker åt fattiga barn med undervisning i Lunda sockenskola.	Johanna Österberg, f. Cederlund.	1874 $\frac{30}{6}$	12	116	1,500	—	D:o d:o.	
Slöjdscolekassan i Kila socken.	Underhåll af slöjdskolor för såväl gossar som flickor vid kyrkskolan.	Godsegaren Edvard Sederholm med fru.	1881 $\frac{2}{6}$	—	—	5,000	—	Skolrådet i Kila.	
Söndagsskolefonden.	Inrättande af söndagsskola i Björkviks socken.	Frih. Karl Leijonhufvud.	1866 $\frac{6}{8}$	—	—	1,624	—	D:o i Björkvik.	
Fröken Karin Leijonhufvuds skola.	Undervisning i slöjd för flickor från Hagbyberga egendom.	Fröken Karin Leijonhufvud.	1863 $\frac{1}{11}$	—	—	1,148	—	D:o d:o.	
Sofie Hofflers fond.	Räntan å kapitalet tillfaller ett inom Stigtomta socken boende fruntimmer, som undervisar mindre bemedlade barn i slätsömnad.	Fru Sofie Nyman, f. Hoffler.	1863 $\frac{1}{9}$	1	60	1,000	—	Kommunalnämnden i Stigtomta.	
Grefvinnan A. Wachtmeisters donationsfond.	Understöd åt fattiga barn.	Grefvinnan A. Wachtmeister, f. Wrangel.	1877 $\frac{19}{8}$	10	250	5,850	—	Egaren af Tistad i samråd med kyrkoherden i Råby-Rönö.	18)
Martin Arvedssons donation.	Utdelning till fattiga skol- och nattvårdsbarn, företrädesvis från Valinge gods.	Brukspatronen Martin Arvedsson.	1844 $\frac{4}{11}$	55	50	1,000	—	Skolrådet i Stigtomta.	
Jakob Arvedssons donation.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Brukspatronen Jakob Arvedsson.	1809 $\frac{13}{9}$	12	60	1,200	—	D:o d:o.	
Medicinalrådet L. C. Tingstadii donation.	För Stigtomta folkskola.	Medicinalrådet L. C. Tingstadius.	—	—	—	1,500	—	D:o d:o.	19)
Jenningska stiftelsen för Bärbo och Råby-Rönö församlingar.	Inrättande af skola vid Täckhammar i Bärbo socken.	Friherrinnan S. E. Jennings, f. Rosenhane.	1829 $\frac{27}{3}$	—	50	19,900	17,900	Skolrådet.	20)
Beklädnadsfonden för fattiga skolbarn i St Nikolai s:n.	Angifves af benämningen.	Vill vara okänd.	1867 $\frac{2}{3}$	11	50	2,526	—	Skolrådet i St Nikolai.	21)

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		6.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1890	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.	Kapital.	Deraf värde af fastigheter.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.							Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Sundströmska fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn i S:t Nikolai.	Kronolänsmannen C. Sundström.	—	94	426	9,453	—	—	—	Skolrådet i S:t Nikolai.	
Ripsa slöjdslekassan.	Inköp och underhåll af hemman eller lägenhet, der innehafvaren skall kostnadsfritt meddela undervisning i slöjd och smide åt gossar, tillhörande församlingen.	Godsegaren Adolf Fredrik Thorsson.	1856 ¹⁴ / ₆	—	—	11,589	—	—	—	Särskild direktion.	
Bromsiska donationskassan.	Skolväsendets inom Runtuna befrämjande m. m.	Ad. Johan och C. J. Broms.	1862 ¹ / ₉	—	133	2,800	—	—	—	Skolrådet i Runtuna.	
Rotetorpsfonden.	Befrämjande af slöjd för folkskolans barn inom Runtuna.	Grefvinnan Beate Douglas.	1807 ⁵ / ₅	—	—	1,071	—	—	—	D:o d.o.	
Wolkerska donationen.	Understöd åt fattiga skolbarn och belöning åt flitiga sådana i Ludgo.	Skolläraren Gustaf Erik Wolker.	1862 ¹⁹ / ₉	—	—	248	5,500	—	—	Skolrådet.	
Frölichska donationen.	Skolväsendets befrämjande.	Grefve Oskar Frölich.	1869 ⁵ / ₃	1	80	—	—	22)	22)	D:o.	22)
Groönska donationen.	Aflöning af ambulatörisk lärare i vaxelundervisningsskolan i Ludgo och Spelviks socknar.	Godsegaren Verner Groön.	1833 ³ / ₁	—	—	6,000	—	—	—	Socknarnes skolråd.	23)
Söderbergiska donationen i Sätersta socken.	Nödiga klädespersedlar eller kosthåll åt fattiga skolbarn.	Komministern C. G. Söderberg.	1866 ³⁰ / ₁₁	23	53	1,000	—	—	—	Skolrådet.	
Mörnerska välgörenhetsfonden.	Uppfostran af 1 å 2 fattiga barn under Björksunds och Helgö gods.	Grefve C. G. Mörner och hans fru.	1815 ⁵ / ₆	2	55	3,376	—	—	—	Björksunds egare.	
Mörnerska skolfonden.	Aflöning åt skollärare och sockenkirurg i Tystberga socken.	Desamma.	1815 ⁵ / ₆	2	300	7,433	—	—	—	D:o d.o.	24)
Mörnerska skolfonden.	Skolväsendet i Tystberga.	Grefve C. G. Mörner.	1823 ¹² / ₁₂	—	250	5,000	—	—	—	Församlingens kyrkoherde.	
Cedermanska fonden i Tystberga socken.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Enkefru K. Cederman.	1849 ²⁴ / ₁₁	2	25	527	—	—	—	D:o.	
Nymanska fonden i d.o.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Båtsmannen Erik Nyman.	1872 ²⁴ / ₁	—	—	369	—	—	—	D:o.	
Berglingska fonden.	Skolväsendet i Tystberga.	Fru M. E. Bergling.	1781 ²⁴ / ₂	—	17	333	—	—	—	D:o.	
Berglundiska stiftelsen i Råby-Rönö socken.	Underhåll för oförsörjda barn.	Anna Katarina Berglund.	1867 ⁵ / ₂	4	100	2,200	—	—	—	Kommunalnämnden i Råby-Rönö.	
Erik Olssons i Morpan stiftelse.	Beklädnad åt fattiga skolbarn inom Råby-Rönö socken.	Nämndemannen Erik Olsson.	1864 ¹² / ₁₀	9	55	1,000	—	—	—	Kyrkoherden i d.o.	
Knorringska stiftelsen i Råby-Rönö socken.	Kläder och skodon åt fattiga nattvardsbarn.	Friherre N. A. von Knorring.	1868 ¹¹ / ₆	7	25	550	—	—	—	Kyrkorådet.	
Helgona slöjdfond.	Befrämjande af slöjdundervisningen inom Helgona församling.	Friherre G. af Schmidt.	—	—	63	1,953	—	—	—	Skolrådet i Helgona.	
Blommenbergiska donationsfonden.	Skolväsendets befrämjande samt kläder och mat åt fattiga skolbarn.	Landtmäteridirektören B. Blommenberg.	1842	12	1,160	22,000	—	—	—	D:o i Lästringe.	25)
Blommenbergiska reservfonden.	Till aflöning åt skolläraren i Lästringe socken.	Densamme.	1842	—	—	400	—	—	—	D:o d.o.	26)
Fröken Gyllenbågas donation.	Belöning åt flitiga skolbarn.	Fröken Planting-Gyllenbåga.	1796 ³ / ₂	6	60	1,000	—	—	—	D:o d.o.	
Körninge donation.	Gosslöjdskola i Lästringe socken.	Häradsdomaren A. Larsson i Körninge.	1861 ²³ / ₄	1	75	1,500	—	—	—	D:o d.o.	
Ökna grundränta i Lästringe socken.	Aflöning åt skolläraren i Lästringe socken.	B. Blommenberg.	1849 ²⁷ / ₁₀	2	800	16,000	—	—	—	Kommunalnämnden i d.o.	
Premiefonden i Hölö socken.	Premier åt flitiga skolbarn.	Häradsdomaren C. E. Åkervall.	1867 ¹ / ₁	—	—	500	—	—	—	Skolrådet.	
Gustafssonska fonden.	Kläder åt fattiga qvinliga konfirmander.	Landtbrukaren A. G. Gustafsson i Nibble.	1833 ¹⁹ / ₄	9	65	1,000	—	—	—	Kommunalnämnden i Hölö.	
Åmanska donationen.	Premiefond vid Hölö skola.	Komministern J. U. Åman.	1865, mars	—	30	500	—	—	—	Skolrådet i d.o.	
Schultziska fonden.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Handlanden A. F. Schultz, Stockholm.	1855 ⁹ / ₃	—	68	1,500	—	—	—	D:o i d.o.	
Skolfonden i Mörkö socken.	Inköp af inventarier och skolmateriel för fattiga barn.	Grefve N. Bonde och grefvinnan A. C. Fleming.	1813 ¹⁹ / ₁₁	—	—	331	—	—	—	D:o i Mörkö.	
Lönefonden i Mörkö socken.	Förbättrande af skollärarens lön.	Grefve Nils Bonde.	1814 ² / ₃	1	72	1,200	—	—	—	Patronus ecclesiae.	
Erikssonska fonden.	Understöd åt fattiga barn inom Bälinge socken.	Kammartjenaren J. E. Eriksson.	1813 ⁸ / ₂	10	51	1,020	—	—	—	Kyrkoherden i Bälinge.	
Bibelkassan för Trosa och Vagnhärads församlingar.	Anskaffande af nya testamenten åt konfirmander.	Frivilliga bidrag samlade å husförhören 1872—1880.	1872	37	27	522	—	—	—	Pastor och kyrkoråd.	
Ankareronska premiefonden i Trosa socken.	Premier till fattiga, värlartade skolbarn.	Öfverhoffjägmästaren C. V. Ankarerona och grefvinnan E. Ankarerona född Bielke.	1876 ⁵ / ₈	30	30	500	—	—	—	Pastor och skolråd i Trosa.	27)
Fru Amalia von Akenas donationsfond, V. Vingåkers s:n.	Föda och kläder åt fattiga skolbarn vid Högsjö skola.	Enkefru Amalia von Aken.	1869 ³⁰ / ₁₁	4	200	4,000	—	—	—	Kommunalnämnden.	

Öijerska testamentet, Malmköping.	Understöd åt 2 fattiga skolbarn.	Garfvaren E. Öijer.	1866	2	10	200	—	Ordningsmannen i Malmköping.
Wallströmska fonden, d:o.	Kläder åt ett fattigt skolbarn.	Postmästaren Wallström och enkan Strandberg.	1855 ²⁷ / ₃	1	8	150	—	D:o d:o.
G Bernhardts och hans frus donation, Dunkers socken.	Underhållandet af en skola å Ekensholm.	Bruksegaren G. Bernhardt med fru.	1859 ²³ / ₂	1	150	6,000	—	Skolrådet.
Sigfridslunds skolinrättning, Årdala socken.	Skolgång, föda och kläder åt fattiga barn från Vibyholm.	Grefve Fr. Bonde.	1826 ² / ₆	20	1,160	15,176	—	Vibyholms egare.
Lindrothska fonden.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Enkan Joh. Lindroth.	1876 ¹ / ₆	—	—	112	—	Skolrådet i Stora Malm.
Fallénska kassan.	Fattiga barns uppfostran.	Kyrkoherden J. E. Fallén.	1838 ¹⁷ / ₈	5	77	1,522	—	Fattigvårdsstyrelsen i d:o.
W—G fonden.	Kläder åt fattiga skolbarn.	W-G-orden.	1880 ⁵ / ₇	—	—	540	—	Pastor och skolråd i d:o.
Djulö skolfond.	Belöningar åt fattiga skolbarn.	—	1872 ⁵ / ₃	—	—	109	—	Skolrådets ordförande i d:o.
Norénska kassan.	Till Stora Malms skolor.	Komministern P. Norén.	1859 ¹⁸ / ₄	—	—	267	—	Pastor och skolråd i d:o.
Bo Leijonhufvuds fond.	Stipendier åt skolbarn.	Öfverstelöjtnanten S. Leijonhufvud.	1875 ¹⁶ / ₁₀	—	20	734	—	Kyrko- och skolrådet i Bettna.
Norénska donationen.	Premier åt skolbarn.	Komministern P. U. Norén.	1859 ¹⁸ / ₄	3	14	262	—	Kyrkoherden i Julita.
Bergstedtska spanmålsfonden.	Uppfostringshjelp åt fattiga barn.	Prosten J. Bergstedt.	1768 ³¹ / ₁	8	131	3,161	—	Skolrådet i Floda.
Jansonska fonden.	Understöd åt barn från Abbotsnäs.	Trädgårdsmästaren A. Jansson.	1850 ¹⁴ / ₁₂	12	52	1,084	—	D:o d:o.
Er. Erssons donationsfond.	Understöd åt barn från Granheds rote.	Er. Ersson i V. Granhed.	1880 ¹⁵ / ₉	10	35	700	—	D:o d:o.
Ljunglöfska fonden, Kjula socken.	Kläder och föda till fattiga skolbarn.	Fabrikören J. F. Ljunglöf.	1862 ²⁰ / ₂	15	75	1,500	—	Skolrådet.
Häggmanska fonden, eller skolförbättrings- och återgälds-fonden, d:o.	Kläder, föda och böcker åt fattiga skolbarn samt lifränta åt ogifta fattiga qvinnor.	V. pastor B. C. Häggman, hemmanssegaren C. Carlsson m. fl.	1845 ²⁹ / ₄ 1870 ¹⁹ / ₈	70	46	2,628	—	D:o.
Häggmanska fonden, Kjula socken.	Kläder och föda till fattiga skolbarn.	Mamsell O. N. Häggman.	1863 ²⁵ / ₁₂	—	—	29)	—	D:o.
Ljunglöfska fonden, Sundby socken.	Kläder och föda till fattiga skolbarn.	Fabrikören J. F. Ljunglöf.	1862 ²⁰ / ₂	20	79	1,500	—	D:o.
Gyllenhjelmiska donationen.	Skolmästaren vid Sundby skola och barns beklädnad.	Riksamiralen C. Carlsson Gyllenhjelm.	1629 ²⁰ / ₁₀	5	21	3,100	3,100	D:o.
Skarpskyttekårens donationsfond, Vallby socken.	Stipendier åt fattiga skolbarn.	F. d. skarpskytteföreningen.	1877 ¹⁴ / ₄	1	6	134	—	D:o.
Kristina Fägerströms testament-fond, Hammarby s:n.	Underhåll åt fattiga skolbarn.	Enkan Kristina Fägerström.	1863 ³⁰ / ₃	—	19	665	—	Kommunalnämnden.
Sandqvistska fonden, Stenqvista socken.	Till skolorna.	Läroverksadjunkten A. Sandqvist.	18—	—	—	500	—	—
Galléenska skolfonden, Ärla socken.	Lärares aflöning och fattiga barns underhåll.	Kommerserådet O. Galléen.	1837 ² / ₃	30	1,863	26,003	—	Hoffjägmästaren E. Bohnstedt.
Setterlund-ska skolfonden, d:o.	Till samma ändamål inom Qvarntorps rote.	Landtbrukaren L. Setterlund och hustru L. Setterlund.	1873 ¹⁶ / ₁₂	25	700	14,000	—	Skolrådet.
Galléenska skolfonden, Husby-Rekarne socken.	Lärares aflöning och fitiga barns understöd.	Kommerserådet O. Galléen.	1837 ² / ₃	14	117	25,922	—	D:o.
Loheska skolfonden, Husby-Rekarne socken.	Skolväsendet.	Lohe (yrket ej känt).	Okänt	5	25	627	—	D:o.
Afl. fru Arwedsons syskolefond, Näshulta socken.	För skolbarns undervisning i linnesömmand och strumpstickning.	Enkefru S. Arwedson.	—	—	151	3,000	—	Herrar L. och R. Arwedson.
Galléenska skolfonden, Klosters socken.	Aflöning åt skollärare och understöd åt fattiga barn.	Kommerserådet O. Galléen.	1837 ² / ₃	—	1,400	26,311	—	Landtbrukaren J. E. Olsson i Skiftinge.
Wallqvistska skolfonden, d:o.	Fattiga barns undervisning och uppfostran.	Prosten Seth Wallqvist och hustru Ch. E. Strangh.	1833 ¹ / ₅	—	152	3,229	—	Pastor.
Barnhemsfonden, d:o.	Värnlösa barns vård, föda och beklädnad.	Ol. Olsson i Skiftinge.	1870 ¹ / ₁	5	698	17,058	3,325	Vald styrelse.
Rothoffska fonden, Fors s:n.	Fattiga barns understöd och skolundervisning.	Revisionssekreteraren B. F. Rothoff.	1858 ⁹ / ₂	16	925	20,029	—	Kyrkoråd och fattigvårdsstyrelse.
Wallqvistska skolfonden, d:o.	Fattiga barns uppfostran och undervisning.	Prosten S. Wallqvist och fru.	1833 ¹ / ₅	—	152	3,962	—	Pastor.
Galléenska skolfonden, d:o.	D:o d:o.	Kommerserådet O. Galléen.	1837 ² / ₃	—	1,500	29,919	—	Friherre A. Leijonhufvud.
Nyströmskapremiefonden, d:o.	Till premier åt förtjenta skolbarn.	Skolläraren D. V. Nyström.	1850 i mars	—	8	226	—	Pastor och skolråd.
Olof Janssons äldre donation, Torshälla socken.	Till socknens fattiga skolbarn.	Kyrkovärden Ol. Jansson.	1846 ²⁹ / ₄	3	8	157	—	Skolrådet.
Olof Janssons yngre donation.	Beklädnadshjelp åt fattiga skolbarn i Torshälla stads- och landsförsamlingar.	Densamme.	1865 ²⁰ / ₃	11	91	2,107	—	D:o.
Hallgrenska donationen, Torshälla socken.	Till skolor och välgörenhetsinrättningar i socknen.	Mamsell M. S. Hallgren.	1841 ²⁵ / ₁₀	—	20	457	—	Pastor och kyrkoråd.
Hellby slöjdskolas fond, Torshälla socken.	Till Hellby slöjdskola i landsförsamlingen.	Bidrag af socknebor.	1881 ²¹ / ₁	—	25	170	—	Skolrådet.
Torshälla sskolas fond.	Till den gemensamma skolan i staden.	D:o.	1877 ¹⁴ / ₄	—	25	601	—	D:o.
von Celsingska donationen, Gillberga socken.	Ärliga räntan för folkskolans behof.	Majorskau F. G. von Celsing.	1876 ¹⁵ / ₁₀	—	37	750	—	D:o.
Asperénska donationen, Lista socken.	Bidrag till folkskolelärares aflöning.	Direktör Asperén.	1844 ¹¹ / ₅	1	110	2,200	—	D:o.

29)

29)

30)

31)

32)

33)

34)

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1890		6. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Lars Wallqvists fond, Tumbo socken.	Kläder åt fattiga och sediga skolbarn.	Nämndemannen L. Wallqvist.	1870 ³⁰ / ₁₁	—	—	218	—	Skolrådet.	
Gustaf Olssons premiefond, d:o.	Till arbetsamma och värlartade skolbarn.	Smidesfabrikören G. Olsson.	1876 ⁹ / ₁₁	—	—	1,000	—	D:o.	35)
Eklundska fonden, Råby-Rekarne socken.	Fattiga och flitiga skolbarn.	Jungfru M. C. Eklund.	1868 ²¹ / ₁	6	27	587	—	D:o.	36)
Grefve Sparres fond, Öja s:n.	Aflöning åt skolmästaren.	Riksrådet grefve E. Sparre och grefvinnan B. Lillie.	1725	1	103	2,050	—	D:o.	
Grefve B. von Platens lönefond, Vestermo socken.	Skolväsendets förkofran i Vestermo socken.	Amiralen grefve B. von Platen.	1887 ¹⁰ / ₁₂	—	98	2,000	—	D:o.	37)
Fahlstedtska donationen.	Folkundervisningens befrämjande.	Grevinnan A. B. Douglas.	1812 ²² / ₂	—	90	1,500	—	Kyrkorådet i Åkers socken.	
Billbergska donationen.	Bidrag till aflöning åt skollärare i Härads socken.	Majoren F. A. Billberg.	1806 ¹⁷ / ₈	1	120	3,642	—	Biskopen i Strengnäs.	
Vansö församlings skolekassa.	Skolväsendets befrämjande.	Biskop Th. Annerstedt.	1873 ¹⁹ / ₁₀	—	19	312	—	V. pastor.	
Priherre och friherrinnan Stjernstedts donation.	Kläder, föda och böcker åt behöfvande skolbarn under Hesselbyholms gods.	Ceremonimästaren, frih. A. V. Stjernstedt och hans friherrinna.	1873 ²² / ₂	16	243	5,000	—	Kyrkoherden i Fogdö och Helgarö socknar.	
Premie- och Beklädnadskassan.	Premier och kläder åt fattiga skolbarn.	Okänt.	1854 ¹ / ₉ m. m.	—	—	900	—	Skolrådet i Fogdö.	
A. Holmlins donation.	Kläder, företrädesvis skodon och linne, åt fattiga skolbarn i Fogdö socken.	Häradsdomaren A. Holmlin.	1880 ² / ₃	4	25	500	—	D:o d:o.	
Domvallafonden.	Premier åt fattiga skolbarn.	Hemmansegaren P. Andersson.	1829	—	200	4,357	—	Pastor i Gåsinge.	
Anderssonska donationen.	D:o d:o.	F. riksdagsmannen A. P. Andersson.	—	4	26	796	—	Pastor i Dillnäs.	
Seleniska donationen.	Kläder och mat åt fattiga, värlartade skolbarn.	Källarmästaren C. L. Selenius.	1865 ¹¹ / ₁	40	281	5,000	—	Skolrådet och kyrkostämman i Frustuna.	
Graffmauska donationen.	Underhåll åt fattiga, helst fader- och moderlösa, barn.	Domprosten Hans Graffman.	1817 ²⁵ / ₇	3	83	1,500	—	Kyrkoråd och kyrkostämma i Frustuna och Kattnäs.	
Frustuna och Kattnäs blind- och döfstumkassa.	Underhåll af något blindt eller döfstunt barn.	Komministern P. A. Ekstrand.	1875	—	—	311	—	D:o d:o.	
August Granströms donation.	Räntan utgår med hälften till förbättring af skollärelön och hälften till beklädnad åt fattiga skolbarn.	Grosshandlanden A. Granström.	1878 ¹⁸ / ₃ och 1886 ¹ / ₁₂	32	485	10,000	—	Skolrådet i Frustuna.	
Welanderska fonden.	Underhåll af skola samt understöd åt fattiga och vanföra barn i Björnlanda socken.	Kommerserådet J. A. Weland.	1794 ² / ₂ 1803 ³ / ₁₁ 1804 ¹⁰ / ₄ 1832 ¹⁰ / ₅	—	1,192	16,504	—	Kommunalnämnden i Björnlanda.	
Axalafonden.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Hemmansegaren Lars Nilsson.	1832 ¹⁰ / ₅	—	276	5,724	—	D:o d:o.	
Wellerska donationen.	Bidrag till skolmästares aflöning samt hjälp åt fattiga skolbarn.	Bruksinspektör Per Weller.	1817 ²⁰ / ₈	22	410	8,325	—	Skolrådet i Gryt.	38)
Stahreska fonden.	Understöd åt fattiga barn.	Assessor C. G. Stahre.	1781 ²⁶ / ₁₁	12	16	325	—	Kommunalnämnden i Tore-sund.	
Stahre-Duvallska fonden.	Bidrag till skollärares aflöning.	Densamme, general Duvall, löjtnant Duvall, kyrkoherden Vestring.	1781	—	78	1,565	—	D:o d:o.	
Baltzarska fonden.	Understöd åt fattiga barn.	Öfverste A. V. von Baltzar.	1773 ²⁹ / ₈	5	6	115	—	D:o d:o.	
Tåströmska fonden.	Till mat åt skolbarn.	Kommissarien Tåström.	1794	—	11	230	—	D:o d:o.	
Grefve Liljenbergs arfvingars fond.	Understöd åt fattiga skolbarn.	Grefve Liljenbergs arfvingar.	1803	—	17	345	—	D:o d:o.	
Westerlindska fonden.	Till kläder åt fattiga skolbarn.	Prosten J. A. Westerlind.	1877 ¹³ / ₂	1	27	1,046	—	Skolstyrelsen i d:o.	39)
Grandinska fonden.	Understöd åt d:o.	Inspektören E. Grandin.	1838 ²⁷ / ₅	13	55	1,192	—	Skolrådet i d:o.	
Zetterbergska fonden.	D:o d:o.	Hemmansegaren E. Zetterberg.	1868 ⁹ / ₁₂	4	15	300	—	D:o i d:o.	
Beklädnad-kassan.	Till kläder åt d:o.	Major A. Tersmeden.	1868 ⁴ / ₁	—	—	143	—	D:o i d:o.	
Grewesmühlska donationen.	Understöd åt d:o.	Grosshandlanden C. A. Grewesmühl.	1815 ¹⁰ / ₉	8	180	3,000	—	Egaren till Herrestad.	
Stahreska donationen.	D:o d:o.	Assessor C. G. Stahre.	1780 ⁹ / ₈	3	18	360	—	Kommunalnämnden i Öfver-Selö.	
Hebbeska donationen.	Till en skola.	Brukspatronen P. Hebbe.	1786 ¹⁷ / ₂	—	68	1,500	—	Skolrådet i d:o.	
Hebbeska donationen.	Understöd åt fattiga skolbarn och till sockenapotek.	Doktor J. P. Hebbe.	1849 ¹⁶ / ₃	4	220	10,032	—	Kommunalnämndens ordförande i d:o.	

Stahreska donationen.	Understöd åt fattiga barn under Målsåker och åt en skolmästare.	Assessor C. G. Stahre.	1782 $\frac{9}{8}$	4	145	528	—	Kommunalstyrelsen i Ytter-Selö.	40)
Fersenska donationen.	D:o d:o.	Grefvinnan H. C. Fersen.	1798 $\frac{24}{5}$	4	145	528	—	D:o d:o.	40)
Åkermanska fonden.	Till en syskola för fattiga flickor.	Presidenten F. Åkerman.	1869 $\frac{10}{9}$	2	120	3,296	—	D:o d:o.	—
Cruuska donationen.	Till Aspö folkskolas lärare och skolbarn samt till skolmaterialier.	Excellensen, frih. E. Wrangel och fröken H. Cruus.	1732 $\frac{20}{5}$	—	135	3,731	—	Innehafvaren af Säby i Aspö.	—
Hultinska donationen.	Till skolmästares aflöning.	Prosten Hultin.	1822 $\frac{27}{4}$	1	45	750	—	Kommunalstyrelsen i Aspö.	—
Wahrendorffska donationen.	Till skollärares aflöning och till folkskolans behof.	Friherre A. von Wahrendorff.	1842 $\frac{20}{9}$	—	75	1,500	—	Kyrko- och skolrådet i Taxinge.	—
Stahreska donationen.	Understöd åt fattiga barn och skolmästares aflöning.	Assessor C. G. Stahre.	1789	—	24	480	—	Kommunalnämnden i Ytter-Enhörna.	41)
Sammanfattning af hemmansåboar.	Till skolväsendet och åt barnmorska.	Hemmansåboar.	1791 $\frac{19}{11}$ 1795 $\frac{13}{11}$	—	6	111	—	D:o d:o.	42)
Hasselska donationen.	Till skolmästares aflöning och till barnmorska.	Kungl. sekreteraren J. Hassel.	1798 $\frac{24}{6}$	—	26	530	—	D:o d:o.	43)
Kolmodinska pupillfonden.	Soppkokning för skolbarn.	Okänd.	—	—	10	200	—	D:o d:o.	—
<i>c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning (men ej för barnundervisning).</i>									
Olof Eneroths bondestipendium, V. Vingåkers socken.	Understöd åt yngling eller jungfru på Säfstabholms, Vi-byholms och Hjesätters gods, hvilka ämna besöka folkhögskola.	Fil. doktor Olof Eneroth.	1877 $\frac{19}{5}$	1	100	2,000	—	—	—
Lars Petter Janssons i Kulsta donationsfond, Blacksta socken.	Underhåll af kyrka och skola samt till en välartad ynglings af arbetareklassen uppfostran vid högre läroverk.	L. P. Jansson.	1862 $\frac{25}{1}$	1	450	27,730	27,000	Nämndemannen A. P. Eriksson i Bjudby.	—
Spångbergiska fonden.	Beredande af undervisning i qvinlig slöjd i Husby-Opunda socken.	Enkefru Ulrika Sofia Nordlin.	1884 $\frac{31}{3}$	—	—	2,000	—	Skolrådet.	—
Barnhusfonden.	Uppfostran af unga flickor från Åkers styckebruk till dugliga tjänare.	Kommerserådet I. D. Wahrendorff och hans fru.	1801 $\frac{27}{4}$	9	550	12,000	—	Egaren af Åkers styckebruk.	—
A. P. Anderssons donation.	Understöd åt någon medellös, sjuklig gosse eller flicka mellan 15 och 20 års ålder för inhemtande af någon passande lärdom.	F. riksdagsmannen A. P. Andersson.	1873 $\frac{25}{6}$	2	20	927	—	Skolrådet i Fogdö.	44)
<i>d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.</i>									
Näfveqvarns sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Näfveqvarns arbetare.	1870 $\frac{21}{9}$	52	732	1,244	—	Styrelse af 5 personer.	45)
Näfveqvarns nya sjukkassa.	Sjukhjelp.	Näfveqvarns bruksarbetare.	1885	32	577	—	—	Styrelse af 7 personer.	46)
Näfveqvarns nya begravningskassa.	Begravningshjelp.	Näfveqvarns bruksarbetare.	1885	3	89	43	—	D:o d:o.	47)
Björkviks absoluta nykterhetsförenings sjuk- och begravningskassa.	Sjukhjelp.	Föreningens delegare.	1890 $\frac{1}{4}$	—	—	227	—	Föreningens styrelse.	—
Oxelösunds sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Brädgårdsarbetaren P. Wahl.	1885 $\frac{9}{4}$	35	1,103	386	—	Styrelse af 7 personer.	48)
Thorssonska medicinalfonden, Ripa socken.	Vård åt svagsinta och sjuka å hospital eller lasarett, äfvensom till inköp af medikamenter åt sjuka inom socknen.	Godsegaren A. Thorsson.	1815	—	98	1,258	—	Särskild direktion.	—
Mörnerska sockenkirurgsfonden i Tystberga socken.	Underlättande af sjukvården.	Grefve C. G. Mörner och hans fru.	1815 $\frac{9}{6}$ m. m.	1	50	2,652	—	Björksunds egare.	49)
Goodtemplarlogen »Hargs välfärd» sjukkassa.	Sjukhjelp.	—	1883 $\frac{9}{9}$	3	28	595	—	Fabriksarbetaren A. F. Jansson.	—
Holtermanska donationen, Osteråkers socken.	Läkarevård och medicin åt obemedlade.	Godsegaren Niklas Holtermann.	1823 $\frac{29}{6}$	—	106	2,250	—	Forsby egare, pastor och kyrkorådet.	—
Svedénska fonden, Malmköping.	Begravningshjelp.	Hattmakaren A. Svedén.	1866 $\frac{1}{1}$	—	—	46	—	Ordningsmannen i Malmköping.	—
Flens arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.	Sjukvård och begravningshjelp.	Snickaren Liss Erik Mattsson.	1889 $\frac{9}{6}$	8	55	466	—	En styrelse af 7 personer.	50)
Ettbundsmanufakturaföreningen (Stora Malms socken).	Sjuk- och begravningshjelp.	Muraren L. E. Andersson.	1890 $\frac{1}{6}$	27	379	456	—	D:o d:o.	51)
Kantorps sjukkassa, Skyllinge socken.	Beredande af sjukhjelp.	Grufarbetare vid Kantorps grufva.	1884 $\frac{10}{3}$	39	641	1,822	—	Kantorps grufveaktiebolag.	52)
Sjukkassan »Oscarsgrufvan», d:o.	D:o.	Grufarbetare vid Ramsta grufva.	—	13	181	70	—	Ramsta grufvebolag.	53)
Setterlundiska lasarettfonden.	Frisångar för fattiga från Rekarne fögderi och Eskilstuna stad, företrädesvis för sjuka från Arla socken.	Landtbrukaren L. Setterlund och hustru L. Setterlund.	1873 $\frac{16}{12}$	25	882	17,481	—	Lasarettidirektionen.	—
Åkers styckebruks sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Arbetare vid styckebruket.	1883 $\frac{9}{10}$	33	1,097	431	—	Vald styrelse.	54)
Berga sjuk- och begravningskassa.	D:o.	Arbetare.	1888 $\frac{1}{1}$	9	93	176	—	D:o.	55)
Härads församlings sjukkassa.	Hjelp åt fattiga sjuka.	Frivilliga sammanskott och kollektör.	1890 okt.	—	—	100	—	V. pastor och kyrkorådet.	56)
Vansö församlings sjukkassa.	D:o.	D:o d:o.	1889 $\frac{25}{5}$	1	1	232	—	V. pastor och kyrkovårdarne.	56)

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Ehrenhjemska donationen.	För veneriska sjuka.	Majoren H. Ehrenhjelm.	1805	—	—	13	—	Kommunalnämnden i Ytter-Enhörna.	57)
Daga härads hälsovårdsfond.	Att medelst arfvoden åt en läkare samt en veterinär, båda boende inom Gryts eller Björnlunda socknar, bereda »sjukdomars och andra skadors afhjelpande hos människor och kreatur».	Hemmansegaren Erik Rosenberg.	1809 ²⁷ / ₆	—	592	44,181	18,200	En direktion, förordnad af Konungens Befallningshafvande.	
e) Pensionsanstalter.									
Kerstin von Posts donationsfond.	Insättning i lifränteanstalt för barn från Äs.	Friherrinnan K. von Post.	1873 ¹⁵ / ₈	6	30	526	—	Kyrkoherden i Julita	
von Postska arvingarnes donationsfond.	Bildande af lifräntor åt barn från Äs.	Löjtnanten von Post m. fl.	1874 ¹ / ₈	12	90	2,341	—	D:o d:o.	
E. A. Jurells donationsfond. Fridhemstiftelsen.	Insättning i lifränteanstalt åt fattiga barn. Beredande af bostad vid »Fridhem» åt prestenor från Skyllinge socken.	Inspektoren E. A. Jurell. Prosten E. Annell.	1874 ²⁶ / ₃ 1850 ¹⁷ / ₆	8	40	1,036 5,160	— 5,040	Kommunalnämnden i d:o. Kyrkoherden i Skyllinge.	
Sundby sockens återgäldsfond. Torshälla skarpskytte-donation.	Lifränta åt ogifta fattiga qvinnor och fattiga skolbarn. Till lifräntor åt skolbarn i staden och socknen.	Mamsell O. N. Häggman. F. skarpskyttekåren.	1870 ¹⁹ / ₈ 1877 ¹⁴ / ₄	— 3	— 15	400 460	— —	Kyrkorådet. Skolrådet.	58)
Nauckhoffska donationen.	Beredande af lifräntor åt medellösa barn, att lyftas vid 55 års ålder.	Generalmajoren S. Nauckhoff.	1884 ³⁰ / ₁₂	5	50	1,000	—	Kommunalnämnden i Härad.	
Fogdö sockens fond för insättningar i ränste- och kapitalförsäkringsanstalten.	Att bereda insättningar i anstalten för fattiga barn i Fogdö socken.	Medlemmar af Fogdö församling.	1877 ¹ / ₂	9	30	301	—	Skolrådet.	
Köhlerska donationen.	Beredande af lifränta åt ett under året födt barn.	Löjtnant Köhler.	1869 ²⁵ / ₁₀	1	6	100	—	Kommunalnämnden i Frustuna.	
C. O. Vougts donation.	Tilldelas ärligen Sofia Lind för trogen tjänst.	C. O. Vougt.	1874 ⁶ / ₆	1	50	1,000	—	Kommunalnämnden i Råby-Rönö.	
Major Geerds donation. Smedbergsska fonden. von Plomgrenska fonden. Soopska donationen. Kuylenstjernska och Skytteska fonden.	Lifstidspension åt en trojnenarinna. Understöd åt äldriga tjenare under Hånö gods. D:o under Mossena. Understöd åt soldatenkor. Att meddela pensioner åt två soldatenkor.	Major G. F. Geerds. Mamsell H. Smedberg. Friherrinnan von Plomgren. Grefvinnan M. Soop. Kaptanen V. Kuylenstjerna.	1888 ⁵ / ₅ 1850 ¹⁴ / ₆ 1856 ¹ / ₁ 1738 ²⁸ / ₁₂ 1817	1 5 3 — 2	150 75 15 — 20	4,000 1,500 300 212 1,047	— — — — —	Kyrkoherden i Bälinge. D:o d:o. Kommunalstyrelsen i Aspö. Landshöfdingen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott.	59)
Södergrenska testamentsfonden.	Pensioner åt behöfvande enkor och oförsörjda barn efter kronofogdar, häradskrifvare och länsmän i Södermanlands län.	Kronofogden L. M. Södergren.	1855 ²⁶ / ₇	7	250	5,000	—	Kronofogdarne och häradskrifvarne i Nyköpings och Vingåkers fogderier.	60)
f) Andra stiftelser och inrättningar.									
Bonnedahlska donationen.	Belöning åt 2 tjenare inom Tuna församling för långvarig och trogen tjänst.	Possessionaten A. Bonnedahl.	1880 ³⁰ / ₆	2	25	500	—	Kommunalnämnden i Tuna.	
Anton Kjellbergs donationsfond.	Belöning åt ogift tjenstefolk.	Underläraren A. Kjellberg.	1868 ¹⁴ / ₅	6	36	950	—	D:o i Bergshammar.	
Klingenstiernska fonden i Kila socken.	Räntan användes dels till Kila kyrkogårds underhåll och förskönande och dels till underhåll af Klingenstiernska grafven.	Fru M. L. E. Klingenstierna, f. Sederholm.	1879 ¹⁰ / ₁₀	—	—	1,000	—	Kyrkorådet i Kila.	
Tingstadii donation.	Uppförande af kyrka af sten i Kila socken.	Medicinalrådet Lars Tingstadius.	1814 ¹² / ₂	—	—	6,252	—	D:o d:o.	
Magasinsfonden i Lids socken. Thorssonska kyrko- och fattigkassan.	För kommunens utgifter. Så framt ej kyrkobyggnad förekommer, får årliga räntan dels läggas till medicinkassan, dels utdelas åt fattiga enkor och barn inom Ripsa socken.	Församlingen. Godsegaren A. Thorsson.	1876 ²⁷ / ₁₂ 1816 ⁹ / ₃	— 19	— 151	1,550 4,100	— —	Kommunalnämnden. Särskild direktion.	
Magasinskassan i Ripsa s:n.	Användning i missväxtår.	Socknens hemmansegare, arrendatorer och torpare.	1767 ²⁸ / ₅	—	72	1,450	—	Kommunalnämnden.	61)
Bonnedahls donation.	Belöning för långvarig och trogen tjänst.	A. Bonnedahl.	1880 ¹² / ₆	2	25	500	—	Kommunalnämnden i Råby-Rönö.	
Magasinskassan i Runtuna socken.	Att bestrida diverse församlingens utgifter.	Församlingen.	1750 ²⁷ / ₁₀	—	—	5,215	—	Kommunalnämnden.	

Österholmska donationen.	Inköp af bränsle till den af stiftaren skänkta värmeugn i Sätersta kyrka.	Hemmansegareenkan Hedvig Osterholm.	1881 ¹⁰ / ₂	—	—	250	—	Kyrkorådet.	
Blombergiska torubyggnadsfonden.	Uppförande af en torubyggnad.	Landtbrukaren A. Blomberg.	1890 ²¹ / ₄	—	—	1,861	—	P. G. Samuelsson i Esta.	
Magasinskassan i Sätersta s:n.	För församlingen nyttigt ändamål.	Församlingen.	1869 ¹³ / ₈	—	—	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Bogsta sockens magasinsskassa.	För församlingen nyttigt ändamål.	Bogsta socknemän.	1863 ¹⁴ / ₆	—	—	3,336	—	Nämndemannen G. Th. Engman i St. Hamra.	
Friherre von Rosens fond i Bogsta socken.	Altarprydnader.	Frih. C. von Rosen.	1874 ¹⁵ / ₁₂	—	—	26	—	Kyrkorådet.	
Magasinsfonden i Råby-Rönö socken.	För församlingens behof.	Församlingen.	1772 ²⁸ / ₁₁	—	—	2,000	—	Kommunalnämnden i Råby-Rönö.	
Major Geerds grafkassa.	Vårdande af major Geerds grafkor.	Major G. F. Geerds.	1888 ⁵ / ₅	—	5	100	—	Kyrkorådet i d:o.	
Ödesby kyrkohemman i Svärta socken.	Att vara kyrkohemman till Nyköpings östra och Helgona församlingar.	Öfverstelöjtnanten David Gyllenklou.	1685	—	1,000	24,000	24,000	Kyrkorådet.	
Vreta, ett mantal frälse.	Att vara boställe för komminister i Svärta.	Friherrinnan M. E. Rynning, f. Kurzel.	1655 ¹⁶ / ₁₁	—	—	20,000	20,000	Komministern i Svärta.	62)
Prestbol, ¹ / ₃ mantal.	Att vara boställe för klockare i Svärta.	B. Wallrave.	1745 ³¹ / ₃	—	—	7,000	7,000	Klockaren i d:o.	
Helgona donationskassa (Helgona sockenmagasin).	För lån åt socknemän.	Församlingen.	1854	—	—	4,347	—	Kommunalnämnden i Helgona.	63)
Koxäng i Helgona socken.	Att utgöra boställe på landet för komminister i Nyköpings östra och Helgona församlingar jemte något understöd till företrädarens enka.	Vågmästaren L. Mellin.	1793	—	350	5,000	5,000	Arrendatorn.	64)
Tornbyggnadsfonden eller Körninge donation.	Till klocka och torubyggnad i Lästringe socken.	Häradsdomaren A. Larsson i Körninge.	1861 ²³ / ₄	—	—	6,515	—	Kyrkorådet i Lästringe.	
Schewenska donationen.	Kyrkans i Torsäkers socken underhåll.	Agenten B. von Schewen.	1754	—	926	5,300	—	D:o i Torsäker.	
Banériska grafkassan i Mörkö socken.	Underhåll af friherrliga Banériska grafven.	Friherrinnan E. C. de Geer, f. Ribbing.	1786 ¹⁴ / ₁₂	—	—	4,170	—	Patronus ecclesiae.	
Bondeska grafkassan i Mörkö socken.	Underhåll af greffliga Bondeska grafven.	—	—	—	—	443	—	D:o.	65)
Lithanderska fonden i Vagnhärads socken.	Inköp af någon silfverpjäs för kyrkan.	Komministern F. C. och fru L. Lithander.	1872 ²⁰ / ₆	—	—	335	—	Pastor och kyrkoråd.	
Holtermanska donationen, Österåkers socken.	Förbättring af komministerns i Österåker svaga lönevilkor.	Godsegaren Niklas Holtermann.	1823 ²⁹ / ₆	1	188	3,750	—	Forsby egare, pastor och kyrkorådet.	
Bibelfonden, Dunkers socken.	Utdelandet af 1 bibel åt hustru, som första gången kyrkotages.	En församlingsmedlem.	1878	1	4	146	—	Pastor.	
Erik Olssons donationsfond.	Insättning i sparbank för från kyrkskolan afgående barn.	Häradsdomaren E. Olsson i Staf.	1886 ²⁸ / ₁₂	19	50	1,000	—	Skolrådet i Floda.	
Erik Johans-stiftelsen.	Belöning för trogen tjenst.	Kyrkovärden E. Jonsson.	1884 ¹⁰ / ₃	—	—	500	—	Pastor och kyrkovärden i Skyllinge.	
Hörsholms donation, Jäders socken.	Aföning åt pastor ¹ / ₂ , komminister ¹ / ₃ , skolväsendet ¹ / ₆ .	Konung Gustaf II Adolf och rikskanslaren Axel Oxenstjernas arvingar.	1659 ² / ₉	—	605	11,100	11,100	Kyrko- och skolrådet.	66)
Dohna-Soopiska fonden.	Underhåll af Jäders kyrka och de 3 Oxenstjernska grafvarne derstädes.	Grefvinnan H. U. Dohna, född Soop.	1767 ¹² / ₈	—	162	14,777	—	Pastor och fideikommissarien till Fiholm.	
Widebeckska graffonden, Jäders socken.	Underhåll af Widebeckska grafven.	Fröken K. Widebeck.	1888 ² / ₆	—	—	104	—	Kyrkorådet.	67)
Hörstadiska fonden, Kjula socken.	Underhåll af testators graf och kläder och föda till fattiga skolbarn.	Direktör J. E. Hörstadius.	1862 ³⁰ / ₁	15	100	2,000	—	Skolrådet.	
Setterlundiska fonden, Stenqvista socken.	Till socknen för ett nyttigt och kristligt ändamål.	Landtbrukaren L. Setterlund och fru L. Setterlund.	1873 ¹⁰ / ₁₂	—	—	984	—	Pastor och församlingen.	68)
Setterlundiska kyrktaksfonden, Årta socken.	Nytt tak af plåt till kyrkan.	Desamme.	1873 ¹⁶ / ₁₂	—	—	550	—	D:o d:o.	
Sockenbibliotekskassan, Klosters socken.	Anskaffande af böcker att utlånas i socknen.	F. riksdagsmannen A. P. Andersson.	1874 ¹ / ₂	—	13	568	—	Pastor och kyrkoråd.	
Novemberfonden, Torshälla socken.	Till ändamål, som bestämmes af doktorinnan J. Fris.	Medlemmar af Torshälla församling.	1883 ²⁶ / ₁₁	—	—	317	—	Kyrkorådet.	
Enkegrefvinnan Ch. Sparres anordning.	Kyrkans och familjegravens underhåll, i Öja socken.	Enkegrefvinnan B. C. Sparre.	1727	—	—	100	—	D:o.	69)
Grefvinnan Douglas grafkassa.	Underhåll af stiftarinnans graf.	Grefvinnan A. B. Douglas.	1812 ²² / ₂	—	—	200	—	Kyrkorådet i Åker.	
Testaments-spanmälskassan.	Underhåll af Helgarö kyrka och Cronusiska grafven.	Gustaf Jesper Cronus.	1727 ¹⁶ / ₁₁	—	50	12,107	—	Pastor i Helgarö.	
Harbroska fonden.	Kyrkans prydnad.	Hemmansegaren Jonas Andersson jemte hustru.	1809 ¹⁵ / ₂	—	105	17,197	—	D:o i Björnlunda.	
von Essenska donationen.	Bidrag till aflönande af barnmorska.	Kapten A. R. von Essen.	1811 ¹⁵ / ₆	—	40	2,827	—	Kommunalnämnden i d:o.	
Liljensbergska fonden.	Bidrag till barnmorskas lön.	Grefve Liljensberg.	1803	1	38	765	—	D:o i Toresund.	
Eenska fonden.	Understöd åt klockaren.	Kyrkoherden J. G. Een.	1770 ²⁸ / ₁₀	1	2	40	—	D:o i d:o.	
Insulanderska graf- och byggnadskassan.	Underhåll af donators graf och de hus, som församlingen håller åt sin pastor.	Biskop S. Insulin.	1790 ²⁶ / ₉	—	—	56	—	Pastor i Aspö.	
C. J. Bergholms fond.	Till välgörande ändamål.	Enkan A. Hellqvist, född Bergholm.	1889 ⁹ / ₁	—	—	1,037	—	Kyrkorådet i Taxinge.	
C. J. Bergholms fond.	D:o.	Densamma.	1889 ⁹ / ₁	17	17	1,052	—	Kommunalnämnden i d:o.	
		Summa	—	1,805	38,857	960,715	160,585		

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
B. I Nyköpings stad.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Björsonska testamentsfonden.	Understöd till fattiga i Nyköping samt stipendier åt fattiga studerande, tillhörande Södermanlands nation i Uppsala.	Major Anders Björson.	1650	20	114	5,250	—	Ett kuratel.	70)
S:t Annæ fattighus.	Att mottaga fattiga från Nyköpings östra och Helgona församlingar.	Prosten, sedan biskopen J. Serenius.	1753 ¹¹ / ₅	7	552	10,120	8,120	En föreståndare.	71)
Öjerska testamentsfonden.	Understöd åt fattiga i östra stadsförsamlingen samt till »den här i staden inrättade Bell Lancasterskolan för fattiga barns undervisning».	Kronobefallningsmannen Karl Öjjer.	1826 ² / ₁₀	17	196	3,525	—	Densamme.	72)
Bergholmska donationsfonden.	Understöd åt fattiga i Nyköpings östra, Helgona, Svärta och Runtuna socknar.	Prosten i Runtuna A. F. Bergholm.	1850 ⁹ / ₁	5	23	375	—	Vederbörande kyrkoråd.	73)
Elgéri fond.	Understöd till »18 de mest nödställda, inom staden boende personer, som gjort sig kända för sparsamhet och ordentligt uppförande».	Borgmästaren C. F. Elgérus.	1863 ²⁸ / ₂	18	160	3,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	74)
Bartholomæi-Sahlströmska fonden.	Understöd åt välkända och behöfvande, i Nyköping bosatta, fruntimmer.	Fru Elisabet v. Bartholomæi, född Sahlström.	1879 ¹⁹ / ₃ och 1881 ¹⁰ / ₃	21	525	17,513	—	Magistraten.	75)
Henriette Wachtmeisters fond.	Understöd åt »3 äldre, i Nyköping boende, ogifta, välfrejdade kvinnor eller enkor».	Fröken Henriette Wachtmeister.	1887 ⁴ / ₃	3	270	6,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	76)
A. Svenssons nödhjelpsfond.	Understöd åt älderstigna eller sjukliga tjenstehjon, hvilka tillhöra Nyköpings stad och äro i behof af dylikt understöd.	Regementsskrifvaren v. häradshöfding Sven Adolf Svensson.	1881 ²² / ₇	16	160	5,720	—	Magistraten.	77)
Karin Malmbergs fond.	Understöd åt »behöfvande borgarenskor och borgaredöttrar».	Enkefru K. Malmberg, f. Lenning.	1856 ⁶ / ₁₀	18	83	1,500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	78)
Nya Föreningens fond.	Understöd åt behöfvande handverkare eller deras enkor och barn, med företrädesrätt för ledamöter af föreningen.	Handverkare i Nyköping.	1843	12	115	5,527	—	Dels fattigvårdsstyrelsen dels Nya Föreningens styrelse.	79)
Enkefru Grahns donationsfond.	Understöd åt »fattiga handverkare eller deras enkor och barn inom staden».	Enkefru Brita Katarina Grahn, född Sandberg.	1871 ¹⁹ / ₃	8	550	10,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	80)
Hallkassan.	Understöd åt »orkeslöse och fattige arbetare bland såväl män som kvinnor samt oförsörjda barn från de fabriker och inrättningar, som till kassans bildande bidragit».	Nyköpings yllefabriker, Periodens pappersbruk samt Hargs och Forssa fabriker.	—	30	502	10,115	—	D:o.	81)
Fabriks- och Handverksföreningens fond.	Understöd åt behöfvande näringsidkare inom staden eller deras enkor och barn, med företrädesrätt för sådana som tillhört föreningen.	Fabriks- och Handverksföreningen.	1878 ¹² / ₀	7	46	1,000	—	D:o.	82)
Charlotte Ullsbergs testamentsfond.	Understöd åt »bättre, i behof varande enkor och döttrar, helst af handverksklassen, med 25 kr. till hvardera».	Fröken Ch. Ullsberg.	1889 ²⁷ / ₂	—	—	8,000	—	D:o.	83)
G. A. Lilljas stiftelse.	Bidrag till barnhemmet i Nyköping, understöd åt pauvres honteux, stipendier åt obemedlade studenter och allmosor åt fattiga i Nyköping.	F. d. magistratssekreteraren Gustaf Adolf Lillja.	1877 ⁹ / ₁	Omkring 430	4,042	107,000	—	En styrelse af 6 personer.	84)
Sällskapet »De fattigas vänner».	Att förfärdiga och utdela kläder till fattiga och sjuka i Nyköping.	Fruntimmer i Nyköping.	1889 ¹⁰ / ₁₂	—	365	—	—	En styrelse af 5 fruntimmer.	85)
Julia Bäcklins fond.	Understöd åt »fattiga tjenarinnor, fattiga bättre fruntimmer och fattiga enkor».	Fru J. Bäcklin, f. Hollgren.	1884 ¹⁸ / ₆	15	100	5,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	86)
Johan Adolf Walmstedts testamentsfond.	Understöd åt fattiga i östra stadsförsamlingen.	Handlanden J. A. Walmstedt.	1852 ¹⁰ / ₅	—	—	933	—	D:o.	87)
Fond för beredande af bostäder åt fattiga.	»Att bereda bostäder åt sådana fattiga, hvilka icke äro berättigade att intagas å fattighuset».	Medlemmar af samhället.	1857 ²⁹ / ₄	—	—	1,065	—	D:o.	88)
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Lundmarkska testamentsfonden.	Uppfostringsbidrag åt 30 fattiga barn (12 från Lundby församling i Vestmanland, 12 från »Nikolai stads- och landsförsamling» och 6 från Östra Vingåkers församling) samt 2 stipendier åt studerande från länet och understöd till lasarettet i Nyköping.	Bruksegaren Johan Lundmark.	1776 ³⁰ / ₁₂	32	400	13,570	—	En styrelse af 5 personer.	89)

Isak Öbergs testamentsfond.	Understöd åt fattiga skolbarn, bidrag till hushyra åt lärarinnan vid småbarnsskolan i Nyköping samt understöd åt en enka eller ett oförsörjdt barn efter någon Häufigelots äfvensom åt behöfvande personer inom staden.	Sjökaptenen Isak Öberg.	1856 ²⁰ / ₃	12	203	4,500	—	Direktionen för Nyköpings sjömanshus och kyrkoherden i Nyköpings vestra församling.	90)
Gust. Carlssons testamentsfond.	Beklädande af fattiga barn i Nyköpings goss- och flickskola.	Kronofogden Gustaf Carlsson.	1875 ¹² / ₃	—	75	2,000	—	Skolrådet.	91)
Sundströmska fonden.	Beklädande af fattiga barn i »Nyköpings småbarnsskolor».	Kronolänsmannen Carl Sundström.	1878 ²⁹ / ₈	73	401	9,906	—	D:o.	92)
Sällskapet Nyköpings jultomar. stiftadt 1880.	Att, företrädesvis med kläder, understöjda fattiga, välartade barn i Nyköping.	Medlemmar af Nyköpings arbetareförening.	1885 ²⁹ / ₁₀	36	832	3,931	—	En af sällskapet utsedd styrelse af 10 personer.	93)
Rönqvistska fonden.	Beklädande af fattiga skolbarn i båda stadsförsamlingarna.	Kopparlagaren Erik Olof Rönqvist.	1882 ³⁰ / ₃	—	395	6,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	94)
Nyköpings barnhem.	Att till vård och uppfostran mottaga fattiga barn från Nyköping.	Personer i Nyköping.	1876 ¹³ / ₈	12	2,266	30,406	11,000	En styrelse af 11 personer.	95)
Enkefru Karin Malmbergs testamentsfond.	Fattiga flickors danande till dugliga tjänare och husmödrar, medelst inackordering i väl ordnade hem.	Enkefru K. Malmberg, f. Lenning.	1856 ⁶ / ₁₀	4	235	9,291	—	En styrelse af 6 personer.	96)
Sparbankens fond för Nyköpings stads barnhem för gossar.	Bidrag till ett blifvande barnhem för gossar.	Nyköpings sparbanks principaler.	1884	—	—	8,242	—	Nyköpings sparbank.	
Wingska testamentsfonden.	»Räntan skall användas, den ena hälften åt gosskolan och den andra åt flickskolan, till skodon och kläder för fattiga och deraf behöfvande barn».	Rådmannen Per Erik Winge och bokhandlanden Per Axel Josua Winge.	1859 ²⁵ / ₇	—	150	3,000	—	Skolrådet.	97)
J. G. Ekbergs testamentsfond.	Till aflöning af läraren vid stadens lankasterskola eller till inköp af böcker och nödiga materialier för skolungdomen.	Handlanden Johan Gustaf Ekberg.	1832 ⁴ / ₅	—	37	750	—	D:o.	98)
Elgeri skolfond.	Räntan skall användas till aflönande af en »behörigen dokumenterad gymnastiklärare» vid folkskolan för gossar, samt, om sådant erfordras, till anskaffande af gymnastikapparat. Skulle räntemedlen icke för dessa ändamål tagas i anspråk, må de användas »till belöningar för flit och sedlighet af böcker och nödiga klädespersedlar åt skolbarnen».	Borgmästaren C. F. Elgerus.	1863 ²⁹ / ₂ och 1863 ¹⁴ / ₃	—	150	3,000	—	D:o.	99)
Abraham Löfvenii premiefond.	»Årliga räntan skall utgå som premier till 6 dygdiga, flitiga och snälla skolbarn, 3 gossar och 3 flickor».	Fabrikören Abraham Löfvenius.	1863 ¹ / ₆	—	25	500	—	D:o.	100)
Sällskapet Teatervännernas fond.	Premier åt 4 folkskolebarn, 2 gossar och 2 flickor, hvilka visat anlag för sång och musik.	Sällskapet »T. V.»	187 .	4	20	400	—	D:o.	101)
Grefvinnan Sofie Posses testamentsfond.	Årliga räntan tillfaller »begge folkskolorna i Nyköping, nemligen den s. k. lankasterskolan för gossar och flickskolan», hälften till hvardera.	Grefvinnan Sofie C. Posse, född Siegroth.	1836 ²⁰ / ₁₁	—	—	3,000	—	D:o.	
Nyköpings småbarnsskolefond.	Årliga räntan användes till underhåll af en småbarnsskola i Nyköping.	Doktor J. A. Frestadii sterbhusdelegare.	184 .	—	—	3,250	—	D:o.	102)
Konung Karl XV:s minnesfond.	Premier, särskildt för framsteg i slöjd, åt flitiga och välartade barn i folkskolan.	Nyköpings arbetareförening.	1872 ⁶ / ₁₀	4	20	676	—	Arbetareföreningens styrelse.	
Demoiselle Maria Judith Weckmans premiefond.	Premier åt elever vid stadens folkskola för flickor.	Medlemmar af samhället.	1884 ² / ₆	4	20	1,167	—	Skolrådet.	103)
Nyköpings flickskolekassa.	Att befrämja och uppmuntra qvinlig slöjd.	Enkefru Karin Malmberg m. fl.	104)	—	181	4,081	—	År 1890: fru Elisabet Ahlberger, född Plath.	104)
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.									
Sällskapet Undervisningens vänner.	Inköp af böcker åt fattiga ynglingar vid Nyköpings högre allmänna läroverk.	Handlanden C. F. Ehnбом.	1862 ⁹ / ₁₀	16	85	2,362	—	En styrelse af 4 personer.	105)
Devalls donation.	»Böckers inköp åt fattiga scholæbarn» vid d:o.	Konduktören E. C. Devall, Harg.	1789 ¹ / ₁₂	—	37	1,621	—	Läroverkskollegiet.	106)
Sparbankens premiefond.	Förstärkning af premie- och fattigkassan vid d:o.	Sparbankens principaler.	1884 ²⁰ / ₅	—	100	2,000	—	Nyköpings sparbank.	107)
Svenssonska premiefonden.	Bildande af en premiefond för alumnerna vid d:o.	V. härads höfdingen Sven Adolf Svensson.	1881 ²² / ₇	—	450	10,000	—	Läroverkskollegiet.	77)
Nyströms donationsfond.	Dels understöd åt fattiga scholares vid d:o, dels arfvoden åt lärare, med vilkor att de fattige af skolungdomen såväl under som mellan terminerna utan betalning få åtnjuta kollegernas privata undervisning och eftersyn.	Grosshandlanden C. M. Nyström.	1790 ⁹ / ₁₂	—	100	2,180	—	D:o.	108)
Anonymifonden.	Understöd åt någon vid Nyköpings högre allmänna läroverk studerande gosse, helst från Floda socken.	Löjtnanten, sedan landshöfdingen E. A. Schenbom.	1790 ³ / ₃	—	5	120	—	D:o.	
Jerlins stipendium.	»Stipendier (understöd) åt fyra fattige och välartade scholægossar» vid d:o.	Assistenten L. G. Jerlin.	1778 i januari.	4	28	532	—	D:o.	
Douglas stipendiifond.	Räntan å kapitalet tilldelas 4 behöfvande, genom gudsfruktan och goda seder samt fallenhet för studier utmärkta ynglingar vid »trivialscholan i Nyköping».	Grefvinnan Anna Beata Douglas, född Hellstedt.	1812 ²² / ₂	4	150	3,280	—	D:o.	109)
Berglingska stipendiifonden.	Stipendier åt 6 fattiga barn vid Nyköpings högre allmänna läroverk.	Fru Margareta Elisabet Dahlbom, född Bergling.	1787 ²¹ / ₁₂	6	60	1,250	—	D:o.	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1890					
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	till	af nedan-	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.	Deraf värde af fastigheter.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				nedanstående antal personer.	stående hela belopp. Kronor.				
Nylénska stipendiifonden.	Stipendier åt 9 skolgossar vid Nyköpings högre allmänna läroverk, hvilka »visa flit och skicklighet».	Prosten Henrik Nylén.	1819 1/6	9	234	4,500	—	Läroverkskollegiet.	
Rektor Lindbergs stipendiifond.	Stipendium åt en för flit och goda seder välkänd yngling vid d:o, »helst sådan som tänker egna sig åt prestebetet».	Demoiselle Hedvig Sofia Lindberg.	1872 1/4	1	100	2,000	—	D:o.	110)
Silénska stipendiifonden.	Stipendium åt en yngling vid d:o, hvilken »visar fallenhet i svenska språket samt framsteg i latinska och grekiska språken».	Skolläraren och prestmannen Per Silén.	1865 2/3	1	25	400	—	D:o.	
Gustaf Wachtmeisters stipendiifond.	Stipendium till en välartad yngling ur någon af de båda öfversta årsklasserna vid d:o läroverk.	Grefven och grefvinnan Fredrik Wachtmeister på Bönsta.	1878 20/4	1	50	1,000	—	D:o.	
Rektor Schottes stipendiifond.	Stipendium till en flitig och i allo välartad yngling å klassiska linien i någon af d:o läroverks 4 sista årsklasser.	Rektorn G. V. Schotte och hans fru, född Hollgren.	1878 11/6	1	50	1,000	—	D:o.	
Carlssonska stipendiifonden.	Stipendium åt en flitig behöfvande och anständig yngling vid d:o läroverk.	Kronofogden Gustaf Carlsson.	1875 12/6	1	100	2,000	—	D:o.	111)
Doktor Ahlbergers stipendiifond.	Två lika stora stipendier, som vid hvarje vårtermins slut utdelas till obemedlade, flitiga och välartade samt med anlag för studier begåfvade lärjungar, tillhörande någon af de fyra öfversta årsklasserna vid d:o läroverk.	Prosten doktor Harald Ahlberger och hans fru, född Plath.	1884 13/3	2	185	4,000	—	D:o.	
Graffmanska stipendiifonden.	Stipendier åt 2 ynglingar vid d:o läroverk, helst prest-söner.	Domprosten Hans Graffman.	1825 13/7	2	38	—	—	Konsistorium i Strengnäs.	112)
Lindbladiska stipendiifonden.	Stipendium »till en fattig, gudfruktig och skicklig skolgosse vid Nyköpings trivialskola, som vid årsexamen sig mest utmärkt».	Lifmedikus Karl Axel Lindblad.	1822 22/11	1	37	750	—	Kungsholms församlings kyrkoråd, Stockholm.	
Sparbankens stipendiifond.	Stipendier åt två obemedlade, flitiga och med anlag för studier begåfvade lärjungar vid Nyköpings högre allmänna läroverk.	Nyköpings sparbanks principaler.	1884 20/3	2	200	4,000	—	Nyköpings sparbank.	
Aug. Bäcklins stipendiifond.	Ett stipendium, som tilldelas någon lärjunge vid d:o.	Fru Julia Bäcklin, född Hollgren.	1884 18/6	—	—	1,000	—	Läroverkskollegiet.	113)
Sparbankens skrifpremiefond.	Uppmuntran för utmärkta skrifprof åt ynglingar, tillhörande d:o läroverks två öfversta årsklasser.	Sparbankens principaler.	1865 1/4	—	50	1,000	—	Nyköpings sparbank.	
Ankarcronas målskjutningspremiumpremium.	Premier för, målskjutning eller belöning för flit och skicklighet i militär- och gymnastiköfningar vid d:o läroverk.	Kaptenen Karl Ankarcrona.	1888 2/1	—	27	600	—	Läroverkskollegiet.	
Kühnska stipendiifonden.	Stipendier åt 4 fattiga studenter: 1 adelsmans son, 1 prestson och 1 bondeson från Södermanland samt 1 borgareson från Nyköping.	Doktor Georg Friedrich Kühn.	1733 14/1	4	120	2,476	—	En styrelse af 2 adelsmän, båda pastorerna och magistraten i Nyköping samt 2 bönder.	114)
Sparbankens afgångsstipendium.	Stipendium åt en från Nyköpings högre allmänna läroverk till universitetet afgående medellös yngling.	Sparbankens principaler.	1865 4/4 och 1885 21/3	—	—	3,000	—	Nyköpings sparbank.	115)
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.									
Sällskapet A. B. C. (Anständig begravningskassa).	Begravningshjälp.	Borgare i Nyköping.	1801	11	1,375	27,595	—	En styrelse af 3 personer.	116)
Arbetareföreningens sjuk- och begravningskassa.	Att bispringa föreningsmedlemmar, som råkat i sjukdom, samt bidra till afidna medlemmars anständiga begrafning.	Nyköpings arbetareförening.	1865 1/3	122	2,819	2,145	—	Föreningens styrelse.	117)
Nyköpings sjukfond.	Utbetalande af sjukhjälp åt delegarne i fonden.	Medlemmar af d:o.	1879 4/3	33	606	2,683	—	En styrelse af 5 ledamöter.	118)
Goodtemplarordens sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp åt delegarne i kassan.	Medlemmar af Goodtemplarorden.	1883	14	320	408	—	En styrelse af 3 personer.	119)
Blåbandsföreningens sjuk-kassa.	Att vid sjukdomsfall bereda hjälp åt delegarne.	D:o af Blåbandsföreningen.	1884 1/1	21	227	266	—	En styrelse af 3 personer.	120)
Nyköpings arbetarerings sjuk-kassa.	Sjukhjälp åt delegarne i kassan.	D:o af Arbetareringen.	1885 1/3	12	431	915	—	En styrelse af 5 personer.	121)
Sjukvårdskassan vid Nyköpings bruk.	Sjuk- och begravningshjälp åt delegarne i kassan.	Arbetare vid bruket.	1857 19/7	3	24	1,175	—	Mekanikus C. A. Ulriksson.	122)
Arbetarnes vid Perioden sjuk-kassa.	Understöd åt delegarne vid inträffande sjukdom och olycksfall.	D:o vid Periodens spinneri.	1888	24	277	836	—	En styrelse af 7 personer.	123)

e) Pensionsanstalter.

Arbetsföreningens besparingskassa och pensionskassa.	Att bereda ålderstigna föreningsmedlemmar lättnad i fullgörandet af deras skyldigheter mot föreningen.	Medlemmar af föreningen.	1882 ⁸ / ₁₁	76	684	32,356	—	Föreningens styrelse.	124)
Lifräntefonden inom Nyköpings arbetsförening.	Att för föreningsmedlemmars barn göra insättningar i lifränteanstalt.	Arbetsföreningen.	1873 ²⁵ / ₃	15	75	44	—	D:o.	125)
Nyköpings poliskassa.	Understöd åt polispersonalen i Nyköping.	Stadsfiskalen Anders Åberg.	1888 ¹ / ₄	7	60	1,032	—	Magistraten.	126)
Handelssocieteten i Nyköping.	Understöd åt behöfvande köpmän eller enkör och barn efter köpmän.	Köpmän i Nyköping.	1795 ¹⁹ / ₁₂	11	1,000	17,903	12,172	En styrelse.	127)
Borgerskapets i Nyköping enke- och pupillkassa.	Understöd åt behöfvande köpmän och handverkare eller deras enkör och barn, med företrädesrätt för ledamöter af det gamla borgerskapet.	Borgerskapet i Nyköping.	1837	20	500	11,544	—	Stadens borgmästare, 2 köpmän och 2 handverkare.	128)
Wingenska donationsfonden (Magniberg).	Understöd åt fattiga och orkeslösa handverkare samt deras hustrur eller enkör.	Rådmannen P. E. Winge.	1867 ⁸ / ₇	6	600	19,181	18,600	Fattigvårdsstyrelsen.	129)

f) Andra stiftelser och inrättningar.

Nyköpings fruntimmers skyddsförening.	Att, bland annat, genom anskaffande af arbetsförtjenst samt vid inträffande svårare nöd, medelst beredande af understöd, verksamt och kärleksfullt bistå de fattiga inom samhället.	Medlemmar af samhället.	1867	—	2,417	17,532	—	En direktion.	130)
Nyköpings sparbanks fond för belönande af slitiga insättare.	Belöning åt slitiga insättare i sparbanken.	Sparbankens principaler.	1885	40	300	6,000	—	Nyköpings sparbank.	
Södermanlands skyddsförening.	Frigifna fångars vård.	Kyrkoherden E. A. Almstedt m. fl.	1884 ¹⁷ / ₁₂	8	286	2,281	—	Årligen utsedd styrelse.	131)
Fosterländska föreningen i Nyköpings län.	Att, till minskande af fattigdomens tillväxt och menliga följder, söka framkalla sjelfverksamhet och sparsamhet, och särskildt att befördra insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalt.	Lektor V. Rogstadius m. fl.	1870 ²³ / ₄	—	103	2,180	—	En styrelse af 9 personer.	132)
Kristliga föreningen för unga kvinnor.	Att på bibelns grund förena kristna kvinnor af alla samhällsklasser att verka för unga kvinnors sanna väl.	Fru Andersson-Mejjerhjelm.	1889	—	—	52	—	En styrelse af 7 personer.	133)
Summa omkring			—	1,286	27,548	506,512	49,592		

C. I Mariefreds stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Maria Sofia Hallgrens fond.	Räntan till behöfvande fruntimmer.	M. S. Hallgren.	1841 ²⁵ / ₁₀	1	30	750	—	Pastor och kyrkorådet.	
Drottning Josefinas gåvofond.	Räntan till behöfvande.	Drottning Josefin.	—	1	8	200	—	Skolrådet.	
Maria Karolina och Hedvig Mangelssons d:o.	Räntan till de fattiga.	M. K. och Hedvig Mangels-son.	1865 ²⁹ / ₂	1	23	1,000	—	Kyrko- och skolrådet.	
Anna Katarina Elgs d:o.	Räntan till fattig handverkarenska.	Mamsell A. K. Elg.	1876 ²⁰ / ₈	1	25	500	—	Kyrkorådet.	
Karl XIV Johans gåvomedel.	Räntan till fattiga.	Karl XIV Johan.	1821 ¹⁸ / ₁₀	1	9	150	—	D:o.	
Gustaf Hyckerts fond.	Räntan till de fattiga.	Hofpredikanten G. Hyckert.	1828 ²⁶ / ₁	6	6	150	—	D:o.	
Gustaf Hyckerts d:o n:o 2.	Till de fattiga.	D:o.	1839	1	18	450	—	Fattigvården.	
Josua Kocks fond.	D:o.	Konsuln Josua Kock.	1842	1	15	375	—	D:o.	
C. L. Wählin's d:o.	D:o.	Prosten C. L. Wählin.	1857	1	9	150	—	D:o.	
A. L. Jernströms d:o.	Till de fattiga och borgaredotter.	Mamsell A. L. Jernström.	1865 ⁸ / ₆	1	24	1,500	—	D:o.	
Johan Setterholms d:o.	Till de fattiga.	Garfvaren J. Setterholm.	1874 ²⁴ / ₃	1	8	200	—	D:o.	
H. V. Blomstedts d:o.	Till fattiga enkör.	Öfverstelöjtnanten H. V. Blomstedt.	1874 ¹⁷ / ₄	2	165	3,300	—	D:o.	

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

C. F. Bergholms fond.	Räntan till skollärarinns aflöning.	Handlanden C. F. Bergholm.	1878 ² / ₁₂	1	36	867	—	Skolrådet.	
-----------------------	-------------------------------------	----------------------------	-----------------------------------	---	----	-----	---	------------	--

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

L. Jacobis fond.	Till en folkhögskola.	Veterinärläkaren L. Jacobi.	1869 ⁴ / ₃	—	—	14,500	—	Kyrko- och skolrådet.	
F. V. Hallbergs d:o.	Räntan till stipendium.	—	1874 ⁴ / ₇	5	5	100	—	Skolrådet i Kernbo och Mariefred.	

f) Andra stiftelser och inrättningar.

Sara Kuhlman's fond.	Till kyrkans vidmagthållande.	Sara Kuhlman.	1860 ⁴ / ₉	—	—	628	—	Pastor.	
Kungl. bibliotekskassan.	Inköp af böcker för räntan.	—	—	—	5	110	—	Skolrådet.	
Josua Kocks fond.	Fond för kyrkogårdskassa m. m.	Konsuln J. F. Kock.	1842 ¹³ / ₆	—	—	150	—	Kyrkorådet.	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
H. V. Blomstedts fond.	Räntan till vård af donators graf.	Öfverstelöjtnanten H. V. Blomstedt.	1874 $\frac{4}{5}$	—	—	2,000	—	Kyrkorådet.	
F. A. Rothoffs d:o.	Underhåll af donators graf.	Öfverstelöjtnanten F. A. Rothoff.	1870 $\frac{29}{11}$	—	—	1,000	—	Fattigvården.	
Johanna Devins d:o.	Till donators graf.	Fru J. Devin.	1882 $\frac{26}{6}$	—	—	500	—	D:o.	
		Summa	—	24	386	28,580	—		
D. I Strengnäs stad.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Gyllenborgska donationsfonden.	Understöd åt gamla och sjuka fattiga i Strengnäs.	Grefve C. A. D. Gyllenborg.	1858 $\frac{13}{7}$	66	1,120	26,021	—	Strengnäs domkapitel.	
Tingstadiska gåfvan.	Understöd åt gamla fattiga och sjuka.	Professor P. O. Gravander.	1835 $\frac{19}{11}$	—	50	1,034	—	D:o.	
13:de novemberfonden.	Understöd åt pauvres honteux.	Okänd.	1867 $\frac{19}{11}$	1	25	500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
L. A. Ekmarcks fond.	Understöd åt äldre ogift fruntimmer bland pauvres honteux.	Fröken Lovisa Augusta Ekmarck.	1882 $\frac{1}{3}$	1	22	752	—	Drätselkammaren.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Strengnäs folkskolas fonder.	Folkskolan i Strengnäs.	Biskopinnan C. Insulin.	1806 $\frac{6}{11}$	—	1,178	33,239	—	Strengnäs domkapitel.	
Wikströmska fonden.	Skolbarns förseende med kläder och skodon.	Anna Helena Wikström.	1874 $\frac{31}{12}$	—	34	1,008	800	Skolorådet.	
Barnaväns fond.	Tyginköp för fattiga skolbarn.	Okänd.	1879 $\frac{22}{10}$	—	—	665	—	D:o.	
Söndagsskolan i Strengnäs.	Söndagsskolan.	Assessor Ekmarck.	1841 $\frac{30}{10}$	—	—	193	—	D:o.	
W. Le Moines donation.	För beklädnad af fattiga folkskolebarn.	Artisten W. Le Moine.	1845 $\frac{19}{16}$	—	—	286	—	D:o.	
Johan Wikströms donationsfond.	Strengnäs vårdanstalt för sinnesslöa barn.	Mamsell A. H. Wikström.	1874 $\frac{31}{1}$	—	500	10,419	—	Strengnäs domkapitel.	
<i>c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>									
Jungbladiska fonden.	Afgångsstipendium för tvenne gymnasister.	Prosten Bengt Jungblad.	1827 $\frac{20}{2}$	1	150	7,087	—	Rektor och kollegiet.	
Soopiska fonden.	Stipendium vid Strengnäs gymnasium.	Grefvinnan Anna Maria Soop.	1734 $\frac{8}{4}$	8	360	9,003	—	D:o.	
Anonymifonden.	Till löneförbättring åt lärare vid skolan eller annat behöfligt ändamål.	Biskop Insulin.	1799 $\frac{27}{11}$	3	10	6,919	—	D:o.	
Hebbeska fonden.	Till underhåll af ett piano m. m.	Kungl. sekreteraren J. H. Hebbe.	1840 $\frac{26}{9}$	—	24	2,191	—	D:o.	
Musikkassan.	Till inköp och underhåll af instrument vid Strengnäs läroverk.	Kyrkoherden C. L. Lindberg.	1858 $\frac{3}{6}$	—	144	1,230	—	D:o.	
Lida-donationen.	Löneförbättring åt lektorerna vid Strengnäs gymnasium.	Hauptman von Westphal.	1710 $\frac{1}{2}$	—	—	35	—	D:o.	
Fellingsbromedelsfonden.	Till stipendier samt till andra behof vid Strengnäs läroverk.	Enkedrottning Kristina.	1626 $\frac{4}{6}$	—	4,678	106,683	—	D:o.	
Södermanlands och Nerikes gilles stipendium.	Två afgångsstipendier vid Strengnäs läroverk.	Södermanlands och Nerikes gille.	1830 $\frac{5}{11}$	2	150	—	—	Södermanlands och Nerikes gille.	
Strengnäs stifts läroverks byggnadskassa.	Allmänna läroverkets behof.	—	—	—	807	13,373	—	Strengnäs domkapitel.	
Tillbergiska donationen.	Två stipendier till studerande i Strengnäs.	Professor G. S. Tillberg.	1845 $\frac{22}{7}$	2	150	3,384	—	D:o.	
Blommenbergska donationen.	Stipendium för studerande.	Landtmäteridirektören B. Blommenberg.	1849 $\frac{29}{9}$	1	75	7,972	—	D:o.	
Lektor H. Aminsons donation.	Stipendier vid Strengnäs och Örebro allmänna läroverk.	Lektorn H. Aminson.	1887	1	569	11,752	—	D:o.	
Strengnäs stifts läroverks premie- och fattigkassa.	Ersättning för de s. k. djeknepeningarne.	—	—	—	365	—	—	D:o.	
Sereniska donationen.	Aflöning till en lektor m. m.	Biskopen Jakob Serenius.	1775 $\frac{6}{12}$	4	500	14,670	—	D:o.	
Wallqvistska donationsfonden.	Till 3 lärare vid aftonskolan i Eskilstuna.	Prosten Seth Wallqvist.	1835 $\frac{12}{9}$	3	75	1,800	—	D:o.	
Hallmanska preststipendiefonden.	Understöd åt prestkandidater.	Prosten C. A. Hallman.	1850 $\frac{27}{6}$	8	275	3,188	—	D:o.	
Herdmanska fonden.	Stipendium vid Strengnäs gymnasium.	Prosten Gustaf Herdman.	1756 $\frac{29}{1}$	2	20	673	—	Rektor och kollegiet.	
Lennæanska fonden.	D:o.	Prosten L. Lennæi enka A. C. Broms.	1756 $\frac{12}{3}$	1	5	129	—	D:o.	

Archenholtziska fonden.	Stipendium vid Strengnäs gymnasium.	Härfdaforskaren Joh. Archenholtz.	1766 $\frac{9}{2}$ och 1770 $\frac{16}{2}$	2	15	361	—	Rektor och kollegiet.
Leufstedtska fonden.	D:o d:o.	Prosten Per Leufstedt.	1783 $\frac{12}{12}$	1	10	246	—	D:o.
Levinska fonden.	D:o d:o.	Adolf Ludvig Levin.	1795 $\frac{26}{1}$	4	56	1,167	—	D:o.
Stafviska fonden.	D:o d:o.	Pastorn Nils Staf.	1794 $\frac{14}{1}$	1	7	180	—	D:o.
Södergrenska fonden.	D:o Strengnäs högre lärdomsskola.	Assessorn L. M. Södergren.	1857 $\frac{25}{7}$	1	100	2,073	—	D:o.
Segeberströmska fonden.	D:o Strengnäs gymnasium.	Kammarrådet L. af Segerström.	1807 $\frac{8}{4}$	2	30	598	—	D:o.
Holmströmska fonden.	Premium vid d:o högre elementarläroverk.	Prestnötet 1859.	1859	1	5	147	—	D:o.
Weylandtska fonden.	Stipendium vid d:o elementarläroverk.	Enkefru Anna Sofia Weylandt.	1859 $\frac{22}{0}$	1	120	2,475	—	D:o.
Wattrangska fonden.	Till kollegernas understöd vid trivialskolorna i riket.	C. H. Wattrang.	1763 $\frac{17}{12}$	3	2	48	—	D:o.
Billbergska fonden.	»Att höja den ringe lön collega i I:ma classis i Strengnäs eger».	Fr. Otto Billberg.	1803 $\frac{1}{1}$	1	13	271	—	D:o.
Graffmanska fonden.	Till understöd för behöfvande vid gymnasium och skolorna i stiftet studerande ynglingar.	Domprosten Hans Graffman.	1825 $\frac{15}{7}$	8	171	3,687	—	D:o.
Lennéiska fonden.	Stipendium åt en från Strengnäs gymnasium till akademien afgående yngling.	Kyrkoherden B. Lennéus och hans hustru M. Ek.	1840 $\frac{17}{1}$	1	100	2,168	—	D:o.
Insulinska fonden.	Stipendium till två lärjungar vid gymnasiet och två vid trivialskolan i Strengnäs.	Kristina Insulin.	1806 $\frac{6}{11}$	4	120	2,747	—	D:o.
Abeniska fonden.	För slöjdskolor.	Häradshöfdingen C. F. Abenius.	1879 $\frac{19}{10}$	—	—	276	—	Skolrådet.
d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.								
Besparade stamboksmedel.	Hospitalsvård.	—	1821 $\frac{22}{3}$	—	—	2,227	—	Strengnäs domkapitel.
Absolutisternas sjukkasse.	Sjuk- och begravningshjelp.	Flere okända personer.	1889 $\frac{20}{1}$	7	107	500	—	En styrelse af 7 personer. ¹³⁴⁾
Strengnäs arbetareförenings sjukhjelpkasse.	D:o.	A. P. Wideblom.	1873 $\frac{2}{2}$	7	328	1,967	—	En styrelse af 6 personer. ¹³⁵⁾
e) Pensionsanstalter.								
Strengnäs stifts presterskaps allmänna pensionsfond.	Understöd åt eklestastika tjenstemäns enkor.	Prosten Bo Gustaf Ribbing.	1847 $\frac{26}{7}$	—	600	14,435	—	Strengnäs domkapitel.
Anonymidonationen.	Till Strengnäs stifts prestenkesska.	Okänt.	1867 $\frac{8}{6}$	6	260	6,202	—	D:o.
Lithanderska donationsfonden.	Understöd åt vanføre prestsöner eller oförsörjda prestdöttrar.	Komministersenkan L. Lithander.	1859 $\frac{21}{11}$	2	100	2,261	—	D:o.
Insulinska och Östermanska pensionsfonderna.	Understöd åt fattiga prestenkor och pauvres honteux.	Biskopinnan C. Insulin och doktorinnan M. Österman.	1806 $\frac{6}{11}$	28	680	14,912	—	D:o.
Igneliska donationsfonden.	Åt läroverksadjunkters enkor i Strengnäs.	Enkan Anna Maria Ignelius.	Före 1765	1	325	15,769	—	D:o.
Jungbladiska donationsfonden.	Understöd åt behöfvande prestmän m. m.	Prosten Bengt Jungblad.	1832 $\frac{6}{5}$	1	50	3,546	—	D:o.
Graffmanska d:o.	Understöd åt prestenkor i stiftet.	Domprosten H. Graffman.	1825 $\frac{15}{7}$	2	75	1,561	—	D:o.
Jungbladiska d:o.	Understöd åt behöfvande prestenkor i stiftet.	Prosten Bengt Jungblad.	1832 $\frac{6}{5}$	2	100	2,129	—	D:o.
Norénska fonden.	Understöd åt komministersenka i stiftet.	Komministeren P. U. Norén.	1859 $\frac{18}{4}$	1	25	613	—	D:o.
Graffmanska pensionsfonden.	Understöd åt fattiga prestdöttrar i stiftet.	Domprosten H. Graffman.	1825 $\frac{15}{7}$	2	75	1,591	—	D:o.
Jungbladiska d:o.	D:o d:o.	Prosten B. Jungblad.	1832 $\frac{2}{4}$	2	75	1,582	—	D:o.
Betulinska d:o.	D:o d:o.	Mamsell B. S. Betulin.	1833 $\frac{3}{2}$	2	75	1,782	—	D:o.
Föllénska d:o.	D:o d:o.	Prosten J. E. Föllén.	1831 $\frac{6}{9}$	2	75	1,568	—	D:o.
Wallrothska d:o.	D:o d:o.	Mamsell C. S. Wallroth.	1831 $\frac{31}{10}$	2	75	1,562	—	D:o.
Äströmska fonden.	Understöd åt behöfvande prestenkor eller prestdöttrar.	Komministersenkan S. Ch. Äström.	1853 $\frac{27}{0}$	4	45	1,019	—	D:o.
Strengnäs stiftskassa.	Understöd till fattiga prester, prestenkor m. m.	Stiftets presterskap.	1795	9	1,154	27,059	—	D:o.
Öfverskottsmedel å komministerskontingent för riksdagsombud.	Understöd till fattiga prestenkor eller prestbarn.	Prestnötet.	1866	1	25	645	—	D:o.
Strengnäs stifts allmänna enkehjelpsfond.	Understöd åt fattiga prestenkor eller prestdöttrar.	Prestnötet i Strengnäs.	—	70	2,760	1	—	D:o. ¹³⁶⁾
Strengnäs stifts enskilda enkehjelpsfond.	D:o d:o.	Kungl. bref 1653 $\frac{13}{2}$, 1665 $\frac{13}{8}$ samt stiftsstämman 1875.	—	49	1,492	610	—	D:o. ¹³⁷⁾
f) Andra stiftelser och inrättningar.								
Levinska donationsfonden.	Vård af bibliotek i Muskö prestgård.	V. presidenten C. A. Levin.	1832 $\frac{9}{10}$	1	37	792	—	D:o.
Strengnäs handverksförening.	Främjande af handverkskicklighet.	Obekant.	1865 $\frac{19}{10}$	3	30	1,018	—	En styrelse af 6 personer.
Jungbladiska donationsfonden.	Understöd åt kapellpredikanten i Torö.	Prosten Bengt Jungblad.	1834 $\frac{13}{11}$	1	113	2,591	—	Strengnäs domkapitel.
Duvallska d:o.	Understöd åt komminister i Taxinge.	Friherre J. D. Duvall.	1801 $\frac{2}{3}$	1	25	542	—	D:o.
Bergholmska d:o.	Understöd åt komminister i Toresund.	Prosten A. F. Bergholm.	1850 $\frac{9}{1}$	1	75	1,543	—	D:o.
Uppmanska d:o.	Understöd åt obefordrade adjunkter i stiftet.	Pastorn J. A. Uppman.	1836 $\frac{25}{5}$	—	—	8,808	—	D:o.
Summa			—	341	20,816	399,491	800	

Tab. 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1890		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1890.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
E. I Torshälla stad. ¹³⁸⁾									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Ruthska fonden.	Understöd åt pauvres honteux.	Rådmannen L. J. Ruth.	1864 ¹⁸ / ₇	6	75	1,500	—	Skolstyrelsen och kyrkorådet.	
Dahlströmska donationen.	Understöd åt behöfvande.	Fredrika Dahlström.	1861 ³ / ₂	—	—	527	—	Kyrkorådet.	
Melinska fonden.	Understöd åt fattigvården.	Mademoiselle Sofia Melin.	1875 ¹ / ₁	—	—	516	—	D:o.	
Nybohmska fattigkassan.	Understöd åt fattiga.	Borgmästaren E. Nybohm.	1783 ¹ / ₅	2	11	175	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Ruthska fonden.	Bidrag till lön åt småskolelärarinna.	Rådmannen L. J. Ruth.	1864 ¹⁸ / ₇	—	35	1,009	—	Skolstyrelsen och kyrkorådet.	
d) <i>Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.</i>									
Torshälla fabriks-, handverks- och handelsförening.	Ålderdomsunderstöd och begravningshjälp åt delegare.	Upplösta handverkskrån och handelssoeleteten.	1847 ²² / ₇	2	40	2,879	—	Föreningens styrelse.	
Sjuk- och begravningskassan »Hjelp och Enighet».	Sjuk- och begravningshjälp.	Torshälla goodtemplarorden.	1885 ¹ / ₂	23	564	516	—	D:o.	
Torshälla stads och Nybybruks sjuk- och begravningskassa.	D:o.	Arbetare från Torshälla stad och Nyby bruk.	1866 ¹⁸ / ₁₁	44	1,486	3,219	—	D:o.	
Torshälla femtiomannaförening.	D:o.	Arbetare i Torshälla.	1890 ²⁸ / ₃	—	—	42	—	D:o.	
Sjukkassan »Hjelp i nöden».	Sjukhjälp.	—	—	3	?	43	—	D:o.	
e) <i>Pensionsanstalter.</i>									
Skepparekassan.	Understöd åt behöfvande skepparenskor.	Okände skeppare.	1872 ²⁵ / ₁₁	2	115	2,000	—	Drätselkammaren.	
f) <i>Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Hallgrenska donationen.	För skola eller välgörenhetsinrättning.	Maria Sofia Hallgren.	1841 ²⁵ / ₁₀	—	20	433	—	Pastor och kyrkorådet.	
			Summa	—	82	2,346	12,859	—	
F. I Eskilstuna stad.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Norlingska fattigvårdsfonden.	Fattigas understödjande.	Garfwaren Lars Norling.	1846 ²⁵ / ₄	50	198	4,388	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Sofia Wahlströms donationsfond.	Gamla tjenarinners understödjande.	Maria Sofia Wahlström.	1854 ¹⁴ / ₁₂	4	60	1,350	—	Pastor.	
Jeanette Zetterbergs vdfond.	Underlättande af vedköp för fattiga.	Jeanette Zetterberg.	1857	43	43	726	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Jeanette Zetterbergs fattigvårdsfond.	Understöd åt behöfvande, dock ej fattighjon.	Densamma.	1867 ²⁸ / ₂	9	150	2,500	—	D:o.	
C. O. Nysellsfonden.	Understöd åt fattiga smidesgesällenskor.	Jernhandlanden C. O. Nysell.	1878 ²⁵ / ₁	25	513	10,000	—	Drätselkammaren.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Galléenska fonden.	Skoleinrättningen samt fattiga barns uppfostran, kläder och underhåll.	Kommerserådet O. Galléen.	1837 ² / ₃	—	1,869	37,500	—	Pastor och 4 å kyrkostämma utsedda personer.	
F. V. Dambergers gåvofond.	Fattiga skolbarns understödjande.	Enkan Vilhelmina Damberg.	1881 ¹¹ / ₇	162	271	10,610	—	3 å kyrkostämma utsedda personer.	
Eskilstuna arbetareföreningsfond.	D:o d:o.	Eskilstuna arbetareförening.	1884 ¹⁴ / ₆	43	78	4,419	—	Skolrådet.	
Bibel- och katekeskassan.	Biblar åt nattvardsungdom och bidrag åt folkafonkskolan.	Prosten Seth Wallqvist.	1814 ²⁰ / ₆	—	225	4,042	—	Pastor.	

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Zetterbergiska donationsfonden.	Premier och understöd vid allmänna läroverket.	Jeanette Zetterberg.	1867 ²⁹ / ₂	34	264	5,000	—	Läroverkskollegiet.	
Wedbergiska fonden.	Premier vid d:o.	Handlanden Jak. Wedberg.	1875 ⁸ / ₆	1	25	500	—	D:o.	
Anderssonska fonden.	D:o d:o.	Riksdagsmannen A. P. Andersson.	1876 ² / ₁₀	1	12	250	—	D:o.	
Axenborgska donationen.	Stipendier för från allmänna läroverket till högre läroverk afgående lärjungar.	Rektor P. Axenborg.	1880 ⁹ / ₂	1	100	10,250	—	Rektor och lärare.	139)
Axenborgska donationen.	Understöd åt elementarläroverket för flickor.	Densamme.	1880 ⁹ / ₂	—	147	11,600	—	Läroverkets styrelse.	140)
Walénska donationen.	D:o d:o.	Fabriksidkaren J. Walén.	1881 ²⁹ / ₃	—	60	1,000	—	D:o.	
Zetterbergiska premiefonden.	Premier i tekniska skolan.	Jeanette Zetterberg.	1867 ²⁹ / ₂	8	280	6,416	—	Skolans direktion.	
Fonden af den 16 april 1871.	Yngre manufakturarbetares yrkesbildning.	Komiterade för firande af fristadens hundraårsdag.	1871 ⁴ / ₁₁	1	300	13,379	—	Drätselkammaren.	
A. P. Anderssons premiefond.	Premier i tekniska skolan.	A. P. Andersson.	1876 ² / ₁₀	1	10	292	—	Skolans direktion.	
Eskilstuna fristadsmedels premiefond.	D:o d:o.	Staten.	1877 ² / ₁₁	9	135	3,721	—	D:o.	
Axenborgska donationen.	Resestipendier vid tekniska skolan.	Rektor P. Axenborg.	1880 ⁹ / ₂	1	400	11,524	—	D:o.	
C. J. Nelins premiefond.	Premier vid d:o.	Handlanden C. J. Nelin.	1880 ⁹ / ₃	10	100	Obekant	—	Norrköpings drätselkammare.	
Tekniska föreningens premiefond.	Premier i fackskolan för finare smides- och metallindustri.	Tekniska föreningen i Eskilstuna.	1889 ² / ₅	3	50	178	—	Tekniska skolans direktion.	
Borgmästareboställsfonden.	D:o d:o.	Staten.	1889 ³ / ₁₀	3	35	1,883	—	D:o d:o.	

d) Stiftelser för sjukvård, sjuk- och begravningskassor.

Manufakturisternas sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Bergsrådet S. Schröderstjärna.	1774 ²² / ₇	36	3,075	12,320	—	Styrelse af 3 ledamöter.	141)
Arbetsföreningens sjuk- och begravningskassa.	D:o.	Rådmanen Johan Hedlund.	1865 ¹ / ₁₀	122	4,757	17,094	—	Styrelse af 5 ledamöter.	142)
Jeanette Zetterbergs sjukvårdsfond.	Lasarettsvård för fattiga sjuka.	Jeanette Zetterberg.	1867 ²⁹ / ₂	81	1,447	29,600	—	Kyrkorådet.	
Eskilstuna hundramannaförening.	Sjuk- och begravningshjelp.	Garfvaren A. Lindelöf.	1875 ¹⁰ / ₁₀	31	2,097	2,068	—	Styrelse af 5 personer.	143)
Goodtemplarordens sjuk- och begravningskassa.	D:o.	Bokbindaren F. T. Pettersson.	1880 ²² / ₆	49	1,536	880	—	D:o af 7 personer.	144)

e) Pensionsanstalter.

Jeanette Zetterbergs lifräntefond.	Lifräntor åt uppgifna personer.	Jeanette Zetterberg.	1867 ²⁹ / ₂	7	2,400	48,000	—	Kyrkorådet.	
------------------------------------	---------------------------------	----------------------	-----------------------------------	---	-------	--------	---	-------------	--

f) Andra stiftelser och inrättningar.

Jeanette Zetterbergs kyrkofond.	Ny kyrkobyggnad.	Densamma.	1867 ²⁹ / ₂	—	—	107,668	—	D:o.	
		Summa	—	735	20,637	359,158	—		

G. I Trosa stad.

Pastorskan Sofia Vilhelmina Nyqvists, född Asperén, fond.	Till beklädnad af fattiga nattvardsbarn af kvinnökönet i Trosa stad.	Prosten C. J. Nyqvist.	1853 ²⁹ / ₁₀	2	10	200	—	Kyrkoherden jemte kyrkoverdarna.	
Makarne Lundgrens minne.	Understöd åt en äldre fattig familj, enkling eller euka, hörande till handels-, handtverks- eller industriidkareklassen.	Rådmanen Klas Lundgren och hans hustru.	1877 ³⁰ / ₁₂	1	25	500	—	Kyrkorådet.	
		Summa	—	3	35	700	—		

H. Gemensamma för hela länet.

Tingstadii donation.	Uppfostran af två flickor »med fördelaktigt utscende».	Medicinalrådet Lars Tingstadius.	1827 ³ / ₉	—	—	24,000	24,000	Landshöfdingen, biskopen och kyrkoherden i Lunda.	145)
Fonden för länets arbets- och förbättringsanstalt.	Till bekostande af vanartiga barns utackordering och ordnande af länets sjukvård.	Länets invånare.	1808	—	536	25,142	—	Länets landsting.	
Welanderska stiftelsen.	Att understödja och befördra undervisning såväl i landtbruket och dess binäringar som äfven i handslöjder.	Kommerserådet J. A. Welander.	1804	—	10,386	115,494	—	Länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott.	146)
Södermanlands läns krigsmanskassa.	Till understöd åt fattiga krigsmanssoner.	H. K. H. Kronprinsen Karl Johan och länets invånare.	1815—17	—	300	16,024	—	Länets landsting.	147)
		Summa	—	—	11,222	180,660	24,000		

A n m ä r k n i n g a r :

¹⁾ Underhållet utgöres af 6 tunnor råg. — ²⁾ Räkntan lemnas halfårsvis af egaren till Vik. — ³⁾ Till minne af stiftarinnans son Georg Fredrik. — ⁴⁾ 100 kronor (1 procent af kapitalet) är år 1890 afsatt till kapitalets förökning. — ⁵⁾ Urkunden ej till finnandes. — ⁶⁾ Under stiftarnes lifstid utbetalas till dem sex procent å kapitalet. En af dem lever och är till henne det angifna beloppet, 60 kronor, utdeladt. — ⁷⁾ Värdet af fastigheten kan ej uppgifvas, emedan frälseräkntan från Hückelsta utjord utgår efter markegång med cirka 30 kronor per år. — ⁸⁾ Hela donationensfonden 1,500 kr; Nyköpings östra och Helgona församlingars andel vid 1890 års slut 389⁹⁴ kr. — ⁹⁾ Värde af fastighet 8,120 kr. Gemensamt för Nyköpings stads östra och Helgona församlingar. Stiftelsens föreståndare är underkastad redovisningskyldighet inför kyrkostämman. — ¹⁰⁾ Enligt stiftelseurkunden skall egaren af Sörby fideikommisssegendom årligen lemna till de fattige i Torsåkers socken 12 tunnor råg och kontant 33 kr. 33 öre. — ¹¹⁾ Understöd utgår först, då fonden stigit till 500 kr. — ¹²⁾ Ingår uti allmänna fattigförsörjningen. — ¹³⁾ Ingår i fattigkassan enligt donators föreskrift. — ¹⁴⁾ Räkntan utgår af Säby fideikommiss tillhörande Husby Brunnsgård. — ¹⁵⁾ Ursprungligen 16 tunnor spanmål. — ¹⁶⁾ Bidrag utbetalas årligen af Näfvevarns bruksegare på grund af stipulering af köpebref. — ¹⁷⁾ 5,300 kr. utgöra taxeringsvärdet å en skolbyggnad. — ¹⁸⁾ Fattiga barn å Tistads gods inom Bårbo, Råby, Stigtomta och St: Nikolai socknar. 1 proc. å kapitalet afsättes årligen till fondens ökning. — ¹⁹⁾ Räkntan användes lika med den från skolkassan. Stiftelseurkunden ej i Stigtomta socken. — ²⁰⁾ Kapitalet ursprungligen 1,500 kr. Till stiftelsen höra och 20 tunnor råg årligen. — ²¹⁾ Fondens början genom insättning af gåfva, 1:a gången i Nyköpings sparbank och ytterligare insättningar samt annat bidrag. — ²²⁾ Fastighet bestående af en bebyggd torplägenhet, apterad till skollokal, jemte planteringsland och diverse naturaeffekter. Naturaförmånerna, uppgående i värde till omkring 80 kr., uppbäras af skol-läraren såsom förbättring i hans lön. — ²³⁾ Donationen utgjordes ursprungligen af 4,000 rdr banko specie. — ²⁴⁾ Af motstående 300 kr. äro för folkskolornas behof afemnade 250 kr. till skolrådets ordförande, och för biträde vid helsövarnen äro 50 kr. tilldelade sockenbarnmorskan. — ²⁵⁾ 16,000 kr. äro anslagna till lön åt lärare och 6,000 kr. till skolmateriel samt kläder och mat åt fattiga skolbarn. Kungl. bref angående båda Blommenbergska fonderna utfärdade 14/8 1843. — ²⁶⁾ Understödet år 1890 utgick till 2 lärare och 10 barn. — ²⁷⁾ Premiebeloppet insattes i sparbank för barnens räkning. — ²⁸⁾ Återstående ränta å fonden utdelas efter fröken R. A. U. Sahlstedts död. — ²⁹⁾ Sammanslagen med föregående fond. — ³⁰⁾ Till skolbarn, äfvensom 71 tunnor 8 kappor spanmål åt skolläraren jemte ved och byggnadsvirke. — ³¹⁾ Räkntan utgår f. n. till testators enka. — ³²⁾ Af räkntan 303⁷⁵ kr. till barn; återstoden till skolkassan. — ³³⁾ Af räkntan 251⁰⁹ kr. till barn; återstoden till skolkassan. — ³⁴⁾ Deraf 117 kr. till barn; resten af räkntan till skolkassan. — ³⁵⁾ Ingen utdelning för år 1890. — ³⁶⁾ Räkntan utgår till en anförvandt till testator. — ³⁷⁾ Årtalet för den äldre urkunden okänt. — ³⁸⁾ Räkntan uppgick till 409⁵⁰ kr., hvaraf till skolläraren 197⁶⁰, till skolbarn 211⁹⁰ kr. — ³⁹⁾ Af räkntan 20 kr. till Ytter-Selö. — ⁴⁰⁾ Ursprungligen spanmål; sedermera förvandlad i penningar. — ⁴¹⁾ Af fonden afse 220 kr. skolmästares aflöning, med utdelning år 1890 af 11 kr. — ⁴²⁾ Af fonden äro 42 kr. donerade till barnmorska, med utdelning år 1890 af 2 kr. — ⁴³⁾ D:o 240 kr., med utdelning af 12 kr. — ⁴⁴⁾ Äfven till andra välgörande ändamål efter skolrådets beprövande. — ⁴⁵⁾ År 1890 uppburna delegareafgifter 412¹⁵ kr. Endast manliga delegare. — ⁴⁶⁾ Års- och inträdesafgifter år 1890 350 kr. Såväl män som kvinnor ega tillträde. — ⁴⁷⁾ År 1890 uppburna afgifter 93⁵⁰ kr. Tillträde för såväl män som kvinnor. — ⁴⁸⁾ Inslutna delegareafgifter år 1890 uppgingo till 1,157²⁵ kr. — ⁴⁹⁾ Motstående 50 kr. hafva tilldelats sockenbarnmorskan. — ⁵⁰⁾ År 1890 inflöto i delegareafgifter 333²⁵ kr. — ⁵¹⁾ D:o 972⁴⁰ kr. — ⁵²⁾ D:o 680⁵⁰ kr. — ⁵³⁾ D:o 201 kr. — ⁵⁴⁾ D:o 982⁰⁷ kr. (af 163 delegare). — ⁵⁵⁾ D:o 195 kr. — ⁵⁶⁾ Kassan afsedd att växa, så att understöd kan i framtiden lemnas åt lemmalytta och idiotiska barn. — ⁵⁷⁾ Fonden har aldrig anlåtats. — ⁵⁸⁾ Räkntan å fonden utgår f. n. till N. A. U. Sahlstedt. — ⁵⁹⁾ Återstående delen af räkntan, sedan angifna 150 kr. utgått, lägges till kapitalet, tills det uppgått till 20,000 kr., hvarefter räkntan användes till Råby församlings gemensamma behof. — ⁶⁰⁾ Fonden, ursprungligen 3,000 kr., är ökad genom af kronofogden A. Platin den 27 juni 1883 till fonden testamenterade 2,000 kr. — ⁶¹⁾ Kassan använd till kommunens fattiges underhåll. — ⁶²⁾ Testamenterad till Svärtuna kyrka för Cupplanernas underhåll. — ⁶³⁾ Donation stiftad af

församlingen genom prosten och kyrkoherden doktor P. E. Thyselius. — ⁶⁴⁾ Arrendet är 350 kr. och taxeringsvärdet 5,000 kr. Den s. k. Koxängsräkntan utgår med 16⁶⁶ kr. årligen till komministerenkan Söderbom. — ⁶⁵⁾ Skall förvaltas af pastor. — ⁶⁶⁾ Fastigheten 1 mantal Horsholm. Af 1890 års utdelning utgick till skolväsendet 100⁸⁰ kr. — ⁶⁷⁾ Kapitalet 100 kr. tillhör kyrkan. — ⁶⁸⁾ Till värmugnen i kyrkan år 1880; derefter fonden besparad. — ⁶⁹⁾ 200 daler årligen från Öja gård. — ⁷⁰⁾ Testamentet intaget i Oppunda häradsrätts protokoll den 3 oktober 1656. År 1890 utdelades till 18 fattiga i Nyköping 73⁷⁵ kr. och till 2 studenter 40 kr. (20 kr. åt vardera). Kuratet består af landshöfdingen i Södermanlands län, magistraten i Nyköping och kyrkoherdarne i stadens båda församlingar. — ⁷¹⁾ Föreståndaren redovisar inför kyrkostämman. Föreståndare var 1890 bankkamreraren C. J. Brooms. Stiftelseurkunden: Kammarkollegii resolution. Understöds-tagarne erhålla äfven vedbrand. — ⁷²⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens protokoll den 15 december 1828. Af årsräkntan utdelas enligt testamentet 1/2 åt de fattiga och 1/2 till skolan. År 1890 lemnades understöd åt 17 äldre personer och några barn i goss- och flickskolorna. — ⁷³⁾ Af det ursprungligen donerade kapitalet, 1,500 kr., disponerar kyrkorådet i Nyköpings östra församling en fjerdedel. De här utförda siffrorna afse endast Nyköpings östra församlings andel i fonden. — ⁷⁴⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 26 september 1864. — ⁷⁵⁾ Se magistratens protokoll d. 22 september 1879 och brefkoncept år 1881, n:o 154. — ⁷⁶⁾ Se fattigvårdsstyrelsens protokoll år 1887 § 250. — ⁷⁷⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 21 april 1884, n:o 66. — ⁷⁸⁾ Stiftelseurkunden: ett testamente, intaget i rådhusrättens dombok d. 4 april 1859. — ⁷⁹⁾ Föreningen bildad år 1843; en del af stiftelsens kapital öfverlemnad till fattigvårdsstyrelsen med bref den 7 december 1858. Nu gällande stadgar fastställda år 1880. Af kapitalet förvaltar fattigvårdsstyrelsen 4,500 kr., Nya föreningens styrelse återstoden. Inträdes- och årsafgifter år 1890 utgjorde 55⁷⁵ kr. Se fattigvårdsstyrelsens protokoll den 7 dec. 1858 och år 1886 § 30. — ⁸⁰⁾ Testamentet i rådhusrättens dombok den 21 augusti 1871, n:o 66. — ⁸¹⁾ Nu gällande stadgar antagna inför magistraten d. 22 nov. 1875. Af räntefkastningen utgå 3/4 till staden och till Periodens f. d. pappersbruk, 2/12 till Harg och 1/12 till Forssa (se fattigvårdsstyrelsens protokoll år 1880 § 153). — ⁸²⁾ Stadgarne för denna stiftelse innehållas i föreningens protokoll för d. 12 september 1878, då den numera upplösta föreningen beslöt att till fattigvårdsstyrelsen öfverlemba ifrågavarande fond. — ⁸³⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 1 nov. 1889, n:o 96. Fondens mottogs af fattigvårdsstyrelsen den 2 mars 1891. — ⁸⁴⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 26 januari 1885, n:o 36. Af räntemedlen utdelades år 1890: till Nyköpings barnhem 1,347²³ kr., till paupes hontex (29 personer) 1,347²³ kr., till 2 studenter 673⁶¹ kr. och till fattiga (cirka 400 personer) 673⁶¹ kr. Styrelsen utgöres af landshöfdingen i Södermanlands län, borgmästaren i Nyköping, kyrkoherdarne i stadens båda församlingar och 3 af stadsfullmäktige utsedda personer. — ⁸⁵⁾ Ledamotsafgifterna uppgingo år 1890 till 365 kr. Kassan förvaltades af friherrinnan Anna Åkerhielm. — ⁸⁶⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok d. 29 okt. 1888, n:o 97. — ⁸⁷⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens protokoll den 25 sept. 1854, n:o 119. Enligt fattigvårdsstyrelsens beslut den 1 februari 1881 skall från fonden utdelning icke ega rum, förrän kapitalet uppgår till 1,000 kr. — ⁸⁸⁾ Det ursprungliga kapitalet insamladt genom ett sällskapspektakel; se fattigvårdsstyrelsens protokoll 1857 d. 5 maj. På grund af fattigvårdsstyrelsens beslut d. 1 febr. 1881 kommer utdelning att ske först år 1891. — ⁸⁹⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens inteckningsprotokoll den 3 november 1777. Från denna stiftelse utdelades år 1890: till 30 fattiga barn 375 kr., till 2 stipendier (å 12⁵⁰ kr.) 25 kr., samt till länslasarettet 175 kr. Styrelsen utgöres af landshöfdingen i länet, borgmästaren i Nyköping, kyrkoherden i stadens vestra församling och två af desse utsedda borgare i Nyköping. — ⁹⁰⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 31 mars 1862, n:o 39. År 1890 utdelades: till småbarnsskolan 135 kr., till 2 lotsenkor vid Oxelösund och 10 fattiga fruntimmer i Nyköping 67⁵⁰ kr. — ⁹¹⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok d. 29 april 1878, n:o 90. Antalet barn kan ej uppgifvas, emedan räntorna från flere fonder sammanslagits och gemensamt användts till inköp af kläder åt skolbarn. — ⁹²⁾ Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 19 maj 1879, n:o 122. — ⁹³⁾ Nu gällande stadgar antogs den 25 oktober 1885. Den 2 mars 1891 ökades stiftelsens fond med 3,171³³ kr. Årsafgifter år 1890: 434⁵⁰ kr. Kassanförvaltare år 1890 handlanden Axel Lithander. — ⁹⁴⁾ Testa-

mentet bevakadt hos Stockholms rådhusrätt den 24 okt. 1884 och den 29 maj 1888. Antalet barn kan ej uppgifvas. Räktemedlen överlemnas årligen till skolrådet. Se fattigvårdsstyrelsens protokoll år 1884 § 222, år 1885 § 14 och år 1890 § 94. — ⁹⁵) Stadgar tillsvdare antagna enligt protokoll af den 13 maj 1876. Styrelsen utsedd af Fruntimmerskyddsföreningen. Kassaförvaltare år 1890 rådmanen Gustaf Janzon. — ⁹⁶) Vanliga antalet flickor, som från stiftelsen erhålla understöd, är 5 och utackorderingen för hvarje barn fortfar i 3 år. Vid utackorderandet utrustas barnen på stiftelsens bekostnad. Styrelsen utgöres af kyrkoherden i Nyköpings vestra församling, borgmästaren i Nyköping samt af dessa utsedde: 1 handlande och 3 fruntimmer. — ⁹⁷) Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 25 juni 1867. Antalet barn kan ej uppgifvas, emedan räntorna af flere fonder sammanslagits och gemensamt användts till inköp af kläder och skodon. — ⁹⁸) Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 14 jan. 1833. Antalet barn kan ej uppgifvas, enär räntorna af flere fonder sammanslagits och gemensamt användts till inköp af premier samt af böcker och andra materialier åt skolorngdomen. — ⁹⁹) Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 8 juli 1864. Till aflöning åt gymnastiklärare utbetalades år 1890 100 kr. Huru många barn, som af överskottet å räktemedlen erhållit del, kan ej uppgifvas. — ¹⁰⁰) Stiftelseurkund ett gåfvobref, ställt till skolstyrelsen. Antalet barn kan ej uppgifvas. — ¹⁰¹) Kapitalet insatt i Nyköpings sparbank å motboken n:o 15,581, som år 1890 förvarades af kassaförvaltaren hos folkskolan för gossar, rådmanen Emil Kullberg. Annan stiftelseurkund finnes ej. Sällskapet Teatervännerna upplöstes i slutet af 1870-talet. — ¹⁰²) Doktor Johan Abraham Prestadii sterbhusdelegare överlemnade på 1840-talet till magistraten en summa penningar med anhållan, att fonden, »Nyköpings småbarnsskolefond», måtte till minne af doktor Prestadius sammanhållas och förblifva sådan den med upplupna räntor befunes, då skolan blifvit ordentligen och efter tidens fördringar inrättad samt derefter endast den årliga räntan till skolans underhåll användas. Den 1 november 1862, då de nyinrättade två småbarnsskolorna trädde i verksamhet, utgjorde denna fond enligt beräkning 3,250 kr. — ¹⁰³) Fonden bildad genom insamling. — ¹⁰⁴) Stiftelseurkund finnes ej; de första räkenskaperna afse år 1850. — ¹⁰⁵) Stiftelseurkund: ett gåfvobref å 500 kr. Kassaförvaltare år 1890 bankkassör C. G. Hellström. Årsafgifter år 1890 utgjorde 58 kr. — ¹⁰⁶) Kapitalet, ursprungligen 3,000 daler kmt., disponeras till lika delning mellan läroverket och Nyköpings lasarett. De i kolumnerna införda siffror beteckna läroverkets andel. — ¹⁰⁷) Räntan använd till premier och understöd. — ¹⁰⁸) Räktemedlen användas till premier och understöd. — ¹⁰⁹) Till redovisaren utgår årligt arvode med 5 kr. — ¹¹⁰) Stipendiet åtnjutes 2 år å rad. — ¹¹¹) Stipendiater föreläs af läroverkskollegiet och utnämns af kronofogden i första fögderiet. — ¹¹²) Räntan å $\frac{2}{9}$ af stiftelsens kapital, hvilket den 31 december 1890 utgjorde 3,687·33 kr. tillfaller »trivialskolan i Nyköping». — ¹¹³) Stipendiet utdelades första gången vårterminen 1891. — ¹¹⁴) Testamentet bevakadt hos Svea hofrätt den 2 mars 1741. Kassaförvaltare år 1890 rådman J. Widén. — ¹¹⁵) Stipendiet kan ock fördelas å 2, högst 3 personer. Utdelades icke år 1890. — ¹¹⁶) Vid inträffande dödsfall bland medlemmarna skall såsom bidrag till begrafningskostnaden utbetalas en penningesumma, hvars storlek hvart femte år vid ordinarie årssammanträde bestämmes. Influtna afgifter uppgingo år 1890 till 1,216 kr. Medlemmarnes antal då 806; begrafningshjelpens belopp 125 kr. Kassaförvaltare år 1890 fabrikören A. L. Bergqvist. ¹¹⁷) Ledamöternas afgifter år 1890 utgjorde 2,251·25

kr. — ¹¹⁸) Inträdes- och årsafgifter samt räntor uppgingo år 1890 till 805·02 kr. Ordförande år 1890 fabrikören A. L. Bergqvist. — ¹¹⁹) Influtna delegareafgifter år 1890 utgjorde 280·91 kr. Antal delegare 38. Ordförande år 1890 fabriksarbetaren Karl Sturkell. — ¹²⁰) Influtna delegareafgifter år 1890 utgjorde 193·29 kr. Ordförande år 1890 mekanikus Joh. Hellström. — ¹²¹) Influtna delegareafgifter år 1890 utgjorde 569·25 kr. Kassaförvaltare år 1890 vagnmakaren V. V. Wahlström. — ¹²²) Kassan har ej annan inkomst än räntan å kapitalet. — ¹²³) Delegareafgifter år 1890 uppgingo till 467·70 kr. I fonden ingå 500 kr., som år 1888 af aktiebolaget Perioden utbetalades till kassan för att utgöra stiftelsens grundfond. Af styrelsens 7 ledamöter äro 6 valde af föreningen och den 7:de (fabrikens verkmästare) sjelfskrifven. — ¹²⁴) Årsafgifterna uppgingo år 1890 till 1,070 kr. — ¹²⁵) Fonden uppehålls hufvudsakligen genom överskott å föreningens barnfest. — ¹²⁶) År 1890 utbetalades från denna kassa sjukhjälp till en konstapel med 15 kr. samt premier för olycksfallsförsäkring åt hela personalen med 45 kr. (se magistratens prot. år 1888, n:o 18.) — ¹²⁷) Styrelsen utses af handels societetens medlemmar. Kassaförvaltare år 1890 rådmanen E. A. Kjellgren. — ¹²⁸) Stiftelseurkund en sparbanksbok af år 1837. Nu gällande stadgar af år 1880 (se magistratens prot. den 8 november s. å). Kassaförvaltare år 1890 fabrikören S. O. Indebetou. — ¹²⁹) Understötagarne åtnjuta äfven husrum och vedbrand. Testamentet intaget i rådhusrättens dombok den 8 juli 1867 § 77; se vidare fattigvårdsstyrelsens prot. den 8 januari 1869. — ¹³⁰) Föreningen stiftades i slutet af år 1866 och började sin verksamhet år 1867; stadgar finnas daterade år 1867, men ej annan stiftelseurkund. I beloppet 2,416·69 kr. hafva inberäknats utgifter för inköp af ull, lin, garn, domestik o. d. Direktionen består af ordförande, vice ordförande, direktisier till obestämdt antal, sekreterare och kassaförvaltare. Kassaförvaltare år 1890 handlanden Aug. Rejner. — ¹³¹) Medlemsafgifter uppgingo år 1890 till 514 kr. — ¹³²) År 1890 uppgingo års- och inträdesafgifter till 51·50 kr., räntor till 77·95 kr., bidrag från Nyköpings stad till 50 kr.; summa inkomster 179·45 kr. Kassaförvaltare år 1890 V. Rogstadius. Föreningen egde år 1890 ombud i Nyköping, Eskilstuna, Strengnäs och Helgesta. Genom ombudet i Nyköping utbetalades: förvaltningsafgift till Lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm för 128 obemidlade 36·87 kr. och i porto för bref till och från anstalten 20·48 kr., summa 57·35 kr. Stadgarne äro fastställda af Landshöfdingeembetet. — ¹³³) Ledamotsafgifterna år 1890, 60 kr., användas till hyra af lokal för sammanträdena och diverse utgifter. Föreningen utgör filial under en stiftelse, tillkommen år 1855. — ¹³⁴) Delegareafgifter 193 kr. för år 1890. — ¹³⁵) Inträdes- och månadsafgifter 333·85 kr. för år 1890. — ¹³⁶) Presterskapets bidrag för år 1890 utgjorde 2,846·45 kr. — ¹³⁷) 1890 års uppbörd 2,150·34 kr. — ¹³⁸) Bland stiftelserna å landsbygden intagna Hjelmiska donationen, Olof Janssons donation af år 1846 samt Torsbälla skarpskyttekårs donation afse äfven Torshälla stad. — ¹³⁹) Dessutom pensioner till 2 personer med 217 kr. — ¹⁴⁰) D:o till 2 personer med 257·50 kr. — ¹⁴¹) År 1890 inflöto i delegareafgifter 2,614·61 kr. — ¹⁴²) D:o 5,043·05 kr. — ¹⁴³) D:o 1,895·25 kr. — ¹⁴⁴) D:o 2,143·58 kr. — ¹⁴⁵) Donationen består af 1 mantal Skena i Lunda socken. — ¹⁴⁶) 535·50 kr. utgingo för vanartiga barn å räddningsanstalt. — ¹⁴⁷) Från fonden utgå anslag, dock icke hvarje år, till uppehållande af Södermanlands läns landbruksskola och till främjande af slöjdundervisningen i länet.

